

809.89282
13216

เอกสารคำสอน

วิชาไทย 427 วรรณกรรมสำหรับเด็ก

13 ต.ค. 2532

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

168785

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเอกสารคำสอน วิชา ไทย 427
วรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายรายวิชาและครอบคลุมเนื้อหาสาระ
ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาเป็น 6 บท ดังนี้

- บทที่ 1 ความหมาย ลักษณะ และประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
- บทที่ 2 ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
- บทที่ 3 ความสำคัญของ การอ่าน สาเหตุที่เด็กอ่าน และลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ
- บทที่ 4 ราวัดวรรณกรรมสำหรับเด็ก
- บทที่ 5 การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก
- บทที่ 6 การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก

หนังสือเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยแรงบันดาลใจหลายประการ ที่สำคัญคือ เพื่อใช้ในการสอน
และเพื่อเก็บรวบรวมความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิไว้

ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณบูรพาจารย์ที่ คอบรมสั่งสอนมา ขอกราบขอบพระคุณ
ผู้ที่ให้คำแนะนำ เช่น ศ.ดร.พนัส หันนาภินทร รศ.นิพนธ์ สุขสวัสดิ์ รศ.กมล การกุศล
และ ผศ.ดร.ประจักษ์ สายแสง ขอขอบคุณบรรดาญาติศิษย์ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำ
เป็นเล่ม

วราภรณ์ บำรุงกุล

28 ธันวาคม 2530

ไทย 427 วรรณกรรมสำหรับเด็ก
(2 หน่วยกิต 2 ชั่วโมง)

ความมุ่งหมายรายวิชา

1. ให้นักศึกษาใคร่และเข้าใจถึงลักษณะ ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
2. ให้นักศึกษามีโอกาสสำรวจวรรณกรรมสำหรับเด็ก อันจะช่วยให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของวรรณกรรมประเภทนี้
3. ให้นักศึกษาเข้าใจถึงพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะมีส่วนสัมพันธ์กับความต้องการ ความสนใจของเด็กที่มีต่อวรรณกรรม
4. ให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์และประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็กได้
5. ให้นักศึกษาสามารถให้นักศึกษามีความสนใจที่จะสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็กให้มีคุณภาพดี

คำอธิบายรายวิชา

ให้นักศึกษาเข้าใจถึงลักษณะประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อจะได้นำความรู้ไปวิเคราะห์ปรับปรุงและสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็กให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็ก

สังเขปหัวข้อเนื้อหาวิชา

1. ความหมาย ลักษณะและประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
2. ศึกษาและสำรวจวรรณกรรมสำหรับเด็กตามประเภทที่จัดแบ่งไว้ในข้อ 1
3. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

- 3.1 ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในยุโรปและอเมริกา
- 3.2 ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย
- 3.3 ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศเพื่อนบ้าน
4. ความสำคัญของการอ่าน สาเหตุที่เด็กอ่านหนังสือ และวรรณกรรมที่เด็กชอบ
5. รางวัดวรรณกรรมสำหรับเด็ก
- 5.1 รางวัดวรรณกรรมสำหรับเด็กในต่างประเทศ
- 5.2 รางวัดวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย
6. การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก
7. การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก

การเรียน

1. เรียนในชั้นเรียน
2. ศึกษาด้วยตนเอง (รายงานเดี่ยว)
3. รายงานกลุ่ม อภิปราย ในชั้นเรียน แล้วเขียนสรุปผลการรายงานและการอภิปราย
4. จัดนิทรรศการ

การประเมินผล

1. การเข้าชั้นเรียน
2. การทำรายงานเดี่ยว, กลุ่ม
3. การพูดรายงาน อภิปราย
4. สอบปลายภาคเรียน (Final)
5. การจัดนิทรรศการ

จุดประสงค์ เนื้อหา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน และการประเมินผล

ในการสอนวิชาไทย 427 วรรณกรรมสำหรับเด็ก (2 หน่วยกิต 2 คาบ/สัปดาห์) นั้น ผู้เขียนแบ่งเนื้อหาออกเป็น 6 บท และมีแนวทางในการสอน โดย กำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้การสอน และการประเมินผล ของแต่ละบท และกำหนดวันเวลาในการสอน (ประมาณ 15-16 สัปดาห์) ไว้คร่าว ๆ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1

1. มีการประชุมพิเศษการเรียนการสอนวิชาไทย 427 แนะนำผู้สอน ผู้เรียน จุดมุ่งหมายรายวิชา เนื้อหาโดยสังเขป วิธีการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล
2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 9 กลุ่ม (ตามประเภทวรรณกรรมสำหรับเด็ก) เพื่อจัดการอภิปรายและจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก สำหรับนำไปในแสดงนิทรรศการ
3. กำหนดกิจกรรมพิเศษ คือการจัดนิทรรศการ ภายหลังจากเรียนจบเนื้อหาวิชานี้ ดังนั้นผู้เรียนต้อง เตรียมงานไว้เพื่อการนี้ ได้แก่
 - 3.1 ศึกษารวบรวมความรู้ประเด็นต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้ไว้ในแต่ละบท เพื่อนำไปเขียนแผนผังและ (หรือ) แผนภูมิ
 - 3.2 มีการเขียนแผนผังและ (หรือ) แผนภูมิของเนื้อหาสาระที่จะได้กำหนดเป็นบท ๆ ไป (กลุ่ม 1-9)
 - 3.3 ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก คนละ 1 เรื่อง ให้นำผลงานนี้ ออกแสดงในการจัดนิทรรศการด้วย
 - 3.4 จัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก 9 ประเภท (กลุ่มละ 1 ประเภท) เพื่อนำออกร่วมในการจัดนิทรรศการ โดยนำผลงานที่เป็นเล่มออกแสดง รวมทั้งเขียนชั้นตอนการทำงาน แสดงคนคว่า ผู้ช่วยเหลือ ฯลฯ แสดงไว้ด้วย

สัปดาห์ที่ 2

บทที่ 1 ความหมาย ลักษณะ และประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาความรู้เกี่ยวกับ "ความหมาย ลักษณะและประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก" แล้วร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ "หนังสือเด็กหรือวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย" หลังจากการเรียนรู้และอภิปรายแล้ว ผู้เรียนควรมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. อธิบายความหมายของ "วรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้
2. อธิบาย "ลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้
3. อธิบายและสามารถ "แบ่งประเภทวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้
4. ผู้เรียนซึ่งแบ่ง เป็น 9 กลุ่ม ต่างศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กกลุ่มละ 1 ประเภท

เพื่อเตรียมการจัดทำเป็นรูปเล่ม

5. จัดเตรียมงานนิทรรศการ โดยผู้เรียนไปจัดทำสิ่งต่อไปนี้

- 5.1 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิเกี่ยวกับ "ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก"

(กลุ่ม 1-2)

- 5.2 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิเกี่ยวกับ "ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็ก"

(กลุ่ม 3-4)

- 5.3 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิเกี่ยวกับ "ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก"

(กลุ่ม 5-6)

- 5.4 จัดแบ่งประเภทวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีในประเทศไทย พร้อมทั้งยกตัวอย่างรายชื่อหนังสือประกอบ ประเภทละ 5 ชื่อ (กลุ่ม 7-8-9)

เนื้อหา

ความหมาย ลักษณะ และประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
2. ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
3. ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 3.1 แบ่งตามลักษณะของวรรณกรรม
 - 3.2 แบ่งตามวิธีแต่ง
 - 3.3 แบ่งตามวิธีสร้างหนังสือ
 - 3.4 แบ่งตามลักษณะเนื้อหา
 - 3.5 แบ่งตามลักษณะของเรื่อง
 - 3.6 แบ่งตามลักษณะสารประโยชน์
 - 3.7 แบ่งตามจุดมุ่งหมายในการใช้
 - 3.8 แบ่งตามวัยหรือตามเกิดตอายุ
 - 3.9 แบ่งตามระดับชั้นเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาสาระในเอกสารคำสอนบทที่ 1 และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้อื่น ๆ
2. ผู้สอนอธิบายขยายความเพิ่มเติม
3. อภิปรายในชั้นเรียนร่วมกันเกี่ยวกับ "ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก"
4. แบ่งกลุ่มศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็ก 9 กลุ่ม กลุ่มละหนึ่งประเภท เพื่อเตรียมจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็กเข้าร่วมนิทรรศการ

5. กำหนดงานใหญ่เรียนกลุ่มที่ 1-9 จัดเตรียมงานเพื่อการจัดนิทรรศการ (ทั้งใ้กล้าไว้ในสัปดาห์ที่ 1 และจุดประสงค์ของสัปดาห์ที่ 2)

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและความเอาใจใส่ในการศึกษาในห้องเรียน
2. สังเกตความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม
3. สังเกตการอภิปราย การซักถามปัญหาต่าง ๆ
4. จากการแบ่งกลุ่มจัดเตรียมงานนิทรรศการ เช่น การเขียนแผนผังหรือแผนภูมิ การรวบรวมรายชื่อวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย ทั่วงานต่าง ๆ เหล่านั้น มีความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา ความประณีตงดงาม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดวางรูปแบบของงานหรือไม่ เพียงใด

สัปดาห์ที่ 3

บทที่ 2 ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาเรื่อง "ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็ก" หลังจากการศึกษาและอภิปรายแล้ว ผู้เรียนควรมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. สามารถอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับ "ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในยุโรปและอเมริกา ในประเทศไทย และในประเทศเพื่อนบ้าน"
2. สามารถรวบรวมวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย เพื่อนำมาใช้ในการจัดนิทรรศการ (การรวบรวมอาจทำได้โดยขอยืม ชื่อ ฯลฯ)

- 2.1 สมัยกรุงสุโขทัย (กลุ่ม 1)
- 2.2 สมัยกรุงศรีอยุธยา (กลุ่ม 2)
- 2.3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (กลุ่ม 3)
- 2.4 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (กลุ่ม 4)
- 2.5 สมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (กลุ่ม 5)
- 2.6 สมัยปัจจุบัน (กลุ่ม 6)
3. จัดเตรียมงานนิทรรศการโดย
 - 3.1 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิของประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในยุโรปและอเมริกา (กลุ่ม 7)
 - 3.2 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิของ ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย (กลุ่ม 8)
 - 3.3 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิของ ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศเพื่อนบ้าน (กลุ่ม 9)

เนื้อหา

ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในยุโรปและอเมริกา
 - 1.1 ยุคแรก
 - 1.2 ยุคกลาง
 - 1.3 ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ
 - 1.4 ยุคฟื้นฟูจิตน์
 - 1.5 ยุคพัฒนา
 - 1.6 ยุคใหม่

2. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย
 - 2.1 สมัยกรุงสุโขทัย
 - 2.2 สมัยกรุงศรีอยุธยา
 - 2.3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
 - 2.4 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง
 - 2.5 สมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475)
 - 2.6 สมัยปัจจุบัน
3. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทยเพื่อนบ้าน
 - 3.1 ญี่ปุ่น
 - 3.2 จีน
 - 3.3 เกาหลี
 - 3.4 สิงคโปร์
 - 3.5 มาเลเซีย
 - 3.6 อินโดนีเซีย
 - 3.7 บังกลาเทศ
 - 3.8 ศรีลังกา
 - 3.9 พม่า

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาสาระในเอกสารคำสอนบทที่ 2 และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสืออ่านนอกเวลา และแหล่งค้นคว้าอื่น ๆ
2. ผู้สอนอธิบายขยายความเพิ่มเติม

3. อภิปรายในชั้นเรียนเกี่ยวกับ "วรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทยที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน"

4. แบ่งกลุ่มรวบรวมวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย (ดังได้กล่าวในจุดประสงค์ ข้อ 2 ของบทที่ 2)

5. กำหนดให้ผู้เรียนจัดทำเตรียมแผนผังหรือแผนภูมิ เพื่อนำไปใช้ในการจัดนิทรรศการ (ดังได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์ข้อ 3 ของบทที่ 2)

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและความเอาใจใส่ในการศึกษาในห้องเรียน
2. สังเกตความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม
3. สังเกตจากการอภิปราย การซักถามปัญหาต่าง ๆ
4. จากการแบ่งกลุ่มรวบรวมหนังสือ และ เขียนแผนผัง หรือแผนภูมิว่าสามารถทำได้ถูกต้องตามเนื้อหาสาระ มีความประณีตงดงาม และความคิดริเริ่มในการจัดทำงานหรือไม่เพียงใด

สัปดาห์ที่ 4-5

บทที่ 3 ความสำคัญของกาอ่าน สาเหตุที่เด็กอ่าน และลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนศึกษา "ความสำคัญของกาอ่าน สาเหตุที่เด็กอ่านและลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ" โดย อภิปรายถึงหัวข้อทั้ง 3 นี้ หลังจากนั้นจึงศึกษาเอกสารคำสอนในบทที่ 3 หลังจากการอภิปรายและศึกษาเอกสารคำสอนแล้ว ผู้เรียนควรมีความสามารถดังนี้

1. อธิบาย "ความสำคัญของการอ่าน" ได้
2. อธิบาย "สาเหตุที่เด็กอ่าน" ได้
3. อธิบาย "ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ" ได้
4. สรุปประเด็นทั้ง 3 ข้อข้างต้น ออกมาเป็นแผนผัง หรือแผนภูมิ ได้ดังนี้
 - 4.1 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิเกี่ยวกับความสำคัญของการอ่าน (กลุ่ม 1)
 - 4.2 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิเกี่ยวกับสาเหตุที่เด็กอ่าน (กลุ่ม 2)
5. รวบรวมวรรณกรรมที่เด็กชอบดังนี้
 - 5.1 รวบรวมรายชื่อวรรณกรรมที่ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก และเด็กวัยรุ่น (กลุ่ม 3-4)
 - 5.2 รวบรวมรายชื่อวรรณกรรมที่ตรงกับความสนใจของเด็ก (กลุ่ม 5)
 - 5.3 รวบรวมรายชื่อวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีความงามพร้อม (กลุ่ม 6-7)

8-9)

เนื้อหา

ความสำคัญของการอ่าน สาเหตุที่เด็กอ่าน และลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ

1. ความสำคัญของการอ่าน
2. สาเหตุที่เด็กอ่านหนังสือ
3. ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ
 - 3.1 ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
 - 3.2 ตรงกับความสนใจของเด็ก
 - 3.3 เป็นหนังสือที่มีความงามพร้อม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน
2. ผู้เรียนศึกษา เนื้อหาจากเอกสารค่าสอนบทที่ 3
3. ผู้สอนอธิบายเพิ่มเติม
4. สรุปประเด็นแล้วแบ่งกลุ่มให้ไปเขียนแผนผังหรือแผนภูมิ (ดังปรากฏในจุดประสงค์ข้อ 4 ของบทที่ 3)
5. แบ่งกลุ่มไปรวบรวมรายชื่อวรรณกรรมที่มีลักษณะตามที่เด็กชอบ (ดังรายละเอียดในจุดประสงค์ข้อ 5 ของบทที่ 3)

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปราย ชักถามปัญหา
2. สังเกตจากความสนใจและเอาใจใส่ในบทเรียน
3. ดูจากการทำนกลุ่มว่าถูกต้อง ประเด็นที่กลุ่มมีความคิดริเริ่มหรือไม่ เพียงใด

สัปดาห์ที่ 6-7

บทที่ 4 รางวัตรวรรณกรรมสำหรับเด็ก

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับ "รางวัตรวรรณกรรมสำหรับเด็ก ทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทย รวมทั้งรายชื่อวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัล ผู้เขียน และผู้วาดภาพประกอบที่ได้รับรางวัล" มีการอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับ "รางวัตรวรรณกรรม

สำหรับเด็กในประเทศไทย" หลังจากการศึกษาและอภิปรายแล้ว ผู้เรียนมีความมีความสามารถ ดังนี้

1. อธิบายความหมายของ "รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในต่างประเทศ" และ "รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย" ได้

2. บอก "รายชื่อของหน่วยงานรัฐบาลและเอกชน" ทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ที่ให้รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้

3. บอก "ประเภทของผู้ให้รางวัล" และ "ประเภทของผู้รับรางวัล" ได้

4. บอก "ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัล" ได้

5. แสดงความรู้เกี่ยวกับ "รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย และวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ชนะการประกวด" ในประเด็นต่อไปนี้

5.1 นักเขียนทั้งชายและหญิงที่มีผลงานชนะการประกวดวรรณกรรมสำหรับเด็ก

5.2 เรียงลำดับนักเขียนที่มีผลงาน "วรรณกรรมสำหรับเด็กชนะการประกวด" จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

5.3 บอกรายชื่อนักวาดภาพประกอบที่ผลงานได้รับรางวัลเป็นจำนวนมาก (บอกอย่างน้อย 10 คน)

6. แบ่งกลุ่มเขียนแผนผังหรือแผนภูมิ เพื่อนำไปใช้ในการจัดนิทรรศการ ดังนี้

6.1 หน่วยงานและเอกชนที่ให้รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในต่างประเทศ (กลุ่ม 1)

6.2 หน่วยงานและเอกชนที่ให้รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย (กลุ่ม 2)

6.3 ประเภทของผู้ให้รางวัล (กลุ่ม 3)

6.4 ประเภทของผู้รับรางวัล (กลุ่ม 4)

6.5 รายชื่อนักเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กรวมทั้งผลงานของนักเขียนท่านนั้น ๆ (กลุ่ม 5)

- 6.6 รายชื่อนักวาดภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก รวมทั้งผลงานของ
นักวาดภาพท่านนั้น (กลุ่ม 6)
- 6.7 รายชื่อนักเขียนที่ผลงาน "วรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้รับรางวัลบ่อยครั้ง
(กลุ่ม 7)
- 6.8 รายชื่อนักวาดภาพประกอบที่ผลงานได้รับรางวัลเป็นจำนวนมาก (กลุ่ม 8)
- 6.9 รายชื่อวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีผู้นำไปแสดงบนละครโทรทัศน์ และ
บทภาพยนตร์ (กลุ่ม 9)

เนื้อหา

รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในต่างประเทศ
 - 1.1 รางวัลสมาคมการอ่านนานาชาติ
 - 1.2 รางวัลลีซเทินสไตน์
 - 1.3 รางวัลนอมา
 - 1.4 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา
 - 1.5 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศอังกฤษ
 - 1.6 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศแคนาดา
 - 1.7 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศออสเตรเลีย
2. รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย
 - 2.1 รางวัลการประกวดหนังสือแสดงพระพุทธศาสนาสำหรับเด็กของ

ราชบัณฑิตยสถาน

- 2.2 หนังสือที่คณะกรรมการประกวดในการประกวดแบบเรียนครั้งที่ 6 พ.ศ. 2495
- 2.3 หนังสือที่ได้รับรางวัลขององค์การยูเนสโก

2.4 รางวิดิการประกวดเรื่องสั้นสำหรับเด็กของสมาคมักเขียนแห่งประเทศไทย

2.5 รางวิดิเนื่องในปีหนังสือระหว่างชาติ 2515 ของสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย

2.6 รางชื่อหนังสือที่ชนะการประกวดของคณะกรรมการสวัสดิการเด็กสภาตั้งคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย

2.7 งานประกวดหนังสือเนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

2.8 รางวิดิบัวหลวงของธนาคารกรุงเทพ จำกัด

2.9 รางวิดิอนุสรณ์ ว.ณ ประมวลมารค

2.10 รางวิดิกองทุนอนุสรณ์ จอห์น เอ. เอ็กสัน

2.11 การประกวดหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

2.12 รางวิดิปีเด็กสากลแห่งชาติ ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

กิจกรรมการเรียนการสอน

1. ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาสาระในเอกสารคำสอนบทที่ 4

2. อาจารย์ผู้สอนอธิบายขยายความเพิ่มเติม

3. อภิปรายในชั้นเรียนร่วมกัน

4. แบ่งกลุ่มเขียนแผนภูมิและแผนผัง เพื่อนำไปใช้ในการจัดนิทรรศการ

5. กำหนดให้ผู้เรียนไปเลือกศึกษาค้นคว้า "วรรณกรรมสำหรับเด็กของไทยที่ชนะการประกวด คนละ 1 เรื่อง เพื่อจะนำมา "วิเคราะห์และประเมินคุณค่า" (คงจะได้เรียนเรื่องนี้ในสัปดาห์ที่ 10-11) และเพื่อเป็นแนวทางในการ "ฝึกทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ด้วย

6. กำหนดให้ผู้เรียนจัดทำเตรียมแผนผังและแผนภูมิ เพื่อนำไปใช้ในการจัดนิทรรศการ (คงได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์ ข้อ 6 ของบทที่ 4)

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและความเอาใจใส่ในการศึกษาในห้องเรียน
2. สังเกตความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่ม การทำงานเป็นกลุ่ม
3. สังเกตการแสดงความคิดเห็นในการอภิปราย และการซักถามปัญหาต่าง ๆ
4. สังเกตความสนใจและความกระตือรือร้นในการร่วมทำงาน การศึกษาค้นคว้า

และดูการตรงต่อเวลาในการส่งงาน

5. ดูจากผลการทำงานกลุ่ม ว่างานนั้นถูกต้องสมบูรณ์ ประณีตงดงาม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใด

สัปดาห์ที่ 8-9

บทที่ 5 การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับ "การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก" กำหนดให้ผู้เรียนร่วมกันศึกษา "วรรณกรรมสำหรับเด็ก" สัก 1 เรื่อง เพื่อหาส่วนประกอบในเรื่อง แล้วร่วมกันอภิปรายเพื่อหาหลักเกณฑ์ในการทำหนังสือ แล้วจึงให้ศึกษาเอกสารคำสอนที่ 5 หลังจากการอภิปรายและการศึกษาเอกสารคำสอนแล้ว ผู้เรียนควรมีความสามารถดังนี้

1. อธิบาย "การวางแผนในการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้
2. อธิบาย "ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้
3. อธิบาย "หลักการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้
4. อธิบาย "หลักการเขียนภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้

5. อธิบาย "หลักการจรรูปลेमและการพิมพ์" ได้
6. สามารถสรุปประเด็นหลัก แล้วเขียนเป็นแผนผังหรือแผนภูมิได้
 - 6.1 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิ การวางแผนในการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก (กลุ่ม 1)
 - 6.2 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก (กลุ่ม 2)
 - 6.3 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิ หลักการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก (กลุ่ม 3-4)
 - 6.4 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิ หลักการเขียนภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก (กลุ่ม 5-6)
 - 6.5 เขียนแผนผังหรือแผนภูมิ หลักการจรรูปลेमและการพิมพ์ (กลุ่ม 7-8-9)
7. ให้ทุกกลุ่มจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก กลุ่มละ 1 เรื่อง เพื่อแสดงในงานนิทรรศการ

เนื้อหา

การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. การวางแผนในการดำเนินการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 1.1 การสร้างเรื่องหรือคณฉบับ
 - 1.2 การพิมพ์
2. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 2.1 ลักษณะและประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 2.2 ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบหรือลักษณะวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก
 - 2.3 ความรู้เฉพาะเรื่องที่น่ามาประกอบการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 2.4 ลักษณะสำคัญของภาษาไทย

- 2.5 ลักษณะสังคมหรือสภาพแวดล้อม
3. หลักการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 3.1 จุดมุ่งหมายในการเขียน
 - 3.2 การเลือกเรื่อง
 - 3.3 หลักการเขียนเรื่อง
 - 3.4 กวีวิธีที่ใช้ในการเขียนเรื่อง
4. หลักการเขียนภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 4.1 ชนิดของภาพประกอบ
 - 4.2 สีของภาพประกอบ
 - 4.3 ขนาดของภาพประกอบ
 - 4.4 หลักการเขียนภาพประกอบ
5. หลักการจัดรูปเล่มและการพิมพ์
 - 5.1 ขนาดของหนังสือ
 - 5.2 จำนวนหน้าของหนังสือ
 - 5.3 ขนาดของตัวหนังสือ
 - 5.4 สีของตัวหนังสือ
 - 5.5 กระดาษ
 - 5.6 การจัดหน้าหนังสือ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ร่วมกันศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็ก 1 เรื่อง เพื่อหาส่วนประกอบในหนังสือ
2. อภิปรายร่วมกัน เพื่อหาหลักการในการจัดทำหนังสือ
3. ผู้เรียนศึกษาเอกสารคำสอนบทที่ 5

4. ผู้สอนอธิบายเพิ่มเติม
5. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มเขียนแผนผังหรือแผนภูมิ (ต้องมีรายละเอียดในจุดประสงค์ข้อ 6 ของบทที่ 5)
6. ทุกกลุ่มจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก กลุ่มละ 1 เรื่อง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการศึกษา อภิปราย ชักถามปัญหา
2. สังเกตความสนใจและความเอาใจใส่ในการเรียนในชั้น
3. ดูจากการทำงานกลุ่มทั้งการเขียนแผนผังหรือแผนภูมิ และการจัดทำเป็นรูปเล่ม

สัปดาห์ที่ 10-11

บทที่ 6 การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก

จุดประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับ "การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก" และสามารถ "ฝึกวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กด้วย" ให้ผู้เรียนชมภาพยนตร์หรือวิดีโอที่มีเรื่องราวเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็ก เช่น เรื่อง เด็กค่ายอก ไอ.คิว สองพี่น้องผจญภัย ฯลฯ แล้วฝึกวิเคราะห์ร่วมกัน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับ "หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก" แล้วจึงให้ศึกษาจากเอกสารคำสอนบทที่ 6 หลังจากการอภิปรายและการศึกษาแล้ว ผู้เรียนควรมีความสามารถดังนี้

1. อธิบายความหมายของ "การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้
2. อธิบายและ เขียนประเด็นใหญ่ ๆ ของ "หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ได้
3. สามารถวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็กได้ คนละ 1 เรื่อง
4. แบ่งกลุ่มเขียนแผนผังหรือแผนภูมิ เพื่อนำไปใช้ในการจัดนิทรรศการ ดังนี้
 - 4.1 หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของวรรณกรรมสำหรับเด็ก จัดทำเป็นแผนผังใหญ่ (กลุ่ม 1)
 - 4.2 หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์รูปเล่มและการประเมินคุณค่าจัดทำเป็นแผนผังย่อยออกไป (กลุ่ม 2)
 - 4.3 หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ภาพประกอบและการประเมินคุณค่าจัดทำเป็นแผนผังย่อย (กลุ่ม 3)
 - 4.4 หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์กลวิธีในการเขียนเรื่องและการประเมินคุณค่า (กลุ่ม 4-5)
 - 4.5 รายชื่อหนังสือปริญญาณิพนธ์ วิทยานิพนธ์ที่มีการวิเคราะห์ลักษณะรูปเล่ม (กลุ่ม 6)
 - 4.6 รายชื่อหนังสือปริญญาณิพนธ์ วิทยานิพนธ์ที่มีการวิเคราะห์ภาพประกอบ (กลุ่ม 7)
 - 4.7 รายชื่อหนังสือปริญญาณิพนธ์ วิทยานิพนธ์ที่มีการวิเคราะห์กลวิธีในการเขียนเรื่อง (กลุ่ม 8)
 - 4.8 รายชื่อหนังสือปริญญาณิพนธ์ วิทยานิพนธ์ที่มีการวิเคราะห์หลายประเด็นรวมในเล่มเดียวกัน (กลุ่ม 9)

เนื้อหา

การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. เกณฑ์การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็กเฉพาะเรื่องนั้น
 - 1.1 ลักษณะของรูปเล่ม การพิมพ์ และการประเมินคุณค่า
 - 1.2 ลักษณะของภาพประกอบ และการประเมินคุณค่า
 - 1.3 กลวิธีในการเขียนเรื่อง และการประเมินคุณค่า
2. เกณฑ์การวิเคราะห์เพื่อหาคุณค่าหรือคุณลักษณะที่เด็กชอบในวรรณกรรม

สำหรับเด็ก

- 2.1 วิเคราะห์ลักษณะรูปเล่ม
- 2.2 วิเคราะห์ภาพประกอบ
- 2.3 วิเคราะห์กลวิธีในการเขียนเรื่อง
- 2.4 วิเคราะห์หลายประเด็น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ผู้เรียนชมภาพยนตร์หรือวิดีโอ ซึ่งเป็นเรื่องราวของ "เด็ก" แล้วร่วมกันวิเคราะห์
2. ร่วมกันอภิปรายถึงหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก
3. ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาสาระ จากเอกสารคำสอนบทที่ 6
4. กำหนดให้ผู้เรียนไปฝึกวิเคราะห์และประเมินผลวรรณกรรมสำหรับเด็กมาส่งคนละ 1 เรื่อง
5. แบ่งกลุ่มผู้เรียนไปเขียนแผนผังหรือแผนภูมิ เพื่อเตรียมจัดนิทรรศการ (รายละเอียดดังกล่าวกำหนดในจุดประสงค์ ข้อ 4 ของบทที่ 6)

การประเมินผล

1. สืบเนื่องจากความร่วมมือและความเห็นและวิเคราะห์สภาพยนตร์ที่ชม
2. สืบเนื่องจากกรอภิปราบ การช้กถามปัญหา
3. สืบเนื่องจากความสนใจและความเอาใจใส่ในการศึกษาในห้องเรียน
4. สืบเนื่องจากความสนใจและความกระตือรือร้นในการอภิปราบ การร่วมมือกันทำงานกลุ่ม การเขียนแผนผังหรือแผนภูมิตามที่กำหนด
5. ดูจากการทำงานกลุ่มวางงานนั้นถูกต้อง สมบูรณ์ ประณีตงดงาม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือไม่ มากน้อยเพียงใด
6. ดูจากการวิเคราะห์และประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ทำงานส่ง

หมายเหตุ

ในการประเมินผล เกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม, การเขียนแผนผังหรือแผนภูมิ ซึ่งมีในทุกบท ผู้สอนจะสังเกตและดูจากการทำงานตั้งแต่เริ่มแบ่งกลุ่ม การรับงานไป การนำเสนอหาปัญหา มาปรึกษาขอคำแนะนำ และท้ายสุดจะวัดจากผลงานที่ปรากฏในการจัดนิทรรศการ

สัปดาห์ที่ 12-15

ให้ยูเรียนจักเตรียมงานเกี่ยวกับการเขียนแผนผังหรือแผนภูมิ การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก การวิเคราะห์และประเมินค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก แล้วนำเสนอในสัปดาห์ที่ 15 (เป็นอย่างช้า) เพื่อให้ผู้สอนตรวจก่อนนำไปแสดงในงานนิทรรศการ

สัปดาห์ที่ 16

จัดนิทรรศการ โดยผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินงาน ส่วนผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษา สิ่งที่จะนำมาแสดงในงานนิทรรศการ มีดังนี้

1. แผนผังหรือแผนภูมิที่กำหนดให้ทำ ตั้งแต่บทที่ 1-6
2. หนังสือ หรือวรรณกรรมสำหรับเด็ก (อาจขอยืมจากห้องสมุด บุคคล หรือจัดซื้อ ฯลฯ)
3. หนังสือหรือวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัล (อาจขอยืมจากห้องสมุด บุคคล หรือจัดซื้อ ฯลฯ)
4. ผลงานการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก ของผู้เรียนทุกคน
5. ผลงานการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก 9 เล่ม (จาก 9 กลุ่ม)
6. จัดฉายภาพยนตร์หรือวิดีโอ ที่เป็นเรื่องของเด็ก (เด็กเป็นตัวเอก) เกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง หรือการ์ตูน ฯลฯ
7. เชิญผู้มีความรู้ในวงการวรรณกรรมสำหรับเด็กมา "ปาฐกถาหรืออภิปราย" ผู้มีความรู้ อาจเป็นบุคคลต่อไปนี้
 - 7.1 นักเขียน
 - 7.2 นักวาดภาพประกอบ
 - 7.3 บรรณาธิการ
 - 7.4 เจ้าของโรงพิมพ์หรือนักพิมพ์
 - 7.5 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมเป็นกรรมการในการตัดสินวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 - 7.6 นักแสดง หรือผู้กำกับละครเด็ก เช่น นักแสดง หรือผู้กำกับสังกัดกัณฑ์นาไปรด์กัณฑ์ ฯลฯ
 - 7.7 บรรณรักษ์ห้องสมุดโรงเรียน หอสมุดมหาวิทยาลัย
 - 7.8 ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมเด็ก เช่น วิริยะ สิริสิงหคุณธัญจวน อินทรกำแหง ฯลฯ

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	ความหมาย ลักษณะ และประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก	1
	ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก	1
	ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็ก	2
	ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก	6
	แบ่งตามลักษณะของวรรณกรรม	9
	แบ่งตามวิธีแต่ง	24
	แบ่งตามวิธีสร้างหนังสือ	24
	แบ่งตามลักษณะเนื้อหา	25
	แบ่งตามลักษณะของเรื่อง	25
	แบ่งตามลักษณะสารประโยชน์	26
	แบ่งตามจุดมุ่งหมายในการใช้	27
	แบ่งตามวัยหรือตามเกณฑ์อายุ	29
	แบ่งตามระดับชั้นเรียน	30
2	ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็ก	33
	ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในยุโรปและอเมริกา	33
	ยุคแรก	33
	ยุคกลาง	35
	ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ	37
	ยุคพิวริตัน	37

ยุคพัฒนา	39
ยุคใหม่	41
ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย	43
สมัยกรุงสุโขทัย	44
สมัยกรุงศรีอยุธยา	44
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น	46
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง	48
สมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475)	52
สมัยปัจจุบัน	56
ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทยเพื่อนบ้าน	62
ญี่ปุ่น	62
จีน	63
เกาหลี	63
สิงคโปร์	64
มาเลเซีย	64
อินเดี๋ย	64
บังกลาเทศ	65
ศรีลังกา	66
พม่า	66

3	ความสำคัญของการอ่าน สาเหตุที่เด็กอ่าน และลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ ..	69
	ความสำคัญของการอ่าน	69
	สาเหตุที่เด็กอ่านหนังสือ	72
	ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ	73
	ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก	74
	ตรงกับความสนใจของเด็ก	77
	เป็นหนังสือที่มีความงามพร้อม	96
4	รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็ก	113
	รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในต่างประเทศ	113
	รางวัลสมาคมการอ่านนานาชาติ	114
	รางวัลลีซเทินสไตน์	114
	รางวัลนอมา	115
	รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา	117
	รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศอังกฤษ	132
	รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศแคนาดา	133
	รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศออสเตรเลีย	133
	รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย	133
	รางวัลการประกวดหนังสือแสดงพระพุทธศาสนาสำหรับสื่อนเด็กของ	
	ราชบัณฑิตยสถาน	134
	หนังสือที่คณะกรรมการประกวดในการประกวดแบบ เรียนครั้งที่ 6	
	พ.ศ. 2495	138

หนังสือที่ได้รับรางวัลของ องค์การยูเนสโก	138
รางวัลการประกวดเรื่องสั้นสำหรับเด็กของสมาคมนักเขียน แห่งประเทศไทย	140
รางวัลเนื่องในปี่หนังสือระหว่างชาติ 2515 ของสมาคมภาษา และหนังสือแห่งประเทศไทย	140
รายชื่อหนังสือที่ชนะการประกวดของคณะกรรมการสวัสดิการเด็ก สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย	141
งานประกวดหนังสือเนื่องในงานสถาปนาหนังสือแห่งชาติ	142
รางวัลบัวหลวงของธนาคารกรุงเทพ จำกัด	166
รางวัลอนุสรณ์ ว.ณ ประมวญมารค	167
รางวัลกองทุนอนุสรณ์ จอห์น เอ. เอ็กกิน	168
การประกวดหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ	168
รางวัลปีเด็กสากลแห่งชาติ ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ	170
5 การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก	185
การวางแผนในการดำเนินการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก	185
การสร้างเรื่องหรือค่านับ	185
การพิมพ์	188

ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก	188
ลักษณะและประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก	189
ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ หรือลักษณะวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก	189
ความรู้เฉพาะเรื่องที่น่าสนใจมาประกอบการเขียนวรรณกรรม สำหรับเด็ก	189
ลักษณะสำคัญของภาษาไทย	190
ลักษณะสังคมและสภาพแวดล้อม	196
หลักการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก	215
จุดมุ่งหมายในการเขียน	216
การเลือกเรื่อง	216
หลักการเขียนเรื่อง	222
กลวิธีที่ใช้ในการเขียนเรื่อง	236
หลักการเขียนภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก	244
ชนิดของภาพประกอบ	245
สีของภาพประกอบ	248
ขนาดของภาพประกอบ	249
หลักการเขียนภาพประกอบ	250
หลักการจัดรูปเล่มและการพิมพ์	251
ขนาดของหนังสือ	251
จำนวนหน้าของหนังสือ	252
ขนาดของตัวหนังสือ	252
สีของตัวหนังสือ	258

กระดาศ	259
การจัดหน้าหนังสือ	259
6 การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก	271
เกณฑ์การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก	
เฉพาะเรื่องนั้น	271
ลักษณะของรูปเล่ม การพิมพ์ และการประเมินคุณค่า	272
ลักษณะของภาพประกอบ และการประเมินคุณค่า	276
กลวิธีในการเขียนเรื่องและการประเมินคุณค่า	279
เกณฑ์การวิเคราะห์เพื่อหาคคุณค่าหรือคุณลักษณะที่เด็กชอบใน	
วรรณกรรมสำหรับเด็ก	294
วิเคราะห์ลักษณะรูปเล่ม	294
วิเคราะห์ภาพประกอบ	295
วิเคราะห์กลวิธีในการเขียนเรื่อง	295
วิเคราะห์หลายประเด็น	296
บรรณานุกรม	303

ความหมาย ลักษณะและประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ผู้หลายท่านได้ให้ความหมาย "วรรณกรรมสำหรับเด็ก" ไว้ดังนี้

บันลือ พฤษะวัน กล่าวไว้โดยสรุปไว้ว่า (บันลือ พฤษะวัน. 2524 : 1)

วรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นผลงานเกี่ยวกับหนังสือที่มีรูปแบบต่าง ๆ กัน ที่มุ่งใช้ภาษา เนื้อหาสาระที่ง่าย เหมาะกับวัยเด็กที่จะเข้าใจได้ดี ทั้งนี้ก็เพื่อให้เด็กผู้อ่านได้รับประโยชน์ ดังนี้คือ

- เปิดทักษะในการอ่าน
- ใ้แนวคิดในการประพฤติปฏิบัติ
- ใ้รับความเพลิดเพลิน

วิริยะ สิริสิงห กล่าวว่า "หนังสือเด็กต้อง เป็นหนังสือที่เด็กใ้ดู ใ้ฟัง ใ้เรียนรู้ และใ้รับความเพลิดเพลิน" (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 1)

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ เรียกว่าวรรณกรรมสำหรับเด็กว่า "หนังสือสำหรับเด็ก"

พร้อมทั้งให้ความหมายสรุปไว้ดังนี้ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2527 : 13) หนังสือเด็ก หมายถึง หนังสือที่มีจุดมุ่งหมายในการจัดทำขึ้นให้สำหรับเด็กอ่านโดยเฉพาะ หรืออาจใ้ผู้ใหญ่อ่านใ้ฟังก็ใ้ได้เป็นเด็กเล็ก ๆ อาจจะเป็นหนังสือภาพล้วน ๆ (Picture Book) หรือหนังสือที่มีเนื้อ เรื่องและรูปภาพหรือหนังสือการ์ตูนก็ได้ หนังสือสำหรับเด็กจะต้องจัดทำขึ้นใ้เนื้อหาสาระ รูปเล่ม และตัวอักษร เหมาะสมกับวัย ความรู้ และความสามารถของเด็กด้วย รูปแบบหรือลักษณะของหนังสือเด็ก จะมีหลายลักษณะ โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กเล็ก ๆ

จะมีรูปแบบดังนี้คือ ไม่เล็ก หรือใหญ่จนเกินไป จับถือได้สะดวก หนังสือสำหรับเด็กจึงมีหลายแบบ เช่น อาจมีลักษณะเป็นพ็อคเก็ตบุ๊กสำหรับเด็กโต อายุของผู้อ่านหนังสือเด็ก ก็มีได้ตั้งแต่เด็กก่อนเข้าโรงเรียนจนถึง เด็กวัยรุ่น

จากคำกล่าวของผู้ข้างต้น สรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หรือหนังสือสำหรับเด็ก เป็นหนังสือที่เขียนขึ้น เพื่อให้เด็กอายุตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนจนถึงเด็กวัยรุ่นอ่าน เพื่อประโยชน์ในการฝึกทักษะในการอ่าน ได้แนวคิดในการประพฤติปฏิบัติและได้รับความเพลิดเพลิน ดังนั้น หนังสือประเภทนี้จึงอาจจัดทำได้หลายลักษณะ เพื่อให้เหมาะกับผู้อ่าน การจัดทำรูปแบบ การกำหนดเนื้อหาสาระ และการใช้ภาษา ควรเหมาะสมตามจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยด้วย

ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ในการสัมมนา "เรื่องหนังสืออ่านสำหรับเด็กกลุ่มอายุ 11-16 ปี" ณ ศูนย์วัสดุการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน ถึง 13 ธันวาคม 2509 ซึ่งคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ คว้าความร่วมมือขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จัดทำขึ้น การสัมมนาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า วงการศึกษาของไทยได้สนใจ "วรรณกรรมสำหรับเด็ก" เพราะที่ประชุมมีมติเอกฉันท์ว่า ... เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรีบจัดทำ ส่ง เสริม และสนับสนุนการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กไทย เพราะจะให้ผลแก่การศึกษาทั้งในค่าน การกำจัด การอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ การช่วยคนที่เพิ่งอ่านออกให้อ่านออกเขียนได้จริง ไม่ให้หวนกลับไปอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อีก และนอกจากส่งเสริมการศึกษาขั้นต้นแล้ว ยังเป็นการส่งเสริม การศึกษาค้นคว้าตนเอง และส่งเสริมการศึกษาในขั้นสูงต่อไปด้วย (ประคิษฐ์ กัลป์ประเสริฐ.

ต่อมาเมื่อองค์การ UNESCO ได้ประกาศให้ ปี พ.ศ. 2515 เป็น "ปีหนังสือระหว่างชาติ" ปีนี้เองสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย โดยความอุปถัมภ์ของคณะกรรมการแห่งชาติ เพื่อจัดงานปีหนังสือระหว่างชาติ 2515 ได้จัดสัมมนา "เรื่องการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก" ขึ้น ณ ศูนย์ฝึกอบรมครูกรมวิสามัญศึกษา (ปัจจุบันรวมเป็นกรมสามัญศึกษา) เมื่อวันที่ 17-20 กุมภาพันธ์ 2515 เป็นการสัมมนาต่อเนื่องจากสัมมนาในปี พ.ศ. 2509 แม้จะดำเนินไปถึง 6 ปี แต่ก็แสดงให้เห็นถึงความสนใจเรื่อง "วรรณกรรมสำหรับเด็ก" ยังคงมีอยู่

จากการสัมมนาในปีนี้ ทำให้ได้ความรู้ที่สำคัญคือ การที่เด็กไม่ชอบอ่าน เพราะอ่านไม่คล่อง และที่อ่านไม่คล่อง เพราะไม่มีหนังสืออ่าน หนังสือสำหรับเด็กจริง ๆ ไม่ค่อยมี มีแต่หนังสือสอนเด็ก ซึ่งเด็กไม่ชอบอ่าน เพราะผู้เขียนมุ่งสอนเด็กมากเกินไป หนังสือเด็กที่พอมีอยู่บ้างก็ขาดคุณภาพ โดยเฉพาะในด้านการพิมพ์ เด็กเลยหนีไปอ่านหนังสือผู้ใหญ่ หรือไม่ก็หนังสือแปลจากต่างประเทศ หนังสือการ์ตูนเป็นหนังสือที่เด็กทุกวัยชอบมาก แต่ก็แปลกที่ไม่ค่อยมีหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก ๆ เลย (ประวิทย์ กฤตประเสริฐ. 2522 : 38)

ในการสัมมนาครั้งนี้ มีการอภิปรายหัวข้อ "เรื่องที่ข้าพเจ้าชอบอ่าน" โดยมีเด็กร่วมในการสัมมนา 4 คน เป็นชาย 2 หญิง 2 มีอายุระหว่าง 11-12 ปี "ลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ที่ได้จากทรรศนะของเด็กทั้ง 4 สรุปได้ดังนี้

เด็กหญิงชอบอ่านการ์ตูน ภาพประวัติศาสตร์ นิทาน ชอบเรื่องสั้น คำประพันธ์ และนิทานเก่า ๆ ที่มีคติ เช่น ซินเคอเรลดา และการ์ตูนจากวรรณคดีไทย ชอบเรื่องไทยมากกว่าเรื่องแปล ถ้าเป็นเรื่องแปลไม่ยากให้แปลลงชื่อเป็นตัวละครไทย นิยายสารที่ชอบอ่าน ได้แก่ ชัยพฤกษ์ ชัยพฤกษ์การ์ตูน สตรีสาร กุศลสตรี บางกอก หนังสือสำหรับผู้ใหญ่ได้อ่านบ้าง ที่อ่านเพราะสนใจเนื้อเรื่อง ถ้าอ่านหนังสือวิทยาศาสตร์ เพราะสามารถเอาไปคุยกับเพื่อนได้ หนังสือนั้นถ้ามีภาพประกอบอยากให้เป็นภาพสี สำหรับเด็กชายชอบอ่านการ์ตูน เรื่องบู

เรื่องอภินิหาร เช่น การกู้มนุชย์กายสิทธิ์จากญี่ปุ่น เรื่องผจญภัยที่ชอบมากที่สุดคือ "ดองไฟร" ของนอย อินทนนท์ ที่ไม่ชอบคือ "เพชรพระอุมา" ของ พนมเทียน เพราะเกินความจริง เรื่องตลกชอบบ้าง เช่น "พล นิกร กิมหงวน" ของ ป. อินทรปาลิต เรื่องที่พออ่านได้ คือ เรื่องคัดตอนจากวรรณคดี เรื่องที่เป็นคดี นิทานคำกลอน นิยายสารที่ชอบอ่านคือ ชัยพฤกษ์ ชัยพฤกษ์การ์ตูน พุทธรักษา และหุ่นยนต์ลอยใจ เรื่องแปลอ่านบ้างแต่ไม่ชอบเท่าเรื่องไทย ๆ ถ้าหนังสือมีภาพก็อยากให้เป็นภาพสี

ลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็ก ตามทรรศนะของผู้ใหญ่ ปรากฏจากแนวคิดและ คำกล่าวของผู้ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

รuth ทูสซี (Ruth Tooze) นักเขียนบทความเกี่ยวกับวรรณกรรมเด็ก กล่าวไว้ในหนังสือ Your Children Want to Read ว่า "หนังสือสำหรับเด็ก" ควรมี ลักษณะดังนี้ (รัฐจวน อินทรกำแหง. 2517 : 108 อ้างอิงมาจาก Tooze. 1957)

1. ให้ข่าวสารแก่เด็ก
2. ให้คำอธิบายแก่เด็ก
3. ช่วยพัฒนาคุณค่าและทรรศนะของเด็ก อันเป็นที่ต้องการให้เจริญเติบโต
4. ช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าใจสิ่งแวดล้อม และเข้าใจชีวิต
5. ช่วยเด็กเกิดความหยั่งเห็น (insight)
6. ช่วยเพิ่มการรับรู้ของเด็กต่อสิ่งต่าง ๆ
7. ให้ความบันเทิง
8. กระตุ้นให้เกิดจินตนาการ
9. ช่วยให้เกิดความบันดาลใจ (inspire)

ประยูร จรรยาวงษ์ ราชการทูต (สำหรับผู้ใหญ่) ของไทย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ แนวคิด (Theme) ในวรรณกรรมสำหรับเด็กของยุโรปและไทยที่ต่างกัน สรุปได้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2509 : 171-172) ประยูร ประทับใจเรื่องแบบมีมากที่สุด เพราะเป็น เรื่องส่งเสริมความเมตตากรุณา เพราะคนไทยมีแนวคิดเกี่ยวกับเมตตากรุณา ผิดกับยุโรป ซึ่ง วอลด์ คิสนีย์ เสนอไว้ว่า ยุโรปมีแนวคิดเกี่ยวกับความกล้าหาญ วีรบุรุษ เขาต้องการให้เด็กของเขาเป็นผู้ยิ่งใหญ่ จึงเน้นพระเอกเป็นเด็ก แต่การทูตของวอลด์ คิสนีย์ ได้พยายามหลีกเลี่ยงการฆ่ากัน หลีกเลี่ยงให้เห็นความตาย แม้ในคิสนีย์แดนก็ไม่ได้พยายามเอาสัตว์มีชีวิตไปเลี้ยง มีแค่ปลาสดกึ่งนั้น

พิมด กาศสิทธิ์ (ตุ๊กตา) ราชการทูตสำหรับเด็กของไทย ผู้ซึ่งมักจะเขียนเรื่อง ความรักระหว่างลูกกับพ่อ การอยู่ร่วมกันระหว่างพี่น้องในครอบครัว และ เรื่องประเภท มีอารมณ์ขันปนคหิสนอนใจ กล่าวถึงลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทการทูต สรุปได้ดังนี้ (ศรีภูเพียง. 2520 : 66-67) การทูตเป็นหนังสือที่มีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจเด็กอย่างที่เรา นึกไม่ถึง จุดมุ่งหมายของการทำหนังสือขึ้นอยู่กับเด็ก เป็นสำคัญ ผู้เขียนหนังสือ เด็กต้องมี ความรู้ในการเขียน ไม่เขียนอย่างผิด ๆ ผิดๆ การทำหนังสือการทูตสำหรับเด็ก ไม่ควร สอนเด็กโดยตรง ควรแทรกเข้าไปกับเรื่องที่เขียน พิมด กาศสิทธิ์ มีหลักในการเขียนการทูต 8 ประการ ได้แก่

1. เขียนการทูตโดยไม่พยายามพาดพิงถึงพระมหากษัตริย์
2. ไม่เกี่ยวข้องกับกิจการ เมือง
3. ไม่ทำให้เกิดการแตกความสามัคคี
4. ไม่พาดพิงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ
5. ไม่เกี่ยวข้องกับคนพิการ
6. ไม่พาดพิงถึงศาสนาใด ๆ

7. ไม่ลอกเลียนแบบของผู้อื่น

8. ถือหลักให้ความบันเทิงแก่เด็ก และไม่ใช้คำสะแลงหรือภาษาหยาบคาย

สุภา ลือสิริ (ซึ่งใช้นามปากกาว่า โบตัน ในการเขียนนวนิยาย และใช้นามปากกา บียดา วนันท์ สำหรับเขียนหนังสือเด็ก) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับ ลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็ก ไว้ สรุปได้ดังนี้ (ศรีภูเพ็ญ. 2520 : 68) หนังสือสำหรับเด็ก มุ่งให้เด็กรักการอ่าน มีความช่างสังเกต และมีความคิดริเริ่มเป็นของตัวเอง ... หนังสือสำหรับเด็กควร เป็นเรื่องที่ไม่หนักเกินไป เด็กจะไม่ค่อยชอบอ่านสารคดี แต่ชอบเรื่องบันเทิง เรื่องแบบมีตัวละคร มีรูปสวย ๆ น่ารัก ๆ มีการดำเนินเรื่องคล้าย ๆ เรื่องสั้น แม้จะให้เนื้อหาน้อยแต่เด็กก็ชอบ และจะแทรกคติอะไรลงไปก็ไม่ควรทำจนเด็กรู้สึกเบื่อ

จากทรรศนะของผู้ข้างต้น จะพบว่า "ลักษณะของวรรณกรรมสำหรับเด็ก" เกี่ยวกับ แนวคิด (Theme) ของเรื่องจะเป็นไปตามความคิดของแต่ละชาติแต่ละภาษา ส่วนการจัดทำ หรือการเขียนจะมุ่งความบันเทิงเป็นหลัก การให้ความรู้ คติสอนใจให้ประพฤติปฏิบัติ จะสอดแทรกลงไป ไม่สอนตรง ๆ การใช้ภาษาการสะกดคำต้องเพ่ง เสียงความถูกต้อง การเขียนอธิบายให้ทั้งตัวอักษรและใช้ภาพประกอบ ถ้าเป็นภาพควรเป็นภาพสี

ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

การแบ่งประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก มีผู้แบ่งออกไปเหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้าง เช่น บันดือ พงษ์วัน (2524 : 2-3) แบ่งไว้ 4 ประเภท ประดิษฐ์ กติกประเสริฐ (2522 : 11-20) แบ่งไว้ 5 ประเภท และวิริยะ สิริสิงห์ (2524 : 9-10) แบ่งไว้ 3 ประเภท เพื่อให้ครอบคลุม ในที่นี้จึงขอแบ่งประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็กไว้ 9 ประเภท

1. แบ่งตามลักษณะของวรรณกรรม
 - 1.1 วรรณกรรมดั้งเดิม
 - 1.1.1 เพลงเด็ก
 - 1.1.2 นิทานชาวบ้าน
 - 1.1.3 ปริศนาคำทาย
 - 1.1.4 ภาษิตชาวบ้าน
 - 1.2 วรรณกรรมปัจจุบัน
 - 1.2.1 บันเทิงคดี
 - 1.2.2 สารคดี
 - 1.2.3 สารบันเทิง
 - 1.2.4 บทความ
 - 1.2.5 การ์ตูน
 - 1.2.6 บทร้อยกรอง
2. แบ่งตามวิธีแต่ง
 - 2.1 ประเภทร้อยแก้ว
 - 2.2 ประเภทร้อยกรอง
3. แบ่งตามวิธีสร้างหนังสือ
 - 3.1 หนังสือภาพล้วน
 - 3.2 หนังสือภาพประกอบอักษร
 - 3.3 หนังสืออักษรประกอบภาพ
 - 3.4 หนังสืออักษรล้วน
4. แบ่งตามลักษณะเนื้อหา
 - 4.1 คาสนา

- 4.2 ขนบประเพณี
- 4.3 ประวัติศาสตร์
- 4.4 นิราศ
- 4.5 การละคร
5. แบ่งตามลักษณะของเรื่อง
 - 5.1 นวนิยาย
 - 5.1.1 เสนอ เป็นเรื่องราว
 - 5.1.2 เสนอ เป็นบทละคร
 - 5.2 สารคดี
 - 5.3 ร้อยกรอง
 - 5.3.1 บทร้อยกรองสำหรับเด็ก
 - 5.3.2 บทร้อยกรองสำหรับวัยรุ่น
6. แบ่งตามลักษณะสารประโยชน์
 - 6.1 หนังสือปลุกฝังศีลธรรม
 - 6.2 หนังสือไม่ปลุกฝังแต่ก็ไม่ทำลายศีลธรรม
 - 6.3 หนังสือทำลายศีลธรรม
7. แบ่งตามจุดมุ่งหมายในการใช้
 - 7.1 แผนภูมิสำหรับอ่าน
 - 7.1.1 แผนภูมิการอ่าน
 - 7.1.2 แผนภูมิประสบการณ์
 - 7.2 คำราและแบบเรียน

7.3 หนังสือส่งเสริมการอ่าน

7.3.1 หนังสือเสริมทักษะในการอ่าน

7.3.2 หนังสือเสริมประสบการณ์หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติม

7.3.3 หนังสือเสริมความสนใจในการอ่าน

7.4 หนังสือพิเศษ

8. แขนงตามวัย หรือตามเกณฑ์อายุ

8.1 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี

8.2 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

8.3 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 7-11 ปี

8.4 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 11-13 ปี

8.5 หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่นอายุ 13 หรือ 14-18 ปี

9. แขนงตามระดับชั้นเรียน

9.1 วัยเด็กเล็ก สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

9.2 วัยเด็กประถมศึกษา สำหรับเด็กอายุ 7-12 ปี

9.3 วัยเด็กมัธยมศึกษา สำหรับเด็กอายุ 13-18 ปี

1. แขนงตามลักษณะของวรรณกรรม

วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทนี้ อาจแบ่งย่อยออกได้ ดังนี้

1.1 วรรณกรรมดั้งเดิม คือ วรรณกรรมที่ไทยเราเรียกว่า คติชาวบ้าน

(Folklore) ซึ่งหมายถึง "แนวคำเ็นชีวิตประจำวันของชาวบ้านที่โคกระทำสืบต่อกันมา

แต่ดั้งเดิมหลายชั่วอายุคน" (วิญจวน อินทรกำแหง. 2517 : 68) คติชาวบ้านนี้

เป็นวรรณกรรมที่เ้าสืบต่อกันมาปากต่อปาก จึงมีผู้เรียกว่า วรรณกรรมมุขปาฐะ

(Oral Literature)

คติชาวบ้าน " เป็นเครื่องแสดงระดั้วัฒนธรรม คีตธรรม ความเชื่อถือ ความต้องการ แนวความคิด อุดมคติ และสิ่งอื่น ๆ อีกหลายประการ" (กุหลาบ มัลลิกะมาส. 2508 : คำนำ) คติชาวบ้าน เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนโตเป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นเครื่องบอกลักษณะของสภาพชีวิตและสภาพสังคมของคนในถิ่นต่าง ๆ ตามกาลเวลาที่ล่วงมา ได้ประมวลความเป็นชาติอย่างแท้จริงของแต่ละชาติแต่ละภาษาไว้ วรรณคดีสำคัญ ๆ หลายเรื่องก็มีที่มาจากเรื่องของชาวบ้าน

วรรณกรรมดั้งเดิม แบ่งย่อยออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ เพลงเด็ก นิทานชาวบ้าน ปริศนาคำทาย และภาษิตชาวบ้าน

1.1.1 เพลงเด็ก นับเป็นวรรณกรรมชนิดแรกที่เด็กมีโอกาสได้รับรู้และสัมผัส เพราะเป็นเพลงที่มนุษย์ประดิษฐ์เพื่อใช้ในการกล่อม ปลอดภัย และส่งเสริมสันติภาพแก่เด็ก ตั้งแต่วัยทารกจนมาเป็นเด็กโต เนื้อเพลงเหล่านี้มีผู้จกจำและถ่ายทอดไปต่อกันมาในลักษณะ "วรรณกรรมมุขปาฐะ" หลายชั่วอายุคน เพลงเด็กมีลักษณะเป็นบทกลอนง่าย ๆ ที่ว่ากันจนคนต้องปาก เป็นบทกลอนสั้น ๆ มีจังหวะสนุกสนาน และมีกันอยู่ทั่วทุกท้องถิ่น

จรุณห เพชรมณี (2523 : 5-6) กล่าวถึงคุณค่าของเพลงเด็ก สรุปได้ดังนี้

1. เป็นเพลงกล่อม ปลอดภัย และส่งเสริมการละเล่นของเด็ก
2. เป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นชีวิตและความเป็นอยู่ของสังคมในแง่ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ ความคิดเห็น และภูมิปัญญา เป็นต้น
3. เป็นเครื่องสั่งสอนอบรมแก่เด็กไปในตัว เพราะเนื้อหาของเพลงเด็กมักแทรกคติโลกและคติธรรมเอาไว้
4. เป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นชนบประเพณีอันเป็นเครื่องปรุงแต่งสังคมและสะท้อนสภาพความเจริญทางค่านิยมวัตถุและจิตใจ ซึ่งมักแทรกอยู่ในถ้อยคำของเพลง ในลักษณะบุคคลาธิษฐาน

5. เป็นเกร็ดความรู้ เพื่อไปเสริมความรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ
ให้บริบูรณ์ หรือแจ่มชัดขึ้น เช่น วิชาประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ มนุษยวิทยา และคติชนวิทยา
เพลงเด็ก ที่ปรากฏในประเทศไทย มี 3 ชนิด คือ
เพลงกล่อมเด็ก เพลงปดอบเด็ก และบทเด็กเล่น

1.1.1.1 บทกล่อมเด็ก หมายถึง เพลงที่ใช้ร้อง เพื่อกล่อม
ให้เด็กนอนหลับ หรือหายกวน หรือหายโยเย บทกล่อมเด็กในประเทศไทยมีชื่อเรียกต่างกัน
ตามสภาพท้องถิ่น ดังนี้

ภาคเหนือ เรียกว่า เพลงอ้อจา เพลงอ้อตุ๊ก

ภาคใต้ เรียกว่า เพลงชานอง เพลงร้องเรือ

ภาคกลาง เรียกว่า เพลงกล่อมเด็ก

ภาคอีสาน เรียกว่า เพลงกล่อมเด็ก

ส่วนเรื่องฉันทลักษณ์ที่ใช้ในเพลงกล่อมเด็กนั้น อาจกล่าวได้ว่า
ไม่สู้จะเคร่งครัดนัก เพียงแต่มีคำคล้องจองหรือมีสัมผัสระหว่างวรรคก็ถือว่าใช้ได้

บทกล่อมเด็กของภาคเหนือ มีใจความเป็นการปลอบโยนลูก
แสดงความรักความห่วงใยเป็นส่วนใหญ่ มีการกล่าวถึงเรื่องท่ามาหากินบ้างแต่ไม่มากนัก
คำขึ้นต้นบทกล่อมเด็ก มีทั้งชนิดขึ้นด้วยเสียงเอื้อนกลอน เช่น อ้อ-อ้อ-อ้อ-จา หรือ
อ้อ-จา-จา และชนิดที่ขึ้นต้นด้วยถ้อยการกล่าวถึงสิ่งนั้นโดยตรง เช่น ฝนตกสุยสุย และชนิด
ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ลีกลุงจา และ ลีกลองก้อ ส่วนการดัดท่ายบางครั้งก็ดัดท่ายด้วยคำ
อ้อ - อ้อ-จา-อ้อ-อ้อ แต่ส่วนใหญ่มักจบลงด้วยเนื้อความ ไม่มีคำเอื้อน ดังตัวอย่าง

นอนเหยียดเนื้อ	หลับตาไปอ้วยช่วย
หันไผมาชายกลวย	ป้อ จื้อหื้อกิน
แม่เจ้าไปโฮ	เป็นจืหมกไชมาหา
แม่เจ้าไปนา	เป็นจืหมกไชป้ามาต้อน
แม่เจ้ามาฮอกแล้ว	จึงคอยคู้กินนม

บทกวีแบบเด็กภาคใต้ มีเนื้อหาจัดเป็น 2 ประเภท คือ บทกวีที่มีความหมายตรงตัวซึ่งกล่าวถึงเด็กโดยตรง และบทกวีที่มีความหมายโดยอ้อม คือเป็นการเปรียบเปรย หรือเป็นสองแง่สองมุม ซึ่งจะกล่าวถึงค่านิยมของบุคคลที่มีต่ออาชีพ กล่าวพรรณนาความรัก เปรียบเปรยอย่างเผ็ดร้อน พรรณนาสภาพบ้านเมือง บรรยายเรื่องในวรรณคดี บรรยายปรีดาธรรม และบทกวีขบขัน

ลักษณะคำประพันธ์ เป็นกลอนชาวบ้าน มีสัมผัสง่าย ๆ คือ มีแต่สัมผัสนอก สัมผัสในไม่ค่อยปรากฏ ส่วนใหญ่บทหนึ่งมี 8 วรรค วรรคที่ 4 และ 7 มักมีความหมายเดียวกัน จำนวนคำในแต่ละวรรคมีตั้งแต่ 3-7 คำ ที่นิยมมากคือ วรรคละ 4 คำ กับ 7 คำ แต่วรรคสุดท้ายมักมี 5 คำ

คำขึ้นต้นมีคำว่า "เหอ" ซึ่งเทียบได้กับคำว่า "เออ" ในภาษาภาคกลาง คำว่า "เหอ" จะเป็นคำสุดท้ายของวรรคแรก เช่น ไกลั้นเหอ ไปคอนเหอ ลูกสาวเหอ ส่วนการจบบทนั้น ส่วนใหญ่จะลงท้ายด้วยเนื้อความ ไม่มีคำเชื่อม แต่ก็มีส่วนที่ใช้ "เหอ" เป็นคำเชื่อม ตัวอย่างเช่น

อา... เออ... นอนนอนเห
 แม่เซอหั่งหลาย
 แม่เซออย่าไคหลอกหลอน
 เข็ญรักษาเจ้า

นอนให้สบาย
 จงรักษาเจ้า
 โศกาอาวรดเจ้านอนเดา
 ขวัญข้าวเจ้านอนเออ... เหอ... บาย

งสายพานเห
 อายเข่าหัวหงอก
 แดเหอแดค
 อวคั่วอี้เคียง เมียสาว

ยานขึ้นรัวคอก
 อวคั่วอี้เคียง เมียสาว
 อายเข่าหัวงูท่าบาว
 ท่าบาวไมคิกหงอก

บทกลอนเด็กภาคกลาง มักเป็นกลอนง่าย ๆ มีสัมผัสนอก
 เช่นเดียวกับกลอนสุภาพ เช่น "นกเอียงเอย บีกี้เคียงหางก็ยาว" มีลักษณะคล้ายคำพูด
 ที่นำมาคล้องกัน เพิ่มความคล้องจองโดยกำหนดให้มีสัมผัสนอก ไม่ค่อยมีสัมผัสใน

ความยาวของบทกลอนเด็กไม่เท่ากัน แต่ที่สั้นที่สุด คือ
 2 คำกลอน และยาวที่สุด คือ 7 คำกลอน

การขึ้นต้นบท อาจเป็นการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วตามด้วย
 "เอย" หรือ "เอย" เช่น นกเอียงเอย นกกาเหว่าเอย อาจขึ้นต้นแบบคอกสร้อย คือ
 ใช้คำว่า "เอย" หรือ "เอย" แทรกกลางคำ เช่น แมวเอยแมวเหมียว และอาจขึ้นต้นด้วย
 ทำนองกลอน เช่น โอละเห โอละหิก

การลงท้าย มักจะลงด้วยคำว่า "เอย" หรือบางทีก็จบลง
 ด้วยคำสรรพนามแต่ใ้มีการเลื่อนเสียงในตอนท้ายให้อ่อนลง เพื่อให้รู้ว่าเป็นการจบเพลง

เนื้อความของเพลงมักแสดงความรักที่มีต่อเด็ก โดยกล่าวถึงความน่ารักของเด็ก แสดงความห่วงใย ห้ามปรามเด็ก แต่ก็มีส่วนที่สนใจเกี่ยวกับการครองเรือน สอนคุณธรรมและบางบทก็ประชดเสียดสีสังคม ตัวอย่างเช่น

เจ้าเนื้อละเอียดเคย	ช่างเข้าในพะเนียด
แม่ให้เจ้าไปกุ	ช่างพลายตกน้ำมัน
มันคั่ง เป็นบ่าวอยู่	แม่ห้ามไว้มิให้
บุญชูเจ้าคนเกี่ยวเอย	

บทกลอนเด็กภาคอีสาน เนื้อความของเพลงมักกล่าวถึงความเป็นอยู่ของชาวบ้านซึ่งผูกพันกับการทำไร่นา ความเชื่อในเรื่องขวัญ การขึ้นคน มักใช้คำ "นอนสาเคอหด" "นอนสาแม่เยอ" และ "หลับตาสาแม่เยอ" ลักษณะข้อความไม่ค่อยมีสัมผัส และไม่มีคำลงท้ายบทเหมือนภาคกลาง ตัวอย่างเช่น

โอ...โอแม่ไปโอ	เก็บไคมาหา
แม่ไปนา	เก็บป่ามาป้อน
แม่เลี้ยงมอน	ในป่าสวนมอน
นอนสาแม่เคอ	หลับตาสาแม่เคอ

1.1.1.2 บทปลอบเด็ก หมายถึงบทร้องที่ขับปลอบให้เด็กหยุดร้องไห้ หรือหมายถึงบทร้องที่ขับยกให้เด็กขบขัน หัวเราะ และรำเริง อันจะเป็นผลให้เด็กมีอารมณ์ดี และ เลี้ยงง่าย

ฉันทลักษณะ ค้ายกถึงกับบทดอมเด็ก คือไม้สูงจะ เกรงครันัก
คงมีค่าคดองจองระหว่างวรรค เป็นสำคัญ ความยาวของ 1 บท มีตั้งแต่ 5-16 วรรค
แต่ละวรรคอาจมี 3-4 คำ

การขึ้นต้น จะไม่กล่าวถึงเด็ก จะใช้เรื่องราวอื่นเพื่อเบน

ความสนใจเด็ก เช่น

บทปลอบเด็กภาคกลาง

โยนโยนโยน	โยนโยนโยน	โยนเข้ากลไ้
ช่างเด็กช่างใหญ่	มะพร้าวตุกโตน	กอกไม้พยามาด
เจ้านิ้วทำงาน		นางเมียบเตนชู
คักไม้กระทุ		เอาไว้รองนอน

บทปลอบเด็กภาคอีสาน

มาเคอ ...	ผูกเบ็องข้ายให้ขวัญมา ให้ยูกี้มีแสง	ผูกเบ็องขาให้ขวัญอยู่ ให้ยูกี้เย็นเป็นสุข
...	ความไข้อย่าให้ รอยเอ็ดพันวสา	...
		ให้เจ้าอายุหมั้นขวัญเย็น เคอ...

บทปดอบ เด็กภาคเหนือ

มีมือ เบื่อง ชายขวัญมา
สิบปี หือ ไปที่อื่น

...

ลูกมา เตอะดวงใจ

มีมือ เบื่อง ขาวขวัญอยู่
หมื่นปี หือ ไปที่ไกล

...

ฮือมากิน ข้าวต้ม น้ำคิบ

1.1.1.3 บทเด็ก เเดน หมายถึงบทเพลงงายและสั้น

ที่ไชรองประกอบการ เเดนของ เด็ก ซึ่งจำแนกได้ 3 อย่าง คือ "บทประกอบการ เเดน"
ไค้แกบทรองจำจู้ บทรอนรีริข้าวสาร "บทรอนประกอบปริศนาคำทาย" ไค้แก
บทโอมมะยมแซม "และบทรอนแสดงความก๊ใจตอปรากฏการณ์ธรรมชาติ" ไค้แก
ฝนตก แดคออก ฝนตกฟารอง

ฉันทลักษณ์ของบทเด็ก เเดน มีทั้งที่แต่ง เป็นกลอน แต่งคอ
เป็นวรรค โดยมีสัมผัสตอเนื่องกัน หวงท่านองกรรอง เหมือนบทปดอบเด็ก คือสนุกสนาน
เร้าใจและนาฟิง

เนื้อหาของบทเด็ก เเดนมีหลายอย่าง ไค้แก สะท้อน
วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อในลัทธิภูติผีและบาปบุญ สภาพชีวิตครอบครัวและความสัมพันธ์
ทางเพศ และสะท้อนให้เห็นนิสัยใจคอที่ชอบความสนุกสนานและด้อ เดียนกันระหว่างมิตรสหาย
นอกจากนี้ เนื้อความยังแสดงให้เห็นคุณค่าของฝนที่มีตอสังคมนตรีบท

บท เด็ก เเดนภาคกลาง

มอญซอนผา
 มอญซอนผา
 ไวโนะไวนี้

มอญซอนผา
 ตุ๊กตาทอยขางหงัด
 ฉั้นจะตีกันเซอ

บท เด็ก เเดนภาคเหนือ

ชีกองกลอ บะหลาดองแกง บะแคว้งสุก ป่ากุกเนา
 หัวเบาป๋ม หัวนมบีว นกปัดจาทิว กนกน้ำแมควง

บท เด็ก เเดนภาคอีสาน

จำหนูหมี่หม่ม หักคอกนไสหนานกกด หนานกกด
 ดิงหนาดาย หนานี่พายหนากัดหนากอม ... าด่า ...
 เห็นคอกดำควน เห็นสวนผักกาด เห็นคอกหยาดคอกดำ
 เห็นห้าเจ้าหม่อม ซอมแซมเซาป่าบักนัค อยู่นำไยกะนำผู้นั้น

บท เด็ก เเดนภาคใต้

แขกเต่าเสาออน นางครเซาแขก แมชีตาแขก
 ออกไปสีกคน นายเพื่อนเราเอย

1.1.2 นิทานชาวบ้าน (Folk Tale) หมายถึง เรื่องที่เล่าด้วยภาษา
 ง่ายๆ เด่ากันปากต่อปากสืบต่อกันมานาน จนไม่ทราบว่าผู้เล่าดั้งเดิมคือใคร นิทานชาวบ้าน
 มีหลายชนิด ได้แก่

1.1.2.1 นิทาน หมายถึง เรื่องเล่าทั่วไป มีใจจูงใจ
แสดงประวัติความเป็นมาของสิ่งใด แคมป์สร้างความสุขสนาน นิทานแบ่งย่อยได้ ดังนี้
(จรูญต์ เพชรบูรณ์. 2523 : 58-62)

แบ่งตามพื้นที่ที่เกิดนิทาน (Areas) ยึดเอาเขตที่มี
วัฒนธรรมคล้ายคลึงกันมาไว้ด้วยกัน ได้แก่ เขตอินเดียน เขตประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม
เขตชนชาติยิวในเอเชียไมเนอร์ เขตประเทศสลาวิก เขตประเทศต่าง ๆ แถบตะวันออก
ของทะเลบอลติก เขตแหลมสแกนดิเนเวีย เขตชนชาติที่ใช้ภาษาเยอรมัน เขตประเทศ
ฝรั่งเศส เขตประเทศสเปนและโปรตุเกส เขตประเทศอิตาลี เขตประเทศสกอตแลนด์
และไอร์แลนด์

แบ่งตามชนิด (Type Index) คือการแบ่งนิทาน
ตามเนื้อหา กล่าวคือการแบ่งตามลักษณะของเนื้อเรื่องนิทาน ได้แก่

- นิทานเกี่ยวกับสัตว์ คือ นิทานสัตว์ป่า นิทานสัตว์เลี้ยง
- นิทานชาวบ้าน คือ นิทานเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา
นิทานทางศาสนา นิทานโรแมนติก
- นิทานตลกขบขัน คือ นิทานเกี่ยวกับคนโง่ นิทาน
เกี่ยวกับสามภรรยา นิทานโกหก นิทานเข้แบบ (ซึ่งได้แก่นิทานไม่รู้จบ และนิทานซ้อนนิทาน)

การแบ่งตามสารัตถะ (Motif) คือ การแบ่งตามหัวใจ
ของนิทาน หรือตามจุดสำคัญเป็นเกณฑ์ เช่น เรื่องเกี่ยวกับความมหัศจรรย์ เรื่องเกี่ยวกับ
อภินิหาร สารัตถะเป็นแกนแท้ของเรื่อง หรือเป็นจุดสำคัญของนิทาน จะเป็นส่วนซึ่งมีอิทธิพล
ยืนยงอยู่ในนิทานนั้นตลอดไปโดยไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อนิทานตกไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ อาจจะ
ได้รับการปรับปรุง แต่งเติม และตัดทอนให้ผิดแผกไปจากเดิมบ้าง แต่ส่วนที่เป็นหัวใจหรือ
แกนแท้ของเรื่องจะยังคงอยู่ การที่จะให้หัวใจหรือแกนแท่นี้อยู่ สารัตถะจะต้องมีลักษณะ
ประจำตัวของตัวเอง โดยปกติสารัตถะจะประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

1. ตัวละครในนิทานจะต้องแปลกและพิสดารกว่าตัวอื่น ๆ ในเรื่อง เช่น อาจเป็นเทวดา สัตว์ประหลาด แม่มด หรือคนที่มีความพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แม่เลี้ยงใจร้าย ลูกสูททองที่กำพร้า เจ้าหญิงตกลูก ฯลฯ

2. มีข้อสำคัญหรือที่สำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะ เป็น ต้นเหตุให้นิทานเรื่องนี้ดำเนินไป ต้นเหตุนี้อาจเป็นสิ่งที่ของ เช่น ตะเกียงวิเศษของอาละดิน เวทมนตร์ของพระสังข์ อาจเป็นความเชื่อถือ เช่น การตั้งความปรารถนาให้มีบุตร การขอพร ของท้าวแสนปม อาจเป็นขนบธรรมเนียม เช่น การเดิอกัญ การเสียดมาดัย

3. สำนักระหนึ่งมีเหตุการณ์เกี่ยว นิทานเรื่องหนึ่ง ๆ อาจประกอบด้วยเหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ ก็เท่ากับว่าในนิทานเรื่องนั้นมีหลายสำนักระ การแบ่งนิทานตามสำนักระ มีดังนี้ นิทานเกี่ยวกับเทพเจ้า เกี่ยวกับสัตว์ เกี่ยวกับของต้องห้าม เกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา เกี่ยวกับความตาย เกี่ยวกับสิ่งประหลาดมหัศจรรย์ เกี่ยวกับยักษ์ ภูตผี เกี่ยวกับการทดสอบหรือพิสูจน์หลักฐาน เกี่ยวกับคนใจ เกี่ยวกับกลลวง ฯลฯ

แบ่งตามรูปแบบ (Form) คือการแบ่งตามลักษณะของนิทาน เป็นเกณฑ์ ได้แก่ นิทานประเภท เทพนิยาย (Fairy tale) นิทานสุภาษิต (Fable) หรือนิทานคติธรรม (ซึ่งแบ่งย่อยเป็น นิทานคติธรรมตะวันออก นิทานคติธรรมตะวันตก) นิทานวีรบุรุษ (Hero tale) นิทานชีวิต (Romantic tale) นิทานประจำถิ่น (Sage, Legend) นิทานอธิบายเหตุ (Etiological tale) นิทานตลก (Jest) นิทานปรัมปรา (Myth) เทพปกรณัม (Mythology) และนิทานยั่วล้อ (Fabliau)

1.1.2.2 นิยาย หมายถึง เรื่องเล่าที่สมมุติว่าเกิดขึ้นจริง
 มุ่งแสดงความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นคน สัตว์ พืช หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ
 หรือประเพณีพิธีการต่าง ๆ ก็ได้ นิยายแบ่งย่อยได้ 8 ชนิด ดังนี้ (กิ่งแก้ว อัครถาวร.
 2514 : 8-10)

- เทพนิยาย (Myth) หมายถึง เรื่องที่มีเทวดา
นางฟ้า เป็นตัวละครสำคัญ เช่น เรื่องเกี่ยวกับพระอินทร์ นารายณ์สิบปาง ฯลฯ
- นิยายเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ อาจเป็น เรื่องของวีรบุรุษ
เรื่องของคนบ้านธรรมดาที่มีเหตุการณ์น่าประทับใจก็ได้
- นิยายเกี่ยวกับสัตว์ หมายถึง เรื่องที่มุ่งแสดงกำเนิด
ของสัตว์ เช่น ทำไมแมวจึงเป็นศัตรูกับหนู ฯลฯ
- นิยายเกี่ยวกับพืช หมายถึง เรื่องที่มุ่งแสดงกำเนิดของพืช
เช่น ทำไมเมล็ดข้าวจึงเล็ก ฯลฯ
- นิยายเกี่ยวกับสถานที่ หมายถึง เรื่องที่มุ่งแสดงตำนาน
หรือความเป็นมาของสถานที่ต่าง ๆ เช่น เรื่องเมืองลับแล ฯลฯ
- นิยายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ หมายถึง เรื่องที่มุ่ง
แสดงสาเหตุ หรือความเป็นไปของปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น เรื่องสุริยุปราคา
จันทรคราส ฯลฯ
- นิยายเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อต่าง ๆ
หมายถึง เรื่องที่มุ่งแสดงตำนานหรือความเป็นมาของประเพณี และพิธีการต่าง ๆ เช่น
เรื่องวันลอยกระทง ฯลฯ
- นิยายเกี่ยวกับผีและวิญญาณ
เรื่องของนิยายนี้ ผู้รู้บางท่านอาจเรียกว่า นิทานท้องถิ่น
(Legend) บาง นิทานอธิบายเหตุบาง หรือตำนานและเทพปกรณัมบาง

1.1.3 ปริศนาคำทาย (Folk Riddle) หมายถึงคำถาม ขอดถาม ปัญหา หรือข้อความ ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้คนอื่นทายว่าคืออะไร มักนิยมใช้คำว่า "อะไรเอ๋ย" อยู่ข้างหน้าปัญหาปริศนาคำทายเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งที่ผู้ใหญ่มุ่งให้เกิดเล่น เพื่อฝึกสมอง ให้รู้จักคิด และเพื่อสอนให้เด็กได้รู้จักธรรมชาติที่แวดล้อมตัวเด็กว่าเป็นอะไร การละเล่น ชนิดนี้จัดเป็นวิธีสอนแบบเล่นปนเรียน ทำให้เด็กมีความรู้ เรื่องธรรมชาติและ ความรู้รอบตัว เด็กจะได้ความรู้และความสนุกสนานไปพร้อม ๆ กัน นิยมทายกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ลักษณะ คำประพันธ์ของปริศนาคำทายนั้น ไม่มีฉันทลักษณ์ เคนซัด หรือเป็นแบบเฉพาะ จะมีก็แต่ลักษณะ คำคล้องจองระหว่างวรรคเป็นสำคัญ หรือไม่ก็เน้นเรื่องการซ้ำคำ

ปริศนาคำทายในประเทศไทยอาจจำแนกได้ 3 แนว ดังนี้
(จรูญที เพชรบุรี. 2523 : 28-29)

1.1.3.1 แนวลักษณะของคำถามคำตอบ แบ่งได้ 4 ประเภท คือ ปริศนาเกี่ยวกับธรรมชาติศึกษา ปริศนาที่สะท้อนถึงชีวิตความเป็นอยู่ของ สังคมชาวบ้าน ปริศนาที่ได้จากการสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติ ปริศนาที่เกี่ยวกับ ขนบธรรมเนียมประเพณี

1.1.3.2 แนวของวิชาคติชนวิทยา แบ่งได้ 4 ประเภท คือ ปริศนาที่เป็นไปตามคตินิยม (Tradition riddle) ซึ่งได้แก่ ปริศนา ที่เป็นความจริง (True riddle) และปริศนาที่ใช้ปฏิภาณตอบ (Riddling Question) ปริศนาที่สืบเนื่องจากรวมคดี (Literary riddle) ปริศนาประเภทเล่นคำ (Conandrum) ปริศนาประสมประสาน (Miscellaneous)

1.1.3.3 แนวองค์ประกอบและรูปแบบ แบ่งได้

12 ประเภท คือ ปริศนาที่เปรียบกับสิ่งมีชีวิต ปริศนาที่เปรียบกับสัตว์ตัวเดียว ปริศนาที่เปรียบกับสัตว์หลายตัว ปริศนาที่เปรียบกับบุคคลคนเดียว ปริศนาที่เปรียบกับบุคคลหลายคน ปริศนาที่เปรียบกับพืช ปริศนาที่เปรียบกับสิ่งของ รายละเอียดเกี่ยวกับการเปรียบเทียบ รายละเอียดเกี่ยวกับรูปและอาการ รายละเอียดเกี่ยวกับสี รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำ รายละเอียดเกี่ยวกับภาษา

ตัวอย่างปริศนาคำทาย ของภาคต่าง ๆ ได้แก่

- น้ำตุนอย หอยปดายหลัก ตักก็เต็ม บัดก็เต็ม
(มะพร้าว - ภาคเหนือ)
- อะโรเออย มีปาก ไม่มีฟัน กินข้าวทุกวัน ใ้มากกว่าคน
(หมอขาว - ภาคกลาง)
- ไ้ไรรหา ไม่มีแข้ง ไม่มีขา เวลาไปมาใช้ปากเคิน
(หอย - ภาคใต้)
- ไ้มากระบอก ๆ เข้าบเข้าให้คล่าเบิง แมนหญ้ง
(หินดิบมีด - ภาคอีสาน)

1.1.4 ภาษิตชาวบ้าน (Folk Proverb) แบ่งออกเป็น

3 ชนิด ดังนี้ (ประคิษฐ์ ถัดประเสริฐ, 2522 : 17)

1.1.4.1 สุภาษิต หมายถึงคำกล่าวที่มีความค้อย่างน้อย

3 ประการ คือ ผู้กล่าวเป็นคนดี คำกล่าวไพเราะ และคำกล่าวเป็นความจริง ใช้สนใจใ้ทุกยุคทุกสมัย เช่น อุดคาหิ อุดคโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน

1.1.4.2 คำพังเพย เป็นสำนวนชนิดหนึ่ง เป็นการศึกษา คติยสุภาษิต แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่าใครกล่าว และอาจไม่จริงเสมอไป เช่น ข้า ๆ ใต้ฟ้า สอง เดมงาม

1.1.4.3 สำนวน หมายถึงคำกล่าวที่ไม่มีความหมาย ตามตัวอักษร แต่มีความหมายเปรียบเทียบ และไม่มีลักษณะติชมหรือสอนใจ เช่น เกือบจิ้มเกลือ

1.2 วรรณกรรมปัจจุบัน คือวรรณกรรมที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม ทั้งในด้านรูปแบบ และเนื้อหา วรรณกรรมปัจจุบันที่เขียนเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็ก มี 6 ประเภท คือ

1.2.1 สารคดี ใต้แก เรื่องที่ผู้อ่านจะได้สาระได้ความรู้ สารคดี ที่เด็กสนใจ คือ สารคดีท่องเที่ยว ชีวิตสังคม และความรู้อย่างง่าย ๆ

1.2.2 บันเทิงคดี ใต้แก เรื่องที่ผู้อ่านจะได้ความเพลิดเพลิน บันเทิงใจ บันเทิงคดีมีทั้งเรื่องสั้น นวนิยาย ที่แปลมาและแต่งเอง และนิทาน ซึ่งมัก ส่งเสริมจินตนาการและความบันเทิงมากกว่าอื่น ๆ

1.2.3 สารบันเทิง ใต้แก เรื่องที่ไ้ทั้ง สาระความรู้ และความ สนุกขบขัน นอกจากนี้ยังสะกิดให้คิดอีกด้วย สารบันเทิงที่เด็กสนใจได้แก่ งานประเภท คอลกขบขัน

1.2.4 บทละคร สำหรับเด็กควรเป็นละครง่าย ๆ ซึ่งอาจดัดแปลง มาจากแบบเรียนหรือนิทานก็ได้

1.2.5 การ์ตูน เป็นสิ่งที่เด็กสนใจมากที่สุด อาจเป็นทั้งการ์ตูนตลก และการ์ตูนเรื่อง

1.2.6 บทร้อยกรอง ที่เหมาะกับเด็กเล็ก ควรเป็นเพลง นิทาน หรือสารคดีเชิงความรู้อย่างง่าย ๆ ส่วนเด็กโตอาจเพิ่มบทพรรณนา บทแสดงความคิดหรือ แต่งเป็นเรื่องราวที่ยากขึ้น

2. แบ่งตามวิธีแต่ง

2.1 ประเภทร้อยแก้ว วรรณกรรมสำหรับเด็กส่วนใหญ่จะเป็นร้อยแก้ว โดยเป็นร้อยแก้วที่นำคำมาเรียบเรียงให้ได้ความกะทัดรัด สดใสชวนอ่าน

2.2 ประเภทร้อยกรอง เด็กเล็กชอบร้อยกรองง่าย ๆ มากกว่าร้อยแก้ว เพราะจังหวะและความคล้องจองของร้อยกรองจะช่วยเร้าใจเด็กให้สนใจได้ง่าย และท่องจำได้ง่ายอีกด้วย ส่วนเด็กโตนั้นถ้าไม่สร้างความคุ้นเคยกับงานร้อยกรองต่อไปก็อาจจะไม่สนใจร้อยกรองเลยก็ได้

3. แบ่งตามวิธีสร้างหนังสือ

การแบ่งวิธีนี้มี 4 ประเภท คือ (ประคิษฐ์ กลัคประ เสริฐ. 2522 : 19)

3.1 หนังสือภาพฉนวน หมายถึงหนังสือที่มีแต่ภาพอย่างเดี่ยว อาจเป็นการนำภาพที่เด็กควรรู้จักมาจัดเป็นหมวดหมู่ หรือใช้ภาพสร้างเรื่องราวไปในลักษณะการ์ตูน เย็บก็ได้ หนังสือหรือสมุดภาพประเภทนี้เหมาะกับเด็กเล็กจนถึงเด็กก่อนวัยรุ่น

3.2 หนังสือภาพประกอบอักษร หมายถึงหนังสือในลักษณะของการ์ตูน คือ มีภาพมากกว่าตัวอักษร เรื่องราวส่วนใหญ่ดำเนินด้วยภาพ มีคำอธิบายประกอบเพียงเล็กน้อย อาจเป็นแบบเรื่องราวที่จบในแต่ละภาพ หรือเป็นแบบมีเรื่องราวติดต่อกันไปตลอดเล่ม หนังสือประเภทนี้เหมาะกับเด็กทุกระดับชั้น

3.3 หนังสืออักษรประกอบภาพ หมายถึงหนังสือที่มีเรื่องราวมากกว่าภาพ จะมีภาพประกอบเพียงบางตอน หรือตอนละภาพเท่านั้น ทั้งนี้เพราะหนังสือประเภทนี้ มักจะมีเรื่องราวค่อนข้างยาว ถ้ามีภาพประกอบมาก ๆ ต้นทุนการผลิตจะสูงมากขึ้น และเรื่องยาว ๆ นี้ก็ไม่เหมาะกับเด็กเล็กด้วย ผู้สร้างหนังสือประเภทนี้มุ่งสร้างเพื่อสนองความต้องการของผู้ใหญ่เท่านั้น แต่ถาเขียนเรื่องให้เหมาะแก่เด็ก เขียนภาพประกอบให้น่าสนใจและมีจำนวนมากพอ หนังสือนี้ก็จะสนองความต้องการของเด็กก่อนวัยรุ่นและเด็กวัยรุ่นได้

3.4 หนังสืออักษรดวน หนังสือประเภทนี้ไม่มีภาพประกอบเลย อาจเป็นเพราะมีเรื่องราวยาวมาก ผู้คิดมุ่งสร้างใหญ่ใหญ่เท่านั้น

4. แบ่งตามลักษณะเนื้อหา

4.1 ศาสนา เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา เช่น คริสต์ พราหมณ์ ฮินดู อิสลาม พุทธ (อาจเป็นหนังสือดวน หรือหนังสือที่มีภาพประกอบก็ได้) เช่น ประวัติ หรือชาดกต่าง ๆ

4.2 ชนบประเพณี มีเนื้อหาเกี่ยวกับชนบประเพณีทั้งของไทยและของต่างชาติ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง วันวาเลนไทน์ ฯลฯ

4.3 ประวัติศาสตร์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ ซึ่งเด็กควรเห็นตัวอย่างความดี ความกล้าหาญของวีรบุรุษของชาติ อาจเป็นชีวประวัติ หรือตำนาน เช่น นิทานโบราณคดี

4.4 นิราศ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเดินทางจากถิ่น แล้วแต่งคร่ำครวญถึงคนรักที่ไม่ได้ไปควม นิราศที่อาจจัดเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็ก หาได้ยากมาก ถ้าจะจัดจริง ๆ ก็คงอนุโลมให้ "สารคดีท่องเที่ยว" เข้าลักษณะนี้ได้บาง

4.5 การละคร เป็นนิทาน นิยาย เรื่องราวในประวัติศาสตร์ ตำนาน ที่นำมาแสดงให้ผู้อื่นชม ถ้าเป็นละครสำหรับเด็ก ไม่ควรมีเนื้อหามากเกินไป โครงเรื่องไม่ควรซับซ้อน

5. แบ่งตามลักษณะของเรื่อง

5.1 นวนิยาย (Fiction) ให้ความเพลิดเพลินเป็นสำคัญ บรรยายเรื่องด้วยภาษารอยแก้ว วรรณกรรมสำหรับเด็กที่เสนอในรูปของนวนิยายมี 2 แบบ

5.1.1 เสนอเป็นเรื่องราว (Story) ได้แก่ การเล่าเรื่อง เล่านิทาน มีการบรรยายให้ผู้อ่านเห็นเป็นเรื่องราว

5.1.2 เสนอเป็นบทละคร (Play) สำหรับใช้แสดงบนเวที ให้ฉาก บทเจรจา และท่าทางของผู้แสดงเป็นเครื่องสื่อความเข้าใจของผู้ชม

5.2 สารคดี (Non Fiction) มุ่งให้ความรู้และข้อเท็จจริง เป็นสำคัญ หนังสือสารคดีเหมาะกับเด็กทุกวัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้เขียนว่าจะสามารถเขียนสารคดีให้เหมาะกับเด็กในวัยใด การเขียนสารคดียากกว่าการเขียนนวนิยาย เพราะต้องมีเนื้อหาสาระ มีความรู้และข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ผู้เขียนจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ

5.3 ร้อยกรอง (Verse) เป็นการเสนอเรื่องราว ไม่ว่าจะ เป็นรูปแบบของนวนิยายหรือสารคดี ให้เป็นคำคล้องจองตามประเภทฉันทลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งมี 2 ชนิดคือ

5.3.1 บทร้อยกรองสำหรับเด็ก (Nursery Rhymes)

5.3.2 บทร้อยกรองสำหรับเด็กวัยรุ่น (Poetry for young Reader)

บทร้อยกรองในวรรณกรรมสำหรับเด็ก จะต้องเขียนให้ต่างจากที่เด็กเรียนในโรงเรียน และจำต้องมีชีวิตชีวา

6. แบ่งตามลักษณะสารประโยชน์

การแบ่งวิธีนี้แยกย่อยออกไปได้ 3 ประเภท

6.1 หนังสือปลูกฝังศีลธรรม เป็นนิทานหรือเรื่องราวที่สอนเด็ก หรือผู้อ่านทางอ้อม ให้แนวคิด และแนวการปฏิบัติที่ดี (ทั้งนี้ไม่รวมถึงแบบเรียนที่สอดศีลธรรมโดยตรง)

6.2 หนังสือไม่ปกตึงแต่ก็ไม่ทำลายศีลธรรม มีเนื้อหา หรือแนวคิด เป็นกลาง ๆ โดยจะเป็นบทความ หรือ เรื่องราว แต่เรื่องประเภทนี้มักไม่ปรากฏในวรรณกรรมสำหรับเด็ก

6.3 หนังสือทำลายศีลธรรม ได้แก่ เรื่องราวที่ส่งเสริมความอาชวาท พยาบาท ความด่าง ความชดายุ เรื่องคนชู้คู่ก การข่มขืน ปล้นฆ่า าดฯ เรื่องประเภทนี้มีมากทั้ง ๆ ที่ไม่ควรจะให้มี

7. แบ่งตามจุดมุ่งหมายในการใช้

วิธีนี้แบ่งหนังสือเด็กได้ 4 ประเภท คือ (ประคิษฐ์ กลัคประเสริฐ. 2522 : 11-13)

7.1 แผนภูมิสำหรับอ่าน ทำเป็นแผน ๆ โดยนำเอากลุ่มคำที่คองการฝึกอ่านมาแต่ง เป็นประโยค หรือผูกเป็นเรื่องราวสั้น ๆ ให้จบในแผนเดียว โดยอาจมีภาพประกอบ แผนภูมิสำหรับอ่านแบ่งย่อยได้ 2 ชนิด คือ

7.1.1 แผนภูมิการอ่าน (Reading Chart) หมายถึงแผนภูมิที่ครูสร้างขึ้นโดยขยายหรือเน้นเนื้อเรื่องจากแบบเรียนหรือหลักสูตร

7.1.2 แผนภูมิประสบการณ์ (Experience Chart) หมายถึงแผนภูมิที่ครูช่วยให้เด็กสร้างขึ้นจากประสบการณ์ของเด็กเอง อาจใช้วิธีซักถาม หรือให้เด็กเล่าเรื่องที่เคยรู้เคยประสบมา แล้วครูช่วยเรียบเรียงให้ไค้คำ และประโยคตามที่ต้องการสอน

7.2 ตำราและแบบเรียน (Textbook) "แบบเรียน" หมายถึงหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศบังคับใช้ในระดับชั้นต่าง ๆ แบบเรียนจะเขียนขึ้นตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในวิชาต่าง ๆ และพร้อมกันนั้นก็ใช้สอนอ่านไปค้วย ดังนั้นแบบเรียนในระดับประถมศึกษาจึงมักใช้ชื่อเป็นแบบสอนอ่านประจำวิชาต่าง ๆ เช่น แบบสอนอ่านวิชาสังคมศึกษา แบบสอนอ่านวิชาวิทยาศาสตร์ าดฯ

"ตำรา" หมายถึง หนังสือสารคดีที่ให้ความรู้อย่างง่าย ๆ แก่เด็กที่นอกเหนือไปจากที่กระทรวงศึกษาฯ บังคับใช้ เช่น หนังสือชุดความรู้ต่าง ๆ ของคุรุสภา และของบริษัทไทยวัฒนาพานิช

7.3 หนังสือส่งเสริมการอ่าน (Supplementary Readers) หมายถึง หนังสือที่ใช้สำหรับอ่านเพิ่มเติมจากแบบเรียน เด็กสามารถอ่านและเลือกอ่านได้ทั้งในและนอกเวลาเรียน เป็นการอ่านเพื่อจุดมุ่งหมายหลายด้าน เช่น อ่านเพื่อค้นหาคำตอบ อ่านเพื่อขยายประสบการณ์ อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ฯลฯ หนังสือประเภทนี้แบ่งย่อยได้ดังนี้

7.3.1 หนังสือเสริมทักษะในการอ่าน หมายถึง หนังสือที่มุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้คำที่เรียนมาแล้วในรูปแบบที่แปลกแตกต่างไปจากเดิม และรวมทั้งพื้นฐานความพร้อมให้แก่เด็กแรกเรียนด้วย หนังสือเสริมทักษะในการอ่าน แบ่งย่อยได้อีก 3 ชนิด

7.3.1.1 หนังสือพจนานุกรมภาพ พจนานุกรมเสียงและสมุดภาพ

7.3.1.2 หนังสือเสริมทักษะการอ่าน โดยการนำคำที่ใช้ในแบบเรียนมาแต่ง เรื่องราวที่แปลกออกไปให้มากขึ้น หรือโดยนำคำที่มักบกพร่องในการใช้มาให้เด็กทบทวนมากขึ้น

7.3.1.3 หนังสือแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกทักษะ หนังสือแบบนี้มีลักษณะ เช่นเดียวกับหนังสือคู่มือเตรียมสอบ หรือคู่มือสอบเข้ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้นเอง

7.3.2 หนังสือเสริมประสบการณ์หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติม (Complementary Readers) หมายถึง หนังสือที่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้คู่กับแบบเรียน หนังสือแบบนี้ มุ่งจะขยายรายละเอียดจากเนื้อหาในหลักสูตรหรือในแบบเรียน เฉพาะเรื่องที่ต้องการ เน้นเป็นพิเศษ

7.3.3 หนังสือเสริมความสนใจในการอ่าน หมายถึงหนังสือประเภทบันเทิงคดี ใต้ถัก นิทาน เรื่องสั้น และนวนิยายที่แต่งขึ้นสำหรับเด็ก และรวมถึงนวนิยายของผู้ใหญ่บางเรื่องที่เหมาะสำหรับเด็ก หนังสือแบบนี้มีจุดประสงค์ให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินและรักการอ่านเป็นสำคัญ

7.4 หนังสือพิเศษ หมายถึงหนังสือที่แตกต่างไปจากที่กล่าวมาแล้ว เช่น เป็นหนังสือการ์ตูนตลก หรือเรื่องขำขัน เป็นต้น จุดประสงค์ของหนังสือชนิดนี้เหมือนกับหนังสือบันเทิงคดี แต่จะมีภาพมากกว่าหรือไม่ก็เน้นในด้านความขบขันมากกว่า และมักเป็นหนังสือที่เอกชนผลิตขึ้นเพื่อให้เด็กอ่านนอกโรงเรียนมากกว่าที่รัฐหรือเอกชนของรัฐจะผลิตให้เด็กใช้ในโรงเรียน ทั้ง ๆ ที่หนังสือประเภทนี้เหมาะสมกับความรู้สึกรักและความสนใจของเด็กเด็กมากที่สุด

8. แบ่งตามวัยหรือตามเกณฑ์อายุ

การแบ่งวรรณกรรมสำหรับเด็กตามวัยของเด็กนี้ ใช้หลักในการเขียนหนังสือที่คำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ จึงจะได้หนังสือ 5 ประเภท คือ

8.1 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี วัยนี้แม้เด็กจะอ่านหนังสือยังไม่ออก แต่ก็สนใจรูปภาพ หรือสัมผัสได้ ดังนั้นหนังสือนั้นมักจะใช้ภาพเป็นการเล่าเรื่อง โดยตลอด มีผู้ใหญ่อ่านและชี้ภาพให้เด็กดู เป็นที่น่าสังเกตว่าหนังสือสำหรับเด็กในวัยนี้ ในประเทศไทยเรามีจัดทำน้อยมาก

8.2 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี หนังสือระดับนี้ควรเป็นสมุดภาพ พจนานุกรม หรือนิทาน เรื่องสั้น ๆ ที่มีภาพประกอบมาก ๆ มีสีสันฉูดฉาด เนื้อเรื่องเป็นทำนอง "สัตว์พูดได้" แทรกคคิธรรมให้ชัดเจน ภาษาควรใช้กว้างง่าย ๆ ประโยคสั้น ๆ หรือร้อยกรองง่าย ๆ ความยาวไม่ควรเกิน 500 คำ

8.3 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 7-11 ปี หนังสือระดับนี้ควรเป็นการทบทวน เทพนิยาย นิทาน กาพย์กลอน การเล่น การเผชิญภัย การท่องเที่ยว ชีวิตประวัติ และความรู้ในทางต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ ควรแทรกคติธรรมหรือสุภาษิต แต่ไม่ควรให้ เด็กู้ตัวว่าถูกสั่งสอนตั้งแต่ยังเป็นต้นไป ความยาวอยู่ระหว่าง 2,000 - 5,000 คำ

8.4 หนังสือสำหรับเด็กอายุ 11-13 ปี ในระดับนี้ควรจัดให้มีหนังสือ หลายประเภท เพราะเด็กเริ่มมีความสนใจแตกต่างกัน และเริ่มมีความมุ่งหมายในการอ่าน หลายประการ เนื้อเรื่องควรให้ความรู้และความจริงแก่ชีวิตมากขึ้น ความยาวอยู่ระหว่าง 2,000 - 5,000 คำ

8.5 หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่นอายุ 13 หรือ 14-18 ปี ลักษณะของหนังสือ ในระดับนี้เกือบเหมือนผู้ใหญ่ ให้ความรู้ ความจริง และความคิดมากขึ้น แต่อย่าให้ยุ่งยาก ซับซ้อนเหมือนของผู้ใหญ่ ที่สำคัญต้องเป็น "ตัวอย่างที่ดี" ที่ทำให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบขึ้นในตัวของเด็ก

9. แบ่งตามระดับชั้นเรียน

การแบ่งประเภทวรรณกรรมสำหรับเด็กตามระดับชั้นเรียน มี 3 ประเภท ดังนี้

9.1 วัยเด็กเล็ก สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เด็กวัยนี้จะเรียนอยู่ในระดับ ชั้นอนุบาล ซึ่งยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ หนังสือเป็นการเริ่มฝึกให้เรียนรู้จึงควรมี "ภาพประกอบ" ใ้มากที่สุด มีสีสันดูน่ารักความสนใจและเป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น ครอบครัว โรงเรียน สัตว์เลี้ยง

9.2 วัยเด็กประถมศึกษา สำหรับเด็กอายุ 7-12 ปี เด็กวัยนี้จะเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เป็นส่วนใหญ่ เด็กสามารถเรียนรู้การอ่านออก เขียนได้ หนังสือจึงควรเป็นการทบทวนมีความช่วยบรรยาย เทพนิทาน เรื่องเผชิญภัย ชีวิตประวัติ หนังสือยังคงใช้ภาพประกอบได้เป็นอย่างดี ส่วนสีสันของภาพอาจจะลดความดูน่ารักลงได้ สามารถแทรกคติธรรมลงไปได้ แต่อย่าให้เด็กู้ตัวว่ากำลังถูกสอน เนื้อเรื่องควรเริ่มให้ ความรู้เกี่ยวกับความจริงและชีวิตได้แล้ว

9.3 วัยเด็กมัธยมศึกษา สำหรับเด็กอายุ 13-18 ปี เด็กวัยนี้เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เริ่มเป็นเด็ก "วัยรุ่น" ซึ่งมีความคิดเหมือนผู้ใหญ่ คือต้องให้ความรู้ ความจริง และความคิดมากขึ้น และควร เป็นตัวอย่างที่ดี ที่เด็กจะนำไปเป็นตัวอย่างได้

หนังสืออ่านประกอบ

กิ่งแก้ว อัครดาคร. วรรณกรรมจากบ้านใน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู,
2514.

กุลดาบ มัดลิตะมาส. คติชาวบ้าน. พระนคร : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย,
2508.

จรุณี เพชรบุรี. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. นครศรีธรรมราช : ภาควิชาบรรณศาสตร์
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2523.

ฉวีวรรณ กุหาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์อมรรкарพิมพ์, 2527.

บันลือ พฤษะวัน. วรรณกรรม กับ เด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2524.

ประสิทธิ์ กลัดประเสริฐ. ไทย 331 การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์โลก :
ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม,
2522.

รัฐจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิฆเนศ,
2517.

วิชากร, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการสัมมนาเรื่องหนังสือสำหรับเด็ก
กลุ่มอายุ 11-16 ปี. 2509.

วิริยะ สิริสิงห. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2524.

ศรีภูเพียง. (นามปากกา). "วรรณกรรมสำหรับเด็ก จากศรีชนมูัย ถึงเรื่องของมาเหมี่ยว",
ใน โลกหนังสือ. 1(3) : ธันวาคม 2520.

ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็ก จะแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในยุโรปและอเมริกา
2. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย
3. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศเพื่อนบ้าน.

1. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในยุโรปและอเมริกา

วรรณกรรมสำหรับเด็กในยุโรปและอเมริกา อาจแบ่งเป็นยุคต่าง ๆ 6 ยุค ได้แก่
(สุภัทรา ฉัตรเงิน. 2528 : 25-35)

- 1.1 ยุคแรก
 - 1.2 ยุคกลาง
 - 1.3 ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ
 - 1.4 ยุคพิวริตัน
 - 1.5 ยุคพัฒนา
 - 1.6 ยุคใหม่
- 1.1 ยุคแรก

ประมาณ ค.ศ.600 เป็นสมัยอังกฤษเก่า หรือที่เรียกว่า Anglo-Saxon
ยังไม่มีกาพิมพ์หนังสือ หนังสือสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เป็นพวกคำราและหนังสือความรู้ต่าง ๆ
ผู้ที่เริ่มการเขียนหนังสือสำหรับเด็กคือบรรดานักบวช ซึ่งมุ่งผลิตหนังสือ
และคำราเพื่อให้เด็กที่มีฐานะและตระกูลดีได้ศึกษา

Aldhelm (ผู้มีชีวิตระหว่าง ค.ศ. 640-709) เจ้าอาวาสแห่ง Malmesbury และเป็นนักบวชผู้ปกครองแขวง Sherborne เป็นคนแรกที่เขียนหนังสือสำหรับเด็ก ชื่อ De Septenario, De Metris, Enigmatibus, Ac-pedum Regulis ขึ้นเป็นภาษาละติน โดยเขียนเป็นร้อยกรองในลักษณะคำถามคำตอบ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้ถือ เป็นแบบอย่างในการเขียนคำราแทบทุกเล่มมาจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 16 จึงนับได้ว่า Aldhelm เป็นผู้บุกเบิกการเขียนหนังสือสำหรับเด็กเป็นคนแรก

Bede (ค.ศ. 673-735) ซึ่งเป็นนักบวชและครูสอนในโรงเรียนที่ Durham Country เป็นอีกท่านหนึ่งที่มีชื่อเสียงในการเขียนแบบเรียนสำหรับเด็กในสมัยนั้น หนังสือชื่อ De Natura Rerum เนื้อหา คือ ธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ (ซึ่งอาจเทียบได้กับหนังสือธรรมชาติศึกษาอันเป็นแบบเรียนในชั้นประถมศึกษาของไทยในสมัยหนึ่งก็ได้) หนังสือเล่มนี้เขียนเป็นภาษาละติน และมีความมุ่งหมายจะให้เด็กอ่าน จึงใช้ภาษาง่าย ๆ ต่อมาเมื่อผู้แปลหนังสือเล่มนี้เป็นภาษา แองโกล-แซกซอน เมื่อประมาณ ค.ศ. 900

Egbert แห่ง York ครูคนหนึ่งได้รวบรวมหนังสือและคำร่าต่าง ๆ ไว้เป็นอันมาก ท่านได้ก่อตั้งโรงเรียนขึ้นที่ ณ โรงเรียนนี้เอง Alcuin (735-804) ได้เข้าศึกษาเล่าเรียน ท่านผู้นี้ในเวลาต่อมาได้เขียนหนังสือแบบเรียนขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ยังคงเขียนในลักษณะคำถามคำตอบเหมือนเดิม และ Alcuin ได้เป็นครูสอนโอรสและธิดาของพระเจ้าชาลมาน (742-814) ในกรณีนี้ ท่านได้แต่งคำร่าไวยากรณขึ้นหลายเล่ม พระเจ้าอัลเฟรดมหาราช (849-901) เป็นกษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถยิ่ง ได้ทรงร่วมมือกับนักปราชญ์ราชบัณฑิต แปลวรรณคดีภาษาละตินเป็นภาษาแองโกล-แซกซอน ทำให้คนทั่วไปได้มีโอกาสอ่านวรรณคดีเหล่านั้นด้วย

Aelfric (955-1020) ครูในโรงเรียนที่ Winchester จัดเป็นนักการศึกษาชั้นแนวหน้าในสมัยนั้น ได้เขียนหนังสือแบบ colloguy ขึ้น โดยเขียนในลักษณะบทสนทนามีคำถามคำตอบ เรื่องที่เขียนเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน คำเนินเรื่อง โดยให้ครูและนักเรียนสนทนากันในเรื่องการทำมาหากิน กิริยามารยาทและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของคนในสมัยนั้น

งานเด่นอีกชิ้นหนึ่งในสมัยนี้คือ การเขียนสารานุกรมชุดแรกสำหรับเด็ก โดย Anselm (1034-1109) ซึ่งเป็นนักบวชผู้ปกครองแขวงแห่ง Canterbury สารานุกรมนี้มีชื่อเรียกว่า Elucidarium มีเนื้อหาเกี่ยวกับมรรยาท ขนบธรรมเนียม ธรรมชาติศึกษา จริยศึกษา เป็นต้น

สรุปสาระสำคัญของยุคแรก

- เริ่มต้นยุคตั้งแต่ ค.ศ. 600 แต่ยังไม่มีการพิมพ์
- งานเขียนสำหรับเด็กเริ่มโดยนักบวช
- เจ้าอาวาสชื่อ Aldhelm เป็นคนแรกที่เขียนหนังสือสำหรับเด็ก โดยเขียนในรูปของคำรากความรู้ เขียนเป็นร้อยกรอง ในลักษณะคำถามคำตอบ
- เกิดหนังสือสอนธรรมชาติศึกษาโดย Bede
- แบบเรียนในสมัยต่อ ๆ มา ยังคงยึดรูปแบบเดิมคือ ใช้คำถามคำตอบ
- Alcuin สร้างตำราไวยากรณ์ขึ้นหลายเล่ม
- มีการแปลวรรณคดีจากภาษาละตินเป็นภาษาแองโกล-แซกซอน โดยพระเจ้าอัลเฟรดมหาราชร่วมกับนักปราชญ์ราชบัณฑิต
- Aelfric เขียนหนังสือเด็กโดยใช้บทสนทนา
- เกิดสารานุกรมสำหรับเด็ก โดย Anselm มีเนื้อหาเป็นการสั่งสอนอบรมมรรยาท ขนบธรรมเนียม จริยศึกษา และธรรมชาติศึกษา
- สรุปแล้วสมัยนี้ยังไม่มีการพิมพ์

1.2 ยุคกลาง

เริ่มตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 11 ถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 ใน ค.ศ. 1066 เป็นผลให้ภาษาฝรั่งเศสกลายเป็นภาษาของชนชั้นผู้ดี ทำให้ภาษาอังกฤษมีคำภาษาฝรั่งเศสเข้ามาปะปนเป็นอันมาก จนกระทั่งถึงยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

ในช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้นนี้ เด็ก ๆ ซึ่งเป็นลูกชนชั้นผู้ดีจะได้รับการสั่งสอนเรื่องกิริยามรรยาทและศีลธรรมจรรยาอย่างเคร่งครัด

หนังสือที่มีชื่อเสียง คือ The Babees Boke กล่าวถึงหน้าที่ของเด็ก อันพึงปฏิบัติ และหนังสือค่ากลอนชื่อ The Boke of Curtesye ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กพึงปฏิบัติ มารยาทต่อแขก มารยาทในการรับประทานอาหาร ระเบียบการนั่งโต๊ะ ตลอดจนศีลธรรมจรรยาและหน้าที่ของคนรับใช้

William Caxton (ค.ศ. 1422-1491) เป็นผู้พิมพ์คนแรกของอังกฤษ มีหนังสือเล่มหนึ่งที่กล่าวถึงระเบียบกิริยามารยาทของเด็ก คือ Book of Curtesye และที่พิเศษไปกว่าเล่มก่อน ๆ คือ มีการแนะนำหนังสือที่ควรอ่านไว้ด้วย นับว่าเป็นประโยชน์แก่เด็กและผู้ปกครองเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังได้จัดทำหนังสือชื่อ Myrroure of the World ขึ้น ใน ค.ศ. 1481 ซึ่งมีเนื้อหาคัดลอกหนังสือของ Anselm มาก และผลงานการพิมพ์หนังสือ เด็กของแกล็กซตันที่บางเรื่องยังอยู่ในรายการหนังสือสำหรับเด็กจนทุกวันนี้ เช่น เรื่อง The History of Raynart the Fox, เรื่อง Aesop's Tales, เรื่อง Tales of King Arthur.

ในยุคนี้ยังมีการพิมพ์สารานุกรมอีกเล่มหนึ่ง ชื่อ The Wyse Chyld of Thee Year Old พิมพ์ครั้งแรกที่เมืองโคโคญู ในปี 1470 ฉบับภาษาอังกฤษนั้นแปลมาจากต้นฉบับภาษาละตินและตีพิมพ์ในปี 1495 โดยนาย Wynkyn de Warde ซึ่งดำเนินการตามแกล็กซตัน

สรุปสาระสำคัญของยุคกลาง

- เพราะกษัตริย์วิลเลียมที่ซ็ยแกลอังกฤษ ใน ค.ศ. 1066 มีผลให้ภาษาฝรั่งเศสเข้ามาปะปนในภาษาอังกฤษ อิทธิพลของฝรั่งเศสทำให้เกิดหนังสือสอนเด็กเกี่ยวกับมารยาทและขนบธรรมเนียม

- เริ่มมีระบบการพิมพ์ โดย William Caxton เป็นผู้พิมพ์คนแรกของอังกฤษ

- Caxton จัดทำหนังสือเด็กแนวใหม่ โดยเพิ่มรายการหนังสืออ่านประกอบ

- มีการจัดพิมพ์สารานุกรม ชื่อ The Wyse Chyld of Thee Year Old พิมพ์ครั้งแรก ในปี 1470

— ส่วนฉบับภาษาอังกฤษแปลมาจากต้นฉบับภาษาละติน และตีพิมพ์ในปี 1495 โดยนาย Wynkyn de Warde ซึ่งคำเนียรอยตามแค้กษคัน

1.3 ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

ในยุคนี้มีการพิมพ์หนังสือออกจำหน่าย แต่มีราคาแพง เกินกว่าที่เด็กจะหาซื้อได้ จึงมีการจัดทำ Hornbook สำหรับเด็กขึ้นในปี 1550 Hornbook นั้น มีไขหนังสือจริง ๆ แต่เป็นกระดาษซึ่งพิมพ์ข้อความเกี่ยวกับศาสนาและพยัญชนะ แล้วทาคิดกับแผ่นไม้สี่เหลี่ยม มีค้ำมถือ เพื่อป้องกันมิให้กระดาษชำรุดเร็ว จึงได้ใช้เขาสัตว์ซึ่งทำเป็นแผ่นบาง ๆ คล้ายแผ่นพลาสติกในปัจจุบันปิดทับไว้อีกชั้นหนึ่ง ที่ริมขอบจะมีเหล็กบาง ๆ หุ้มไว้ ส่วนที่ค้ำมจะเจาะรูไว้สำหรับร้อยเชือก

หลังจากยุคของ Hornbook แล้ว ก็มีการพิมพ์หนังสือหัดอ่านเป็นคำกลอน และหนังสือหัดอ่านเบื้องต้นสำหรับเด็ก (คล้ายหนังสือ ก.ไก่ ของไทยเรา) โดยเฉพาะหนังสือชื่อ The New England Primer ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกในปี 1691 โดย Harris เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมมาก

สรุปสาระสำคัญของยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ 3

- มีการจัดทำหนังสือ Hornbook ซึ่งมีไขหนังสือจริง ๆ แต่เป็นกระดาษที่พิมพ์ข้อความเกี่ยวกับศาสนาและพยัญชนะ
- ต่อมามีการพิมพ์หนังสือหัดอ่านเป็นคำกลอน และหนังสือหัดอ่านเบื้องต้นสำหรับเด็ก

1.4 ยุคพิวริตัน

เป็นสมัยที่หนังสือเด็กได้รับอิทธิพลทางความคิดจากพวกพิวริตันเป็นอันมาก ทั้งในประเทศอังกฤษและอเมริกา เนื้อเรื่องของหนังสือส่วนใหญ่จะย่ำถึงความเคารพยำเกรงพระผู้เป็นเจ้า นักเขียนที่มีชื่อเสียงได้แก่ Thomas Janeway ซึ่งเขียนเรื่อง Tooken for Children. เรื่อง Being an Exact. เรื่อง Account of the Conversation. เรื่อง Holy and Exemplary Lives. ซึ่งเป็นที่รู้จักกัน

อย่างกว้างขวางในสมัยนั้น

นอกจากนั้นยังมีหนังสือของ George Fox (1624-1691) ชื่อ Book of Martyrs และหนังสือของ John Bunyan (1628-1688) ชื่อ Divine Emblems ก็เป็นที่แพร่หลายเช่นเดียวกัน แต่หนังสือที่เด่นจริง ๆ ในยุคนี้คือ หนังสือเรื่อง Pilgrim Progress ของ จอห์น บันยัน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพัฒนาการแห่งวิญญาณมนุษย์ หนังสือเรื่องนี้เป็นที่ชื่นชอบของเด็กมาก

John Amos Comenius (ค.ศ. 1592-1671) ซึ่งเป็นทั้งนักบวชและนักการศึกษา มีความเชื่อว่าถ้าได้จัดทำหนังสือที่เหมาะสมแก่วัย เหมาะแก่ความรู้ ความสามารถ และความสนใจของเด็กแล้ว ย่อมเป็นการให้การศึกษาคือขึ้นแก่เด็ก จึงได้จัดทำหนังสือภาพสำหรับเด็กเล่มแรกขึ้นชื่อว่า Orbis Pictur ใน ค.ศ. 1657 เขียนเป็นภาษาละติน และได้แปลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ ของยุโรปอีกหลายภาษา แม้สาระของหนังสือจะยังเป็นแบบคำรากความรู้ แต่การมีภาพประกอบเรื่อง ทำให้หนังสือเล่มนี้มีความแปลกใหม่แก่เด็กขึ้นเป็นอันมาก

ในเวลาต่อมาเริ่มมีการแต่งหนังสืออ่านสนุกสำหรับเด็ก เช่น เรื่อง The History of Valentine and Orson ผู้เขียนคือ John Ashton เป็นเรื่องของพี่น้องฝาแฝดชายซึ่งบังเอิญต้องพรากจากกัน คนหนึ่งไปอยู่กับหมีโนป่า อีกคนหนึ่งได้ไปอยู่กับพระราชินี ภายหลังจากทั้งสองได้มาอยู่ด้วยกัน อีกเรื่องหนึ่งคือ Tom Hickatrift ซึ่งเป็นเรื่องของเด็กชายอายุ 10 ขวบ แต่มีความแข็งแรงเกินตัว สามารถทำอะไรต่าง ๆ อย่างที่มนุษย์ธรรมดาไม่อาจทำได้ เก่ง ๆ ได้อ่านเรื่องนี้แล้วนอกจากสนุกสนานยังเกิดจินตนาการอีกด้วย เรื่องที่ตรงกันข้ามกับ Tom Hickatrift คือเรื่อง Tom Thumb กล่าวคือ เป็นเรื่องของเด็กชายที่ตัวเล็กมากเท่านิ้วหัวแม่มือ แต่มีความสามารถทำอะไรต่าง ๆ ได้เหมือนคนธรรมดา

ในฝรั่งเศสยุคนี้ มีผู้มีชื่อในการรวบรวมนิทานนิยายต่าง ๆ ท่านนั้นคือ Charles Perrault (1628-1703) นิทานที่รวบรวมได้นี้ บางเล่มกลายเป็นนิทานอมตะ แม่นไทยก็รู้จักกันอย่างแพร่หลายคือ เรื่อง Tales of Moter Goose. เรื่อง

The Sleeping Beauty เรื่อง The Little Red Riding Hood เรื่อง
Blue Beard และเรื่อง Cinderella

สรุปสาระสำคัญของยุคพิวริตัน 4

- หนังสือเด็กได้รับอิทธิพลทางความคิดจากพวกพิวริตัน ทั้งผลงานในประเทศอังกฤษและอเมริกา เนื้อเรื่องของหนังสือส่วนใหญ่ย่ำถึงความเคารพยำเกรงพระผู้เป็นเจ้า
- เกิดหนังสือภาพสำหรับเด็กเล่มแรกชื่อ Orbis Pictur โดย

John Amos Comenius

- มีหนังสืออ่านสนุกเกิดขึ้นหลายเรื่อง เช่น เรื่อง The History of Valentine and Orson เรื่อง Tom Hickatrift เรื่อง Tom Thumb
- มีการรวบรวมนิทานนิยายในประเทศฝรั่งเศส โดย Charles Perrault หนังสือเหล่านี้ หลายเล่มกลายเป็นนิทานอมตะ

1.5 ยุคพัฒนา

ยุคนี้ การจัดพิมพ์หนังสือเด็กกำลังเป็นที่นิยม วงการค้าขายยักวักมากขึ้น บุคคลที่ริเริ่มอย่างสำคัญในการจัดพิมพ์หนังสือเด็กคือ จอห์น นิวเบอรี (John Newbery) ผู้มีชีวิตอยู่ระหว่างปี 1713-1767 เขามุ่งจะพิมพ์หนังสือเพื่อเด็กจริง ๆ ที่ตัวเล่มนั้น นอกจากจะมีเนื้อหานิทาน นิยายแล้ว เขายังได้เขียนคำโฆษณาขายหนังสืออีกด้วย จอห์น นิวเบอรี เป็นผู้ที่สามารถปลุกให้เด็กตื่นตัวในการอ่านหนังสือ ดังนั้นในภายหลังชื่อของเขาได้ถูกยกย่องให้เป็นชื่อเหรียญรางวัล ซึ่งมอบให้แก่ผู้ที่ประพันธ์หนังสือเด็กดีเด่นในรอบปี

ในยุคพัฒนานี้ นับได้ว่าเป็นยุคที่หนังสือเด็กมีลักษณะเป็นของเล่นอย่างแท้จริง เพราะได้สอดแทรกเนื้อหาศาสนา หรือการสั่งสอนทางจริยธรรมออกเสียด้าน หันมาใช้เนื้อหาที่สนุกสนาน เพ็ดลิดเพ็ดลิมมีทั้งสาระ ตื่นเต้น และผจญภัย เช่น หนังสือเรื่อง โรบินสัน ครูโซ ของ แดเนียล เดโฟ (Daniel Defoe 1659-1731) เดโฟ เขียนหนังสือมากมายหลายชนิด ส่วนใหญ่เนื้อหาจะก้าวไกลไปกว่าสภาพสังคมที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เรื่องราวจึงมักเสียดสีสังคม เสียดสีการเมืองและศาสนา ซึ่งความจริงแล้วเขาต้องการเขียนให้ผู้ใหญ่อ่าน

แต่เมื่อเด็กอ่านก็ไม่ได้สนใจเรื่องสภาพสังคมเหล่านั้น กลับไปจดใจจ่ออยู่ที่ความสำเร็จของ ตัวเอง ที่ต้องเอาชนะความทุกข์ยากอยู่บนเกาะอย่างเดี่ยวกาย เด็ก ๆ จะสนใจและ ประทับใจในตัวโรบินสัน ครูโซ

หนังสืออีกเล่มหนึ่งที่ได้รับความนิยมมากจนกระทั่งทุกวันนี้ คือ เรื่อง

The Gulliver's Travels ของ Jonathan Swift ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในชื่อ เรื่องว่า Travels into Several Remote Nations of the World เมื่อ ค.ศ. 1726

ผู้ใหญ่อ่านเรื่องนี้จะมองเห็นส่วนานเสียดสีสังคม ความเยาะหยันที่ผู้เขียนสอดแทรกไว้ แต่เมื่อ เด็กอ่าน เด็กจะผ่านเรื่องนี้ไป เหลือแต่เพียงความตื่นเต้นในการผจญภัยของกิลลิเวอร์ ซึ่งแต่ละหนแห่งที่เดินทางไปนั้น ล้วนแล้วแต่คงพบกับสิ่งแปลก ๆ ที่เด็กไม่เคยรู้มาก่อน และ ไม่นึกว่าจะมีสิ่งประหลาด ๆ เช่นนั้นในโลกนี้ด้วย

อนึ่ง ในช่วงนี้ได้มีบุคคลคึกคักว่า Battledore ขึ้น ผู้ที่ริเริ่มคือนายเบนจามิน คอลลินส์ (Benjamin Collins) ซึ่งเป็นผู้ช่วยของนายจอห์น นิวเบอร์รี่ Battledore นี้ คือกระดาษแข็งพับเป็น 3 ส่วน เนื้อหามีตัวเลข แบบสอนอ่านง่าย ๆ และตัวอักษรเป็นคัน ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาอย่าง Hornbook และเนื่องจากมีราคาถูกมาก จึงได้รับความนิยมมาจนกระทั่งถึง ค.ศ. 1850

ในปี 1794 มีหนังสือร้อยกรองสำหรับเด็กเกิดขึ้นหลายเล่มที่น่าสนใจคือ Song of Innocence จัดทำใน ค.ศ. 1789 มีภาพประกอบโดยผู้เขียนเองคือ William Blake (1757-1826) และในปี 1794 ก็ได้พิมพ์เรื่อง Song of Experience กล่าวกันว่าร้อยกรองของ William Blake เป็นของผู้ใหญ่มากกว่า แต่เด็กอ่านแล้วก็ทึ่งใจ และในปี 1804 Ann and Jane Taylor ก็ได้เขียนร้อยกรองชื่อ Original Poems for Infant Minds

ในประเทศฝรั่งเศสเกิดมีแนวคิดใหม่ทางการศึกษา มีนักการศึกษาชื่อ Jean Jaques Rousseau (1712-1778) ได้เขียนเรื่อง Emile ซึ่งจัดเป็นหนังสือ เล่มสำคัญที่เปลี่ยนทัศนคติในการให้การศึกษาแก่เด็กจากเดิมซึ่งเป็นท่านองสั่งสอนให้ปฏิบัติตาม คำสอนมาเป็นการ เรียนจากประสบการณ์ด้วยวิธีพัฒนาความสนใจของเด็กให้เติบโตและ ออกงามไปตามวัย ทำการเรียนให้สนุก เด็กจึงไม่รู้สึกเบื่อ และได้ความรู้โดยไม่รู้ตัว

สรุปสาระสำคัญของยุคพัฒนา

- การจัดพิมพ์หนังสือ เด็กกล่าวถึง เป็นที่นิยม
- บุคคลที่ริเริ่มในการจัดพิมพ์หนังสือ เด็ก เป็นสำคัญคือ จอห์น นิวเบอร์รี่ (John Newbery) ชื่อของเขาขึ้นต่อมาภายหลัง ถูกยกย่องให้เป็นชื่อเหรียญรางวัลที่จะมอบกับผู้ตีพิมพ์หนังสือ เด็กที่เด่นในรอบปี
- เนื้อหาของหนังสือ เด็ก เปลี่ยนจากการสั่งสอนศาสนา มาเป็น เรื่องสนุก ใต้อารมณ์ตื่นเต้น ผจญภัย
- หนังสือที่เด่น เพราะก้าวไกลไปกว่าสภาพสังคมที่เป็นอยู่คือ เรื่อง โรบินสัน คริวโซ ของ แดเนียล เดโฟ
- หนังสือที่ได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบันคือ เรื่อง The Gulliver's Travels ของ Jonathan Swift
- มีผู้จัดทำหนังสือที่เรียกว่า Battledore เพื่อใช้สอนอ่านอย่างง่าย ๆ สอนตัวเลข และตัวอักษร ผู้จัดทำคือ นายเบนจามิน คอลลินส์ ซึ่งเป็นผู้ช่วยของ จอห์น นิวเบอร์รี่ แต่เขาจัดทำหลังจาก จอห์น นิวเบอร์รี่ สิ้นชีวิตไปแล้วราวสองปี
- มีการเขียนร้อยกรองสำหรับเด็ก ที่น่าสนใจคือ Song of Innocence. Song of Experience. Original Poems for Infant Minds.

1.6 ยุคใหม่

กล่าวได้ว่านับตั้งแต่ ค.ศ. 1800 เป็นต้นมา ผู้ใหญ่ในประเทศทางตะวันตก มีความเข้าใจเป็นอย่างดีถึงความสำคัญของหนังสือ เด็ก ฉะนั้นจึงมีผู้เขียนเรื่องสำหรับเด็ก ตีพิมพ์ออกมาเรื่อย ๆ ยกตัวอย่างนักเขียนบางท่านพร้อมผลงานพลเป็นสังเขป คือ ปี 1807 ผู้พิชิตกระดูก Lamb ชื่อ Charles และ Mary ได้เขียนบทละครของ เชกสเปียร์สำหรับเด็ก ชื่อ Tales from Shakespeare ปรากฏว่าเป็นที่นิยมมาก ในปีต่อมาจึงพิมพ์เรื่อง Adventures of Ulyses จากเรื่องนี้ทำให้มีนักเขียนคนอื่น ๆ เลียนแบบจนทำให้กิจการหนังสือ เด็ก ขยายวงกว้างออกไปอีก

Samuel G. Goodrich (1793-1860) ได้เขียนหนังสือชีวประวัติบุคคลหลายสาขา เช่น วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ปีหนึ่ง ๆ ประมาณ 5-6 เล่ม ควบวิธีเขียนอย่างง่าย โดยใช้ชื่อนามปากกาว่า "Peter Perley"

เมื่อปี 1823 มีการแปลนิทานของกริมม์เป็นภาษาอังกฤษ และปี 1856 มีการแปลนิทานของฮัน คริสเตียน แอนเดอร์สัน

Edward Lear (1812-1888) เขียนหนังสือพรรณานามภาพประกอบ เรื่อง เด็กอ่านอย่างสนุกสนานคือเรื่อง Book of Nonsense ซึ่งพิมพ์ปี 1846

Charles Ludwidge Dodgson หรือใช้นามปากกาว่า "Lewis Carrol" เขียนหนังสือที่เป็นที่นิยมของเด็กมากมาจนกระทั่งทุกวันนี้คือเรื่อง Alice's Adventures in Wonderland ผู้เขียนวาดภาพประกอบด้วย ตีพิมพ์ในปี 1865

ในยุคใหม่ การวาดภาพประกอบในหนังสือเด็กกลับกลายเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ผู้ที่ผลิตหนังสือเด็กทุกคนพยายามทุ่มเทความสามารถของตนทั้งในด้านการแต่งเรื่องให้ตรงตามความสนใจของเด็ก รวมทั้งการวาดภาพประกอบให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องนั้น ๆ ผู้ที่ทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับการวาดภาพประกอบหนังสือเด็กที่ควรกล่าวถึงคือ Randolph Caldecott (ผู้มีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ. 1846-1886) ศิลปินที่เขียนภาพโค้งงองาม ประณีต มีชีวิตจับอารมณ์ของเด็ก เขาวาดภาพประกอบเรื่องไว้มากกว่า 30 เรื่อง ตัวอย่างเช่น

The House that Jack Built. The Babes in the Wood. Elegy on the Death of a Mad Dog. The Queen of Heart. Jack and the Beanstalk. เป็นต้น

เมื่อ Frederick G. Melcher เสนอให้สมาคมห้องสมุดอเมริกันจัดให้รางวัลสำหรับผู้วาดภาพหนังสือเด็กดีเด่น เขาก็ได้เสนอให้ใช้ชื่อรางวัลว่า รางวัลคัลเดคอตต์ (The Caldecott Medal) และสมาคมห้องสมุดอเมริกันได้เริ่มให้รางวัลดังกล่าวใน ค.ศ. 1938 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

สรุปสาระสำคัญของยุคใหม่

- หนังสือเด็กขยายวงกว้างออกไป มีเนื้อหาหลายประเภท เช่น

นิทานชีวประวัติบุคคล

- มีการแปลนิทาน โดยเฉพาะของ กริมม์ และของ ฮัน คริสเตียน

แอนเคอตัน

- เนื้อหาของหนังสือเน้นความสนุกสนานหยรษา
- Randolph Caldicott เขียนภาพใ้คงคางม และ วาภาพประกอบเรื่องไ้มากกว่า 30 เรื่อง ต่อมาชื่อของเขากถูกนำไปเป็นรางวัลสำหรับผู้วาดภาพหนังสือเด็กดีเ่ค่นซึ่งจัดโดยสมาคมห้องสมุดอเมริกัน

2. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย

ก่อนที่จะมีการจารึกเรื่องราวลงแผนคดีในสมัยพอลขุนรามคำแหงมหาราช ไทยก็มีวรรณกรรมที่เล่าสืบต่อกันปากต่อปาก วรรณกรรมประเภทนี้คือ วรรณกรรมมุขปาฐะ เรื่องที่เล่าก็ไ้แก่ นิทานพื้นบ้านและตำนานต่าง ๆ บทเพลงต่าง ๆ ปริศนาคำทายและกาษิตชาวบ้าน

ดังนั้น วรรณกรรมสำหรับเด็กที่ปรากฏก่อนก็คือ วรรณกรรมมุขปาฐะ หรือวรรณกรรมดั้งเดิม อันประกอบด้วย เพลงเด็ก นิทานชาวบ้าน ปริศนาคำทาย และกาษิตชาวบ้าน แต่เราไม่อาจค้นพบหลักฐานวรรณกรรมประเภทนี้ไ้ว่าก่อกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่เมื่อใดกันแน่ การพิจารณาประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย จึงจำต้องพิจารณาศึกษาวรรณกรรมที่มีการจดจารึก ซึ่งเราเรียกว่ำ "วรรณกรรมมีลายลักษณ์อักษร" โดยแบ่งออกเป็นยุคหรือสมัยต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 สมัยกรุงสุโขทัย
- 2.2 สมัยกรุงศรีอยุธยา
- 2.3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- 2.4 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง
- 2.5 สมัยหลัง เปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475)
- 2.6 สมัยปัจจุบัน

2.1 สมัยกรุงสุโขทัย

เริ่มจากรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงที่ได้มีการจารึกเรื่องราวลงบนแผ่นศิลา จึงเกิด "ศิลาจารึก" หลายหลัก ที่สำคัญคือ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง แต่ก็ เป็นเรื่อง หรือวรรณคดีของผู้ใหญ่ไม่ใช่ของเด็ก

วรรณกรรมที่อาจจัดเป็นของ เด็กได้เพราะมีเรื่อง ที่ส่งเสริมจินตนาการของเด็ก สักสอนเด็กให้หวาดกลัวความชั่ว คิดทำดี คือ สุภาพิศพระร่วง และ ไตรภูมิพระร่วง โดยเฉพาะ ไตรภูมิพระร่วง มีเรื่อง นรก สวรรค์ อยู่ด้วย

ส่วนนิทานพื้นบ้าน ก็มี การจารลงในใบลาน เช่น ทางภาคอีสาน มีการจาร นิทานหลายสิบเรื่อง เช่น นิทานเรื่อง ผาแดงนางไอ่ ต้นฉบับก็เป็นคัมภีร์ใบลาน (ปัจจุบัน นำมาใช้เป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านระดับมัธยมศึกษา)

สรุปสาระสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กในสมัยกรุงสุโขทัย

- ยังไม่มีการพิมพ์ แต่มีการเขียนลงแผ่นศิลา สมุดข่อย ใบลาน
- มีศิลาจารึก
- มีวรรณคดีบางเรื่อง ที่อาจจัดเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กได้คือ สุภาพิศพระร่วง และ ไตรภูมิพระร่วง
- มีการจารลงในใบลาน เช่น เรื่อง ผาแดงนางไอ่ ของภาคอีสาน

2.2 สมัยกรุงศรีอยุธยา

ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) มีนักปราชญ์หลายท่าน แมงคสมเด็จพรนารายณ์เองก็ทรงเป็นรัตนกวี ในสมัยนี้มีวรรณคดีที่สามารถจัดเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กได้ คือ

เสื่อโคคำฉันท ของพระมหาราชครู ซึ่งนำมาจาก พหุลาคาวีชาดก เป็นนิทานการผูกมิตรของลูกเสื่อกับลูกโค ซึ่งต่อมาได้เป็น พนลวิไชย และคาวี

สมุทรโฆษคำฉันท ซึ่งเป็นผลงานของพระมหาราชครู แต่งเพื่อใช้เล่นหนังใหญ่ในงานฉลองพระชนมายุครบ 25 พรรษา ของสมเด็จพระนารายณ์ฯ โดยแต่งตั้งแต่ต้นจนถึง

พระสมุทรวโฆษและนางพินทุมคี่ไป ขึ้นบน เพราะถึงแก่กรรมเสียก่อนจึงแต่งไม่จบ สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงพระราชนิพนธ์ต่อ จนถึงรณานิมุขพิทยาธรถูกทำร้ายตกลงมาตาย ในสวน (เรื่องยังไม่จบ จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรสทรงนิพนธ์ต่อจนจบ)

อนิรุทธคำฉันท์ ของศรีปราชญ์ เป็นวรรณคดีที่นำมาจากเรื่องราวกวราวการ ของพระนารายณ์ (เทพของศาสนาพราหมณ์และฮินดู โดยเฉพาะของศาสนาฮินดูที่ชิวไลษณพนิกาย) ปางกฤษณาวการ คือ พระนารายณ์อวตารลงมาเป็นพระกฤษณะ ซึ่งเป็นพระอัยกา (ปู่) ของ พระอุณรุท วรรณคดีเรื่องนี้ก็สนุกสนาน เหมาะสำหรับผู้ใหญ่อ่านและเด็กบางคนอาจจะได้รับฟัง จากผู้ใหญ่ก็เป็นได้

โคลงพาลีสอนน้อง และ โคลงทศรถสอนพระราม พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระนารายณ์ฯ เป็นสุภาพิตสอนใจ อาจจัดเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กได้

จินกามณี เป็นคำราชาเรียนหรือแบบเรียนเล่มแรกของไทย แต่งโดยพระโหราธิบดี เมื่อปีชวด จุฬศักราช 1034 (พ.ศ. 2125) แต่งขึ้นตามพระราชดำริของสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช ควยทรงเกรงไปว่ากุลบุตรไทยจะเข้ารีตนิยมศาสนาคริสต์ จะทำให้วัฒนธรรมไทย เสื่อมไป จึงควรมีหนังสือของไทยไว้ได้เรียนกันเอง

จินกามณี เล่มใหม่ ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกษฐ์

วรรณคดีที่เป็นของผู้ใหญ่ แต่เด็กอาจจะมีโอกาสได้ฟังผู้ใหญ่เล่า หรือไปดูละคร เรื่องนั้น ๆ ได้แก่ บทละครกรุงเก่า เรื่องต่าง ๆ คือ รามเกียรติ์ การะเกด ครัว ไชยศักดิ์ พิกุลทอง พิมพสุวรรณิ์ พินสุวิงศ์ นางมโนหร่า โมงป่า สังข์ศิลป์ชัย มณีพิไชย สุวรรณศิลป์ สุวรรณหงส์ สังข์ทอง ไส้วัด ไกรทอง โคบุตร ไชยเชษฐ์ พระรถ และศิลป์สุวิงศ์ นอกจากนี้ ยังมี กาหลง (อิเหนาใหญ่) พระนิพนธ์เจ้าฟ้ากุณฑล และ อิเหนา (อิเหนาเล็ก) พระนิพนธ์เจ้าฟ้ามงกุฎ

สรุปสาระสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กสมัยกรุงศรีอยุธยา

- ยังคงไม่มีการพิมพ์ แต่ใช้สมุดข่อย ใบลาน
- มีวรรณคดีเกี่ยวกับการละคร ที่อาจจัดเป็นนิทานสำหรับเด็กฟังหรืออ่านได้

เช่น เสือโลกาฉันท์ สมุทรวโฆษคำฉันท์ อนิรุทธคำฉันท์

- มีวรรณคดีที่เป็นภาษิต ไค้แก โคลงพาลีสอนน้อง และโคลงทศรถสอนพระราม และมีแบบเรียนไทยเล่มแรกคือ จินตคามณี ของพระโหราธิบดี

2.3 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เริ่มตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 จนถึงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 มีหนังสือที่สามารถจัดเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็ก ไค้ดังนี้

กลอนสุภาษิต 3 เรื่อง ของ สุนทรภู่ ไค้แก

1. สุวัตศิรักษา แต่งถวายสมเด็จพระเจ้าฟ้าอาภรณ์ในรัชกาลที่ 2 (ประมาณ พ.ศ. 2364-2367)

2. เพลงยาวถวายโอวาท แต่งในสมัยรัชกาลที่ 3 ราว พ.ศ. 2373 แต่งเพื่อทูลดาและถวายเจ้าฟ้าซึ่งเป็นศิษย์ ทั้ง 2 พระองค์ คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาบวรราชมณี และ เจ้าฟ้าปิ๋ว

3. สุภาษิตสอนสตรี (บางท่านเรียกสุภาษิตสอนหญิง) แต่งราว พ.ศ. 2380 เมื่อตีกลองมาและตกยากต้องลอยเรืออยู่

บทเห่กล่อมพระบรรทม สุนทรภู่แต่งถวายรัชกาลที่ 2 สำหรับเห่กล่อมพระบรรทมพระเจ้าลูกเธอ ประกอบด้วยเรื่อง เห่จับระบำ เห่เรือกาตี เห่เรือพระอภัยมณี และเห่เรือโคบุตร บทเห่นี้ใช้มาจนถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 4

ถวายพระไชยสุริยา สุนทรภู่แต่งในสมัยรัชกาลที่ 3 ราว พ.ศ. 2371 เข้าใจว่าแต่งสำหรับเป็นแบบสอนอ่านคำเทียบ (มาตราแมตต่าง ๆ) ให้ศิษย์ของท่านศึกษา (ต่อมาพระยาศรีสุนทรโวหาร - น้อย อาจารย์บางกุ่ม ได้นำไปบรรจุในหนังสือเรียนชื่อมูลบทบรรพกิจด้วย)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 นั้น มีแท่นพิมพ์ซึ่งหมอดแคน บีช บรัคเลย์ (Dan Beach Bradley) นำมาใช้ในกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. 2378 และเริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2379 และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ซึ่งขณะนั้นผนวชอยู่วัดบวรนิเวศ ก็ได้้นำเครื่องพิมพ์มาตั้งที่วัดนี้ (เป็นโรงพิมพ์แห่งแรกของไทย) ส่งผลให้เกิดวรรณกรรมสิ่งพิมพ์เป็นจำนวนมาก

แบบเรียน ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีแบบเรียนเกิดขึ้นมากกว่า
สมัยกรุงอยุธยา ดังนี้

โคลงจินตคามณี ของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท
ประดม ก. กา

ประดม ก. กา หักอาณ

ประดมมาตา (พระเทพโมลี)

อักษรนิติ (พระอมรภาวิรัชิต)

สุบินทุมาร

นอกจากนี้ยังมีหนังสืออ่านประกอบอีกหลายเล่ม ได้แก่ เสือโค จันทโครพ
อนิรุทธ สมุทรโฆษ เพชรมงกุฎ สังข์ทอง กากี พระยาจิตทัณฑ์ สวัสดิรักษา และอื่น ๆ

สำหรับวรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่ ที่เด็กอาจมีโอกาสได้อ่าน (เพราะผู้ใหญ่
สั่งให้อ่านให้ฟัง) หรือใ้ดูใ้ชม ได้แก่ วรรณคดีที่เป็น เสภา นิทานคำกลอน บทละคร
กิลิต คำฉันท์ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

เสภาขุนช้างขุนแผน เสภาอาบุญหะชั้น เสภาเชียงใหม่ สมบัติอมรินทร์คำกลอน
กาคำกลอน โคบุตร สิงห์ไทรภพ พระอภัยมณี ลักษณะวงศ์ จันทโครพ รามเกียรติ์
อุณรุท กาหลง อิเหนา บทละครนอก 6 คือ เรื่อง ไชยเชษฐ สังข์ทอง ไกรทอง
มณีพิชัย ควา และสังข์ศิลป์ชัย อภัยนุราช พระลอนรลักษณ์ ระเคนดินโค พระมะเหลเถไถ
อุณรุทร้อยเรื่อง ลิลิตเพชรมงกุฎ ลิลิตศรีวิชัยซากก ลิลิตพระภา กฤษณาสอนน้องคำฉันท์
สรรพสิทธิ์คำฉันท์ สมุทรโฆษคำฉันท์ พระสุชนคำฉันท์ สุชนคำฉันท์ อุเทนคำฉันท์

วรรณคดีที่เป็นของผู้ใหญ่ข้างบนนี้ แม้เด็กจะไม่มีโอกาสได้อ่าน เด็กก็อาจได้รับฟัง
จากผู้ใหญ่ ก็เป็นได้

สรุปสาระสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

— มีวรรณกรรมสำหรับเด็กจริง ๆ คือ กลอนสุภาพ นิทานคำกลอน บทละคร 3 เรื่อง
ได้แก่ สวัสดิรักษา เพลงยาวถวายโอวาท สุราษนิศสอนสตรี มีบทเห่กล่อมพระบรรทม

ของสุนทรภู่ มีกาพย์พระไชยสุริยา ของสุนทรภู่ ซึ่งต่อมาได้นำไปแทรกในแบบเรียน
มูลบทบรรพกิจ

- มีแทนพิมพ์ตัวอักษรไทยใช้ตั้งแต่ปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ จึงก่อให้เกิดวรรณกรรมสิ่งพิมพ์ในยุคหลัง ๆ เป็นจำนวนมาก
- มีแบบเรียน ได้แก่ โคลงจินคามาตี ประถม ก.กา ประถม ก.กา หักอ่าน ประถมมาตา อักษรนิติ สุนิบ कुमार
- มีวรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่ ที่เค็ดอาจได้อ่านได้ดู ได้แก่ เสภา นิทานคำกลอน บทละคร ดิลิต และกำนันท์

2.4 สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง

นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 จนถึง
ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ซึ่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ นี้เอง พระองค์ทรงโปรดให้มีการเปลี่ยนแปลง
ระบบการศึกษา จากที่เคยศึกษากันในวัดในวัง มาเป็นโรงเรียนหลวง และโรงเรียนราษฎร์
ดังนั้น จึงเกิดแบบเรียนขึ้นดังนี้

แบบเรียนหลวง ของ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

ใช้แทนแบบเรียนจินคามาตี แบบเรียนหลวงมี 6 เล่ม ได้แก่

1. มูลบทบรรพกิจ คัดแปลงจากจินคามาตี และมีกาพย์พระไชยสุริยา
แทรกก่อนจบแต่ละแม่ ตั้งแต่แม่ ก.กา จบที่ แม่ เกย
2. วาหนิตินิกร เป็นแบบเรียนการผันอักษรนำ
3. อักษรประโยค เป็นแบบเรียนผันอักษรควบกล้ำ
4. สังโยคพิธาน ว่าด้วยตัวสะกดในแม่ต่าง ๆ
5. ไวพจน์พิจารณ ว่าด้วยคำพ้อง
6. พิศาลการันต์ ว่าด้วยคำที่มีตัวการันต์

หนังสือเล่มอื่น ๆ ของพระยาศรีสุนทรโวหาร ใ้แก่ อนันตวิภาค เขมรราชอาณาจักร
นิตติสารสาคร ปกิรณัมพจนาคถ์ พรรณพฤษากับสัตวภิธาน อุไทยพจน์ ฉันทวิภาค
มหาอุปลีสัชชากร

แบบเรียนเร็ว มี 3 เล่ม คือ แบบเรียนเร็วเล่ม 1 แบบเรียนเร็วเล่ม 2
 แบบเรียนเร็วเล่ม 3 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาคำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์ขึ้น
 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ โปรดฯ ให้ตั้งกรมศึกษาธิการขึ้น เมื่อมีแบบเรียนเร็วนี้
 ก็เลิกใช้แบบเรียนหลวงแต่่นั้นมา แบบเรียนเร็วของกระทรวงธรรมการนี้ยังมีหนังสือประกอบอีก
 คือ แบบสอนอ่านชั้นประถมศึกษาเดิม 1, 2, 3 และมูลปกรณเดิม 1, 2, 3

เมื่อมีการจัดตั้งกระทรวงธรรมการ เมื่อ พ.ศ. 2435 ได้มีกรมศึกษาธิการ
 และกองแบบเรียนทำหน้าที่จัดพิมพ์แบบเรียนต่าง ๆ และในช่วงเวลานั้น การศึกษาได้ขยาย
 ออกไปถึงประชาชนทั่วไป มีการแก้ไขหลักสูตรหลายครั้งหลายครา และมีได้เรียนแต่เฉพาะ
 ภาษาไทย ต้องเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม เลข และอื่น ๆ
 ้วย จึงได้มีการจัดพิมพ์แบบสอนอ่านขึ้นหลายชุด ได้แก่

1. แบบสอนอ่าน (ชุดพื้นฐาน) เล่ม 1-4
2. แบบสอนอ่าน จินตถวินิพนธ์
3. แบบสอนอ่านสุภาพิต
4. แบบสอนเฉพาะวิชา

แบบสอนอ่านเดิม 1-4

เล่ม 1 เรื่องของสัตว์และสิ่งของ

เล่ม 2 เป็นเรื่อง เบ็ดเตล็ด เช่น นาฬิกา, ข้าว, กระดาษ, การต่อเรือ,

ปลูบ้าน, หาปลา, สอนหนังสือ, ทหาร, การค้าขาย

เล่ม 3 เป็นนิทาน และเรื่องคนไม้

เล่ม 4 เรื่องเวรดา อัฐและเงิน เครื่องญาติ ประเพณี

แบบสอนอ่านจินตกรรมนิพนธ์ เป็นแบบสอนอ่านที่คัดลอกมาจากวรรณคดีเล่มสำคัญ ได้แก่ รามเกียรติ์ สังข์ทอง สามก๊ก ราชาริราช อิเหนา พระอภัยมณี

แบบสอนอ่านสุภาษิต ชุดนี้มี 3 เล่ม

1. อิศปปกรณ์ เป็นนิทานสุภาษิตสำหรับเด็ก
2. นิทานสุภาษิต เป็นนิทานสอนหลักธรรม
3. นิทานอิสป เป็นนิทานประกอบคำสั่งสอน

แบบสอนอ่านเฉพาะวิชา

1. แบบสอนอ่านพงศาวดาร
2. แบบสอนอ่านภูมิศาสตร์
3. แบบสอนอ่านธรรมเนียมและหนังสือพลเมืองดี
4. แบบสอนอ่านการเพาะปลูก
5. แบบสอนอ่านการค้าย

แบบเรียนสยามไวยากรณ์ ของพระยาอุปกิตศิลปสาร ประกอบด้วย อักษรวิธี วลีวิภาค วากยสัมพันธ์ และฉันทลักษณ์

หนังสือของ เอกชน ผลจากการจัดระบบการศึกษาใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้เอกชนผลิตหนังสือสำหรับเด็ก เช่น ปี พ.ศ. 2434 โรงพิมพ์ศึกษาพิมพ์การ พิมพ์หนังสือ อิศปปกรณ์ และปี 2451 นาย บี. โอ. คาคไรท์ พิมพ์เทพยภิรตนา มีเรื่องอะละดินกับโคมวิเศษ อาละبابากับพวกปล้น เป็นต้น

เมื่อมีการจัดตั้งกรมราชบัณฑิต ใน พ.ศ. 2454 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า รัชกาลที่ 6 กรมนี้ได้ทำหน้าที่สร้าง รวบรวมและรักษาหนังสือสำหรับเด็ก เด่าเรียนทั่วไป ในช่วงปี 2456-2462 ก็ได้ออกหนังสืออ่านทั่วไปสำหรับเด็ก ซึ่งส่วนมาก เป็นเรื่องแปล ได้แก่ เรื่อง เด็กที่เมืองจีน เด็กที่เมืองญี่ปุ่น นายแย้กผู้ขายกษัตริย์ ฉันทยานเป็น กลาสี และความตลกขบขันของรูปเท้านกอินทรี

ในช่วงสมัยนี้เกิดหนังสือพิมพ์สำหรับเด็ก จัดทำขึ้นในโรงเรียนหลายเล่ม คือ จกหมายเหตุแสงอรุณ (2435) กุमारวิทยา (2438) กุศลสตรี (2449) อัสนัสมัชฌ์ อุโฆษสมัย (2475) สอนกุหลาบวิทยา (2485) แดงดงการณศึกษาเทพศิรินทร์ (2465) เบ็ญจมานุสรณ์

(2467) คอดเดจนิวส์ (2467) ปรีนส์รอยแยล (2470) บุพราชวิทยา (2471)
ราชินีบำรุง (2470)

เอกชนได้ออกนิตยสารและหนังสือพิมพ์สำหรับเด็ก มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5
คือ หนังสือพิมพ์ครูไฉน ของพระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาคย์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6
ก็มีหนังสือเด็กไทย (2464) ของโรงพิมพ์เจริญผล หนังสือพิมพ์นักเรียน (2465-2469)
ของนายแซ เศรษฐบุตร และครูเกษม (2469) ของนายสวัสดิ์ จุฑารพ

ในสมัยนี้ มีหนังสือสุภาพนิทานเด็ก (2419) แต่ไม่ทราบนามผู้เขียน
สำหรับวรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่ ที่เด็กอาจมีส่วนได้รับความบันเทิงจากการอ่าน
การฟัง การชม ได้แก่ วรรณคดีเสภา นิทานคำกลอน กลอนบทละคร ดิฉิต คำฉันท์ ดังนี้
กลอนนิยายอาหรับราตรี สงครามการศกาคกลอน นิทานคำกลอน จาก
โรงพิมพ์วิคเคาะ ได้แก่ กายแก้ว กายเพชร แก้วพิศดาร แก้วหน้าม้า ไกรทอง
เกราะแก้วกายสิทธิ์ ขันแก้วพแก้ว โคบุตร โคมทอง จักรแก้ว จำปาแก้วจำปาทอง
ไชยมงคล ท้าวเรื่อง ทัพพิฆาต พิฆาต ชมพูชรรค์ นระงจักร์ นกกะจวบ
นางเบ๊ยเคี้ยว นางกะเขลกันร้ว นางแสนกล นางอุทัย บัวแก้วบัวทอง เป็นอุมาศของ
บังกะษา ปลาบู่ทอง พวงมาลัยทอง พระมณีสุริยง พระยาทองพระยาพาน พระรถเมรี
พระสมุท พระสุชนคัมภีร์ พิฆาตทอง พิฆาตเหล็ก ฉันททอง ศรณรินทร์ ศรีชนอุทัย
สะอึ้งทอง โสนน้อยเรือนงาม สังข์สังวาล สิงโตทอง สุวรรณเสียร สุบินทกุมาร
และหอยทอง บทละครเรื่องวงศเทวราช เงาะป่า พระลอ รามเกียรติ์ สังข์ทอง
อิเหนา อุณรุท ราชาธิราช พระอภัยมณี สาวเครือฟ้า สาวตรี วังคี วิวาห์พระสมุทร
เวนิสวาณิช ตามใจท่าน โรเมโอและจูเลียต พระราชนิพนธ์ ศกุนตลา พระร่วง
ท้าวแสนปม ชื่นใจไม้มัจฉกร พระเกียรติพระรถ กนกนคร กถาสรีตราศร ดิฉิตนิทราชาคริต
ดิฉิตนารายณ์สิบปาง เพชรมงกุฎคำฉันท์ มัทนะพาธา พระนลคำฉันท์ พระนลคำหลวง
อิฉิทคำฉันท์ สามัคคีเภทคำฉันท์ ฯลฯ

สรุปสาระสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง

– มีโรงเรียนหลวง โรงเรียนราษฎร์ จึงเกิดแบบเรียนต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ได้แก่

แบบเรียนหลวง 6 เล่ม ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) และมีหนังสืออ่านประกอบอีกหลายเล่ม

แบบเรียนเร็ว 3 เล่ม ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาบำรงราชนาฎภาพ มีขึ้นใช้เมื่อจัดตั้งกรมศึกษาธิการ

– เมื่อจัดตั้งกระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2435 มีกรมศึกษาธิการและกองแบบเรียน จัดทำตำราต่าง ๆ จึงมีแบบสอนอ่านหลายเล่ม ได้แก่

แบบสอนอ่านชุดพื้นฐาน 4 เล่ม แบบสอนอ่านจินตกลัณนิพนธ์ แบบสอนอ่านสุภาษิต แบบสอนเฉพาะวิชา

– เอกชนผลิตหนังสือสำหรับเด็ก เช่น อิศปปกรณ์ฯ อะตะดินกับโคมวิเศษ อาลีบาบากับพวกปล้น

– กรมราชบัณฑิตจัดทำหนังสืออ่านทั่วไป สำหรับเด็กโดยตรง

– มีหนังสือพิมพ์เด็กขึ้นภายในโรงเรียน เช่น สวนกุหลาบวิทยา ฯลฯ

– เอกชนทำหนังสือพิมพ์ ได้แก่ คุรุโศวาท เด็กไทย นักเรียน

คุณลักษณะ

– มีวรรณกรรมของผู้ใหญ่ที่เด็กสามารถอ่านได้ ฟังได้ และชมได้
ดังนั้น วรรณคดีเสภา นิทานคำกลอน กลอนบทละคร ลิลิต และคำฉันท์

2.5 สมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475)

สมัยนี้เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ รัชกาลที่ 7 จนถึง พ.ศ. 2499

พ.ศ. 2475 เป็นช่วงที่หนังสือเด็กขยายวงกว้างเนื่องด้วยความไม่สงบสุขของประเทศ และต่อมาที่เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ส่งผลให้การพิมพ์วรรณกรรมขยายวงกว้าง

หลังจาก ปี พ.ศ. 2482 ซึ่งเป็นช่วงสร้างชาติ ก็มีนวนิยายเรื่องยาว สำหรับเด็กที่พิมพ์ในนิตยสารต่าง ๆ เช่น เรื่องชีวิตเด็กน้อย และเรื่องความกล้าในรถตู้ พิมพ์ในราชินีบ้าง, เรื่องวิลเลียมเด็กจอมแก่น พิมพ์ในประมวลสาร ส่วนเรื่องแปล ได้แก่ เรื่องทองใจ ของซิม วีระไวทยะ และมีนิยายวิทยาศาสตร์ที่แปลจากต่างประเทศ เช่น เรื่องการเดินทางไปใจกลางพิภพ

เสฐียรโกเศศ และนาคะประทีป นักประพันธ์ชั้นครูของไทยก็ได้เขียนนิทาน เรื่องอาหรับราตรี พันหนึ่งทิวา นิยายเบงคดี และเขียนสารคดีเยาวชน เรื่องคนมีประโยชน์ และชมทรัพย์ของ เด็ก ๆ ชาติ

ค่านิยมเรียนในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ก็มีการสร้างแบบเรียนใหม่ และแบบสอนอ่านใหม่ ซึ่งอยู่ในแบบฝึกหัดอ่านไทย ของพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ (2475)

แบบฝึกหัดอ่านไทยประกอบด้วย หลักภาษา และแบบสอนอ่านวินิพนธ์ ดังนี้
หลักภาษา ประกอบด้วย

หนังสือแบบเรียนใหม่ แบบสอนอ่านใหม่ แบบเรียนเร็วใหม่เล่ม 1
คอนตัน แบบเรียนเร็วใหม่ เล่มตอนกลาง แบบเรียนเร็วใหม่เล่ม 1 ตอนปลาย
แบบหัดอ่านหนังสือไทย เล่มต้น ของ พระวิภาชวินิตยาสีหิทธิ แบบหัดอ่านหนังสือไทย เล่มปลาย
แบบสอนอ่านวินิพนธ์ ประกอบด้วย

รามเกียรติ์ ตอนศึกกุมภกรรณ และ ตอนท้าวมาตีวราชวาทาม สังข์ทอง
คอนเลือกคู่ หาเนื้อ หาปลา และคดีดี สามก๊ก ตอนโจโฉ แดกทัพเรือ ราชาริราช
คอนศึกพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง อีเหนา ตอนศึกกะหมิงตูหนึ่ง พระอภัยมณี ตอนครองเมืองผดึก

ปี พ.ศ. 2483 กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหนังสืออ่านประกอบหลายเล่ม ได้แก่ หนูน้อยนิก ลูกสัตว์ต่าง ๆ คอกรักสัตว์แสนรู้ แมวสีสวาด ลูกมดเล็ก
ไม่เป็นไรลืมเสียเด็ก และนกนางเขน และยังได้นำปัญญาสชาดก มาทำให้ง่ายสำหรับเด็กอ่าน
อีกด้วย

พ.ศ. 2483 กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งโรงเรียนอนุบาล และได้ส่งครูอนุบาลไปศึกษาวิชาอนุบาลมาจากประเทศญี่ปุ่น พวกอาจารย์อนุบาลได้ช่วยกันแต่งตำราอนุบาล และหนังสือสำหรับเด็กขึ้นใช้ในโรงเรียนอนุบาลเพิ่มขึ้นตามลำดับ

แม้จะเป็นยุคที่หนังสือเด็กเงี้ยวเหงา แต่ก็เกิดมีนักสร้างการ์ตูน คือ สวัสดิ์ จุฑะรพ ได้สร้างการ์ตูนจากเรื่อง สังข์ทอง (2475) มีคำบรรยายเป็นกลอนง่ายและสนุก และตีพิมพ์ติดต่อกันในหนังสือพิมพ์สยามราษฎร์ ต่อมาประยูร จรรย์วณิช สร้างการ์ตูนเรื่อง หลวิชัย (2489) ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย

ช่วงเฟื่องฟูที่สุดของหนังสือเด็กหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จะอยู่ราว พ.ศ. 2491-2501 เหตุด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้ง สำนักวรรณกรรมการศึกษา ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2491 และได้เริ่มพิมพ์ คลังนิยายและนิทานประเภทที่ปทองซึ่งเป็นที่นิยมของเด็ก ๆ มาก จนทำให้สำนักพิมพ์เอกชนต่างลงทุนพิมพ์หนังสือเด็กออกจำหน่ายบ้าง เช่น บริษัทประชาช่าง ออกเทพนิยาย, นิตานแสนสนุก, นิตานแสนสำราญ จำหน่ายเล่มละบาท และในปี 2493 มีสำนักพิมพ์อื่น ๆ ออกนวนิยายแปลสำหรับเยาวชน เช่น เรื่องสี่ครุฑี ไอที ชุกบ้านเด็ก ในป่าใหญ่ เป็นต้น สำนักพิมพ์คุงศึกษา จัดพิมพ์นิทานเรื่อง ขุนพลแกละ ของ ป. อินทปาลิต ขายเล่มละบาท และพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กเยาวชนของ เสรี เปรมฤทัย ค้วย นับจากที่นิตยสาร "เด็กไทย" ซึ่งเป็นนิตยสารเด็กเล่มแรกของไทยได้จัดทำขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2464 และมีนิตยสารชื่ออื่นผลิตออกตามมา 2-3 ชื่อแล้ว วงการนิตยสารเด็กก็เงี้ยวเหงาไป จนกระทั่ง พ.ศ. 2493 จึงได้คืนตัวขึ้นอีกครั้ง เริ่มด้วยบริษัท เอกชนผลิตแสดคนคาร์คสคิวเคนต์ ซัพพลีเมนต์ ซึ่งเป็นวารสารให้ความรู้ภาษาอังกฤษ พ.ศ. 2497 มีวารสารชัยพฤษ์ พ.ศ. 2498 มีวารสารก้าวหน้า และครูณสาร

ในช่วง พ.ศ. 2497 กระทรวงศึกษาธิการก็ได้เปลี่ยนหนังสืออ่านประกอบจากที่เคยพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2483 มาเป็นชุดใหม่ ได้แก่ เรื่อง เป็นอะไรดี ขอแม่ให้ลูกน. เป็ดหาย เป็นต้น

สรุปสาระสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กในยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง.

(พ.ศ. 2475)

- พ.ศ. 2475 เป็นช่วงที่หนังสือเด็กจบเขาลง
- พ.ศ. 2482 ซึ่งเป็นช่วงสร้างชาติ มีนวนิยายเรื่องยาวที่สำคัญ คือ ความลึกดัดในรดก วัดเดียมเด็กจอมแก่น
- มีเรื่องแปลสำหรับเด็ก เช่น เรื่อง ดวงใจ การเดินทางไปใจกลางพิภพ อาหรับราตรี พันหนึ่งทิวา นิยายเบงคี่
- มีสารคดี เช่น คนมีประโยชน์
- เปลี่ยนแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ (2475) จึงมีการสร้าง แบบเรียนใหม่ แบบสอนอ่านใหม่
- พ.ศ. 2483 กระทรวงศึกษาธิการจัดทำหนังสืออ่านประกอบ เช่น หนูน้อยนิก ลูกสัตว์ต่าง ๆ คอลกรักสัตว์แสนรู้ แมวสีสวาด อุ้มเด็กดี ไม่เป็นไรลืมเสียเด็ก นกกางเขน
- พ.ศ. 2483 กระทรวงศึกษาธิการตั้งโรงเรียนอนุบาล และส่งครูอนุบาลไปศึกษาวิชาอนุบาลที่ญี่ปุ่น หลังจากนั้นพวกอาจารย์อนุบาลช่วยกันเขียนตำราอนุบาล และหนังสือสำหรับเด็กขึ้นใช้ในโรงเรียนอนุบาล
- มีนักสร้างการ์ตูนคนสำคัญคือ สวัสดี จตุรพร เขียนการ์ตูนเรื่อง สังข์ทอง ประยูร จรรยาวัณษ์ เขียนการ์ตูนเรื่อง หลวิชัย
- กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้ง สำนักวรรณกรรมการศึกษา เมื่อ พ.ศ. 2491 เริ่มพิมพ์คังนิยาย และนิทานประทีปทอง ซึ่งเด็ก ๆ นิยมมาก
- สำนักพิมพ์เอกชนลงทุนพิมพ์หนังสือเด็กออกจำหน่าย เช่น พิมพ์นิทานแสนสนุก นิทานแสนสำราญ มีนวนิยายแปลสำหรับเด็ก เช่น สี่ครุณี ไอศู ซุกบ้านเล็กในป่าใหญ่ นิทานเรื่อง ขุนพลแกละ
- เอกชนจัดทำวารสารสำหรับเด็ก
- เอกชนผลิต สแตนด์การ์ตูน สตีวเคนท์ ซัพพลีเมนต์ ซึ่งให้ความรู้ภาษาอังกฤษ

- มีวารสารชัยพฤกษ์ ก้าวหน้า วรรณสาร
- พ.ศ. 2497 กระทรวงศึกษาธิการได้เปลี่ยนหนังสืออ่านประกอบมาเป็นชุดใหม่ ได้แก่ เป็นอะไรก็ ขอแม่ให้ลูกนกด เป็ดหาย

2.6 สมัยปัจจุบัน

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา หนังสือเด็กทุกรูปแบบเริ่มก้าวหน้ามากขึ้น ทั้งปริมาณ สูงขึ้นทั้งด้านคุณภาพและราคา. หน่วยงานรัฐบาลและเอกชนต่างผลิตหนังสือเด็กเป็นจำนวนมาก ดังที่ กล่อมจิตต์ พลายเวช (2524 : 40) ได้สำรวจ เมื่อปี พ.ศ. 2523 พบว่า สำนักพิมพ์ที่จัดทำหนังสือเด็กถึง 50 แห่ง ในท้องตลาด มีหนังสือเด็กประมาณ 787 เล่ม โดยนักเขียนประมาณ 300 คน และมีนักวาดภาพประมาณ 100 ชื่อ (รวมทั้งนามจริงและนามแฝง)

สมัยนี้มีเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตฯ เป็นการศึกษาพระองค์ให้จัดทำหนังสือเด็กขึ้น 3 เรื่อง ได้แก่ ศรีธัญไชย สโมสรวานรตพบุรี ณ ขวหาดสะอากทราย โดยจัดทำในปี 2509-2510 และทรงตั้งคณะกรรมการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยมีพลโทพระยาศัลวิธานนิเทศ เป็นประธาน ดำเนินการจัดทำสารานุกรมฉบับใหม่ขึ้นชุดหนึ่งสำหรับการค้นคว้า และอ้างอิงของเยาวชนไทยทุกระดับ และเริ่มผลิตเล่มแรกในปี 2516 และทยอยออกมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน

พ.ศ. 2515 อันเป็นปีหนังสือสากล องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้เชิญชวนให้ประเทศสมาชิกได้ร่วมกันจัดงานเฉลิมฉลองประเทศไทยก็ได้จัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรก โดยกระทรวงศึกษาธิการร่วมมือกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย สมาคมภาษาและหนังสือฯ สมาคมนักเขียนฯ สถาบันทุก หน่วยราชการและร้านค้า ตลอดจนเอกชน งานสัปดาห์หนังสือนี้ก็จัดจรรคคอกันมาเป็นประจำทุกปี จนถึงปัจจุบันรายการสำคัญของงานคือ การจัดประกวดหนังสือทั้งหนังสือเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่

ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติขึ้น เพื่อทำหน้าที่จัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติขึ้น แต่คณะกรรมการชุดนี้ต้องยุติลงตามการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาล เมื่อปี พ.ศ. 2520 ครั้นปี พ.ศ. 2522 กระทรวงศึกษาธิการก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าวขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังจัดตั้ง "ศูนย์พัฒนาหนังสือ" ขึ้นใน พ.ศ. 2519 ให้สังกัดกรมวิชาการ ศูนย์นี้ทำหน้าที่รับผิดชอบพัฒนาหนังสือตามหลักสูตร และหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับ โครงการที่กระทำแล้ว เช่น "โครงการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่านชุดเอกฉัตรประจำท้องถิ่น" และ "โครงการจัดทำหนังสือเด็กร่วมกับศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชียของยูเนสโก" เป็นต้น

พ.ศ. 2522 ซึ่งยูเนสโกประกาศให้เป็นปีเด็กสากล ก็ได้มีการผลิตหนังสือเด็กออกมามากขึ้นตามลำดับ สำนักพิมพ์ที่มุ่งผลิตหนังสือเด็กโดยตรง ได้แก่ องค์การคำของคุรุสภา, ชมรมเด็ก ปาณยา, สุริยบรรณ, บรรณกิจ, พี.พี., ต้นอ่อน, ดวงมณี, ชีรสาสัน, ไทยวัฒนาพานิช, เป็นต้น

ต่อมาเมื่อสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้เปิดทำการสอนวิชาวรรณกรรมเด็ก (อาจเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น) ก็ได้สนับสนุนส่งเสริมให้มีการศึกษา วิเคราะห์วิจัย และบางแห่งก็ได้ผลิตหนังสือเด็กราคาประหยัดเพื่อนำออกบริการการอ่านแก่เด็กไทย ยิ่งกว่านั้น ในปี 2523 ได้มีการประชุมปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก โดยคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยการสนับสนุนจากคณะกรรมการหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ องค์การยูเนสโก และสมาคมผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย การประชุมครั้งนี้เป็นการกระตุ้นบรรณานักเขียน นักวาดภาพ และผู้ผลิตหนังสือเด็กของไทยอีกก้าวหนึ่งด้วย หนังสือเด็กที่สร้างขึ้นเนื่องในโอกาสพิเศษ คือ ในโอกาสที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงเจริญพระชนมายุครบ 80 พรรษา เมื่อ พ.ศ. 2524 นั้น คณะรัฐมนตรีได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการจัดสร้างสวนสาธารณะ 12 แห่งทั่วประเทศ เพื่อเป็นการหารายได้สมทบทุนตั้งถาวร คณะอนุกรรมการหาทุนจึงได้ดำเนินโครงการผลิตหนังสือของกรมวิชาการออกจำหน่าย ได้แก่

1. กระทบไหล่เสือ
2. นกกลางเขน
3. ยอดดิ่ง
4. นิทานคติธรรม
5. เตากับหงส์
6. พรุ่งนี้ก็เป็นสี่เขียว
7. เด็กชาวสวน
8. หนูน้อยในป่าใหญ่
9. เล่นอะไรกันดี
10. เจ้าหญิงประสูติแดง

สำหรับแบบเรียนวิชาภาษาไทย มีดังนี้

หนังสือเรียนระดับ ม.ต้น หลักสูตร พ.ศ. 2503

แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 1

แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 2

แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 3

(สายสามัญเพิ่มหนังสืออ่านถวีนพิเศษอีก 3 เล่ม)

หลักภาษา (โรงเรียนเลือกใช้หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งที่ได้รับอนุญาต

จากกระทรวงศึกษาธิการ)

หนังสือเรียนระดับ ม.ปลาย หลักสูตร พ.ศ. 2503

แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 4

แบบเรียนวรรณคดีไทยเล่ม 5

หลักภาษา (โรงเรียนเลือกใช้หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งที่ได้รับอนุญาต

จากกระทรวงศึกษาธิการ)

หนังสือเรียนระดับ ม.ต้น หลักสูตร พ.ศ. 2521

วิชาบังคับ ได้แก่ ทักษะสัมพันธ์เล่ม 1, 2, 3

หลักสูตรภาษาเดิม 1,2,3

วิชาเลือก 6 วิชา

- ท 211 เสริมทักษะภาษา
- ท 221 การอ่านและพิจารณาหนังสือ
- ท 322 การอ่านงานประพันธ์ เฉพาะเรื่อง
- ท 331 ภาษาไทยเพื่อกิจธุระ
- ท 341 การพูดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์
- ท 351 หลักสูตรเพื่อการสื่อสาร

หนังสืออ่านนอกเวลา มี 34 รายการ ให้เลือกอ่านชั้นละ 4 รายการ
หนังสือเรียนระดับ ม.ปลาย หลักสูตร พ.ศ. 2518

วิชาบังคับ

- ท 401 การใช้ภาษา หลักสูตรและวรรณคดี
- ท 402 การใช้ภาษา หลักสูตรและวรรณคดี
- ท 503 การใช้ภาษา หลักสูตรและวรรณคดี
- ท 504 การใช้ภาษา หลักสูตรและวรรณคดี

วิชาเลือก 8 วิชา

- ท 011 ศิลปะการพูด
- ท 021 การอ่านและพิจารณาหนังสือ
- ท 031 ภาษากับวัฒนธรรม
- ท 041 การประพันธ์
- ท 051 วรรณคดีประเภทฉันท
- ท 061 ประวัติวรรณคดี 1
- ท 062 ประวัติวรรณคดี 2
- ท 171 ภาษาไทยธุรกิจ

หนังสือเรียน ม.ปลาย ระดับหลักสูตร พ.ศ. 2524

วิชาบังคับ ได้แก่

- ท 401,402 วรรณวิทัศนเดิม 1
 ท 503,504 วรรณวิทัศนเดิม 2
 ท 401,402 ทัศนพัฒนาเดิม 1
 ท 503,504 ทัศนพัฒนาเดิม 2
 ท 605 ภาษาพิจารณาเดิม 1
 ท 606 ภาษาพิจารณาเดิม 2

วิชาเลือก 16 วิชา

- ท 011 การพูด
 ท 021 การอ่านและพิจารณาวรรณกรรม
 ท 022 วรรณกรรมปัจจุบัน
 ท 031 ประวัติวรรณคดี 1
 ท 032 ประวัติวรรณคดี 2
 ท 033 วรรณคดีมรดก
 ท 034 การพิจารณาวรรณคดีมรดก เฉพาะ เรื่อง
 ท 041 การเขียน 1
 ท 042 การเขียน 2
 ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม
 ท 061 ภาษาไทย เพื่อกิจกรรมการแสดง
 ท 062 การแสดงออกต่อหน้าประชุมชน
 ท 071 ภาษาไทย เพื่อประโยชน์เฉพาะ
 ท 081 การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น
 ท 091 ลักษณะควรรู้ถึงเกี่ยวกับประการของภาษาไทย
 ท 092 ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย

หนังสืออ่านนอกเวลา มี 34 รายการ ให้เลือกอ่านชั้นละ 4 รายการ

ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 จนถึงปัจจุบัน วงการหนังสือเด็กได้ก้าวหน้าไปอย่าง
ไม่หยุดยั้ง เพราะได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนที่ได้จัดการประกวด
หนังสือสำหรับเด็ก (ดังจะกล่าวต่อไปในบทที่ 4)

สรุปสาระสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กในสมัยปัจจุบัน

— นับตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา หนังสือเด็กทุกรูปแบบเริ่มก้าวหน้า
มากขึ้นทั้งปริมาณ สูงขึ้นทั้งด้านคุณภาพและราคา หน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนต่างผลิต
หนังสือเด็ก เพื่อสนองความต้องการของตลาด

— พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงสนับสนุนหนังสือเด็ก
โดยพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ ให้จัดพิมพ์หนังสือ 3 เรื่อง คือ ศรีชนนุไชย
สโมสรวานรตพบุรี ณ ราชยาศสโณภาคาราย

— ทรงตั้งคณะกรรมการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

— องค์การศึกษาศิลปะการศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

ได้ประกาศให้ ปี พ.ศ. 2515 เป็นปีหนังสือสากล

— ประเทศไทยจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี 2515
และจัดมาจนกระทั่งทุกวันนี้

— พ.ศ. 2517 กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ
แห่งชาติขึ้น เพื่อจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

— พ.ศ. 2519 กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้ง "ศูนย์พัฒนาหนังสือ"

ให้สังกัดกรมวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบพัฒนาหนังสือตามหลักสูตร และหนังสืออ่านเพิ่มเติม

— พ.ศ. 2522 ยูเนสโก ประกาศให้ปีนี้เป็นปีเด็กสากล

— สถาบันการศึกษาหลายแห่ง เปิดสอนวิชาวรรณกรรมสำหรับเด็ก

3. ประวัติและวิวัฒนาการของวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศเพื่อนบ้าน

ประเทศเพื่อนบ้านที่จะกล่าวต่อไปนี้ หมายถึง ญี่ปุ่น จีน เกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดียน บังคลาเทศ ศรีลังกา และพม่า (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2527 : 39-43)

3.1 ญี่ปุ่น

วรรณกรรมสำหรับเด็กของประเทศญี่ปุ่นเริ่มมาราว 100 ปีเศษ สมัยเมจิ ลักษณะหนังสือเด็กเป็นหนังสือพับได้ เนื้อเรื่องเป็นนิทานประเภทคำสอน (Didactic Tales) พ.ศ. 2415 มีการแปลวรรณกรรมของชาติอื่น ๆ ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ นิทานอีสป โรบินสัน ครูโซ และอาหรับราตรี เป็นต้น ปี พ.ศ. 2417 จัดทำวารสารสำหรับเด็กเป็นฉบับแรก ชื่อว่า Gakutei Shuhorokun และมีการแปลเรื่องต่าง ๆ จากภาษาอื่นเพิ่มมากขึ้น ในช่วงปี พ.ศ. 2410-2437 การเขียนหนังสือสำหรับเด็กมีแนวปลูกฝังชาตินิยมและสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่โดยใช้ภาษาง่าย ๆ นักเขียนที่มีชื่อเสียงในยุคนั้นคือ ซาซามิ อิwaya (Sazenami Iwaya) ปี พ.ศ. 2443 มีการจัดทำสารานุกรมสำหรับเด็ก หนังสือพิมพ์รายวันและวารสารสำหรับเด็กโดยเฉพาะขึ้น กระทรวงศึกษาธิการ เริ่มมีการมอบรางวัลให้แก่วรรณกรรมที่ดีเยี่ยม ระหว่างปี พ.ศ. 2469-2475

ในช่วงที่ญี่ปุ่นเกิดสงครามกับจีนและรัสเซีย ความสนใจในการอ่านของเด็กลดน้อยลง และวรรณกรรมของญี่ปุ่นก็ซบเซาตงไป ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน วรรณกรรมของญี่ปุ่นเจริญก้าวหน้ามากในระดับชาติตะวันออกด้วยกัน มีสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหนังสือและวารสารสำหรับเด็ก ได้แก่ Japan Juvenile Association และ Japan Children's Book Writers Association เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแปลวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงของชาติต่าง ๆ ออกจำหน่ายเป็นจำนวนมาก มีการให้รางวัลสำหรับเด็กและมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ได้แก่

1. โครงการอ่านหนังสือระหว่างแม่กับลูก แม่กับลูกจะอ่านหนังสือด้วยกัน วันละ 20 นาที

2. สัปดาห์แห่งการอ่านหนังสือสำหรับเด็ก จัดเป็นพิเศษสำหรับเด็กทุก ๆ ปี ระหว่างวันที่ 1-14 พฤษภาคม เป็นช่วงเกี่ยวกับวันเด็กของญี่ปุ่น
3. สัปดาห์แห่งการอ่านหนังสือสำหรับประชาชนทั่วไป จัดขึ้นเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 3 พฤศจิกายน ของทุกปี ซึ่งตรงกับวันวัฒนธรรมของญี่ปุ่น
4. การประกวดการทำปริทัศน์หนังสือสำหรับเด็ก ซึ่งสมาคมห้องสมุดโรงเรียนของญี่ปุ่นริเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2498 โดยให้เด็กทำปริทัศน์หนังสือที่อ่านส่งเข้าประกวด ซึ่งไม่ใช่หนังสือแบบเรียนและวารสาร

3.2 จีน

วรรณกรรมสำหรับเด็กของจีน ในระยะต้น ๆ เป็นการพึ่งจากการเล่าของ ผู้ใหญ่และเป็นรูปแบบของคนแสดงละคร มักจะเป็นเรื่องตำนานหรือวีรบุรุษ เช่น เรื่อง เป่ามุนจิน เป็นต้น จนกระทั่งในศตวรรษที่ 20 ผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็กคนแรกคือ ลูฮุน (Lu Hsun) งานเขียนของลูฮุนส่วนมากเป็นนิทานพื้นเมืองและเทพนิยาย

ปัจจุบันวรรณกรรมสำหรับเด็กของจีนได้แบบอย่างมาจากรัสเซีย เป็นหนังสือ มีภาพประกอบสวยงาม ดึงดูดความสนใจ มีเรื่องต่าง ๆ เป็นทั้งหนังสือแปลจากประเทศ คอมมิวนิสต์อื่น ๆ เนื้อเรื่องก็เกี่ยวกับคำสั่งสอน

3.3 เกาหลี

ผู้เขียนเรื่องสำหรับเด็กคนแรกของเกาหลีคือ บังจงฮวัน (Pang) Chong-Hwan) ได้แต่งเพลงที่มีเนื้อเพลงลักษณะของเกาหลีลงไป ทำให้เด็ก ๆ ชอบใจมาก เนื่องจากว่า เฝื่อนั้นเกาหลีตกอยู่ใต้อิทธิพลปกครองของญี่ปุ่น และได้รับการติดต่อกับจีน จึงรับวรรณกรรมซึ่งเป็นของจีนและญี่ปุ่นไว้มาก

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อเกาหลีถูกแบ่งเป็นเกาหลีเหนือและใต้ วรรณกรรมและการศึกษาของ เกาหลีก็ เป็นไปตามรูปแบบของชาติที่ เข้ามามีอำนาจ เกาหลีเหนือ ได้แบบอย่างจากรัสเซีย เกาหลีใต้ได้แบบอย่างจากอเมริกา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน เกาหลีเหนือและใต้ ได้พัฒนา
 ด้านการพิมพ์อย่างกว้างขวาง มีหนังสือและวารสารสำหรับเด็กเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะ
 เรื่องเกี่ยวกับ วรรณคดี ชีววิทยาและประวัติศาสตร์ รัฐบาลไต้หวันส่งเสริมหนังสือสำหรับเด็ก
 โดยการคัดเลือกเรื่องต่าง ๆ ที่มีคุณค่าสำหรับเด็กปีละประมาณ 5 เรื่อง พิมพ์ออกแจกจ่าย
 ตามห้องสมุดต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา
 ประวัติศาสตร์ วรรณคดีเรื่อง เสริมปัญญา หนังสือภาพ และได้มีการจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง
 Folktales from Asia เล่ม 1 และเล่ม 2 ตามโครงการ Asian Copublication
 Programme เผยแพร่

3.4 ลิงคโปร์

เกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็กของลิงคโปร์พบว่า รัฐบาลก็ได้สนใจ
 วรรณกรรมสำหรับเด็กอย่างกว้างขวาง หอสมุดแห่งชาติลิงคโปร์ได้จัดกิจกรรมสำหรับเด็ก
 จัดทำรายชื่อนหนังสือสำหรับเด็ก ในปี พ.ศ. 2500 ยูเนสโกให้ความช่วยเหลือ โดยมอบ
 รถยนต์ให้ทำเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่ได้ (Book mobile)

3.5 มาเลเซีย

มีหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภาษาและหนังสือ และได้ส่งเสริม
 การแปล Folktales from Asia 2 เล่ม เป็นภาษามาเลย์เซีย พิมพ์ออกมาเผยแพร่
 ในปี พ.ศ. 2518 นอกจากนั้น รัฐบาลก็ได้ส่งเสริม สนับสนุน โครงการการแปลหนังสือ
 สำหรับเด็ก ตลอดจนการให้บริการของห้องสมุดให้แก่เด็ก ในปี 2517-2519 ได้มีการ
 พิมพ์หนังสือสำหรับเด็กออกจำหน่ายประมาณ 205 หัวเรื่อง ได้แก่ นิทานพื้นเมือง นวนิยาย
 หนังสือภาพนิทานต่าง ๆ ความรู้ทั่วไป ไป บตละคร บทเพลงและบทกลอน

3.6 อินเดียน

วรรณกรรมสำหรับเด็กของอินเดีย เป็นวรรณกรรมที่เก่าแก่สืบต่อกันมานาน
 มีนิทานสันสกฤตที่เก่าแก่ที่สุดคือ นิทาน ปัญจะตันตระ หนังสือส่วนใหญ่เริ่มแรกจะเขียนเป็น
 ภาษาเบงกาลี

หนังสือสำหรับเด็กของอินเดียเริ่มในศตวรรษที่ 19 โดยพวกมิชชันนารี พิมพ์หนังสือเนื้อหาเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนาและคำสั่งสอน ในปี พ.ศ. 2393 สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ได้แปลวรรณคดีเอกของโลก เป็นภาษาเบงกาลี เรื่องแรกที่พิมพ์คือ โรบินสัน ครูโซ และ รวมเรื่อง เซกส เปียร์

ตอนปลายศตวรรษที่ 19 ระพีพินทรนาถกะถอร์ (Rabinranth tagore) เขียน ทั้งนิทาน เพลงพื้นบ้าน ฯลฯ

ตอนต้นศตวรรษที่ 20 ห่องสมุดของอินเดียก็เริ่มมีความเจริญก้าวหน้า เนื่องจากผลงานการศึกษาค้นคว้าของ รังกานาธาน (S.R. Ranganathan) บรรณารักษ์ชาวอินเดีย นอกจากนั้นก็ได้รับความช่วยเหลือจากยูเนสโกในการจัดทำห้องสมุดเคลื่อนที่

ปัจจุบันรัฐบาลอินเดียได้มองเห็นความสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้ส่งเสริมการผลิตวรรณกรรม มีการจัดตั้งองค์การผลิตหนังสือเด็กโดยเฉพาะ ให้ทุนอุดหนุนการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก มอบรางวัลหนังสือดีที่เด่นประจำปี เพื่อสนับสนุนหนังสือเด็กที่มีคุณภาพดี รัฐบาลจัดซื้อหนังสือสำหรับเด็กออกแจกจ่ายตามห้องสมุดต่าง ๆ และอินเดียก็ได้เข้าร่วมโครงการ Asian Copublication Programme จัดพิมพ์ Folktales from Asia ออกเผยแพร่ ควบ

3.7 บังคลาเทศ

วรรณกรรมสำหรับเด็กในบังคลาเทศ เริ่มตามแบบอย่างของ ระพีพินทร-นาถกะถอร์ และพิมพ์ออกเป็นภาษาเบงกาลี

วิวัฒนาการการพิมพ์ของบังคลาเทศ เชื่องช้ามาก ระหว่างปี พ.ศ. 2490-2514 มีหนังสือสำหรับเด็กเพียง 1,107 เรื่อง เท่านั้น สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก โดยเฉพาะมีน้อยมาก

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา รัฐบาลได้มีคำสั่งส่งเสริมการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก ได้มีการมอบรางวัลหนังสือเด็กที่ดีเด่นประจำปีทุกปี ในปัจจุบันบังคลาเทศมี

วารสารสำหรับเด็กหลายฉบับ และในวารสารที่ออกในบังคลาเทศทุกฉบับ จะมีหน้าสำหรับเด็กเป็นประจำ และรัฐบาลได้ตั้งหน่วยงานรับผิดชอบในการผลิตและส่งเสริมวรรณกรรมสำหรับเด็กโดยเฉพาะ

3.8 ศรีลังกา

ในระยะแรก วรรณกรรมสำหรับเด็กของศรีลังกาเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสั่งสอน และมีลักษณะ เป็นคำกตอน วรรณกรรมก็เริ่มจาวรรณกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเล่าสืบต่อกันมาช้านาน

ในปี พ.ศ. 2498-2503 หนังสือสำหรับเด็กก็เริ่มก้าวหน้า มีการพิมพ์ออกเผยแพร่ว่าจกทำขนาดรูปเล่มซึ่งนิยมกันคือ ขนาด $7\frac{1}{2}$ " 10"

รัฐบาลได้มองเห็นความสำคัญ ของหนังสือสำหรับเด็ก ได้จัดให้มีการสัมมนาหนังสือสำหรับเด็ก และมีหน่วยงานรับผิดชอบ การผลิตหนังสือสำหรับเด็กที่ไคมาครฐานและได้จัดให้มีการประกวดการเขียนเรื่องสำหรับเด็ก มีการให้รางวัลนักเขียนและผู้อัภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ดีเด่นประจำปี เพื่อเป็นการส่งเสริมการผลิตหนังสือสำหรับเด็กที่ดี ศรีลังกายังได้เข้าร่วมโครงการ Asian Copublication Programme และได้จัดพิมพ์หนังสือ Folktales from Asia ออกเผยแพรในราคาถูกลง

3.9 พม่า

วรรณกรรมสำหรับเด็กในพม่า ที่ปรากฏเริ่มแรกได้แก่ บทเพลงลอม และคำสอนเกี่ยวกับศาสนา เขียนลงบนใบลาน นักเขียนเริ่มแรกของพม่าก็คือพระ หนังสือเล่มแรกที่พิมพ์เป็นหนังสือแบบเรียนภาษาพม่า ชื่อ Burmese Pictorial Reader (พ.ศ. 2408) จัดพิมพ์โดยคณะมิชชันนารีอเมริกัน แต่เนื้อหาก็คงไม่ใช่หนังสือสำหรับเด็กโดยตรง ส่วนมากจะเป็นพวกคัมภีร์ไบเบิล

นักเขียนพม่าที่มีชื่อคนแรก คือ ทะชินบาซอง (Thakin Bathaung) ได้แปลนิทานกรีกเป็นภาษาพม่า และได้มีการออกเอกสารสำหรับเด็กเป็นฉบับแรก ชื่อ

Student (พ.ศ.2483) โดย คอ มา มา ซิน (Daw Ma Ma Kin) และต่อมาก็มีวารสาร Children's Journal, Children Daily (พ.ศ.2483)

ปี พ.ศ.2505-2512 ทั้งนักเขียนและสำนักพิมพ์ได้เริ่มสนใจกิจกรรมหนังสือเด็กอย่างจริงจัง มีการมอบรางวัลสำหรับเด็กที่ตีพิมพ์ในรอบปี และมอบรางวัลต้นฉบับ เรื่องสำหรับเด็กที่ดีที่สุดอีกด้วย

ผมได้เข้าร่วมโครงการ Copublication Programme ได้จัดทำนิตานสำหรับเด็กเป็นภาษาพม่าจากเรื่อง Folktales from Asia จัดจำหน่ายในราคาถูก

หนังสืออ่านประกอบ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
อมรการพิมพ์, 2527.

ประคิษฐ์ กัดัประเสริฐ. ไทย 331 การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. พิษณุโลก : ภาควิชา
ภาษาไทย คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพิษณุโลกสงคราม, 2522.

รัฐจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ,
2517.

วราภรณ์ บำรุงกุล. ไทย 408 หลักสูตรและการสอนภาษาไทย 1. พิษณุโลก : ภาควิชา
ภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
2529.

สุพรรณดี วราทร. ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทย. กรุงเทพฯ : โครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2519.

สุภัทรา ฉัตรเงิน. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
น.จ.ก. อรุณการพิมพ์, 2528.

ความสำคัญของการอ่าน สาเหตุที่เด็กอ่าน และ ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ

ความสำคัญของการอ่าน

ในกระบวนการสื่อสารนั้น การอ่านเป็นการรับสารที่ช้ากันมาก รองมาจากการฟัง โดยทั่วไปเราเข้าใจกันว่า การอ่านนั้นคือการอ่านหนังสือ วัสดุการอ่านอื่น ๆ เช่น ป้ายโฆษณา ข้อสินค้า สลากยา ใบตรวจสลากกินแบ่ง จารึกต่าง ๆ ตลอดจนคำบรรยายภาพยนตร์ และ รายการโทรทัศน์ต่าง ๆ ซึ่งใช้รหัสคืออักษรเท่านั้น แต่ที่จริง สิ่งที่เราอ่านอาจเป็นอักษร ภาษาใดก็ได้ เป็นอักษรภาพก็ได้ หรือเป็นเครื่องหมายก็ได้ ตราบใดที่รหัสหรือสัญลักษณ์นั้น เป็นระบบซึ่งใช้ตรงกันทั้งผู้อ่าน และผู้สร้างสารนั้น ๆ หากต่างระบบกันก็จะไม่เข้าใจกัน (จนอมวงศ์ ด้ายอคมรรคผล. 2526 : 529)

การอ่านเป็นทักษะอย่างหนึ่งในขบวนการเรียนรู้ภาษา ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับการเขียน เพราะ "การอ่านนั้นจะคงอ่านจากผลงานของการเขียนของผู้เขียนคนใดคนหนึ่ง..." (สุพจน์ พุกกะวัน และประคิษฐ์ กลัดประเสริฐ. 2521 : 1)

ในกระบวนการสื่อสารทั้งสี่ประเภท คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนนั้น การอ่านทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ หลังจากที่เขาได้อ่านหนังสือ ความรู้และความเข้าใจที่ได้จากหนังสือ นั้น จะช่วยให้เขาเข้าใจชีวิตและอาจนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปแก้ปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้น จนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ

ไคมียูรูหลายท่านกล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ดังนี้ คือ

ทูสตี (Tooze) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน 17 ประการ ไว้ในหนังสือ Your Children Want to Read ดังนี้ (ประคิษฐ์ กลัดประเสริฐ. 2522 : 115-117
อ้างอิงมาจาก Tooze. 1957)

1. การอ่านเป็นการเข้าสู่แหล่งสำหรับการมีชีวิตอยู่และเรียนรู้ที่สมบูรณ์
2. ทำให้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับโลกรอบ ๆ ตัว เกี่ยวกับคนที่อาศัยอยู่ในดินต่าง ๆ เกี่ยวกับงานและเหตุการณ์ในอดีตที่จำเป็น
3. ช่วยให้เกิดโดยอาศัยความคิดของนักคิดคนสำคัญ ๆ ในอดีต ผสมผสานกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน เพื่อการมีชีวิตอยู่
4. ก่อให้เกิดความจรรโลงใจและยกระดับจิตใจ
5. เป็นประสบการณ์ที่น่ายินดี
6. ในบรรดาศิลปะที่เกี่ยวกับภาษาศาสตร์ 4 ประการ อันได้แก่ การอ่าน การพูด การเขียน และการฟังนั้น การอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด
7. เป็นกรรมวิธีที่มีความหมายไกลกว่าทักษะ แม้ว่าในการอ่านนั้นจะต้องใช้ทักษะหลายด้านก็ตาม
8. เป็นการคมนาคมแบบหนึ่ง ซึ่งไม่จำกัดด้วยขอบเขตของกาลเวลาและสถานที่
9. เป็นพฤติกรรมทางความคิดและแบบหนึ่ง ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอื่น ๆ
10. เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทั้งของ เด็กและผู้ใหญ่ เด็กยิ่ง โตมากขึ้น เพียงใด เขายิ่งอ่านได้ง่ายเพียงนั้น และยิ่งอ่านมากขึ้น เพียงใด การอ่านก็จะ เป็นส่วนหนึ่ง ของชีวิตประจำวันของ เขามากขึ้นเพียงนั้น เด็ก ๆ จะสามารถอ่านได้ทันทีที่ เขามีความพร้อม ซึ่งประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมและความเจริญเติบโต ท่านเอง เกี่ยวกับความสามารถในการเดิน และพูด เมื่อเด็กได้ประจักษ์จากการอ่านของคนอื่น ๆ ว่า การอ่านหนังสือทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและประสบความสำเร็จ เด็กนั้นก็อ่านหนังสือ เช่นเดียวกัน เพื่อให้ได้สิ่งที่เขาต้องการ
11. การอ่านมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความเติบโตของ เด็ก ซึ่งช่วยให้เติบโตขึ้น เป็นผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์ การที่เด็กได้พบเห็นความสำเร็จในการอ่าน จะ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กอ่านเพื่อการเช่นนั้นบ้าง การอ่านมากจะทำให้เด็กมีความสามารถในการอ่านมากขึ้น

12. เป็นการแสดงถึงประสบการณ์ และความสามารถทางภาษาของเด็ก นักจิตวิทยาบางคนกล่าวว่าการอ่านหนังสือเป็นการสังเกตครั้งแรกของเด็ก ท่านเอง เกี่ยวกับการมองวัตถุ เพื่อหาความหมาย

13. มีส่วนช่วยส่งเสริมอารมณ์ของแต่ละคนให้สัมพันธ์กับโลก ทำให้รู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นได้

14. ทำให้ทราบถึงบุคคลที่มีปัญหาเหมือนกัน

15. การอ่านหนังสือเป็นการยอมรับของบุคคลทุกคน ที่มีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์

16. เป็นวิธีการสนองความต้องการที่ง่ายที่สุดวิธีหนึ่ง

17. เป็นกฎแจกอกหนึ่งที่ไขไปสู่อาณาจักรแห่งโลกสวรรค์

แม้นผู้จะแสดงให้เห็นว่า การอ่านหนังสือนั้นมีคุณค่า แต่ก็ยังมีผู้อ่านกันน้อย กมล การกุศล

(2526 : 191) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่มีผู้อ่านหนังสือน้อยไว้ดังนี้

1. ไม่มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งต้องปลูกฝังมาแต่เยาว์วัย

2. ไม่มีเวลาอ่าน เนื่องจากภาระทางด้านการประกอบอาชีพ ด้านครอบครัว หรือ
 ด้านอื่น ๆ

3. อ่านไม่คอยออก ไม่ค่อยเข้าใจ เพราะขาดพื้นฐานการศึกษา และขาดการ
 เอาใจใส่

4. มีสิ่งบันเทิง เรียงร้อยอื่น ๆ มาก เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ ทำให้
 ไม่สนใจการอ่าน เพราะไปหาความสนุกเพลิดเพลินจากสิ่งอื่น

5. เกิดความเบื่อหน่าย เพราะเคยอ่านหนังสือมาประเภทเดียว คืออ่านตำรา
 วิชาการ ไม่เคยอ่านหนังสืออื่น ๆ เพื่อความเพลิดเพลินหรือพักผ่อน

6. ค่าครองชีพสูง ทำให้ต้องประหยัด เก็บเงินไว้ซื้อของสิ่งอื่น ที่มีความจำเป็น
 ยิ่งกว่าหนังสือ และข้อสำคัญในปัจจุบันหนังสือส่วนมากราคาค่อนข้างสูง

จะเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้มีผู้อ่านหนังสือน้อยนั้น มีอยู่หลายประการที่พอจะแก้ไขได้ เช่น
 การให้บริการห้องอ่านหนังสือ หรือห้องสมุดแทนการซื้อหนังสือด้วยตนเอง หรือการทำความเข้าใจ
 ว่าหนังสือมีหลายประเภท มิได้มีแค่เพียงตำราวิชาการ เท่านั้น ควรทำความเข้าใจกับผู้อ่านให้ได้

ว่าสิ่งเรีงรมย์บางสิ่ง เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ละครวิทยุ นั้น มักจะนำเรื่องจากรรณคดี นิทาน นิยาย นวนิยาย หรือเรื่องสั้นมาแสดงนั่นเอง ถ้าเราเป็นคนชอบอ่านหนังสือ เราอาจไม่ต้องเสียเงินทองไปกับสิ่งเรีงรมย์ต่าง ๆ เหล่านั้น

สาเหตุที่เด็กอ่านหนังสือ

เรแลนด์ บี. จากอบ (Reland B. Jacob) กล่าวถึงเหตุที่เด็กต้องการอ่านหนังสือในชีวิตของเขา ไว้ในหนังสือ Your Children Want to Read ดังนี้ (ประสิทธิ์ กลัทธิประเสริฐ. 2522 : 117 อ้างอิงมาจาก Tooze. 1957)

1. หนังสือเป็นเครื่องพักผ่อนหย่อนใจในวันหนึ่ง ๆ
2. หนังสือช่วยฟื้นฟุจิตใจให้สดชื่น
3. หนังสือช่วยให้เข้าใจชีวิตที่แท้จริง เช่น ทำให้ทราบถึงขนบธรรมเนียม ศีลธรรม บุคลิกลักษณะและความคิดเห็นของตัวละคร และคนอื่น ๆ ง่าย
4. หนังสือเป็นแหล่งแนะแนวอย่างหนึ่ง
5. หนังสือช่วยทำให้เกิดการสร้างสรรค
6. หนังสือคือภาษาที่งดงามสะอาดด้วย เด็ก ๆ ต้องการอ่านหนังสือก็เพื่อจะไ้รู้ภาษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะภาษาประจำชาติ และภาษาที่งดงามสะอาดก็คือภาษาที่ใช้เขียนในหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือวรรณคดี

สิ่งที่จะกระตุ้นให้เกิดอ่านหนังสือมีสาเหตุหลายประการ ดังนี้

1. ความเหงา เกิดที่ขาดความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หรือมีพี่น้องที่ร้าวห่างกันมาก หรือมีกฎบังคับจะมีปมก้อย ฯลฯ จะทำให้เด็กเกิดความว่าเหงาหงอยเหงา ไม่มีความสุขใจ จึงจำเป็นต้องหาสิ่งทดแทนความเหงาของตน ซึ่งหนังสือมีส่วนช่วยให้เขามีความสุขสนุกสนาน คล้อยตาม เรื่องราวในเรื่อง จนลืมความเศร้าไปได้บ้าง **ชั่วคราวชั่วคราว**

2. ความอยากรู้อยากเห็น วัยเด็กเป็นวัยที่กระตือรือร้นที่จะรู้ สนใจในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ชอบซักถามและขึ้นคันทanyakanว่าอะไรจนติดปาก ผู้ปกครองบางคนพอลูกถามบ่อยเข้า ก็รำคาญ ไม่มีเวลาคุยและเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้ฟัง ก็จะทำให้เด็กหมกมุ่นอยู่กับคำถามที่ตนอยากรู้ หากเด็กไขว่คว้าหาโอกาสอ่านหนังสือ จะทำให้รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สำหรับเด็กอ่านหนังสือไม่ได้ ผู้ปกครองน่าจะเสียสละเวลาให้คำแนะนำเด็กจะได้รับประโยชน์จากการอ่านไขว่คว้าที่เกี่ยว และปัญหาที่ผู้ใหญ่คิดว่าเด็กจะเลือกอ่านหนังสือที่ไม่เหมาะสมก็จะหมดไป

3. เพื่อชกแซยสิ่งที่ขาด "สิ่งที่ขาด" มิได้หมายถึงวัตถุ แต่หมายถึงความรู้สึกในอารมณ์หรือจิตใจของเด็ก เช่น ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดความมั่นคงในตนเอง ฯลฯ เมื่อเด็กชกแซยจากชีวิตจริงไม่ได้ก็จะหันไปหาหนังสือ หากเนื้อความในเรื่องมีเด็กชกแซยอย่างเดียวกับเด็กผู้อ่าน เด็กคนนั้นก็จะรู้สึกว่าคุณเองก็มีเพื่อนที่ทุกข์เหมือนกันสุขเหมือนกัน

4. เด็กต้องการแสดงความสามารถในการอ่าน อยากรู้อยากเป็นคนเก่ง เด็กจะภาคภูมิใจเมื่ออ่านเรื่องใคร่เรื่อง เด็ก ป.1 เมื่อเรียนถึงเทอมปลาย เริ่มอ่านหนังสือคล่อง สามารถสนทนาได้เอง จะตื่นเต้นเมื่ออ่านหนังสือและสามารถเล่าให้ผู้อื่นฟังได้ เด็กจะสนใจหาหนังสือไปอ่านเพิ่มเติม เด็กบางคนเมื่ออ่านได้ก็ถนัดให้เพื่อนฟัง เพื่อน ๆ ก็พากันห้อมล้อมฟังเขาอ่าน แต่พอถึงตอนสนุกเขาก็เลิกอ่าน นำเรื่องนั้นมาคุยเล่าให้ฟังอย่างถูกต้อง แสดงให้เห็นว่าเขาต้องการแสดงความสามารถให้ครูและเพื่อน ๆ รู้ เราควรให้กำลังใจปรบมือให้และแข่งขันกันว่าสิ้นปีใครจะอ่านหนังสือได้มากที่สุด

ลักษณะวรรณกรรมที่ เด็กชอบ

ผู้จัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็กคว่านึงถึงวิธีการที่จะสร้างหนังสือให้เป็นที่ชื่นชอบของเด็กไม่ว่าจะเป็นการกำหนดโครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก หรือสอดแทรกคติธรรมแนวคิลงไป วรรณกรรมสำหรับเด็กที่จะทำให้เด็กชื่นชอบได้นั้น ควรมีลักษณะดังนี้

1. ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
2. ตรงกับความสนใจของเด็ก
3. เป็นหนังสือที่มีความงามพร้อม

เกี่ยวกับลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบมี มีผู้หลายท่านถือว่านั้นคือลักษณะของ
วรรณกรรมเด็กที่ตนเอง ดังนั้นนักเขียน นักประพันธ์ หรือผู้ผลิตวรรณกรรมสำหรับเด็ก
ต้องคำนึงถึงลักษณะ 3 ประการนี้เป็นอย่างสำคัญ โดยศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้
พร้อมทั้งนำมาใช้ในการสร้างงานอย่างสอดคล้องผสมผสานกลมกลืนกัน

1. ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก

ความต้องการตามธรรมชาติของเด็กจะต่างกันออกไปตามวัย แต่อาจแบ่งได้
เป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 ความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก

1.2 ความต้องการตามธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น

1.1 ความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก

ผู้ในวงกรหนังสือเด็กหลายคน เช่น May Hill Arbuthnot, Ruth Tooze, Zena Sutherland ได้กล่าวถึงความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก
6 ประการไว้ สรุปได้ดังนี้ (รัฐจวน อินทรกำแหง. 2517 : 18-21)

1.1.1 ความต้องการที่จะรักและได้รับความรัก (The need to love and to be loved) เช่น เด็กร้อง เพื่อให้คนสนใจเอาใจใส่ให้ความรัก หรือ
บางคนขาดความรักก็อาจคิดบางสิ่งบางอย่าง เช่น ย่ำหม ไปไหนต้องนำไปควยเพื่อให้
ความอบอุ่นใจแก่ตนเอง การร่ำร้องอยากเลี้ยงสัตว์ ก็เพื่อแสดงความรักและใช้สิทธิความรัก
ของตน

1.1.2 ความต้องการความมั่นคง (The need for Security)
ความมั่นคงนำความอบอุ่นมาสู่จิตใจและความรู้สึก ทำให้มองโลกแจ่มใส เห็นโลกงดงาม
สิ่งแวดล้อมมีชีวิตชีวา ความรู้สึกมั่นคงสมบูรณ์นี้เกิดจากสิ่งดังต่อไปนี้

- ความสมบูรณ์ทางวัตถุ (Materials) คือการมี
เศรษฐกิจดี มีสุขภาพแข็งแรง
- ความเฉลียวฉลาดในกานสมองสติปัญญา

- ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในความดี
- การอบรมจิตใจให้ซาบซึ้งในคุณธรรมความดี ค้อย่าง

สม่ำเสมอ

ทั้งนี้เด็กต้องได้รับความช่วยเหลือ อบรมและแนะนำจากผู้ใหญ่ เป็นอันมาก ถ้าผู้ใหญ่ไม่สนใจเอาใจใส่เด็กในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ เด็กจะไม่สามารถสร้างความเป็นคนสมบูรณ์ได้ตามที่เด็กต้องการจะเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความสามารถในการควบคุมอารมณ์และการอบรมจิตใจให้คุ้นเคยกับคุณธรรมความดี

1.1.3 ความต้องการให้สังคมยอมรับ (The need to belong to be part of a group) เด็กมีความต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งที่บ้าน และโรงเรียนหรือสังคม ที่เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับ จึงจะทำให้เขาเกิดความรู้สึกมั่นคงในตนเอง อีกด้วย เด็กพร้อมที่จะทำตัวเป็นเพื่อนฝูงในสังคมนั้นทุกประการ เช่น การพูด การเดิน ฯลฯ เพื่อให้สังคมยอมรับตนเป็นสมาชิก

1.1.4 ความต้องการความสำเร็จ (The need to achieve to do or be something worthy of respect) ความสำเร็จนี้หมายถึงความสำเร็จในชีวิตประจำวัน ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีโอกาสที่จะปฏิบัติให้เกิดผลได้ เพียงแต่อาจจะช้าหรือเร็ว ต่างกัน แต่ความสำเร็จนั้นควรเกิดขึ้นในระยะเวลาที่ควรแก่เวลา หากล่าช้าไปอาจบั่นทอนกำลังใจของเด็กได้เหมือนกัน ถ้าเด็กอ่านหนังสือหรือทำอะไร ๆ ได้พร้อมกับเพื่อน ๆ ถือเป็นความสำเร็จพร้อมกับหมู่คณะ หากแต่เด็กคนนั้นสามารถอ่านได้เร็วกว่าเพื่อน ร้องเพลงได้ไพเราะเป็นพิเศษ ฯลฯ ย่อมเป็นความสำเร็จที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้นพร้อมกันไปด้วย

1.1.5 ความต้องการการเปลี่ยนแปลง (The need for change) หมายถึง เด็ก ๆ ไม่ชอบความซ้ำซากและจำเจ ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ เช่น การทำงาน การเคลื่อนไหว รวมทั้งหนังสือที่อ่านเด็กก็ไม่ชอบเรื่องซ้ำซาก เพราะฉะนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูจึงต้องใช้ศิลปะวิธีสอนและการอบรมที่ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย เด็กวัยนี้จึงต้องเรียน สลับกับการเล่น (ซึ่งแฝงการเรียนเข้าไปโดยเด็กไม่รู้ตัว)

1.1.6 การต้องการความสุขจากสิ่งอื่นเป็นส่วนที่รีบ (The need for aesthetic satisfaction) สิ่งที่เป็นความงาม ความประณีต คือประชันนาฏ ย่อมทำให้จิตใจเบิกบานสดใส หากผู้เขียนหนังสือได้สอดแทรกศิลปะความงาม ขบธรรมเนียม ลงไปด้วย จะเป็นการอบรมจิตใจไปในตัว แต่การสอดแทรกละครกรรม คำสอนเพื่ออบรมเด็กนั้น ผู้ใหญ่คงมีศิลปะในการเขียน เพราะเด็กมีความต้องการอ่านในเรื่องที่เขาชอบ และไม่ใช่ว่าเป็นเรื่องที่เขาถูกกด ถ้าเด็กรู้ว่ากำลังถูกสั่งสอนอบรมหรือถูกให้ตำลง เขาจะไม่พอใจทันที และไม่อ่าน แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อเขาก็ตาม

1.2 การต้องการตามธรรมชาติของเด็กวัยรุ่น

การต้องการตามธรรมชาติของเด็กวัยรุ่นมี 4 ประการ ได้แก่

1.2.1 การต้องการทางเพศ เด็กวัยนี้ร่างกายที่พร้อมจะสืบพันธุ์ได้ จึงส่งผลให้เด็กวัยรุ่นมีความรู้สึกทางเพศ ต้องการหาความรู้ เรื่องเพศ คุยเพื่อนต่างเพศ และต้องการปลดปล่อยความรู้สึกทางเพศ การใคร่รู้เรื่องทางเพศที่เหมาะสมและถูกต้อง การอ่านหนังสือที่ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างเพศหรือแม่แก่ความรู้ในการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้จะช่วยแก้ปัญหาทางเพศได้มาก

1.2.2 การต้องการอิสระ แม่เด็กจะนับถือพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู แต่เมื่ออย่าง เขาสู่วัยรุ่น จะพยายามหาแบบอย่างจากเพื่อนมา เปรียบเทียบด้วย เพื่อหาแบบที่เหมาะสมกับตัวเด็กเอง เด็กจะทดลองกระทำเอง โดยไม่มีใครมาสั่งสอนหรือควบคุม เด็กต้องการ เป็นพระเอกนางเอกด้วยตัวของเขาเอง

1.2.3 การต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นผู้ใหญ่ ไม่ชอบให้ใครมาโอ้อวดหรือปฏิบัติต่อเขาเหมือนเด็ก ๆ อีกต่อไป

1.2.4 การต้องการที่จะหาเลี้ยงชีวิตด้วยตนเอง รู้สึกกระดากที่จะแบมือขอเงินพ่อแม่ตลอดไป เด็กต้องการที่จะหาเงินและใช้เงินที่ตนหามาได้อย่างภาคภูมิใจ ทั้งนี้ก็เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นผู้ใหญ่แล้วนั่นเอง

2. ตรงกับความสนใจของเด็ก

ความสนใจของเด็ก ขึ้นอยู่กับ "ความพร้อมในการอ่านหนังสือ" ของเด็กและสัมพันธ์กับวัยของเด็ก เพื่อให้เข้าใจเรื่องความพร้อมและความสนใจในการอ่านของเด็ก จึงขอกล่าวถึงวัยต่าง ๆ ของเด็ก ดังนี้

การแบ่งวัยต่าง ๆ ของมนุษย์

Luella Cale นักจิตวิทยาอเมริกัน แบ่งวัยต่าง ๆ ของมนุษย์ไว้ ได้แก่

(สมจิต ชนสุภาวจน์. 2514 : 1-2)

1. วัยทารก (Infancy) ตั้งแต่เกิดจนถึง 2 ปี
2. วัยเด็กตอนต้น (Early Childhood) 2-6 ปี
3. วัยเด็กตอนกลาง (Middle Childhood) 6-11 ปี (ชาย 6-13 ปี)
4. วัยเตรียมเข้าสู่วัยรุ่น (Pre-Adolescence) 10-13 ปี

(ชาย 13-15 ปี)

5. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) 13-15 ปี (ชาย 15-17 ปี)
6. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) 15-18 ปี

(ชาย 17-18 ปี)

7. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) 18-21 ปี (ชาย 19-21 ปี)
8. วัยผู้ใหญ่ (Adulthood) 21 ปีขึ้นไป

แบบที่นิยมกันมาก แบ่งวัยได้ดังนี้ คือ (เลโซ สวานานนท์. 2514 : 63-67)

1. วัยก่อนเกิด (Prenatal) ระยะอยู่ในครรภ์ ประมาณ 280 วัน
2. วัยนีโอเนต (Neonate) ระยะ 1 เดือนแรกหลังคลอด
3. วัยทารก (Infancy) หมดระยะนีโอเนต ถึง 1 ปี
4. วัยเด็กตอนต้น (Early Childhood) 1-6 ปี
5. วัยเด็กตอนกลาง (Middle Childhood) 6-10 ปี
6. วัยเด็กตอนปลาย (Late Childhood) 10-13 ปี
7. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) 12-14 ปี

8. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) 14-16 ปี
9. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) 16-20 ปี
10. วัยผู้ใหญ่ (Adulthood) 20-60 ปี
11. วัยชรา (Old Age) 60 ปีขึ้นไป

การกำหนดอายุตามแบบดังกล่าวข้างต้นนี้ นักจิตวิทยามีได้ถือ เป็นกฎเกณฑ์ตายตัว เพราะการเริ่มต้นวัยและช่วงอายุระหว่างวัยแต่ละวัยอาจแตกต่างกันได้ในกลุ่มชนแต่ละสังคม และแต่ละบุคคล โดยมีวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบ

วัยที่มีปัญหามากที่สุดคือวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เด็กจะต้องปรับตัวเป็นอย่างมากเพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และเป็นวัยที่สิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อเด็กมาก นักจิตวิทยาจึงกำหนดช่วงอายุของวัยรุ่นไว้ต่างกัน ได้แก่ 13-21 ปี, 12-20 ปี และ 13-19 ปี

แต่อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นหรือวัยทีนเอจ (Teen-Age) นี้ นักจิตวิทยาจะถือเอา Pubertal period เป็นเกณฑ์ด้วยการเข้าสู่วัยรุ่น โดยคำว่า Puberty หมายถึง "การมีภาวะสูงสุดขีด (Maturity) คือ มีความพร้อมในร่างกายที่จะสืบพันธุ์ได้" (เคโซ สวานนัท. 2514 : 67) ส่วนการสิ้นสุดของวัยรุ่น นักจิตวิทยาจะถือว่าสิ้นสุดลงเมื่อ "บุคคลได้พัฒนาพร้อมกันทุกด้านคือ พัฒนทั้งทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา" (เคโซ สวานนัท. 2514 : 67) วัยรุ่นจะสิ้นสุดเมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตของตนเองอย่างสมบูรณ์ ซึ่งคงตกประมาณอายุ 20 ปี แต่ทางกฎหมายไทย (ยกเว้นกฎหมายเลือกตั้ง) ถือว่า ผู้ที่อายุ 18 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบการกระทำต่าง ๆ ของตนเองควยตนเอง นั่นคือถือว่าผู้ที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ใหญ่เต็มตัวแล้วนั่นเอง

ความพร้อมในการอ่านหนังสือของเด็ก

ความพร้อมคือ ความรู้สึกเต็มใจที่จะรับ ฉะนั้น ขณะที่เด็กเกิดความรู้สึกว่า ยินดีและเต็มใจที่จะฟังและอ่านเรื่องจากหนังสือ นั้นแสดงว่าเขาพร้อมแล้วที่จะรับหนังสือเป็น "ความจำเป็น" อย่างหนึ่งในชีวิต (รัฐจวน อินทรกำแหง. 2517 : 26)

สิ่งซึ่ง เป็นปัจจัยแห่งความพร้อมของ เด็ก คือ

1. ความพร้อมทางร่างกาย สายตามีความแข็งแรงและทนทานพอที่จะเพ่ง
ตัวหนังสือไ้ตามพอสมควร ถ้าแขนมีกำลังพอที่จะหยิบยกหนังสือได้
2. ความสามารถในการอ่าน นั่นคือ อ่านออกได้ตามลำดับชั้นเรียน อ่านได้
รวดเร็วและถูกต้องแม่นยำตามลำดับวัยและชั้นเรียน
3. ความเข้าใจในการอ่าน คือความสามารถหรือความพร้อมทางสมอง
ในการเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ตามลำดับวัยและประสบการณ์ "ผลการวิจัยส่วนมาก ดงความเห็น
ว่าเด็กที่มีอายุสมอง $6\frac{1}{2}$ จึงพร้อมที่จะเรียนอ่าน อายุตามปฏิทินมีได้เป็นเครื่องชี้ที่แน่นอน เช่น
เด็กอายุปฏิทิน 5-8 ปี แต่อายุสมอง อาจต่ำหรือสูงกว่า หรือเท่ากับเด็กอายุ $6\frac{1}{2}$ ปี ก็ได้"
(สมศักดิ์ ศรีมาโนชน. 2523 : 20)
4. ความพร้อมทางค่านิยม มีความยินดี เต็มใจ และรู้สึกเพลิดเพลิน
จากกรอ่านหนังสือ

สำหรับปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดสนใจการอ่านหนังสือ ได้แก่

1. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ คือไปนี้
 - 1.1 บุคคล ได้แก่ พ่อแม่ พี่ ป้า น้า อา ซึ่งกล่อมเทือกหลานด้วย
ความรัก ความเอาใจใส่ เอื้ออภพเห็นที่แสดงความรักที่ผูกพันกัน ยอมอุปฐานที่ก่อให้เกิดขึ้น
ในใจเด็ก เช่นบทเหว่า

เขียนอนเด็กเจ้านอน	กล่อมให้เจ้านอนสบาย
แม่ซื้อทั้งหลาย	อย่าได้หยิกหยอกหลอกหลอน
ขึ้นน้ำลงท่า	ช่วยพิทักษ์รักษาหามบังอร
อย่าหยอกหลอกหลอน	กล่อมให้เจ้านอนเปลเอย

การเดาบทานที่ผู้ใหญ่เล่าให้เด็กฟังเสมอ ๆ ก็มีส่วนช่วยสร้าง
ความพร้อมและความสนใจในการอ่านด้วย

1.2 การสะสมหนังสือ ถ้าครอบครัวใดสะสมหนังสือไว้ให้ลูกหลานอ่าน ตั้งแต่หนังสือรูปภาพ หนังสือสนุก หนังสือนิทาน นิยายต่าง ๆ ตลอดจนหนังสือความรู้ทั่วไป ฯลฯ เด็กที่อยู่ตามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดีเช่นนี้ ย่อมจะรู้จักถูกใจรักหนังสือ ให้สนใจการอ่าน โดยไม่รู้ตัว และไม่ช้าก็จะเกิดเป็นนิสัยรักการอ่าน

1.3 เหตุการณ์อื่น ๆ คือการนำอาหารการกิน เช่น ผลไม้ชนิดต่าง ๆ ธรรมชาติ เช่น ฝน แดด ฯลฯ มาแต่งควบบทกลอนง่าย ๆ ให้เด็กฟัง หรือนำวรรณคดี ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นมากล่าว (รัฐจวน อินทร์กำแหง. 2517 : 36-37)

เมื่อกล่าวถึง มะปราง มะม่วง ดินจี่ น้อยหนา เงาะ ฯลฯ ก็นำ ความจาก กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวานพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 2 มาท่องให้เด็กฟัง ดังความว่า

หน้ามะปราง

หมากปรางนางปลอกแล้ว	ใส่โถแก้วแพรวพราวแสง
ยามเย็นรื่นโรยแรง	ปรางฉิมลาบชานนาศา

หน้ามะม่วง

หวนหวงม่วงหมอนทอง	อีกลอกรองรสโอชา
คิดความยามนิทรา	อุราแนบแอบบอกลอ

หน้าดินจี่

ดินจี่มีครุณครุณ	เรียกส้มจุกใช้นามกร
หวนถวิลฉิมลม่วงอน	ชอนดอยยรยลกระบวน

หนานอยหนา

นอยหนานำ เมตคอกอก
มีอิโคโนจักทัน

ปลอน เปลือกปกเป็นอิจกรรย์
เทียบเทียบที่ฝีมือนาง

หน้าเงาะ

ยอดเงาะไม่งามเงาะ
หวนเห็นเซนรจนา

มลอนแมละแหละ เหลือบัญญา
จาเงาะเงาะเพราะเห็นงาม

บทกลอน "จำปีจำปา" ให้ความรู้เรื่องดอกไม้คือ ดอกจำปีและ
ดอกจำปา และยังทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนานไปควย (รัฐจวน อินทรกำแหง. 2517 : 39)

จำปาจำปี	พี่น้องฝาแฝด
จำปาสีแสด	จำปี สีขาว
จำปาหน้ากว้าง	จำปีหน้ายาว
จำปาขอบหนาว	จำปีขอบร้อน
จำปาขอบแคบ	จำปีขอบฝน
จำปาชุกชน	จำปีหนีขอบ
จำปาหัวแข็ง	จำปีหัวอ่อน
จำปานิ่งนอน	จำปีวิ่งวน

2. หนังสือ เป็นมีจจัยอันสำคัญยิ่ง ที่จะเข้าถึงตัวเด็กได้ และทำให้เด็กมี
ความสนใจการอ่านอย่างแท้จริง แต่หนังสือที่จะช่วยสร้างความสนใจแก่เด็กนั้นก็มีน้อยมาก
สาเหตุที่ประเทศเราขาดแคลนหนังสือที่เหมาะสมกับเด็ก มีดังนี้ (รัฐจวน อินทรกำแหง. 2517
: 40-41)

1. ผู้ใหญ่ไทยส่วนมากยังไม่เป็นนักอ่าน จึงยังไม่เห็นคุณค่าอันแท้จริงของหนังสือ แต่วกัเคยเป็นผลไปถึงว่า ไม่จำเป็นที่จะฝึกให้เด็กอ่านหนังสือแต่เล็ก ก็งจะเห็นได้ในโรงเรียนประถม มีน้อยแห่งจริง ๆ ที่จะมีห้องสมุดหรือสะสมหนังสือไว้ให้เด็กอ่านโดยเฉพาะ

2. การที่จะสนองความปรารถนาของเด็กในเรื่องการอ่าน ยังไม่เห็นกันว่าเป็นสำคัญ ผู้ใหญ่หลายคนอาจคิดว่าควรให้กินอิ่มนอนหลับ คือการทำนุบำรุงเด็กอย่างดีที่สุดแล้ว หากไค้คิดไม่ว่า อาหารใจ อาหารสมอง เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเด็กเท่า ๆ กับอาหารทางกาย

3. ระบบการศึกษาในโรงเรียนยังมุ่งในเรื่องการให้เด็กสอบไล่ได้ เป็นสำคัญ และถือว่า นั่นคือผลสำเร็จทางการศึกษา ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นความเข้าใจที่ผิด การสอนให้เด็กรู้จักพัฒนาความคิดของเขาให้เจริญเติบโตไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางอายุและร่างกายต่างหาก คือการให้การศึกษที่แท้จริง

4. ชาวผู้ใหญ่เขียนหนังสือ ผู้เขียนภาพสำหรับเด็ก และสำนักพิมพ์ที่กระตือรือร้นที่จะพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก เหตุผลที่ชาวผู้ใหญ่เขียน ผู้วาดภาพ และสำนักพิมพ์ให้ความสนใจน้อยก็เนื่องด้วยเหตุผลหรือปัญหาสามข้อข้างต้น เป็นสำคัญ เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือเด็ก ทั้งสามฝ่ายย่อมต้องนึกถึงหลักของ demand and supply เมื่อเด็กไม่สามารถซื้อหนังสือด้วยตนเองได้ เพราะไม่มีเงิน และผู้ใหญ่ก็สนับสนุนในเรื่องนี้น้อย ตลาดหนังสือก็ย่อมคับแคบแห่งแล้งไปตามธรรมดาโลก

ดังนั้นการที่จะหาหนังสือไทยสำหรับเด็กไทยโดยแท้ นั้น เป็นการหาได้ยากยิ่งเท่าที่มีก็เป็นนิทานต่าง ๆ ซึ่งไค้ยืมมา และพิมพ์ออกเป็นรูปเล่ม เป็นส่วนน้อย ส่วนที่จะให้มีภาพประกอบด้วยนั้น ยิ่งเป็นการยากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ก็มีนิทานชาดก และหนังสือแปล หรือเรียบเรียงจากเค้าเรื่องฝรั่ง ซึ่งประเภทนี้กล่าวได้ว่า มีในท้องตลาดมากพอสมควร สำนักพิมพ์ใหญ่ ๆ เช่น ไทยวัฒนาพานิช องค์การคำคุณุสกา แพร่พิทยา กวางกมล เป็นต้น จัดพิมพ์ขึ้น

ที่น่ารังเกียจมาก คือสำนักพิมพ์บางแห่งที่นำเอานิทาน นิยายโบราณมาเล่าและจัดพิมพ์แล้วอ้างว่าเป็นหนังสือสำหรับเด็ก แต่วิธีการเรียบเรียงนั้น กลับมรรจุ

เรื่องที่ยั่วยุทธทางเพศไว้เป็นเนื้อหาสำคัญ เช่นนี้ ผู้ที่ประสงค์จะซื้อหนังสือสำหรับเด็กจึงควรพิจารณาด้วยการอ่านเองทั้งเล่ม โดยตลอด

นอกจากนี้ลักษณะการพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก เท่าที่มีอยู่แล้วในท้องตลาด ส่วนมากเป็นปกอ่อน กระดาษปรู๊ฟ พิมพ์ด้วยตัวหนังสือเล็ก ๆ ศึกษกันเป็นทีวแถว โดยมิได้คำนึงถึงสายตาหรือความสามารถในการอ่านของเด็กเลย และถ้ามีภาพประกอบก็น้อยเล่มเล่มที่ภาพและเรื่องจะไปด้วยกัน หรือจะหาภาพที่มีชีวิตมอญคองคางมาก็ยาก เล่มที่ ได้มีผู้ที่พยายามจะจัดทำหนังสือสำหรับเด็กไทยให้เข้าขั้นมาตรฐานอยู่บ้างเหมือนกัน ได้แก่สมาคมต่าง ๆ เช่น สมาคมสตรีหรือคหศึกษา สมาคมหนังสือแห่งประเทศไทย สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น แต่ก็ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างสม่ำเสมอ ควบอุปสรรคสำคัญคือ ขาดเงิน สำหรับสำนักพิมพ์ที่ถาวรนามมาข้างต้น โดยเฉพาะบริษัทไทยวัฒนาพานิช และองค์การค่าของคุรุสภา กล่าวได้ว่า พยายามที่จะให้การพิมพ์มีคุณภาพมากขึ้น โดยคัดเลือกซื้อภาพและเรื่องจากต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา แต่หนังสือที่เขียนเรื่องและภาพโดยผู้เขียนคนไทยอย่างสมบูรณ์นั้นก็ยังมีหาได้ยากอยู่

ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็ก

ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็ก อาจแบ่งออกตามระดับอายุ หรือตามระดับชั้นเรียน ในที่นี้จะแบ่งออกเป็น 5 วัย ได้แก่

1. วัยทารก (แรกเกิด-2 ปี)
2. วัยเด็กตอนต้น (3-6 ปี)
3. วัยเด็กตอนกลาง (7-10 ปี)
4. วัยเด็กตอนปลาย (11-13 ปี)
5. วัยรุ่น (13-20 ปี)

เกี่ยวกับความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กแต่ละวัย จะกล่าวถึงลักษณะทางจิตวิทยา ความสนใจและความต้องการ หนังสือที่เหมาะสมกับวัยไปพร้อม ๆ กัน ดังนี้

1. วัยทารก (แรกเกิด-2 ปี)

1.1 ลักษณะทางจิตวิทยา

เด็กวัยนี้จะมีบุคลิก 2 แบบในตัวเอง คือยึดทั้งตนเองและมารดา หรือผู้เลี้ยงดูเป็นศูนย์กลาง เพราะยังไม่สามารถแยกตัวเองออกจากสิ่งแวดล้อมได้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ตรงหน้า เด็กจะเอามาพัวพันกับตัวเองหมด จึงมักชอบแย่งหรืออุ้มเอาของของคนอื่นเสมอ แต่เมื่อพ้นจากรัศมีสายตาเด็กก็จะหมดความสนใจและจำไม่ได้ สำหรับเหตุที่ยึดมารดาหรือผู้เลี้ยงดูเป็นศูนย์กลางไว้ ก็เพราะยังพึ่งตนเองไม่ได้ และต้องการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากผู้ใกล้ชิดกว่า

1.2 ความสนใจและความต้องการ

- 1.2.1 สนใจการเล่นทุกชนิดที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายและการออกเสียง เพราะต้องการการพัฒนาร่างกาย
- 1.2.2 มีปฏิกิริยาต่อเสียงและสิ่งที่น่าสนใจมาก ๆ
- 1.2.3 ในขณะที่ยังเคลื่อนไหวไม่ได้ จะต้องเป็นฝ่ายรับอย่างเฉยๆ แต่เมื่อเริ่มเคลื่อนไหวได้ จะพยายามเข้าไปหาสิ่งแวดล้อมเอง โดยไม่รู้จักการรอคอย
- 1.2.4 ต้องการเลียนแบบทั้งในคำพูดและเสียงพูด แต่ภาษาที่เข้าใจจะพัวพันกับตัวเองเสมอ
- 1.2.5 เริ่มพูดซ้ำ ๆ ไต่ถามคำถามเมื่ออายุ 7 เดือน ครั้นอายุ 10 เดือน พูดเป็นคำ ๆ ไต่ถามขึ้น ประมาณ 1 ขวบครึ่งจึงพูดเป็นวลีสั้น ๆ ได้ และเริ่มสนใจสิ่งของให้มีชีวิต
- 1.2.6 เด็กวัยนี้แม้อ่านหนังสือไม่ได้ แต่เขาก็พอจะอ่านคำพูดและอากัปกิริยาของผู้ใกล้ชิดได้
- 1.2.7 เลียนแบบท่าทาง เสียงพูด และจรรยาบรรณที่เป็นของจริงได้พอสมควร หากผู้ใหญ่สอนหรือทำให้เห็นซ้ำ ๆ บ่อย ๆ

2. วัยเด็กก่อนต้น (3-6 ปี)

2.1 ลักษณะทางจิตวิทยา

ก่อนอายุ 6 ปี เด็กจะทำทุกอย่างโดยถือเอามารคาหรือผู้เลี้ยงดู เป็นศูนย์กลาง การกระทำส่วนมากได้แก่การเล่นและการพูด เพราะความต้องการจะพัฒนาการทางกายมีสูงมาก

เมื่อถึงอายุ 6 ปี เด็กจะถือเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง จึงมีลักษณะก้าวร้าวสร้างปัญหา และต่อสู้ทุกทางเพื่อสิทธิของตน เด็กวัยนี้เรียนรู้ความกลัว "เลียนแบบ" เป็นหลัก และอยู่ในโลกแห่งการสมมุติ โดยคิดเอาว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีชีวิต เช่น ตุ๊กตามีชีวิตจะต้องเลี้ยงดู และพยายามปฏิบัติต่อกุ๊กตุ๊กเหมือนที่พ่อแม่ปฏิบัติกับตัวเอง ปัญหาของเด็กวัยนี้ เกิดจากการสร้างสมมุติฐานผิด ๆ ถูก ๆ เด็กเชื่อว่าพ่อแม่เป็นผู้ยิ่งใหญ่ สามารถบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้ตนได้ เมื่อไม่ใคร่สิ่งทีต้องการจึงแสดงอาการรบกวนผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้พ่อแม่จะแยกตัวเองออกจากสิ่งแวดล้อมได้ แต่ยังไม่แยกส่วนย่อยออกจากส่วนรวมไม่ได้ เริ่มเข้าใจสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายต่าง ๆ ใบบ้าง พัฒนาการทางภาษาเจริญไปอย่างรวดเร็ว เริ่มพูดประโยคสั้น ๆ ได้ตั้งแต่อายุ 3 ขวบ และจะเป็นประโยคสมบูรณ์เมื่ออายุ 6 ขวบ สนใจที่จะเล่าเรื่องให้ผู้อื่นฟัง สามารถเล่าได้ แต่ยังจำคำเรื่องไม่ถูกต้องนัก

2.2 ความสนใจและความต้องการ

2.2.1 ช่วงระยะความสนใจสั้น และมักเปลี่ยนความสนใจบ่อย ๆ สนใจเรื่องครอบครัว เรื่องของตนเอง และ เรื่องของเด็กในวัยเดียวกัน

2.2.2 อายากรู้อยากเห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่

2.2.3 สนใจสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น สัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้สีสด ๆ และ เด็กในวัยเดียวกัน ทุกอย่างที่ใกล้ชิด หรือได้พบได้เห็น

2.2.4 สนใจซักถามโดยใช้คำถามตรง ๆ แต่ยังไม่ค่อยมีเหตุผล

2.2.5 ต้องการที่จะพูด ฟัง ขำ ๆ เป็นจังหวะ เพื่อการเลียนแบบ

2.2.6 สนใจในการท่องคำคล้องจองง่าย ๆ เช่น เพลง

บทเหกล้อม ชอบฟังนิทานสั้น ๆ คำกลอนสั้น ๆ

3. วัยเด็กตอนกลาง (7-10 ปี)

3.1 ลักษณะทางจิตวิทยา

วัยนี้เป็นระยะที่มีความสับสนทางจิตวิทยาระยะหนึ่ง แต่ไม่รุนแรงเท่าวัยรุ่น เพราะเด็กเริ่มจะมีพัฒนาการทางสังคมออกจากบ้านไปสู่เพื่อนฝูง เมื่ออายุ 6 ปี เด็กเคยก้าวร้าวและต่อสู้เพื่อสิทธิ์ของตน ครั้นอายุ 7 ปี ก็จะกลายเป็นคนไม่สู้และหลบหลีกออกจากสังคม อาจจะเนื่องจากสู้แล้วก็ไม่ได้เพราะผู้ปกครองไม่ตามใจ Dr. Gesell กล่าวว่า "เด็กในวัยนี้จะมีความรู้สึกที่ว่า "nobody loves me" (เคโซ สวานานท์. 2514 : 73) เด็กในวัยนี้ (7 ปี) จะชอบฟัง คุณ และรวบรวมความคิดจากผู้อื่นมากกว่าจะแสดงเอง พออายุ 8 ปี เด็กจะหันเข้าสู่กับทุกสิ่งทุกอย่างอีกครั้ง ด้วยการทดลองทำทุกอย่างตามใจปรารถนาอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย แต่ก็คงไม่คอยใครดลอีก พออายุ 9 ปี เขาจึงหนีอีกครั้ง แต่จะหนีเฉพาะที่บ้านเพื่อออกไปสังสรรค์กับเพื่อนนอกบ้าน ใช้เวลาตามจู่โจมภายนอกสักปีหรือสองปี จึงกลับเข้ามาเป็นขวัญใจของบ้านอีกครั้งหนึ่ง และคราวนี้จะอยู่ในบ้านอย่างสงบเรียบร้อย

อาจสรุปกล่าวได้ว่า เด็กวัยนี้ (7-10 ปี) ถือเอาการเล่นเป็นชีวิตจิตใจ สามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น ชอบเล่นรวมกลุ่มโดยไม่แยกเพศ ชอบการแข่งขันทุกประเภท แต่รู้จักที่จะรักษากฎเกณฑ์ในการเล่นและการอยู่ร่วมกัน เริ่มรู้จักคิด เริ่มมีเหตุผลและคิดหาเหตุผลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ แยกส่วนย่อยออกจากส่วนรวมได้ ทางด้านพัฒนาการทางภาษา ใช้ประโยคได้ยาวขึ้น อ่านตามคำฟังได้ เล่าเรื่องและลำดับเหตุการณ์ได้ดีขึ้น และใช้ภาษาพูดสื่อความหมายในชีวิตความเป็นอยู่ได้

3.2 ความสนใจและความต้องการ

3.2.1 ช่วงความสนใจของตนวัย (7-8 ปี) ประมาณ 15-20 นาที แต่ตอนปลายวัย (9-10 ปี) ยาวขึ้นเป็น 30-40 นาที

3.2.2 ค้นคว้าสนใจที่จะทดลอง เลียนแบบ และเรียนตามแนวคิดของตนเองมาก

3.2.3 ปลาย ๆ วัย ลดความสนใจในตนเองลง หันไปสนใจเพื่อนและสิ่งแวดล้อมที่ห่างไกลออกไป เพราะต้องการที่จะรู้ความจริงและหาแบบอย่างในการประพฤติ

ปฏิบัติ เด็กจึงมักต้องการจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกชนิด

3.2.4 ความต้องการสำคัญของวัยเด็ก 7-10 ปี นี้ คือต้องการความสำเร็จทั้งการเรียนและเล่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ต้องการที่จะรักและได้รับความรัก ต้องการอิสระเป็นครั้งคราว แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการความช่วยเหลือในการปรับตัวจากผู้ใหญ่

3.3 หนังสือที่เหมาะสมกับวัย

3.3.1 เด็กในวัยนี้ (7-10 ปี) ก็ยังสนใจหนังสือที่มีภาพมาก ๆ มีสีสันสดใส ชัดเจน

3.3.2 ในตอนต้นวัย (7-8 ปี) ควรเป็นการดูหรือนิทานสนุก ๆ ที่เต็มไปด้วยจินตนาการ ความรักและความอบอุ่น เพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียดจากความสับสนทางจิตวิทยา นอกจากนั้นก็ควร เป็นเรื่องที่แนะนำปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างง่าย ๆ เด็กในตอนต้นวัยนี้ชอบเรื่องขวณคิด สนใจเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น แต่ควร เป็นเรื่องจริงที่เล่าสั้น ๆ ง่าย ๆ มีบุคลิกลักษณะผู้นำของตัวละคร ชอบอ่านเรื่องที่มีการผจญภัย ตื่นเต้นเร้าใจ น่าหวาดเสียว บางทีมีเหตุการณ์ที่น่ากลัว ในขณะที่เดียวกันก็ชอบเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ดวงจันทร์ ฝน ดอกไม้ ต้นไม้ ฯลฯ ชอบเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ เช่น หมู หมา แมว กระต่าย หมาจิ้งจอก หมี ฯลฯ เด็กมีความรักสัตว์และชอบผจญภัย ชอบธรรมชาติ เด็กจึงชอบอ่านเรื่องที่มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ชอบอ่านเรื่องที่มีความยุติธรรมและเรื่องดีที่ตนพอใจ และต้องการแสดงสังเกตให้รู้จะพบว่าเด็กหญิงและเด็กชายในวัยนี้จะเริ่มมีความสนใจต่างกันบ้าง เพราะเด็กหญิงชอบตุ๊กตา ชอบเล่นสวย ๆ งาม ๆ ส่วนเด็กชายชอบ เป็นรถยนต์ เรือบิน เครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ ดังนั้นเรื่องที่เด็กหญิงและเด็กชายชอบอ่านจึงแตกต่างกันออกไปบ้างตามความสนใจ

3.3.3 ในตอนปลายวัย (9-10 ปี) ควรเพิ่มพัฒนาการทางสังคม ความจริงของชีวิต และแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้เด็กมากขึ้น เช่น เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย การท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ และสุภาษิต เพราะเด็กวัยนี้ต้องการพัฒนาการทางสังคมให้สูงขึ้น เริ่มหาแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และสามารถตัดสินใจทางศีลธรรม

ในเรื่องใคร่ครุช หรือใคร่-ใคร่เร็วได้ เด็กวัยนี้ยังชอบเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ แต่เริ่มชอบเรื่องจริง ๆ มากกว่าจะให้สัตว์ทำอะไรได้เหมือนคน (อย่างที่เคยชอบมา) แต่ก็ยังชอบนิทานนิยายเกี่ยวกับนางฟ้าและเรื่องไร้สาระต่าง ๆ ชอบเรื่องผจญภัย ตลกขบขัน แต่ไม่ค่อยชอบเรื่องที่หวาดเสียว ตื่นเต้นจนเกินไป เด็กวัยนี้ชอบเรื่องเกี่ยวกับบ้านและชีวิตในโรงเรียนที่ตนพบ ชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน สิ่งที่พบเห็น ชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น เช่น ชีวิตประวัติ วิทยาศาสตร์ งานอดิเรก ใค้แก่ การเลี้ยงสัตว์ ปลูกต้นไม้ ทำเครื่องเล่น ฯลฯ แต่ขณะเดียวกันก็ชอบอ่านเรื่องที่อ่านแล้วเกิดความคิดริเริ่ม อยากทดลองค้นคว้าและทำด้วยตนเอง เด็กหญิงและเด็กชายในวัยนี้อาจแยกกันอ่านตามความสนใจ เช่น เด็กหญิงชอบเรื่องกระจุ้มกระจิม ซึ่งเด็กชายมักหัวเราะและคิดว่าเป็นเรื่องเหลวไหล เพราะเด็กชายหันมาสนใจเรื่องเครื่องยนตร์กลไก เรื่องผจญภัย เรื่องที่พระเอกมีความสามารถ มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี

3.3.4 ควรหาหนังสือที่เด็กสนใจให้เขาอ่าน พาเด็กไปห้องสมุดให้ได้พบเห็นด้วยตา ใค้อ่านเรื่องราวของสถานที่เหล่านั้น เพื่อช่วยพัฒนาเด็กให้สัมพันธ์วัย และช่วยลดการหลีกเลี่ยงออกจากบ้านและออกจากสังคมของเด็กไปในตัว

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้เด็กจะต้องการการศึกษารวมหรือแนวทางในการดำเนินชีวิต แต่เด็กก็เริ่มไม่ชอบการสอนโดยตรงตั้งแต่วัยนี้เป็นต้นไป เพราะเริ่มไม่ยึดถือมารดา ผู้เลี้ยงดูและบ้านเป็นศูนย์กลางอีกต่อไป หนังสือหรือการสอนจึงควรมีลักษณะสอดคล้องกับค่านิยมที่ควรลงมือโดยไม่ให้รู้ตัว และที่สำคัญควรสร้างเรื่องให้เด็กเป็นตัวเอก และเป็นผู้ปฏิบัติตามค่านิยมที่ควรสอนเสียเอง ทั้งนี้เพราะเด็กวัยนี้มักจะนับถือตนเองและเพื่อนในวัยเดียวกันมากกว่าใครทั้งหมด

4. วัยเด็กตอนปลาย (11-13 ปี)

4.1 ลักษณะทางจิตวิทยา

ถึงวัยนี้ เด็กส่วนมากจะมีประสบการณ์ทั้งในและนอกบ้านพอสมควร พัฒนาการทางกายเจริญรวดเร็ว และทางสติปัญญาที่ก็ขึ้นมาก เริ่มเรียนรู้กับนามธรรมได้ มองความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เปรียบเทียบและตัดสินใจต่าง ๆ ได้มากขึ้น เริ่มคบเพื่อน

ที่ถูกต้อง และเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคมได้ดีขึ้น และที่สำคัญคือ "เริ่มจะเปลี่ยนจากผู้รับมาเป็นผู้ให้" พัฒนาการทางภาษาก็ดีขึ้นมาก อ่านตามคำฟังได้มากขึ้น ชอบไปซื้อหรือสร้างศัพท์สะแตงขึ้นใช้ในหมู่เพื่อนฝูง และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวเป็นภาษาเขียนได้ถูกต้องมากขึ้น

4.2 ความสนใจและความต้องการ

4.2.1 ช่วงความสนใจของเด็กวัยนี้ (11-13 ปี) จะยาวขึ้น เป็น 50-60 นาที หรือกว่านั้น

4.2.2 ต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่น้อยลง และต้องการความเป็นอิสระมากขึ้น

4.2.3 เด็กเริ่มเพ่งฝันถึงอาชีพในอนาคตบ้าง และเริ่มต้องการแบบความประพฤติจากบุคคลตัวอย่าง

4.2.4 เริ่มสนใจเรื่องราวเฉพาะอย่างแยกกันระหว่างเพศ เด็กหญิงสนใจเรื่องภายในบ้าน สัตว์เลี้ยง ธรรมชาติ วรรณคดีร้อยกรอง บทละคร เริ่มชอบเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ ใคร์ ๆ แต่บางคนเริ่มอ่านนวนิยายผู้ใหญ่ ส่วนเด็กชายสนใจเรื่องผจญภัย เรื่องลึกลับ เครื่องยนต์กลไก วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ชีวประวัติ กีฬา และเรื่องที่มีการขมวดปมไว้ให้คิด

4.2.5 ที่สำคัญ เด็กวัยนี้ทั้งสองเพศต้องการที่จะแสดงความรู้สึกนึกคิดในทำนองวิจารณ์ และค้นหาแบบอย่างในการแก้ปัญหาชีวิตจากเรื่องที่อ่านด้วย

4.3 หนังสือที่เหมาะสมกับวัย

4.3.1 เด็กวัยนี้ (11-13 ปี) เริ่มมีความมุ่งหมายในการอ่านหลายประการขึ้น เช่น อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน อ่านเพื่อค้นคว้าหาความรู้นำไปแก้ปัญหาที่ครูมอบให้ อ่านเพื่อทำรายงาน และอ่านเพื่อหาแบบอย่างในการดำเนินชีวิต เป็นต้น และในการอ่านนั้น เด็กจะรู้จักเลือกอ่านได้เหมาะสมกับความต้องการของตน ดังนั้นหนังสืออ่านของเด็กในวัยนี้จึงควรมีหลายประเภทมากกว่าเดิม เนื้อเรื่องยาวขึ้น ซับซ้อนขึ้น และให้ความรู้หรือความจริงของชีวิตมากขึ้น

4.3.2 เรื่องที่เด็กวัยนี้มักสนใจเป็นพิเศษคือ สารคดีท่องเที่ยว การผจญภัย ชีวประวัติบุคคลสำคัญ วรรณคดีร้อยกรองที่ยังไม่ยากนัก และเรื่องสั้นหรือนวนิยายต่าง ๆ ที่มีเนื้อเรื่องสอดคล้องกับความ憧憧ของเขา

4.3.3 เรื่องที่เด็กวัยนี้ยังสนใจอยู่คือ เรื่องเกี่ยวกับชีวิตในโรงเรียน เด็กชายชอบเรื่องสัตว์ที่ออกไปผจญภัย มีเรื่องตื่นเต้นดีดัด เด็กชายที่ฉลาดชอบเกี่ยวกับการประดิษฐ์และวิทยาศาสตร์ ชอบเครื่องบินกลไก แต่เด็กชายบางคนสนใจการ์ตูน และแสดงความสนใจเรื่องสัตว์ลงไปบ้าง ส่วนเด็กหญิงสนใจเรื่องเกี่ยวกับชีวิตภายในบ้าน สัตว์เลี้ยง เด็กหญิงมีจินตนาการมากกว่าเด็กชาย เด็กหญิงที่ฉลาดจะไม่ชอบนวนิยายเกี่ยวกับอารมณ์

4.3.4 หนังสือที่เด็กหญิงและชาย สนใจเหมือน ๆ กันคือ เรื่องเกี่ยวกับชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ชอบเรื่องเกี่ยวกับเด็กประเทศอื่น และนิทานพื้นเมืองของชนชาติอื่น ๆ ชอบเกี่ยวกับกีฬา

4.3.5 อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่า เด็กวัยนี้ส่วนมากจะยังไม่ตั้งเรื่องประเภทนิทานหรือการ์ตูน เพราะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดได้มากกว่าประเภทอื่น แต่เนื้อเรื่องจะต้องสมจริงมากขึ้น หรือไม่ก็เป็นเรื่องตลกขบขันไปเลย

5. วัยรุ่น (13-20 ปี)

5.1 ลักษณะทางจิตวิทยา

ช่วงอายุของเด็กวัยนี้อาจแตกต่างกันไปในเด็กแต่ละสังคมหรือแต่ละคนแต่ละเพศ นักจิตวิทยาจึงถือเอาพัฒนาการทางกายตั้งแต่เริ่มแตกเนื้อหนุ่มสาว (Puberty) เป็นจุดเริ่มต้น และไปสิ้นสุดเมื่อมีพัฒนาการสมบูรณ์ทุกด้านอย่างที่เรียกว่า บรรลุภาวะ (Maturity)

ในช่วงชีวิตของวัยรุ่นนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงมากมายหลายด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม แม้ว่าจะไม่ทราบแน่ชัดว่าเริ่มเปลี่ยนเมื่อใด แต่ในที่สุดก็เห็นชัดเพราะเป็นช่วงที่การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างฉวบฉาบ เช่น การใหญ่ขึ้นของ

ทรงออก การมาของประจำเดือน ผื่นเปื่อย หรือการรบกวนของชุมชนที่ไม่เคยมีมาก่อน สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อจิตใจของเด็กวัยรุ่นทั้งสิ้น เพราะ "ไม่เคยมีมาก่อน" สิ่งเหล่านี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางสังคมที่ค่อนข้างรุนแรง เด็กวัยรุ่นนี้มีปัญหาในการปรับตัวมาก การที่มี "อะไร ๆ" เปลี่ยนไป ทำให้เด็กวัยรุ่นมีบุคลิกภาพ "สองปีกสองฝ่าย" อารมณ์แหว่งไกวไปอย่างตรงกันข้าม เข้าทำนอง เคี้ยวคี้เคี้ยวร้าย ขณะหนึ่งอาจสนุกสนาน แต่ในเวลาใดก็เคียงกันก็อาจจะเศร้าสร้อย ซึมเศร้าและอาจจะเกียจคร้านในทันทีทันใด ลอนนอมถอมคนแล้วกลับเปลี่ยนเป็นยกคนชมทานและหยาบคายอย่างรวดเร็ว ผู้ใหญ่จึงต้องเข้าใจ อุดหนุนและเปิดโอกาสให้บ้าง ความผันผวนเหล่านี้จะค่อย ๆ หายไป เขาจะค่อย ๆ เคารพนับถือผู้ใหญ่ที่ให้โอกาสและแสดงความยิ่งใหญ่ของตัวเองลงมาสู่ความเป็นจริงมากขึ้น แล้วเขาก็จะกลายเป็นผู้ใหญ่อีกคนหนึ่งที่มีความสุขในชีวิต

ดร.อาร์ เวอร์ลี (Dr.R. Verly) ไขข้อข้องใจเกี่ยวกับความ

นึกคิดของคนต่างวัยไว้ ดังนี้, (กิตติกร มีทรัพย์. 2521 : 150-151)

เด็ก 6 ขวบ จะพูดว่า "คุณพ่อรู้หมดทุกอย่าง สงสัยอะไรก็ถามพ่อได้"

พอ 10 ขวบ "คุณพ่อรู้เกือบทุกอย่าง"

เมื่ออายุ 15 ปี "ผมรู้ดีเท่า ๆ กับคุณพ่อนั่นแหละ"

อายุ 20 ปี "คุณพ่อไม่รู้อะไรหรอก"

อายุ 30 ปี "ผมไม่สนใจที่จะถามว่า คุณพ่อคิดอย่างไร"

อายุ 40 ปี "คุณพ่อของผมท่านคัดสินใจดีมาก"

และเมื่ออายุเข้า 60 ปี "อา... รู้อย่างนี้ถามพ่อดีกว่า"

วัยรุ่นอาจมีปัญหารื่องการยอมรับ แต่ถ้าได้รับความรู้ ได้รับคำแนะนำที่ดี ปัญหาต่าง ๆ ก็จะคลี่คลายไปเอง วัยรุ่นต้องการความอิสระ ต้องการแสดงความยิ่งใหญ่ของตนเองไม่ยอมลงให้กับผู้ใหญ่คนใด หรือจะแสดงตนเป็นนักปฏิบัติผู้ใหญ่อย่างรุนแรงขนาดไหนก็ตาม แต่แท้จริงในส่วนลึก เขาต้องการผู้ใหญ่ที่จะมาเป็น "แบบพิมพ์" ให้เขาเลียนแบบมากที่สุด เพียงแต่อย่าให้เขาต้องเสียหน้าว่ายอมถูกสั่งสอนเท่านั้น

5.2 ความสนใจและความต้องการ

เมื่อจะพูดถึงความสนใจการอ่านของวัยรุ่น ก็ย่อมจะต้องย้อนนึกไปถึงความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ แล้วพิจารณาเพิ่มเติมว่า ในวัยรุ่นนั้น เป็นวัยที่เรียกร้องอิสรภาพเป็นวัยที่แสวงหาสิ่งอื่นเป็นอุดมคติในชีวิต เป็นวัยที่ต้องการค้นพบความจริงทั้งหัดด้วยตัวตนเอง ความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้สัมพันธ์กับความต้องการที่จะเกิดตามธรรมชาติ แล้วจะแยกเป็นรายละเอียดได้อย่างไรบ้าง

ในหนังสือเรื่อง Books, Young People & Reading Guidance ของ Hanna and Mc Allister ได้กล่าวถึงความต้องการของวัยรุ่นนั้นจะเป็นผลสืบเนื่องไปถึงความสนใจในการอ่านไว้ 11 ประการ คือ (รัฐจวน อินทรกำแหง. 2517 : 95 อ้างอิงมาจาก Hanna, Gevena R. and Mc Allister, Mariana K. 1960.)

1. ต้องการความมั่นใจว่าตนเป็นผู้ปกติทั้งทางกาย ใจ อารมณ์ และสังคม

2. ต้องการโอกาสที่จะพัฒนาความเป็นอิสระทางอารมณ์จากผู้ใหญ่

3. ต้องการความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์

ในครอบครัว

4. ต้องการความช่วยเหลือแนะนำในเรื่องบทบาทของผู้ใหญ่

โดยเฉพาะในเรื่องการหาเลี้ยงชีพ ในการตั้งหลักฐานและครอบครัว

5. ต้องการมีความสัมพันธ์อันร่าเริงพอใจกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งสองเพศ

6. ต้องการที่จะเข้าใจและเรียนรู้วิธีการที่จะควบคุมธรรมชาติ

7. ต้องการที่จะได้รับความสำเร็จ จากประสบการณ์โดยตรง

8. ต้องการความช่วยเหลือในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม และมี

ความรับผิดชอบตอสังคมตามสมควรแก่ฐานะ

9. ต้องการความช่วยเหลือในการแสวงหาปรัชญาชีวิตที่แน่นอน

10. ต้องการความช่วยเหลือในการพัฒนาความซาบซึ้งในคุณค่าของ

สิ่งอื่น เป็นคิดปะงคาง

11. ต้องการโอกาสพักผ่อนและสนุกบันเทิง

เมื่อความต้องการของวัยรุ่นมีดังนี้ ความสนใจในการอ่านหรือหนังสือที่วัยรุ่นต้องการอ่านก็ควรจะเป็นไปเพื่อสนองความต้องการดังกล่าว

ความสนใจของวัยรุ่นมีดังนี้

5.2.1 สนใจเรื่องสุขภาพ การกินอยู่หลับนอน

5.2.2 สนใจเรื่องเพศ และการปฏิบัติต่อเพศตรงข้าม

5.2.3 สนใจเรื่องอาชีพ ทั่ว ๆ ทั่ว เด็กวัยรุ่นจะสนใจหลายอาชีพ

ต่อมาจะเลือกสนใจจริงจึง เพียงบางอาชีพเท่านั้น

5.2.4 สนใจกิจกรรมสันทนาการ กีฬา ศิลปะ และงานอดิเรก

5.2.5 สนใจในการค้นคว้า ทั้งที่เป็นเรื่องทางจินตนาการ และการประดิษฐ์คิดค้นทางวิทยาศาสตร์

5.2.6 สนใจที่จะเรียนรู้ให้ดี จึงใฝ่ใฝ่สร้างนิสัยในการเรียนที่ดี

5.2.7 สนใจคุณสมบัติส่วนตัว บุคลิกภาพ รูปร่าง ความสะอาด การวางท่าทาง การสนทนากับเพศตรงข้าม

5.2.8 สนใจปรัชญาชีวิต แสวงหาอุดมคติ สุภาษิตประจำตัว จึงมักจดสิ่งที่พบเห็นนั้นบนปกสมุด หรือข้างฝาห้อง

5.3 หนังสือที่เหมาะสมกับวัย

5.3.1 หนังสือของเด็กวัยรุ่นจะมีหลายประเภท แต่หากเทียบกับเด็กวัยก่อนปลาย พบว่าเด็กวัยรุ่นจะเริ่มเพ่งเล็งไปในแนวใดแนวหนึ่ง โดยเฉพาะ ประเภท และหนังสืออ่านของเด็กวัยรุ่นจึงมีน้อยกว่าเด็กวัยก่อนปลาย เด็กวัยรุ่น ชอบอ่านนิยายสารวารสารมากขึ้น โดยจะเลือกอ่านเฉพาะแขนงวิชาที่ตนชอบเท่านั้น

5.3.2 เด็กวัยรุ่น อายุ 13 ปี จะสนใจเรื่องผจญภัยในป่ากว้าง ชอบหนังสือเกี่ยวกับการประดิษฐ์ เครื่องเล่นของใช้ภายในบ้าน ชอบเรื่องขบขัน เรื่องสัตว์เลี้ยงเด็กหญิงชอบนวนิยายแบบผู้ใหญ่ เรื่องสะเทือนอารมณ์ เด็กวัยรุ่นชอบการประพาศปฏิบัติตนเพื่อ

ให้คนอื่นรัก จึงชอบอ่านประวัติศาสตร์และวีรบุรุษ คนเก่ง คาราวาเคน และลองเลียนแบบนักร้อง นักแสดง

5.3.3 เด็กอายุ 14 ปี เด็กชายชอบอ่านชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว เครื่องยนต์กลไก บางคนเริ่มอ่านเรื่องรัก ๆ ใจ ๆ แต่ต้องเป็นประเภทที่มีเนื้อเรื่องรวดเร็วทันใจ ส่วนเด็กหญิงชอบอ่านหนังสือของผู้ใหญ่มากขึ้น ชอบเรื่องรักใคร่ สะเทือนอารมณ์ ชอบเรื่องเพื่อน ยังคงสนใจวรรณคดีร้อยกรอง แต่บางคนเริ่มสนใจหนังสือเกี่ยวกับอาชีพมากขึ้น เด็กชายและเด็กหญิงในวัยนี้จึงชอบอ่านนิยายสาร วารสารในแขนงวิชาที่ตนพอใจ

5.3.4 อายุ 15 ปี เด็กวัยนี้ลดความทุ่มเทในการอ่านลง จะอ่านเฉพาะที่ตรงการใช้ประโยชน์เท่านั้น เช่น อ่านตามความต้องการของครูและสังคมของตน สนใจอย่างผู้ใหญ่ เด็กชายชอบเรื่องเกี่ยวกับวิชาการ งานอดิเรก การทดลอง และเลือกอ่านเฉพาะที่ตนสนใจ และมักว่าเด็กหญิงที่อ่านนวนิยายว่าอยากเป็นสาว เป็นคนเพื่อน เหลวไหล เด็กหญิงนั้นยังคงชอบนวนิยาย เรื่องสะเทือนอารมณ์ ประวัติศาสตร์ คำประพันธ์ งานประดิษฐ์ งานฝีมือของผู้หญิง งานอดิเรก และสนใจที่จะประพันธ์เอง

5.3.5 ตั้งแต่อายุ 16 ปี ขึ้นไป ความสนใจในการอ่านเริ่มเป็นผู้ใหญ่ขึ้น เริ่มมีรสนิยมเป็นของตนเอง ความแตกต่างระหว่างเพศลดน้อยลง หรือแบ่งแยกไม่เด่นชัดเพราะแต่ละเพศเริ่มสนใจชีวิตอย่างผู้ใหญ่ สนใจเรื่องของโลก ของสังคม และปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ ดังนั้น เด็กวัยรุ่นในช่วงอายุนี้ จึงสนใจการเรียนเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ ชอบอ่านมิตรสัมพันธ์ ชอบอ่านเรื่องการถามตอบจดหมาย แก้ปัญหาต่าง ๆ บางคนเห็นควย บางคนก็ไม่เห็นควย แต่โดยส่วนรวม อาจกล่าวได้ว่า เด็กชายมักสนใจเรื่องทางวิชาการ สารคดี มากกว่าผู้หญิง ซึ่งมักจะสนใจนวนิยายมากกว่าอย่างอื่น

5.3.6 เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหามาก ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการต้องการจะปรับตัวให้เหมาะสมกับพัฒนาการต่าง ๆ ของตนเอง เพื่อจะเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

ดังนั้นหนังสือที่เด็กวัยนี้ควรได้อ่านคือ หนังสือที่ตอบสนองความต้องการของเขาได้ทุกด้าน ทำให้เขาได้รับความจริงและเข้าใจเรื่องราวของตนเอง และช่วยประสานรอยต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ให้สนิทสนมกัน นั่นคือ "การสร้างความสัมพันธ์ในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง" ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กวัยนี้

5.3.7 เป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ เด็กวัยนี้ยังคงให้ความสนใจเรื่อง ตลกขบขัน ชวนหัว ซึ่งมีลักษณะ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับ คำพูดเยาะเย้ยอย่างโจ่ง ๆ เรื่องเหลือเชื่อเกินความจริง เรื่องแปลกประหลาดมหัศจรรย์ เรื่อง โลกอีกอันเกิดจากจินตนาการหรือมโนภาพ เรื่องตลกขบขันอย่างโจ่ง ๆ เหลวไหล ไร้สาระ เรื่องที่แสดงสภาพน่าขันอย่างอื่น ๆ

3. เป็นหนังสือที่มีความงามพร้อม

หนังสือที่มี "ความงามพร้อม" หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นอย่างประณีต ครอบคลุม สะอาด พร้อมควยความงาม 4 ด้าน คือ

- 3.1 ความงามในเนื้อเรื่อง
- 3.2 ความงามในภาษา
- 3.3 ความงามในภาพ
- 3.4 ความงามในรูปเล่ม

3.1 ความงามในเนื้อเรื่อง

3.1.1 เนื้อเรื่องมีความสนุกสนานส่งเสริมจินตนาการและสนองความสนใจใฝ่รู้อย่างดี หนังสือเด็กที่ดีหรือที่เด็กชอบนั้น นอกจากจะมี "เนื้อเรื่อง" ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก และตรงกับความสนใจของเด็กแล้ว สิ่งที่เขาขาดไม่ได้คือ "ความสนุกสนานส่งเสริมจินตนาการ สอนความสนใจใฝ่รู้อย่างดี" และหนังสือบางเล่มอาจมีลักษณะ สร้างความเชื่อมั่นและให้ความรู้แก่เด็กด้วย

เด็กชอบเรื่องสนุก ขบขัน น่าหัวเราะ แต่มีใช้เรื่องตลกหยาบคาย ชอบนิทาน เรื่องที่มีเจ้าหญิง เจ้าชาย พอมค แมมค เทวดา นางฟ้า เด็กยังชอบ

เรื่องต้องไม่ยาวเกินไป เด็กชอบเรื่องที่ตัวละครเป็นสิ่งมีชีวิต เคลื่อนไหวได้ เช่นสัตว์ มากกว่าเรื่องที่ตัวละครเป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกันแต่เคลื่อนไหวไม่ได้ เช่น ต้นไม้ อย่างไรก็ตามเรื่องที่เด็กชอบนั้นจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 3.1.1.1 เรื่องที่สิ่งเด็กแสดงความสามารถขณะสิ่งใหญ่ เช่น ตะเพียนดำ หูกนอย ลูกไก่แสนกล ฯลฯ
 - 3.1.1.2 เรื่องที่แสดงความเจ้าเล่ห์เพทุบาย กลิ่นแก่งแล้วแพภัยตัวเอง เช่นเรื่อง สี่สหาย ปี่เตล็ดกับหมาป่า ฯลฯ
 - 3.1.1.3 เรื่องเกี่ยวกับความน่ารักของสิ่งที่เด็กรู้จัก เช่น สัตว์ต่าง ๆ เช่นเรื่อง สามสีอยากเป็นเสือ ฯลฯ
 - 3.1.1.4 เรื่องตำนาน เช่น ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม ฯลฯ
 - 3.1.1.5 เรื่องการตาย อะไรเลย อะไรหนอขอถามว่า ฯลฯ
 - 3.1.1.6 เรื่องจินตนาการที่สนุกสนานเหลือเชื่อ เช่น กระต่ายน้อยกับหินวิเศษ ฯลฯ
 - 3.1.1.7 เรื่องเป็นชุด เช่น อ้วน - อืด ฯลฯ
 - 3.1.1.8 เรื่องที่ใช้เขาวาน ความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหา เช่น เรื่องศรีธนไชยหมาป่าแสนฉลาด ฯลฯ
 - 3.1.1.9 เรื่องที่เสริมสร้างคุณธรรมลักษณะนิสัย เช่น เรื่องลูกไก่แสนสวย โฉคนองน้อย ฯลฯ
 - 3.1.1.10 เรื่องตลกขบขัน แต่ต้องไม่ขบขันมากนัก เช่น ยักษ์ใจดี ฯลฯ
 - 3.1.1.11 หนังสือการ์ตูน
- เรื่องที่เป็นคำคล้องจอง เด็กเด็กจะไม่สนใจเท่าที่ควร แต่เด็กโตจะชอบมากขึ้นตามลำดับ และเด็กชอบเรื่องบันเทิงมากกว่าเรื่องสารคดี

มีข้อควรคำนึงที่นำมากล่าวไว้ในที่นี้ด้วย ก็คือ นิทานหรือเรื่องสำหรับเด็กนั้น ถ้าจะให้ เป็นเรื่องประทับใจผู้อ่าน ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ ๆ ดังนี้ (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 21)

1. บทนำต้องเร้าใจผู้อ่านทันที
2. ตัวละครต้องมีชีวิตชีวา ซึ่งแสดงออกในการกระทำและคำพูดที่เป็นไปตามธรรมชาติของตัวละครนั้น ๆ

3. ต้องมีการกระทำ (Action) ซึ่งจะดำเนินเรื่องไปสู่เป้าหมายโดยมีเหตุการณ์ตามลำดับไปสู่จุดยอดซึ่งตรงกับเป้าหมายนั้น

4. ต้องมีการต่อสู้กัน หรือเกิดมีปัญหาซึ่งตัวเอกต้องประสบ ตัวเอกจะแก้ปัญหาด้วยการต่อสู้กับสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนหนึ่งคนใดหรือด้วยการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

5. ต้องสร้างความตื่นเต้นระทึกใจให้แก่ผู้อ่านตลอดเวลาว่าต่อไปจะเกิดอะไรขึ้นหรือจะจบลงอย่างไร

3.1.2 แกนของเรื่อง (Theme) ซึ่งอาจมีผู้เรียกว่า "แกนของเรื่อง" หรือ "แนวคิดของเรื่อง" หนังสือของเด็กที่จะมีความงามในเนื้อเรื่องนั้น เรื่องนั้นต้องมี "แนวคิดเอก" เพียงแนวคิดเดียว เช่น เรื่อง นกกลางเขน ซึ่งเคยเป็นหนังสืออ่านประกอบของไทยในสมัยก่อน จัดเป็นนิทานที่มีความชัดเจนในแนวคิดเอก ทำให้มองเห็น "ภาพของแมนคและลูกนกที่มีชีวิตอยู่ร่วมกัน" ซึ่งผู้เขียนมุ่งสอนเด็กให้มีความรักกันและกัน เหมือนดังแมนคและลูกนกในเรื่อง เป็นการสอนโดยเด็กไม่รู้ตัว

3.1.3 เค้าโครงเรื่อง (Plot) หนังสือสำหรับเด็กนั้น โครงเรื่องจะไม่ซับซ้อน ไม่ควรเป็นนิทานซ้อนนิทาน เช่น ทีโอบีเทส หรือนิทานเวทาด แต่ควรจบไปในตัว เช่น นิทานอีสป ฯลฯ

3.2 ความงามในภาษา

ภาษาที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก หมายถึงถึง ภาษาและตัวอักษร ดังนี้

3.2.1 ภาษา "เด็กชอบหนังสือที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ชอบคำซ้ำบ่อย ๆ มีคำคล้องจอง มีจังหวะในการเล่นคำ ชอบเรื่องที่มีตัวหนังสือไม่มาก ชอบเรื่องที่ใช้ตัวอักษรแบบธรรมดา ไม่ชอบตัวอักษรประหลาด ภาษาคงถ่วงจะทำให้เด็กเพื่อกเพื่ินและอ่านเรื่องได้อย่างสนุก เช่น เรื่อง ขนมแบ่งใจ Millions of Cats" (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 19)

ภาษา ที่หมายถึง เรื่องของ คำ ประโยค และข้อความนั้น ในหนังสือสำหรับเด็ก ควรมีลักษณะดังนี้ (สุภัทรา ฉัตรเงิน. 2528 : 117)

- จำนวนคำมากร้อยไม่สำคัญ แต่ทุกคำต้องมีความหมายประทับใจ เลือกใช้คำที่ถูกต้องที่สุด แจ่มชัดที่สุด และหลีกเลี่ยงวลียาว ๆ
 - ใช้ภาษาพูดให้มาก ให้รู้จักเป็นธรรมชาติ
 - ตัวสะกด การันต์ ต้องถูกต้อง
 - ไม่ควรใช้ภาษาพื้นเมือง ภาษาคางประเทศและคำสุ่แแดง
 - หลีกเลียงประโยคอุปมาอุปไมย
- สำหรับภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ เรื่องและชื่อผู้แต่ง มีลักษณะดังนี้ (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 14 , 15)

ชื่อเรื่อง หนังสือที่เด็กชอบชื่อ เรื่องส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์และจะมีคำว่า "ลูก", "วิเศษ" รวมอยู่ในชื่อเรื่องควย เช่น กระต่ายน้อยกับหินวิเศษ ลูกหมี่เป็นหวัด ลูกไก่แสนสวย ลูกม้าข่มล่าธาร แปรงวิเศษ ลูกไก่แสนกล ฯลฯ

เป็นที่น่าสัง เกตว่าหนังสือสำหรับเด็กมักจะมีคำว่า "น้อย" รวมอยู่ในชื่อเรื่องควย เวลานี้เรามีหนังสือเด็กที่มีชื่อน้อยอยู่ควยไม่น้อยกว่า 26 เรื่อง โดยแท้จริงเด็กไม่ชอบคำว่าน้อย แต่ถากว่าน้อยนี้ไปรวมอยู่กับคำที่เด็กชอบ เช่น คำว่าวิเศษ มหัศจรรย์ มโหฬาร ก็เป็นข้อบก เว้น

เด็กไม่ชอบคำว่าน้อย แล้วทำไมหนังสือเด็กจึงมีชื่อเรื่องว่าน้อยตั้งหลายสิบเรื่อง เป็นเพราะคนเขียนเรื่อง เป็นผู้ใหญ่ เมื่อจะ เขียนเรื่องให้เด็กอ่าน

ก็มักจะนึกย้อนอยู่ในใจก่อน เนื่องจากคุ้นเคยและคำ ๆ นี้ก็เป็นที่รู้กันว่าหมายถึง เด็ก ผู้ซึ่งหนังสือพอเห็นคำว่าย่นย่ออยู่ในชื่อเรื่องควยก็ใช้เป็นเครื่องตัดสินได้ว่า หนังสือเล่มนั้นเป็นหนังสือเด็ก ซึ่งเรื่องจะยาวหลายพยางค์หรือสั้น ๆ ไม่มีผลต่อการชอบหรือไม่ชอบของเด็ก แต่ชื่อเรื่องที่ทำให้ความหมายสมบูรณ์ในตัวเองเป็นที่เด็กเข้าใจ เด็กจะสนใจมากกว่า เช่น เรื่องยักษ์ใหญ่ใจดี เด็กสนใจมากกว่าชื่อเรื่อง จิว หรือ เรื่องเค้าโมงสู่โลก ถ้าตั้งชื่อเรื่องว่า โต้ง เด็กจะไม่สนใจเท่ากับเมื่อตั้งว่า โต้งหาเพื่อน

ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้แต่งไม่มีความหมายสำหรับเด็กเล็ก แต่จะมีความหมายบ้างสำหรับเด็กโต แต่เด็กจะชอบส่วนประกอบอื่น ๆ มากกว่าชื่อผู้แต่ง

3.2.2 อักษรหรือตัวหนังสือ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของหนังสือสำหรับเด็กที่มีผลต่อการสัมผัสทางสายตา และต่อการเกิดความพอใจและเข้าใจของเขาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ เราเพิ่งสังเกตเห็นแง่ของผลที่จะเกิดต่อการสัมผัสทางสายตาและความพอใจจากการสัมผัสนั้น นั่นคือผลที่เกิดจากรูปแบบ ขนาดและสีของตัวหนังสือ

3.2.2.1 ขนาด โดยหลักการทางจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก การรับรู้ทางสายตาของเด็กนั้น จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในรูปแบบอย่างหยาบ ๆ หรือในรูปรวม ๆ ไม่สนใจรายละเอียดลักษณะอย่างนี้สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องของตัวหนังสือว่าจะต้องใช้ขนาดโตในเด็กเล็ก ๆ ขนาดนั้นจะค่อย ๆ ลดลงตามลำดับวัยที่เจริญเติบโตขึ้นหรือโดยกลับกัน ยิ่งเด็กอายุน้อยลง ขนาดของตัวอักษรก็จะโตขึ้นเป็นปฏิภาคกลับกัน

3.2.2.2 สีของอักษร หนังสือส่วนมาก มักพิมพ์อักษรลงบนพื้นสีขาว เพราะต้นทุนในการพิมพ์ต่ำกว่ากระดาษสี และสีอักษรส่วนมากในวงการพิมพ์หนังสือก็คือสีดำ จะมีบ้างที่ใช้วิธีพิมพ์พื้นเป็นสีต่าง ๆ แล้วให้อักษรเป็นสีขาว อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่จะต้องคิดถึงก่อนอื่นก็คือ การตัดกันของตัวอักษรกับสีของพื้น ถ้ายังตัดกันมาก ย่อมทำให้เห็นและอ่านฉับนิยาม

วิธียะ สิริสิงห (2524 : 20) กล่าวไว้สรุปได้ ดังนี้
 วรรณี แยมปทุม (วรรณี. 2513) วิจัยความสามารถในการรับรู้อักษรสีต่าง ๆ คือ สีเขียว
 สีส้ม และสีน้ำเงิน ที่พิมพ์บนพื้นสีขาว พบว่าในกลุ่มเด็กชาย ความสามารถในการรับรู้อักษรสีต่าง ๆ
 คล้าย ๆ กัน ซึ่งผิดกับเด็กหญิงที่มีความสามารถในการรับรู้อักษรสีต่าง ๆ ต่างกันมากในกลุ่ม
 แต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่อาจไม่กระทบกระเทือนมากนักต่อการใช้อักษรสีมาออกแบบ และยังมอง
 ในแง่ เด็กเก่ง เด็กอ่อนแล้ว ไม่มีอะไรแตกต่างกันเลยในเรื่องการรับรู้อักษรทั้งสามสีนี้

อย่างไรก็ดี มีผลการค้นพบที่น่าสนใจ เช่นว่า
 ระหว่างอักษรสีน้ำเงินกับสีเขียว อย่างไหนจะให้การรับรู้ในอัตราที่เร็วกว่ากัน ผลก็ปรากฏว่า
 ทัดเทียมกัน นั่นคือจะพิมพ์อักษร เป็นสีเขียวหรือสีน้ำเงินก็ตามใจ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอัตราเร็วของการรับรู้
 อักษรสีคำคู่บ้าง ก็ปรากฏผลว่า อักษรสีเขียวและสีน้ำเงินให้ผลดีกว่าอักษรสีส้ม

ที่กล่าวมานั้นหมายถึงการพิมพ์สีใดสีหนึ่งบนพื้นสีขาว
 แต่ถาเกิดมีใครพิมพ์อักษรทั้งสามสีไว้ด้วยกันในหน้าเดียว ผลการวิจัยบอกว่าจะไม่มีสี ใดมีพลัง
 มากกว่ากันอย่างเด่นชัด แต่แนวโน้มว่าอักษรสีส้มจะทำให้เด็กสามารถรับรู้ได้ดีกว่าอีกสองสี
 เมื่อพิมพ์อยู่ด้วยกัน

อันที่จริงในการออกแบบสำหรับการพิมพ์ เราก็ไม่ใช่
 อักษรหลายสีอยู่แล้ว จึงไม่น่าจะมีปัญหาในการพิจารณาผลดังกล่าวนี้แต่อย่างใด

3.3 ความงามในภาพ

ภาพเป็นหัวใจของหนังสือสำหรับเด็ก เพราะเด็กชอบเรียนรู้เรื่องจาก
 ภาพ ภาพที่งามมีชีวิตจะเชิญชวนให้เด็กสนใจอยากหยิบหนังสือมาดูและอ่าน

ภาพจะเป็นลักษณะใด จะเป็นภาพวาด ภาพแกะไม้ ภาพลายเส้น
 ภาพถ่าย ฯลฯ อย่างไรก็ตามคุณสมบัติที่สำคัญของภาพนั้น คือ ต้องให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวได้
 สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอธิบายเรื่องได้โดยตลอด

นักเขียนภาพหนังสือเด็กที่มีชื่อเสียงนั้น ภาพเขียนของเขาล้วนสามารถ
เร้าอารมณ์และความรู้สึกแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นชาติใดภาษาใด

สุภัทรา ฉัตรเงิน (2528 : 119-120) กล่าวถึง ภาพประกอบใน
หนังสือเด็กของไทยว่า กล่าวถึง เห็นหน้าเต็มมีเท้า มีนักวาดภาพของไทยหลายท่านทั้งในอดีต
และปัจจุบันที่ฝากฝีมือวาดภาพไว้ในหนังสือเด็กที่ควรยกมากล่าวได้แก่

สวัสดิ์ จุฑะรพ - ภาพการ์ตูน เรื่องสังข์ทอง พระสมุทร ฯลฯ

ประยูร จรรยาวงษ์ - ภาพการ์ตูนใน ตอนออกสร้อยสุภาภิต ฯลฯ

เหม เวชกร - ภาพวิจิตร ในวรรณคดีหลายเรื่อง

อรุณ วัชรสวัสดิ์ - เรื่องหวานอยู่ไหน แม่เสียดกับลูกวัว พญาทวงทอง

ไฟโรจน์ ดาวประดับวงษ์ - เรื่องไฉนอย

เตรียม ชาชมพร - เรื่องเจ้าคุณตาตะเปา

"วิน" - เรื่องเพื่อนแท้ เจ้าป่า

สมชาย เวชวิทย์ - เรื่องลูกหนีเป็นหัวก หมายป่าแสนฉลาด. บ้านฉันทที่สุด

ลูกไก่แสนกล

"ตุ๊ก" - เรื่องนางไครเอ๋ย

ปัญญา ไชยะคำ - หนังสือในชุด นิทานชาดก

ฯลฯ

เกี่ยวกับ "ภาพ" หรือ "ภาพประกอบ" นี้ วิริยะ สิริสิงห์ (2524 :
15 - 18) กล่าวไว้เกี่ยวกับภาพประกอบที่เด็กชอบ ลักษณะของภาพที่เด็กชอบ แบบของภาพ
สีของภาพ และขนาดของภาพ ดังนี้

ภาพประกอบนั้นเด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพ คำ-ขาว ชอบภาพสวยงาม
ภาพที่ให้ชีวิต เด็กชอบฝันว่าสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ สามารถทำอะไรได้เหมือนเขา เช่น กระจ่าง
นุ่งกางเกงได้ แมวพูดคุยได้ ทั้งนี้เพราะ เป็นความรู้สึกเฉพาะของเด็กซึ่งผู้ใหญ่มักไม่เข้าใจ
คิดว่าเป็นนิทานโกหก ผิดธรรมชาติ นอกจากนี้เด็กยังชอบภาพที่ดูง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ชอบ

ภาพลูกสัตว์ ชอบเกือบทุกชนิด ยกเว้นสัตว์เลื้อยคลาน จำพวกหนอน งู ไส้เดือน สัตว์พวกนี้
เด็กชอบน้อยกว่าสัตว์ชนิดอื่น ๆ

เรื่องภาพเป็นเรื่องใหญ่มาก โดยเฉพาะกับเด็ก มีการวิจัยในเรื่องนี้
อย่างกว้างขวางเป็นพิเศษ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่วิจัยกันมากก็คือ ลักษณะของภาพ
ที่เด็กชอบ แบบของภาพ สีของภาพ ขนาดของภาพ

3.3.1 ลักษณะของภาพที่เด็กชอบ วิริยะ สิริสิงห (2524 :17)

กล่าวว่า ภาพที่เด็กชอบควรมีลักษณะดังนี้

3.3.1.1 เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน อายุสูงขึ้น
จะชอบภาพซับซ้อนขึ้น

3.3.1.2 เด็กชอบภาพที่แสดงการกระทำและการจงใจ

3.3.1.3 เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาว-ดำ

3.3.1.4 เด็กอายุ 8 ปี สนใจการ์ตูนประกอบวรรณคดีหรือ
นิทานมากที่สุด อายุ 9 และ 10 ปี ชอบการ์ตูนตลกซ้ำกันมากที่สุด

3.3.1.5 เด็กชอบภาพประกอบมาก มากกว่าภาพประกอบ
น้อย ภาพใหญ่เด็กชอบมากกว่าภาพเล็ก ชอบภาพตรงกับข้อความมากกว่าภาพที่ไม่ตรงกับข้อความ

3.3.1.6 ภาพสีน้ำช่วยให้เด็กจินตนาการได้มากกว่าภาพ
ลักษณะอื่น

3.3.1.7 เด็กชายและเด็กหญิง อ่านเก่งหรือไม่เก่ง ชอบ
ภาพลักษณะเดียวกัน

3.3.1.8 เด็กสนใจภาพข้างขวามากกว่าภาพข้างซ้าย
จากผลการวิจัยลักษณะภาพต่าง ๆ เหล่านี้ นำที่นักออกแบบ
จะได้นำมาพิจารณา เช่น ควรจะมีรายละเอียดของภาพมากหรือน้อย ควรจะเป็นภาพธรรมชาติ
หรือแสดงให้เห็นตัวละครในภาพถ้าตัวละครใด ควรจะใช้สีหรือไม่ ควรใช้การ์ตูนกับเรื่อง
อย่างไร ควรจะมีภาพมากหรือน้อย ภาพควรจะเอาไว้น้าไหน ฯลฯ

3.3.2 แบบของภาพ

แบบของภาพ แบบในหนังสือภาพที่ใช้เป็นภาพที่ท่าขึ้นมาในรูปแบบ เช่น ภาพถ่าย ภาพวาดแรเงา ภาพลายเส้นฯ ในเรื่องนี้การวิจัยส่วนมากจะหาว่าภาพแบบไหน คึงกล่าว จะเป็นที่น่าสนใจชอบและน่ารักสำหรับเด็กมากกว่ากัน

ในเรื่องแบบของภาพนี้ ภาพการ์ตูนดูเหมือนจะได้รับความนิยม จากเด็กมาก ระหว่างภาพถ่าย ภาพวาดเหมือน (บางคนเรียกภาพแรเงา ทางการพิมพ์เรียก ภาพลายสกรีน) และภาพลายเส้น (บางคนเรียกภาพเขียนหยาบ) ผู้วิจัยหลายคนพบตรงกันว่า เด็กชอบภาพถ่ายเป็นอันดับแรก ต่อมาเป็นภาพวาดเหมือนและภาพลายเส้นตามลำดับ วิริยะ สิริสิงห (2524 : 18) กล่าวไว้ว่า "แต่สำหรับแบบที่มีสีเข้ามาเกี่ยวนั้น ผลการวิจัยของ วุฒิ แคร่สังข์ (2514) รายงานไว้น่าสนใจมาก นั่นคือ เขาพบว่า เด็กชอบภาพถ่ายหลายสี (สีธรรมชาติ) เป็นอันดับแรก ภาพถ่ายขาวดำเป็นอันดับที่สอง และภาพถ่ายสีเดียวที่ไม่ใช่สีดำเป็นอันดับหลังสุด"

3.3.3 สีของภาพ

สีของภาพ ผลการวิจัยส่วนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ ยอมรับความสำคัญของภาพสีว่ามีอิทธิพลต่อความชอบและความสนใจของเด็ก "หนังสือสำหรับเด็กที่ไม่ออกแบบภาพให้มีสีด้วย มักไม่ได้รับความนิยมอ่านจากเด็กมากนัก บลูมเมอร์ (1960) พบว่า เด็กเกรด 4, 5 และ 6 ชอบภาพสีน้ำมากกว่าภาพเส้นและภาพแรเงา และยังคงกล่าวว่า ภาพสีน้ำช่วยให้เด็กเกิดจินตนาการไ้มากกว่าภาพลักษณะอื่น" (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 18)

3.3.4 ขนาดของภาพ

ขนาดของภาพ ในการใช้ภาพในหนังสือสำหรับเด็ก ผู้ออกแบบ มักเป็นห่วง เรื่องขนาดภาพว่า ขนาดใดที่เด็กจะชอบ ขนาดนี้มีอิทธิพลต่อความชอบของเด็ก เพียงใด เรื่องนี้มีคำตอบจากการวิจัยว่า "ภาพขนาดใหญ่จะได้รับความสนใจจากเด็กมากกว่า ภาพขนาดเล็ก ภาพเต็มหน้ากับภาพครึ่งหน้านั้นเด็กชอบพอ ๆ กัน เด็กจะชอบภาพถ่ายใหญ่ ภาพถ่ายขนาดกลางและขนาดเล็กตามลำดับ ส่วนภาพถ่ายเส้นใหญ่และเล็ก ภาพแรเงาเด็ก ชอบเป็นอันดับสุดท้าย" (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 18)

3.4 ความงาม ใน รูปเล่ม

คำว่า "รูปเล่ม" ครอบคลุมไปถึงลักษณะรูปเล่ม ขนาดรูปเล่ม การจัดรูปเล่ม การจัดหน้า กระดาษที่พิมพ์ การเย็บเล่ม การตรวจรูป (การพิสูจน์อักษร) และความหนาบางของรูปเล่ม ซึ่งจะมีความงามได้ ดังนี้

3.4.1 ลักษณะรูปเล่ม หมายถึง เล่มหนังสือนั้นทำจากวัสดุใด

- หนังสือที่เป็นผ้า
- หนังสือพลาสติก
- หนังสือที่เป็นกระดาษแข็ง
- หนังสือที่สันมีไสไคและมีกลิ่น
- หนังสือที่เป็คิ้วแล้วมีสภาพสามมิติ
- หนังสือที่มีแผ่นพลาสติกเลื่อนไปมาแล้วเกิดภาพ 2 ภาพ

ในหน้าเดียวกัน

- หนังสือที่ภาพบางหน้าค้คอกครั้งหนึ่ง แต่เมื่อเปิดไปทางซ้ายและขวาก็เกิดภาพติดต่อกันได้

3.4.2 ขนาดรูปเล่มและการจัดวางหน้า ขนาดของหนังสือเด็ก

มีตั้งแต่เล็กสุดจนถึงใหญ่สุด เช่นหนังสือ ชุด The Bunny Nutshell Library มีขนาด $4 + 2\frac{1}{2}$ นิ้ว ส่วนหนังสือเรื่อง Abraham Lincoln มีขนาด $12\frac{1}{2} + 9$ นิ้ว เป็นต้น อย่างไรก็ตามขนาดของหนังสือมีได้กำหนดเป็นการตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับนักออกแบบหนังสือเด็กที่จะตัดสินใจจัดขนาดของหนังสือให้เหมาะสมกับองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ เนื้อหา ภาพประกอบ อายุของเด็กที่อ่าน และความเหมาะสมมือ เป็นต้น

ขนาดรูปเล่มและการจัดวางหน้าที่เด็กชอบนั้น มีลักษณะดังนี้

(วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 22)

ขนาดรูปเล่มและการวางหน้า หนังสือเล่มใหญ่กับเล่มเล็ก เด็กชอบเท่า ๆ กัน แต่เนื่องจากขนาดหนังสือเด็กในประเทศเรานั้นมีใช้กันมีอยู่เพียง

สองขนาดคือ 16 หน้ายก กับ 8 หน้ายก ทั้งนี้ เพราะถือความสะดวกในการพิมพ์เป็นสิ่งสำคัญ เด็กจะชอบหนังสือปกแข็งมากกว่าปกอ่อน

การวางหน้าหรือเลย์เอาต์หนังสือสำหรับเด็กนี้ น่าจะถือว่าเป็นงานหลัก งานหนัก และต้องใช้หลักเกณฑ์ทางศิลปะมากเป็นพิเศษ แม้ว่าเราจะนำผลการวิจัยเกี่ยวกับภาพทั้งแบบ ขนาด สี ลักษณะทั่วไปที่เด็กชอบ อักษรทั้งในรูปแบบสีและขนาด มาออกแบบจนเป็นที่พอใจแล้ว ในที่สุดเราก็จะต้องนำเอาสิ่งที่ออกแบบเหล่านั้นมา "วางหน้าหรือเลย์เอาต์" สิ่งที่น่ามาวางนั้น ที่สำคัญก็คือภาพกับตัวหนังสือ

3.4.3 การจัดรูปเล่ม การจัดรูปเล่มเป็นงานที่ต้องใช้หลักเกณฑ์ทางศิลปะมากเป็นพิเศษ เป็นกระบวนการที่นำเอา เนื้อเรื่อง ภาพประกอบ และสิ่งอื่น ๆ ที่ออกแบบไว้แล้วมาจัดเข้ารูปเล่ม หรือภาษาการพิมพ์เรียกว่า "การวางหน้า หรือ เลย์เอาต์" (Layout) และกระบวนการนี้เองเป็นช่วงที่ต้องใช้เวลาและนำหลักการต่าง ๆ ทางศิลปะมาประยุกต์ให้ผสมผสาน ถอดมดดิน และเหมาะสมเจาะ เพื่อจะใหหนังสือเด็กที่ชวนมอง ชวนอ่าน และดึงดูดใจเด็กต่อไป

การจัดรูปเล่มอาจแบ่งได้ 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่เป็นปก และส่วนประกอบของปก ได้แก่ ปกหน้า และหลัง (Covers) หน้าภาพประกอบก่อนหน้าปกใน (Frontispice) สัน (Spine) ใบรองปก (Fly Leaf) หน้าปกใน (Title Page) และหน้าคำอุทิศ (Dedication Page)

ส่วนที่หนึ่งนี้เป็นโฉมหน้าสำคัญของการออกแบบหนังสือทั้งเล่ม และถือเป็นส่วนที่เรียกความสนใจใฝ่มากที่สุดควย และที่สำคัญคือ ส่วนหน้านั้นเป็นส่วนที่เตรียมตัวเตรียมใจของเด็กก่อนเข้าถึง เนื้อเรื่องควย

2. ส่วนเนื้อเรื่อง ส่วนนี้มักออกแบบจะคัดสรรใจเกี่ยวกับภาพและ เนื้อเรื่องว่าจะจัดรูปอย่างไร ปัจจุบันนิยมจัดสองหน้าให้เป็นหน่วยเดียวกันและ

รวมไปถึงหลักเกณฑ์ทางศิลปะในการวางหน้าหนังสือได้แก่ หลักสมดุขุย หลักเอกภาพการเว้น
ช่องว่างริมหน้ากระดาษ และหลักการนำสายตา ทั้งหมดนี้ต้อง เกิดขึ้นจากความศึกริเริ่ม
สร้างสรรค์ของนักออกแบบทั้งสิ้น

3.4.4 กระดาษที่พิมพ์ เด็กชอบหนังสือที่พิมพ์บนกระดาษสีขาว
เช่น กระดาษปอนด์ มากกว่าพิมพ์บนกระดาษบุรุษ ชอบกระดาษหนามากกว่ากระดาษบาง

3.4.5 ความหนาบาง เนื่องจากเด็กชอบเรื่องที่ไม่ยาวเกินไป
ความหนาของเล่มหนังสือจึงควรอยู่ในระหว่าง 16 ถึง 24 หน้า ความหนาขนาดนี้ เป็นขนาด
ลงตัวในการพิมพ์หนังสือควย

เกี่ยวกับ "ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ" ซึ่งควรมีลักษณะ 3 ประการ ดังได้กล่าว
ไปแล้วนั้น ผู้รูวงานเห็นว่า ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบคือ "ลักษณะวรรณกรรมที่สำหรับ
เด็ก" นั้นเอง ผู้รูวงานนั้นได้แก่ รัชจวน อินทรกำแหง

รัชจวน อินทรกำแหง ได้กล่าวถึงลักษณะของวรรณกรรมที่สำหรับเด็กไว้ พอสรุปได้
ดังนี้ (รัชจวน อินทรกำแหง. 2517 : 78-93)

1. ตรงกับความสนใจของเด็ก
 - 1.1 เป็นหนังสือสนุก
 - 1.2 ส่งเสริมจินตนาการ
 - 1.3 ส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจ
 - 1.4 สนองอารมณ์ที่ปรารถนา
 - 1.5 ส่งเสริมความรู้
2. เนื้อหาเรื่อง ไม่ซับซ้อน มีแนวกึคเอกเคน เรื่องสั้น ตัวละครวัยใกล้เคียงผู้อ่าน
3. ส่วนวนภาษา ใช้ภาษาง่าย ชัดเจน ใช้คำธรรมดา
4. ภาพ มีภาพประกอบงดงาม ใช้สีหรือขาว-ดำก็ได้
5. รูปเล่ม
 - 5.1 ขนาด ไม่สามารถกำหนดตายตัวได้
 - 5.2 การจัดหน้าหนังสือ มีความประณีตตั้งแต่ปกจนถึงภายในเล่ม

สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือเด็กที่ดีไว้ใน "การอภิปรายหนังสือสำหรับเด็ก" ของกลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก (2523 : 20-21) สรุปได้ดังนี้

1. ให้ข่าวสารแก่เด็ก (Inform) คือ บอกอะไรบางอย่างบางอย่างแก่เด็ก
2. อธิบายข่าวสารอันนั้นว่าเป็นอย่างไร (to explain) ซึ่งในกรณีนี้ก็แล้วแต่ลักษณะของประเภทหนังสือที่จัดทำขึ้น
3. พัฒนาค่านิยมหรือพัฒนาทัศนคติบางอย่าง (to develop attitude and value) เช่น ปลูกฝังความรัก ความไม่เห็นแก่ตัว ความยุติธรรม เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต
4. ส่งเสริมความเข้าใจในตัวเด็กเอง ให้เด็กเข้าใจตัวเอง และเข้าใจผู้อื่น รวมทั้งสิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ
5. Insight หนังสือที่ดีจะให้เด็กรับรู้เรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหนังสือที่ดี จะต้องให้บางสิ่งบางอย่างแก่เด็ก ทำให้เขาไปคิดต่อได้
6. to increase awareness คือ สร้างความสำนึกให้เขาเกิดความรู้สึกตื่นตัว เกิดความรู้สึก active ซึ่งก็แน่นอนที่สุดว่า ก็แล้วแต่เขาเขียนจะสร้าง awareness ในเรื่องไหนให้กับเด็ก
7. ให้ความบันเทิง (to intertain) เป็นสิ่งที่หนังสือเด็กทุกเล่มต้องมี เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจในสิ่งอื่น ๆ โดยใช้ความบันเทิงเป็นเครื่องมือ
8. กระตุ้นจินตนาการ เช่น นวนิยายวิทยาศาสตร์บางประเภท ก็อาจจะทำให้เขาเกิดจินตนาการทางวิทยาศาสตร์อย่างนี้ เป็นต้น
9. ให้ความคิดใจ (to inspire) ซึ่งจะทำให้เด็กไปสานต่อ สิ่งที่เขาจะคิดต่อไปได้ เช่น ให้เขาบอกว่า ความตายเป็นอย่างไร หรือการให้เขาเกิดความรู้สึกที่จะตั้งคำถามต่อไป ก็จะทำให้เด็กเป็นคนช่างคิดช่างถาม

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527 : 49-50) กล่าวว่าหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็กควรมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย ซึ่งเนื้อหาหนังสือที่ตรงกับความสนใจของเด็กได้แก่

1.1 หนังสือคำประพันธ์ที่ไม่สลับซับซ้อนมีความคล้องจองกัน บทกลอนง่าย ๆ

1.2 เนื้อหาไม่จริงจังมากนัก แต่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

1.3 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่น สัตว์ เทพนิยาย นิทานต่าง ๆ วีรบุรุษ วีรสตรี

1.4 เป็นเรื่องที่ซุกซนอารมณ์ และสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กแต่ละวัย

2. เนื้อหาสาระให้ข่าวสารกับเด็ก พร้อมทั้งการอธิบายที่ช่วยให้ความรู้ ช่วยพัฒนาทัศนคติ และค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ขยายการรับรู้ สร้างความสำนึกและค่านี้อยู่เสมอ นอกจากนี้ก็จะให้ความบันเทิงอันเป็นเครื่องมือเร่งเร้าให้เกิดความสนใจ กระตุ้นจินตนาการ เพื่อสร้างความคิดริเริ่ม ก่อให้เกิดความคล้อยตามที่จะใ้ครุ่นคิด ช่างถาม เป็นการช่วยให้เด็กสร้างจินตนาการได้อย่างถูกต้อง อยู่ในโลกของความเป็นจริง ไม่ใช่เรื่องเพ้อฝัน เหลวไหล

3. ลักษณะของเรื่องและวิธีการเขียน ต้องเห็นเรื่องฉับไว ทันใจ เนื้อเรื่องไม่สลับซับซ้อน แสดงความสามารถของตัวละครของเรื่อง มีการชิงไหวพริบ ให้ความรู้แปลกใหม่ ตื่นเต้น ผจญภัย เคร่าสลก ตลอดจนชั้น โดยไม่มุ่งค่านสารคดี และคติธรรมให้มากเกินไป ภาษาที่เขียนควรใช้ภาษาง่าย ๆ ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง

4. ขนาดรูปเล่ม ต้องกะทัดรัด เหมาะสมกับการจับถือ ของเด็กแต่ละวัย ขนาดรูปเล่มของหนังสือสำหรับเด็กไม่แน่นอน แต่ไม่ควร เล็กเกินไปหรือใหญ่เกินไป

5. ตัวอักษรตัวโตชัดเจนเหมาะสมกับสายตาของเด็ก

6. ภาพ มีความสดใสชัดเจน ดึงดูดความสนใจ มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา

7. การวางรูปหน้า การจัดความ การเว้นช่องว่างของคานข้างทั้ง 2 ข้าง และคานบนคานล่างของหนังสือใ้กันอย่างเหมาะสม

8. ปกป้องช่วย ตรงต่อความเป็นจริง ถึงคุณค่าความสนใจของเด็ก

9. ตัวละครอยู่ในวัยเดียวกัน หรือวัยใกล้เคียงกับเด็ก

นอกจากนี้ วิทยุจวน อินทรกำแหง (2517 : 105) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมที่ศษของ เด็ก วิทยุจวนว่า ควรให้ตรงกับความสนใจ และช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากความต้องการของพวก เด็กวิทยุจวน ดังนี้

1. ช่วยแก้ปัญหาคาร เปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ควรส่งเสริมให้เขาเปลี่ยนจากอารมณ์ ร้าย ชอบทำลาย อารมณ์กลัวอย่างไม่มีเหตุผล มาเป็นอารมณ์ที่ต้องการสร้างสรรค์ ต้องการ ความยุติธรรม และต้องการต่อสู้กับอุปสรรค

2. ช่วยแก้ปัญหที่เกิดจากความสนใจเพศตรงข้าม โดยให้ความรู้ทางเพศที่เหมาะสม กับวัย เช่น ความรู้และการวางตัวในการคบเพื่อนต่างเพศ

3. ช่วยแก้ปัญหที่เกี่ยวกับความงอแงทางสังคม ด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับ มารยาททางสังคม การคบเพื่อน และการปฏิบัติตนร่วมกับผู้อื่น

4. ช่วยแก้ปัญหที่เกิดจากกรณีกรรณ เพื่อให้พ้นจากการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดเกินไป โดยเปิดโอกาสให้เขาปฏิบัติตนแบบผู้ใหญ่ ในบาง เรื่องที่พอจะปล่อยให้ทำได้ เช่น การมีข้าวของ เป็นของตนเอง การให้คำปรึกษาอย่างเพื่อน หาเพื่อนดี ๆ เช่น หนังสือให้อ่าน

5. ช่วยแก้ปัญหที่เกิดจากความงอแงในคานสมอง โดยให้ความรู้ทางวิชาการ ต่าง ๆ ให้มากขึ้น

6. ช่วยแก้ปัญหที่เกิดจากความต้องการ เป็นอิสระหาเลี้ยงตนเองได้ โดยให้ความรู้ เกี่ยวกับการทำงานและอาชีพ

7. ช่วยแก้ปัญหที่เกิดจากความต้องการใช้เวลาว่างอย่างผู้ใหญ่ โดยให้ความรู้ เรื่องงานอดิเรก งานศิลปะต่าง ๆ

8. ช่วยแก้ปัญหที่เกิดจากความสนใจที่เปลี่ยนแปลงจากความสนใจในวัยเด็ก โดย ให้ความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับถาวร เตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ และที่สำคัญคือต้องส่งเสริมให้เกิด ความสำนึกต่อหน้าที่และความรับผิดชอบในชีวิตของตนเอง

นอกจากนี้ ควรใช้วรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังค่านิยม และคุณลักษณะที่ควรดำรงไปในตัวเด็ก เพื่อจะได้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี โดยทำดังนี้

1. เนื้อเรื่องเป็น "ตัวอย่างที่ดี" ไม่เสื่อมเสียศีลธรรม มีคตินิยม และย้ายูให้ทำ
ความดี
2. โครงเรื่องไม่ซับซ้อนหรือลึกลับเกินไป เช่น ไม่ใช่เรื่องที่แสดงความเหวเหตง
หรือความเลื่อมโทรมของสังคม โดยไม่แสดงวิธีการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องไว้
3. แนวการเขียนเรื่องมีลักษณะสมจริง และย้ายูให้ใช้สติปัญญา หรือย้ายูให้คิด ไม่ใช่
เรื่องหลอกหรือคบตาจนเหลือเชื่อ หรือไม่สมเหตุสมผล
4. ส่วนวนภาษาสละสลวย อ่านเข้าใจง่าย หรืออาจเป็นเรื่องที่ใช้ภาษาพูดไม่จำเป็นต้อง
ต้องเป็นไปตามแบบฉบับ แต่ต้องแสดงความลึกลับเริ่มของผู้เขียน
5. สวรรค์หรือแนวคิด หรือ Theme ของเรื่องไม่ยากนัก ไม่ควรมีเงื่อนไข
ซ่อนอย่างลึกลับเกินไป และไม่ใช่เรื่องที่มีศัพท์แสง หรือมีปรัชญาและจุดมุ่งหมายสูงเกินไป

หนังสืออ่านประกอบ

กลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก. การอภิปรายเรื่องหนังสือการ์ตูน. กรุงเทพฯ. 2522.

(อัครสำเนา)

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
อมรรถพิมพ์, 2527.

เกษ สอนานนท์. จิตวิทยาสำหรับเด็ก - ผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : โอเคียนสโตร์, 2514.

ประคิษฐ์ ถัดคประเสริฐ. ไทย 331 การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. พิษณุโลก :

วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม, 2522.

รัฐจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนต,
2517.

วิริยะ สิริสิงห. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2524.

สมจิต ชนสุภาวจน์. วิชาครู ตอน 3 จิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514.

สุพจน์ พงษ์ชนะวัน และประคิษฐ์ ถัดคประเสริฐ. ไทย 221 การอ่านทั่วไป. พิษณุโลก :

วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม, 2522.

รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็ก

มีหน่วยงานเป็นจำนวนมากที่ให้ความสนใจวรรณกรรมสำหรับเด็ก รวมทั้งให้ความสำคัญสนับสนุนการจัดสร้างวรรณกรรม โดยกำหนดให้มีรางวัลประกวดวรรณกรรมสำหรับเด็กขึ้น หน่วยงานเหล่านี้มีทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย ในที่นี้จะกล่าวถึงรางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีในต่างประเทศและในประเทศไทย รวมทั้งกล่าวถึงรายชื่อหนังสือเด็ก (วรรณกรรมสำหรับเด็ก) ที่ชนะการประกวดด้วย

1. รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในต่างประเทศ
2. รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย

1. รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในต่างประเทศ

หน่วยงานในต่างประเทศที่จัดประกวดรางวัลดีเด่นของวรรณกรรมสำหรับเด็กที่น่าสนใจ ได้แก่

- 1.1 รางวัลสมาคมการอ่านนานาชาติ (IRA)
- 1.2 รางวัลลีชเทินสไตน์ (Liechtenstein Prize)
- 1.3 รางวัลโนม่าในประเทศญี่ปุ่น
- 1.4 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา
- 1.5 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศอังกฤษ
- 1.6 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศแคนาดา
- 1.7 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศออสเตรเลีย

1.1 รางวัลสมาคมนานาชาติ (IRA)

สมาคมนานาชาติ (IRA) จัดประกวดรางวัลสำหรับเด็กประเภท Fiction (บันเทิงคดี) และ Non-Fiction (สารคดี) จากทุกประเทศ ทุกภาษา ซึ่งตีพิมพ์ในปีที่ประกวด ส่งเรื่องเข้าประกวดได้ที่ Mrs. Zena Sutherland 1418E. 57 Street Chicago Illinois 60637, U.S.A. ส่งเรื่องได้ 7 เดิม ต้องส่งก่อน 1 ธันวาคม รางวัลนี้ได้เป็นเงินสด 1,000 เหรียญ

1.2 รางวัลลีชเทินสไตน์ (Liechtenstein Prize)

รางวัลลีชเทินสไตน์ จัดตั้งโดยสโมสร P.E.N. International อยู่ในรัฐลีชเทินสไตน์ ซึ่งเป็นรัฐอิสระขนาดเล็กที่สุดของยุโรป รางวัลนี้ตั้งขึ้นสำหรับมอบให้กับวรรณกรรมระหว่างชาติที่ส่งเข้าประกวด ทั้งเรื่องสั้น (Short Story) บทกวี (Poem) และบทสารบรรยาย (Essay) ที่ตีพิมพ์ในปี 1980 รวม 3 รางวัล ศูนย์ P.E.N. (สมาคมทางการประพันธ์) ในเครือนานาชาติ เชิญชวนให้เด็กงานเขียนที่ดีที่สุดของหนุ่มสาววัย 15-23 ปี ของแต่ละประเทศเข้าประกวด กรรมการของศูนย์ลีชเทินสไตน์จะคัดเลือกเข้ารอบแรกก่อน จำนวน 15 ราย แล้วเชิญนักเขียนหนุ่ม-สาว เจ้าของงานประพันธ์ไปร่วมประชุมตัดสินในรอบรับรางวัลด้วย การจัดประกวดนี้ ศูนย์ P.E.N. ลีชเทินสไตน์จะรายงานในที่ประชุม P.E.N. International Congress ที่ริโอ ประเทศบราซิล

ผู้จัดประกวดมีความมุ่งหมายว่า ทุกวันนี้มีการประกวดวรรณกรรมมากมาย แต่ไม่มีการให้รางวัล โดยเฉพาะแก่นักเขียนวัยหนุ่มสาว จึงได้ริเริ่มขึ้นตามคำแถลงของศูนย์ P.E.N. Liechtenstein ว่า การประกวดบทกวีจะเป็นการช่วยคงคุณภาพแทนปริมาณ การประกวดเรื่องสั้นจะเป็นการส่งเสริม บางก้าวไปสู่นวนิยายด้วย นักเขียนจะต้องเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลก่อนเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจมวลมนุษยชน ส่วนบทสารบรรยายนั้นเป็นงานลับความลึกให้แหลมคม เพื่อสื่อสารให้ไกล

วรรณกรรมของรางวัลลีชเทินสไตน์นี้ จะประกวดในเดือนมีนาคม ของทุกปี ในประเทศไทย หนังสือนิตยสาร สตรีสาร จะเป็นผู้คัดเลือกเรื่องที่จะส่งมายังคลอมนักเขียนหนุ่มสาวนี้

โดยจัดส่งทั้งประเภทเรื่องสั้น สารคดีและตำนานเชิงควี ถ้าเรื่องใดมีข้อเขียนที่ถึงขนาด
สตรีสารจะแปลส่งเข้าประกวดชิงรางวัลด้วย

1.3 รางวัลนอมา

รางวัลนอมาเป็นรางวัลประกวดภาพวาดประกอบหนังสือภาพสำหรับเด็ก
(Illustrations of Children's Picture Books) จัดโดยศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชีย
ของยูเนสโก กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

ประวัติความเป็นมาของรางวัลนอมา

เพื่อระลึกถึงการได้รับรางวัลในการจัดทำหนังสือระหว่างชาติในปี ค.ศ.
1974 นายโซอิชิ นอมา ได้บริจาคเงิน 20 ล้านเยน ให้แก่ ACCU เพื่อให้ได้ประโยชน์
จากเงินจำนวนนี้มากที่สุด ACCU จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดการเกี่ยวกับกองทุนนอมาขึ้น
คณะกรรมการดำเนินงานได้พิจารณาเห็นว่าควรจะนำคอกเบี้ยของกองทุนนอมา
แต่ละปีมาใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาการวาดภาพประกอบหนังสือเด็ก โดยจัดให้มีประกวดภาพวาด
ประกอบหนังสือสำหรับเด็กขึ้น 2 ปีต่อหนึ่งครั้ง

การประกวดภาพวาดประกอบหนังสือเด็กนี้ เพื่อส่งเสริมผู้วาดภาพประกอบ
ซึ่งไม่มีโอกาสได้แสดงผลงานออกนอกประเทศ และเพื่อสนับสนุนผู้วาดภาพให้สร้างงานได้ดีเกิน
มีศิลป์และผลิตผลงานออกมา อันจะมีส่วนช่วยส่งเสริมการผลิตหนังสือสำหรับเด็กต่อไป

ผู้มีสิทธิ์เข้าประกวดต้องเป็นคนของประเทศสมาชิกยูเนสโกในเอเชีย (ยกเว้น
ญี่ปุ่น) และประเทศโอเชียเนีย ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มประเทศอาหรับ แอฟริกา ละตินอเมริกา และ
แคริบเบียน

ภาพที่มีสิทธิ์ส่งเข้าประกวด มีคุณสมบัติดังนี้

ภาพไม่จำเป็นต้องเป็นภาพที่ตีพิมพ์เป็นเล่ม แต่เป็นภาพที่พร้อมจะตีพิมพ์เป็นเล่ม
ได้ และต้องเป็นภาพวาดประกอบหนังสือภาพสำหรับเด็ก (หมายถึงหนังสือที่มีภาพประกอบเป็น
จำนวนมากมีข้อความไม่มากนัก ภาพจะต้องเป็นภาพวาด (Illustration) ไม่ใช่ภาพถ่าย
และภาพที่ตอกจากหนังสือต่างประเทศ ทั้งนี้ ไม่รวมหนังสือเรียนและการ์ตูน

ภาพวาดที่เคยได้รับรางวัลระหว่างประเทศมาแล้ว ไม่มีสิทธิ์ส่งเข้าประกวด
การสมัคร

ผู้ประสงค์จะส่งผลงานเข้าประกวดของสิ่งทั้งเรื่อง ภาพวาด และใบสมัครได้ที่

Asian Cultural Centre for Unesco

No.6 Fukuromachi, Shinjuku, Tokyo 162.

Japan

สำหรับนักวาดภาพประกอบของไทย สมัครเข้าร่วมการประกวดได้โดย
ส่งงานศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (บริเวณท้องฟ้าจำลองแห่งชาติ)
ซึ่ง เป็นผู้แทนแห่งชาติของโครงการความร่วมมือทางด้านการศึกษาแห่งเอเชียของยูเนสโก

สำหรับประเทศเอเชียและแปซิฟิก สมัครผ่านคณะกรรมการแห่งชาติของ
ยูเนสโก หรือผู้แทนแห่งชาติของ AOCUB ซึ่งได้รับการขอร้องให้เผยแพร่การประกวดและ
ดำเนินการประกวด ประเทศในรัฐอาหรับ ออฟริกาใต้ของเสตารา ละตินอเมริกา และ
แคริบเบียน สมัครผ่านศูนย์พัฒนาหนังสือส่วนภูมิภาค

ผลงานแต่ละชิ้นที่ส่งเข้าประกวดต้องประกอบด้วยภาพมากกว่า 5 ภาพ มีเรื่อง
ย่อเป็นภาษาอังกฤษประกอบด้วย คำหลังภาพแต่ละภาพจะต้องมีรายละเอียดดังนี้

1. ชื่อ ที่อยู่ และสัญชาติของผู้วาด
2. ชื่อผู้แต่งเรื่อง ชื่อเรื่องหนังสือที่มีภาพประกอบ
3. ในกรณีที่หนังสือเคยได้รับรางวัลระดับชาติ จะต้องแจ้งรายละเอียด

เกี่ยวกับรางวัล ผู้ให้รางวัล ปีที่ได้รับรางวัล และสถานที่ที่ให้รางวัล

4. ในกรณีที่พิมพ์เป็นรูปเล่ม ต้องมีรายละเอียดคือ
 - 4.1 ชื่อเรื่องหนังสือซึ่งมีภาพประกอบจัดพิมพ์ครั้งแรก
 - 4.2 ชื่อและที่อยู่ของสำนักพิมพ์ที่พิมพ์หนังสือนี้เป็นครั้งแรก

ผลการคัดเลือกจะแจ้งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้ที่ได้รับรางวัลทราบภายใน 1 เดือน หลังจากการประชุมของคณะกรรมการตัดสิน

ภาพวาดที่ไม่ได้รับรางวัลจะส่งคืนหน่วยงานที่รับผิดชอบภายใน 6 เดือน หลังจากประกาศผลการตัดสินแล้ว กองทุนอมาจะเป็นผู้รับประกันรูปภาพ นับจากวันที่ส่งถึง จนกระทั่งวันส่งกลับทางไปรษณีย์

นักวาดภาพที่ส่งเข้าประกวด ต้องยินยอมให้ภาพของตนตีพิมพ์ หรือจัดพิมพ์ใหม่ ในเอกสาร เพื่อออกแสดงในที่สาธารณะตามเจตนารมณ์ของการประกวด

ผลงานที่ชนะการประกวด จะนำไปจัดนิทรรศการที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

คณะกรรมการตัดสินผลรางวัล

คณะกรรมการตัดสินระหว่างชาติ ซึ่ง ACCU (คณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับ กองทุนอมา) แต่งตั้งขึ้น ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอกประเทศญี่ปุ่น

ผลรางวัลมีดังนี้

รางวัลที่ 1 ผลงานดีเยี่ยมที่สุด เป็นเงิน 2,000 เหรียญอเมริกัน และนาฬิกาข้อมือควอทซ์ 1 เรือน

รางวัลที่ 2 มี 2 รางวัล ๆ ละ 500 เหรียญอเมริกัน และนาฬิกาข้อมือควอทซ์ อีกรางวัลละ 1 เรือน

รางวัลชมเชย มี 10 รางวัล แต่ละรางวัลได้รับนาฬิกาข้อมือควอทซ์ 1 เรือน

1.4 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา

หน่วยงานและเอกชนที่ให้รางวัลการประกวดหนังสือเด็กในประเทศสหรัฐอเมริกา มีเป็นจำนวนมาก

1.4.1 รางวัลนิวเบอรี (Newbery Medal)

รางวัลนี้เป็นรางวัลที่มอบให้แก่นักเขียนที่เขียนเนื้อเรื่องและวาดภาพ หนังสือเด็กดีเยี่ยมประจำปี โดยเริ่มมีการประกวดหนังสือเด็กครั้งแรก เมื่อ ค.ศ. 1922

บทประพันธ์ที่ได้รับรางวัลจะได้รับยกย่องเป็น "วรรณคดีสำหรับเด็ก" ผู้ที่ให้ความคิดริเริ่ม
มีการประกวดหนังสือเด็ก คือ นายเฟรคเคอริก จี เมลเชอร์ (Frederic G. Melcher)
ซึ่งเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ และเป็นสมาชิกและกรรมการของสมาคมห้องสมุด
อเมริกันด้วย

นายเฟรคเคอริก จี เมลเชอร์ เป็นคนแรกที่จัดห้องสมุดสำหรับเด็ก
ขึ้นในสหรัฐอเมริกา ต่อมาได้ชักชวนเพื่อน ๆ ให้ช่วยกันหาหนังสือมาใส่ห้องสมุด และมาใช้
บริการในห้องสมุด ทำให้เด็ก ๆ นิยมการอ่านหนังสือมากขึ้น

ในวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 1921 สมาคมห้องสมุดอเมริกันได้เปิด
ประชุมบรรณาธิการห้องสมุดเด็ก เพื่อปรึกษาหารือเรื่องการให้รางวัลบทประพันธ์สำหรับเด็กขึ้น
ที่รัฐเมสซาชูเซต นายเมลเชอร์ จึงได้เสนอให้สมาคมห้องสมุดอเมริกันทำ "เหรียญนิวเบอร์"
ขึ้นแจกเป็นรางวัลแก่ผู้สร้างบทประพันธ์สำหรับเด็กดีเด่น ซึ่งมีการประกวดทุก ๆ ปี โดยเริ่ม
ประกวดตั้งแต่ ค.ศ. 1922 เป็นต้นมา

การใช้ชื่อเหรียญว่า "นิวเบอร์" นั้น ก็เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่
นายจอห์น นิวเบอร์ ซึ่งเกิดเมื่อ ค.ศ. 1713 ในประเทศอังกฤษ เป็นบุตรชาวนา ตั้งร้าน
ขายหนังสือเป็นอาชีพพิเศษ ต่อมาได้แต่งงานกับเจ้าของสำนักพิมพ์ชื่อคาร์แนล ภายหลังเขาได้
ย้ายสำนักพิมพ์ไปอยู่ในลอนดอน และเริ่มจัดพิมพ์หนังสืออ่านสำหรับเด็กขึ้นในประเทศอังกฤษ
เมื่อปี ค.ศ. 1744 หนังสือเล่มแรกชื่อ A Little Pretty Pocket Book สำนักพิมพ์
นี้ชื่อว่า Francis Newbery & Son Ltd. และตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน นายจอห์น นิวเบอร์
ได้พยายามรวบรวมบทประพันธ์สำหรับเด็กในประเทศอังกฤษ พิมพ์ขึ้นเป็นเล่มเล็ก ๆ มากมาย
ในราคาถูก เขาทำงานชิ้นนี้อยู่ถึง 23 ปี ถึงแก่กรรม ค.ศ. 1767 รวมอายุ 54 ปี บุตรหลาน
จึงรับงานนี้ต่อมา

นาย Hendrik Willen Van Loon เป็นคนแรกที่ได้รับรางวัล
นิวเบอร์ ในเรื่อง The Story of Mankind เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1922

รายชื่อหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลเหรียญนิวเบอริ (ค.ศ.1922-

ค.ศ.1981)

<u>ปี (ค.ศ.)</u>	<u>ผู้แต่ง</u>	<u>ชื่อเรื่อง</u>
1922	Hendrik Willen Van Loon	<u>The Story of Mankind</u>
1923	Hugh Lofting	<u>The Voyages of Dr. Dolittle</u>
1924	Charles Boardman Hawes	<u>The Dark Frigate</u>
1925	Charles Joseph Finger	<u>Tales from Silver Lands</u>
1926	Arthur Bowie Chrisman	<u>Shen of the Sea</u>
1927	Will James	<u>Smoky, the Cowhorse</u>
1928	Dhan Gopal Mukerji	<u>Gay - Neck</u>
1929	Eric P. Kelly	<u>The Trumpetes of Krakow</u>
1930	Rachel Lyman Field	<u>Hitty, Her First Hundred Years</u>
1931	Elizabeth Coatsworth	<u>The Cat Who Went to Heaven</u>
1932	Laurra Adams Armer	<u>Waterless Mountain</u>
1933	Elizabeth Foreman Lawis	<u>Young Fu of the Upper Yangtze</u>
1934	Cornelia Lynde Meigs	<u>Invincible Louisa</u>
1935	Monica Shannon	<u>Dobry</u>
1936	Carol ZRyric) Brink	<u>Caddie Woodlawn</u>
1937	Ruth Sawyer	<u>Roller Skates</u>
1938	Kate Seredy	<u>The White Stag</u>
1939	Elizabeth Enright	<u>Thimble Summer</u>
1940	James Daugherty	<u>Daniel Boone</u>
1941	Armstrong Sperry	<u>Call It Courage</u>

ปี (ค.ศ.)

ผู้แต่ง

ชื่อเรื่อง

1942	Walter D. Edmonds	<u>The Matchlock Gun</u>
1943	Elizabeth Janet Gray	<u>Adam of the Road</u>
1944	Esther Forbes	<u>Johnny Tremain</u>
1945	Robert Lawson	<u>Rabbit Hill</u>
1946	Lois Lenski	<u>Strawberry Hill</u>
1947	Carolyn S. Bailey	<u>Miss Hickory</u>
1948	William Pine du Bois	<u>Twenty-one Balloons</u>
1949	Marguerite Henry	<u>King of the Wind</u>
1950	Marguerite de Angeli	<u>The Door in the Wall</u>
1951	Elizabeth Yates	<u>Amos Fortune, Free Man</u>
1952	Eleanor Estes	<u>Ginger Pye</u>
1953	Ann Nolan Clark	<u>The Secret of the Andes</u>
1954	Joseph Krumgold	<u>And Now Miguel</u>
1955	Meindert de Jong	<u>The Wheel on the Second</u>
1956	Jean Lee Latham	<u>Carry On, Mr. Bowditch</u>
1957	Virginia Sorensen	<u>Miracles on Maple Hill</u>
1958	Harold Keith	<u>Rifles for Watie</u>
1959	Elizabeth George Speare	<u>The Witch of Blackbird Pond</u>
1960	Joseph Krumgold	<u>Onion John</u>
1961	Scott O'Dell	<u>Island of the Blue Dolphins</u>
1962	Elizabeth George Speare	<u>The Tronze Bow</u>
1963	Madeleine L'Angle	<u>A Wrinkle in Time</u>

<u>ปี (ค.ศ.)</u>	<u>ผู้แต่ง</u>	<u>เรื่องย่อ</u>
1964	Emily Neville	<u>"It like This, Cat"</u>
1965	Maia Wojeciechowska	<u>Shawdow for a bull</u>
1966	Elizabeth Burton de Trevino	<u>I, Juan de Pareja</u>
1967	Irene Hunt	<u>Up a Road Slowly</u>
1968	E.L. Konigsburg	<u>From the Mixed Up Files of Mrs. and Ms. Basil E.</u>
1969	Lloyd Alexander	<u>The High King</u>
1970	William H. Armstrong	<u>The Sounder Harper</u>
1971	Betsy Byars	<u>Summer of the Swan</u>
1972	Robert C. O'Brien	<u>Mrs. Frishy and the Rats NIMH</u>
1973	Jean George	<u>Julie of the Wolves</u>
1974	Paula Fox	<u>The Slave Dancer</u>
1975	Virginia Hamilton	<u>M.C. Higgins, the Great</u>
1976	Susan Cooper	<u>The Grey King</u>
1977	Miduel d. Taylor	<u>Roll of Thunder, Hear My Cry</u>
1978	Katherine Paterson	<u>Bridge to Terabitha</u>
1979	Ellen Raskin	<u>The Westing Games</u>
1980	Joan W. Blos	<u>A Gathering of Days : A New England Girl's Journal</u>
1981	Katherine Peterson	<u>Jacob have I Loved</u>

1.4.2 รางวัลแคลคิcott (The Caldecott Medal)

รางวัลนี้เป็นรางวัลที่สมาคมห้องสมุดอเมริกันมอบให้แก่นักเขียนการ์ตูนประกอบภาพในหนังสือเด็กทุก ๆ ปี โดยมีเงื่อนไขว่า รางวัลนี้จะแจกให้แก่ผู้วาดภาพชาวอเมริกัน หรือผู้ที่ถือสัญชาติอเมริกันในสหรัฐอเมริกา บุคคลนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นนักประพันธ์ นักวาดภาพคนนี้อาจจะยืมบทประพันธ์ของผู้อื่นมาเขียนประกอบภาพของตนก็ได้ คณะกรรมการจะพิจารณาเฉพาะรูปภาพอย่างเดียว

การทำให้เหรียญรางวัลชื่อว่า "แคลคิcott" เพราะภายหลังที่ นายจอห์น นิวเบอรี จัดทำหนังสืออ่านสำหรับเด็กขึ้นแล้วประมาณร้อยปีเศษ ก็มีนักวาดภาพชาวบ้านนอกในประทศอังกฤษ ชื่อ นายแรนคอล์ฟ แคลคิcott (Randolph Caldecott) เขียนภาพลงในหนังสือเด็ก นายแคลคิcott นั้น เกิดเมื่อวันที่ 22 มีนาคม ค.ศ. 1846 ที่เมืองเชสเคอร์ในประทศอังกฤษ เขามีนิสัยชอบขีดเขียนรูปต่าง ๆ มาตั้งแต่เด็ก พออายุ 15 ปี ก็เข้าทำงานเป็นเด็กรับใช้ในธนาคาร ต่อมาได้เป็นเสมียนธนาคารอื่น ๆ หลายแห่งในประทศอังกฤษ เขายึดการวาดเขียนเป็นงานอดิเรก ในยามว่าง เขามักจะเขียนภาพต่าง ๆ ลงในกระดาษขี้มูกบ้าง กระดาษบาง ต่อมาเขาได้เข้าเป็นสมาชิกนักวาดเขียนในเมืองแมนเชสเตอร์ ในไม่ช้าก็ได้รับคำยกย่องชมเชยว่า "เป็นนักวาดเขียนฝีมือเอกผู้หนึ่งในประทศอังกฤษ" เขาจึงเปลี่ยนอาชีพมาเป็นนักวาดเขียนเต็มตัว และย้ายภูมิลำเนามาตั้งสำนักงานคิดบัญชีในกรุงลอนดอน นักวาดเขียนรุ่นเดียวกับเขาคือ นายวอดเตอร์ เทรน และ นายเอคมัน อีแวนซ์ ก็รวมมือกันเขียนภาพลงในหนังสือเด็ก และทำหนังสือภาพออกจำหน่ายจนร่ำรวย หนังสือภาพของเขาเต็มไปด้วยรูปถนนหนทาง บ้านเมือง แม่น้ำ ลำธาร ไร่นา และคนสัตว์ในประทศอังกฤษ แต่ละภาพระบายสีงดงาม งดงามยิ่ง ๆ มาก นายแคลคิcott ถึงแก่กรรมเมื่ออายุได้ 40 ปี ที่เมืองเชนคอตต์สตัน ในรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา

เหรียญรางวัลแคลคิcott ซึ่งทำด้วยทองสัมฤทธิ์นี้ ถือว่าเป็นอนุสรณ์แก่นายแคลคิcott ที่สมาคมห้องสมุดอเมริกันมอบให้แก่นักเขียนการ์ตูนประกอบภาพในหนังสือสำหรับเด็กทุก ๆ ปี โดยเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1938 ทั้งนี้โดย นายเฟรคเคอริค จี เมดเซอร์ เป็นผู้เสนอแนวคิดในการจัดประกวดภาพขึ้น

การแจกรางวัลแคลคิอัทท์ จะจัดทำพร้อมกับการแจกรางวัลนิวเบอริ เป็นที่น่าสังเกตว่า บทประพันธ์ที่คณะกรรมการประกวดส่วนมากจะเป็น เพศนิยาย และนิทานสนุก ๆ ที่เหมาะสำหรับเด็ก มีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญอยู่หลายเรื่อง ภาษาที่ใช้มักเป็นภาษา ง่าย แต่ละเรื่องคัดถวนไม่แพะหนังสือที่ใหญ่ให้อ่าน และมีผู้ใหญ่อ่านจำนวนมากนิยมอ่านหนังสือ สำหรับเด็ก

รายชื่อหนังสือที่ได้รับรางวัลเหรียญแคลคิอัทท์ (ค.ศ. 1938-ค.ศ. 1981)

<u>ปี (ค.ศ.)</u>	<u>ชื่อผู้วาดภาพ</u>	<u>ชื่อหนังสือ</u>
1938	Dorothy P. Lathrop	<u>Animals of the Bible</u>
1939	Thomas Handforth	<u>Mei Li</u>
1940	Ingri and Edgar Parin D'Aulaire	<u>Abraham Lincoln</u>
1941	Robert Lawson	<u>They Were Strong and Good</u>
1942	Robert McCloskey	<u>Make Way For Ducklings</u>
1943	Virginia Lee Burton	<u>The Little House</u>
1944	Louis Slobodkin	<u>Many Moons</u> (Text by James Thurber)
1945	Elizabeth Orton Jones	<u>Preyer for a Child</u> (Text-Rachel Field)
1946	Maud and Miska Petersham	<u>The Rooster Crows</u>
1947	Leonard Weisgard	<u>The Little Island</u> (Text-Margaret Brown)
1948	Roger Davosion	<u>White Snow, Bright Snow</u> (Text-Alvin Tresset)

ปี (ค.ศ.)

ชื่อนักวาดภาพ

ชื่อหนังสือ

1949	Berta and Elmer Hader	<u>The Big Snow</u>
1950	Leo Politi	<u>Song of the Swallows</u>
1951	Katherine Milhoxs	<u>The Egg Tree</u>
1952	Nicolas Mordvinoff	<u>Finders Keepers</u> (Text-William Lipkind)
1953	Lynd Ward	<u>The Biggest Bear</u>
1954	Lud wig Bemelmars	<u>Madeline's Rescue</u>
1955	Marcia Brown	<u>Cinderella</u>
1956	Feodor Rojankovsky	<u>Frog Went a Courtin</u>
1957	Marc Simont	<u>A Tree is Nice</u>
1958	Robert McCloskey	<u>Time of Wondon</u>
1959	Barbara Cooney	<u>Chenticleer and the Fox</u>
1960	Marie Hall Ets	<u>Nine Days to Christmas</u>
1961	Nicolas Sidijakov	<u>Baboushka and the Three Kings</u>
1962	Macia Brown	<u>Once a Mouse</u>
1963	Ezra Jack Keats	<u>The Snowy Day</u>
1964	Mauric Sendak	<u>Where the Wild Thing Are?</u>
1965	Beni Montresor	<u>May I Bring a Friend</u> (Text-Beatrice Schenk de Regiers)
1966	Nonny Hogrogain	<u>Always Room for One More</u>
1967	Eralim Ners	<u>Sam, Bangs and Moonshine</u>
1968	Ed Emberley	<u>Drummer Hoff</u>

<u>ปี (ค.ศ.)</u>	<u>ผู้วาดภาพ</u>	<u>ชื่อหนังสือ</u>
1969	Uri Schulevitz	<u>The Fool of the World and the Flying Ship</u>
1970	William Seig	<u>Sylvester and the Magic Pebble</u>
1971	Gail E. Haley	<u>A Story - A Story</u>
1972	Nonny Hogrogian	<u>One Find Day</u>
1973	Blair Lent	<u>The Funny Little Woman</u>
1974	Farrra, Straus and Giroux	<u>Margot Zemach, Duffy and The Devil</u>
1975	Genald McDermott	<u>Arrow to the Sun</u>
1976	Leo and Diane Dillon	<u>Why Mosquitoes Buzz in People's Ears (A West African Tale)</u>
1977	Leo and Diane Dillon	<u>A Shanti to Zulu</u>
1978	Peter Spier	<u>Noah's Ark</u>
1979	Pual Goble	<u>The Girl Who Loved Wild Horses</u>
1980	Donald Hall	<u>Ox - Cart Man</u>
1981	Arnold Lobel	<u>Fables</u>

1.4.3 รางวัลฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์เซน (Hans Christian Andersen Award)

เป็นรางวัลหนังสือเด็กนานาชาติ เริ่มจัดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1956 โดย The International Board on Book for Young People มอบให้ทุก 2 ปี ให้กับผู้เขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กบนเวทีเด็กดีเล่นและผู้วาดภาพหนังสือเด็กที่ดีเด่นของทุกชาติ รางวัลนี้ตัดสินโดยคณะกรรมการนานาชาติรวม 15 ชาติ เป็นคณะกรรมการของสมาคมห้องสมุดในแต่ละประเทศ

ปี(ค.ศ.)

ผู้เขียน - ผู้วาดภาพ

1956	Eleanor Farjeon. for The Little Book Room.
1958	Astrid Lindgren. for Rasmus Pa Lugfen
1960	Erich Kastner. Germany.
1962	Meindert Dejong. United State
1964	Reme' Guillot. France
1966	Tobe Jansson (author) Finland Alois Carigiet (Illustrator) Switzerland
1968	James Kruss Jose Maria Sanchez - Silva (author), Spain Jiri Truka (Illustrator) Czechoslovakia
1970	Gianni Rodari (author) Italy. Maurice Sendak (Illustrator). United States
1972	Scott O'Dell (author) United States Ib Spang Olsen (Illustrator). Denmark
1974	Maria Gripe (author). Sweden, Farshid Mesghali (Illustrator). Ira

1.4.4 รางวัลดอร์เรอ อิงกิลส์ ไวล์เดอร์ (Laura Ingalls Wilder

Award)

เป็นรางวัลที่มอบให้แก่เด็กประพันธ์หรือผู้วาดภาพชาวอเมริกันที่มีส่วน
ในการช่วยฟื้นฟูส่งเสริมวรรณกรรมสำหรับเด็กเป็นเวลานานติดต่อกัน 5 ปี โดยผู้เขียน
บทประพันธ์หรือผู้วาดภาพนั้น สามารถผลิตผลงานแล้วมีผู้นิยมอ่านติดต่อกันเป็นเวลา 5 ปี
รางวัลนี้จะทำพิธีแจกในเดือนมิถุนายนของทุกปี ซึ่งเป็นวันประชุมสามัญประจำปีของสมาคม
ห้องสมุดอเมริกัน ในปัจจุบัน ดอร์เรอ อิงกิลส์ ไวล์เดอร์ (นักประพันธ์ศรีผู้เขียนนวนิยาย

ชุกบ้านเล็กในป่าใหญ่ (Little House) ได้จัดตั้งสมาคมของเชลซันเองที่บ้านของเธอ เรียกว่า "Laura Ingalls Wilder Home Association" ตั้งอยู่ที่เมืองแมนฟีลด์ ในรัฐมิสซูรี

ได้เริ่มแจกรางวัลนี้ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1954 จะยกตัวอย่างผู้ได้รับรางวัลที่เด่น ๆ

1954	Laura Ingalls Wilder
1960	Clara Ingram Judson
1965	Ruth Swayer
1970	Elwyn Brooks White

1.4.5 รางวัลเรจินา (Regina Medal)

เป็นรางวัลที่มอบให้กับนักประพันธ์และนักวาดภาพหนังสือเด็กในสหรัฐอเมริกา จัดขึ้นโดยสมาคมห้องสมุดคาทอลิก และมีการมอบรางวัลนี้เป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1959 ปรากฏว่ามีนักประพันธ์และนักวาดภาพประกอบได้รับรางวัลหลายท่าน เช่น

1959	Eleanor Fargion
1960	Anne Carroll Moore
1961	Padraic Colum

1.4.6 The Mass Media Award

มูลนิธิ โทมัส อัลวา เอดิสัน (Thomas Edison Foundation) มอบรางวัลนี้สำหรับหนังสือเด็กที่ตีพิมพ์ 4 ประเภท เป็นประจำทุกปี

1.4.7 The Lewis Carroll Shelf Award

เป็นรางวัลประจำปีทีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย Wisconsin และองค์การต่าง ๆ ของรัฐจัดขึ้น รางวัลนี้ให้กับหนังสือที่ตีพิมพ์ เทียบเท่า หรือเลียนแบบ

หนังสือ Alice's Adventure in Wonderland มีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย บรรณาธิการ ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน รวม 5 คน ร่วมพิจารณาคัดสินให้รางวัล

1.4.8 The Mildred L. Batchelder Award

เป็นรางวัลมอบให้แก่ผู้จัดพิมพ์หนังสือเด็ก ของสหรัฐอเมริกา (American Publisher) ผู้พิจารณา คือ Children's Services Division และ American Library Association รางวัลนี้ให้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1968 โดยจะมอบสำหรับหนังสือที่พิมพ์ 2 ปีก่อนปีที่ได้รับรางวัล เป็นหนังสือที่เด่นที่พิมพ์เป็นภาษาชาติต่าง ๆ ในเมืองอื่น ๆ

1.4.9 The Spring Festival Book Week Award

เป็นรางวัลประจำปีให้แก่หนังสือเด็กที่ดีที่สุด ซึ่งอาจมีหลายเล่ม เป็นหนังสือที่พิมพ์ระหว่างเวลาครึ่งแรกของปี (ระหว่างฤดูใบไม้ร่วงถึงฤดูใบไม้ผลิ) โดยให้รางวัลหนังสือเด็ก 3 ระดับ ได้แก่ หนังสือที่มีภาพประกอบ (Picture Book) หนังสือสำหรับเด็กอายุ 8-12 ปี (Middle Age 8-12) และหนังสือสำหรับเด็กโต (Older Age) รางวัลนี้มีเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1937 จัดโดยหนังสือพิมพ์ New York Herald Tribune

1.4.10 The Jane Addams Children Book Award

เป็นรางวัลประจำปีที่สูง เสริมการพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก ที่มีคุณค่าทางคำณภาษาและความคิดสร้างสรรค์ รางวัลนี้ให้เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1953 โดย Women's International League for Peace and Freedom and Jane Addams Peace Association.

1.4.11 The Aurianne Children Book Award

เป็นรางวัลประจำปีให้แก่ผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็ก ระหว่างอายุ 8-14 ปี โดยเขียนเรื่องเกี่ยวกับสัตว์โคตที่สุด จะเขียนเชิง นวนิยายหรือสารคดีก็ได้ ต้อง เป็นหนังสือเด็กที่พิมพ์ 2 ปีก่อนได้รับรางวัล รางวัลนี้ให้โดยแผนกบริการ เด็กของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน

1.4.12 The Child Study Association Award

เป็นรางวัลประจำปีที่ยอมรับให้หนังสือเด็กวัยรุ่น ซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับปัญหาจริง ๆ ที่เกิดในโลกปัจจุบัน สมาคมศึกษาเรื่อง เด็ก เป็นผู้จัดประกวดรางวัลนี้ และเริ่มให้รางวัลครั้งแรกในปี ค.ศ. 1941

1.4.13 The Edgar Allan Poe Award

เป็นรางวัลประจำปีสำหรับผู้เขียน เรื่องประเภทลึกลับสำหรับเด็กวัยรุ่น ที่พิมพ์ในปีก่อนการได้รับรางวัลหนึ่งปี รางวัลนี้กลุ่มนักเขียนหนังสือประเภทลึกลับของอเมริกา (Mystery Writers of America) เป็นผู้ให้เริ่มในปีแรกเมื่อ ค.ศ. 1961

1.4.14 Ohioana Book Award

รางวัลนี้จัดโดยสมาคมห้องสมุดโอไฮโอ เพื่อมอบให้แก่ักเขียนชาวโอไฮโอ ที่เขียนเรื่องสำหรับเด็กที่เคน

1.4.15 New York Times Best Illustrated Children's Book of the Year

เป็นรางวัลที่หนังสือพิมพ์ New York Times ได้จัดมอบให้แก่หนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพที่เคน จำนวน 10 รางวัล

1.4.16 The Boy's Club of America Junior Book Award

เป็นรางวัลประจำปีสำหรับหนังสือจำนวน 5 เล่ม ที่พิมพ์ขึ้นปีก่อนที่จะได้รับรางวัล 1 ปี และเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากสมาชิกของ Boy's Club ทั่วประเทศอเมริกา รางวัลนี้แจกเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1948

1.4.17 Boston Globe - Horn Book Award

เป็นรางวัลที่จัดโดยวารสาร Boston Globe และวารสาร Horn Book ร่วมกันมอบให้หนังสือสำหรับเด็กที่มีเนื้อหาดี และหนังสือสำหรับเด็กที่มีรูปภาพสวยเคน รวม 2 รางวัล

1.4.18 National Book Award, Children's Book Category

รางวัลนี้จัดโดยสมาคมหนังสือสำหรับเด็กและคณะกรรมการหนังสือแห่งชาติ มอบให้แก่หนังสือเด็กที่เขียนโดยนักเขียนชาวอเมริกัน และจัดพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา มีมูลค่าของรางวัลประมาณ 1,000 ดอลลาร์ รางวัลนี้ให้ครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1969

<u>ปี (ค.ศ.)</u>	<u>ผู้แต่ง</u>	<u>ชื่อเรื่อง</u>
1969	Meindert Delong	<u>Journey From Peppermint Street</u>
1970	Isaac Bashevis Singer	<u>A Day of Pleasure : Stories of</u> <u>A Boy Growing up in Warsaw</u>
1971	Lloyd Alexander	<u>The Marvelous Misadventures of</u> <u>Sebastian</u>
1972	Donald Barthelme	<u>The Slightly Irregular Fine Engine</u>
1973	Ursula K. Leguin	<u>The Farthest Shore</u>
1974	Eleanor Cameron	<u>The Court of The Stone Children</u>
1975	Virginia Hamilton	<u>M.C. Higgins The Great</u>

1.4.19 The Sequayah Children's Book Award

เป็นรางวัลประจำปี จัดโดยสมาคมห้องสมุดมหาวิทยาลัย Oklahoma คัดเลือกโดยเด็กในรัฐโอคลาโฮมา ในระดับเกรด 4-8 โดยเลือกหนังสือที่ดีที่สุดจากรายชื่อที่คณะกรรมการได้กำหนดขึ้น เริ่มให้รางวัลครั้งแรกในปี 1959

1.4.20 The Dorothy Canfield Fisher Children's Book

Award

เป็นรางวัลประจำปีสำหรับหนังสือที่ได้รับความนิยมสูงสุดในหมู่นักเรียน ทั้งชายและหญิงระดับ 4-8 ของโรงเรียนในเมือง Vermont มีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญวรรณกรรมเด็กเป็นผู้พิจารณา จะคัดเลือกหนังสือที่มีประมาณ 50 เล่ม สมาคมครูผู้ปกครอง จะจัดหนังสือเหล่านี้เข้าห้องสมุดโรงเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กอ่านหนังสือที่ ๆ รางวัลนี้ จักมอบเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1957 โดยสมาคมครูผู้ปกครองและสถาบันห้องสมุดของรัฐ (Vermont State P.T.A. and State Department of Libraries) P.T.A. = Parent Teachers Association

1.4.21 The Nene Award

เป็นรางวัลประจำปีสำหรับหนังสือนวนิยายที่ได้รับความนิยมจาก นักเรียนชั้นปีที่ 4-8 ของโรงเรียนในมลรัฐฮาวาย รางวัลนี้แจกเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1964 โดยแผนกเด็กของสมาคมห้องสมุดฮาวาย เป็นผู้จัด นักเรียนในระดับชั้นดังกล่าวจะเป็นผู้เสนอชื่อ และลงคะแนนเลือกหนังสือที่ควรได้รับรางวัล

1.4.22 The Pacific Northwest Young Readers Choice Award

เป็นรางวัลหนังสือที่พิมพ์ 2-3 ปี ก่อนปีที่ได้รับรางวัล โดยเด็กใน สหรัฐอเมริกาที่อาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือ บริเวณชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก ได้แก่ วอชิงตัน โอเรกอน มอนทานา โอคาโฮ และบริติชโคลัมเบีย เป็นผู้เลือกว่าเป็นหนังสือที่คนชอบมากที่สุด วิธีคัดเลือก ทุกปีครูและบรรณารักษ์จะรวบรวมรายชื่อหนังสือเด็กขึ้น แล้วแจกไปยังโรงเรียน และห้องสมุด แต่การเลือกเรื่องที่ชอบที่สุดที่ได้รับรางวัล จะจัดทำขึ้นตามห้องสมุดสำหรับเด็ก ก่อนปีที่ได้รับรางวัล ก็เพื่อจะได้มีเวลาพอในการซื้อและอ่าน รางวัลนี้เริ่มให้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1940

1.5 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศอังกฤษ

หน่วยงานและเอกชนที่จัดให้มีการประกวดและให้รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กของประเทศอังกฤษ มีดังนี้

1.5.1 The Carnegie Medal

เป็นรางวัลประจำปีที่จัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยอังกฤษ ให้กับผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็กที่ตีพิมพ์ครั้งแรก และมีการจัดพิมพ์ต้องเขียนเป็นภาษาอังกฤษ เขียนโดยนักเขียนอังกฤษ พิมพ์ครั้งแรกในอังกฤษก่อนปีที่ได้รับรางวัล ในระหว่างเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่มีรางวัล เพราะไม่มีหนังสือตีพิมพ์ รางวัลเริ่มแจกปี 1937

1.5.2 The Kate Greenaway Medal

เป็นรางวัลประจำปีที่จัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยอังกฤษ ให้กับผู้วาดภาพหนังสือเด็กที่ตีพิมพ์ เป็นหนังสือที่พิมพ์ในอังกฤษ และวาดภาพโดยศิลปินชาวอังกฤษ หนังสือนั้นจะต้องพิมพ์ในอังกฤษก่อนปีที่ได้รับรางวัล 1 ปี เริ่มประกวดในปี ค.ศ. 1956 แต่แจกรางวัลครั้งแรกปี ค.ศ. 1957

1.5.3 The Eleanor Farjeon Award

เป็นรางวัลประจำปีที่จัดมอบให้แก่ ผู้ที่ให้บริการด้านหนังสือเด็ก ได้อย่างดีเยี่ยมควรแก่การยกย่อง โดยไม่จำกัดว่าผู้ให้บริการนั้นจะมีอาชีพหรือสัญชาติใด เริ่มให้รางวัลครั้งแรกปี ค.ศ. 1966

1.5.4 The Whitbread Children's Book Award

เป็นรางวัลหนังสือสำหรับเด็กที่เขียนเพื่อเด็กอายุตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ซึ่งจัดพิมพ์ในสหราชอาณาจักรและเขียนโดยชาวอังกฤษ หรือผู้อาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักร ไม่น้อยกว่า 5 ปี จัดโดยสมาคมผู้ขายหนังสือแห่งสหราชอาณาจักรและไอซ์แลนด์

1.5.5 The Guardian Newspaper Award for Children's

Fiction

เป็นรางวัลประจำปีที่มอบให้แก่ผู้เขียนหนังสือนวนิยายสำหรับเด็กที่ดีที่สุดในรอบปีที่ผ่านมา รางวัลนี้จัดโดยหนังสือพิมพ์ Guardian

1.5.6 The Times Educational Supplement Information

Book Award

จัดโดยหนังสือพิมพ์ Times มอบรางวัลให้แก่หนังสือสารคดี
สำหรับเด็กที่เด่น

1.6 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศแคนาดา

1.6.1 Canadian Library Awards Book of the Year for
Children

จัดโดยสมาคมห้องสมุดแคนาดา ให้แก่หนังสือที่เขียนขึ้นทั้ง 2 ภาษา
คือภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส

1.6.2 Amella Frances Howard - Gibbon Medal

รางวัลนี้จัดโดยสมาคมห้องสมุดแคนาดา มอบให้หนังสือที่มีภาพวาด
ที่เด่น ในหนังสือเด็กของแคนาดา

1.7 รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศออสเตรเลีย

รางวัลหนังสือสำหรับเด็กในประเทศออสเตรเลีย ได้แก่

Australian Book of the Year Award

จัดโดยสมาคมหนังสือเด็กของออสเตรเลีย (Australian Children's
Book Council) มีรางวัล 2 รางวัล คือ หนังสือภาพ และหนังสือที่เด่นประจำปี

(Picture Book and Book of the Year)

2. รางวัลวรรณกรรมสำหรับเด็กในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนที่มองเห็นความสำคัญของหนังสือ
สำหรับเด็กและเยาวชน และได้พยายามสนับสนุนงานสร้างสรรค์วรรณกรรม โดยจัดให้มีการ
ประกวดวรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อรับรางวัลในโอกาสต่าง ๆ รางวัลที่ควรรู้จัก
ได้แก่

- 2.1 รางวัลการประกวดหนังสือแสดงพระพุทธศาสนาสำหรับเด็กของ ราชบัณฑิตยสถาน
- 2.2 หนังสือที่คณะกรรมการประกวดในการประกวดแบบเรียนครั้งที่ 6 พ.ศ. 2495
- 2.3 หนังสือที่ได้รับรางวัลขององค์การยูเนสโก (UNESCO)
- 2.4 รางวัลการประกวดเรื่องสั้นสำหรับเด็กของสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย
- 2.5 รางวัลเนื่องในปีหนังสือระหว่างชาติ 2515 ของสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย
- 2.6 รายชื่อหนังสือที่คณะกรรมการประกวดของคณะกรรมการสวัสดิการเด็ก สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
- 2.7 งานประกวดหนังสือเนื่องในงานตีพิมพ์หนังสือแห่งชาติ
- 2.8 รางวัลบัวหลวงของธนาคารกรุงเทพจำกัด
- 2.9 รางวัลอนุสรณ์ ว.ณ ประมาตุมารค
- 2.10 รางวัลกองทุนอนุสรณ์ จอห์น เอ. เลकिन
- 2.11 การประกวดหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
- 2.12 รางวัลปีเด็กสากลแห่งชาติ ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

2.1 รางวัลการประกวดหนังสือแสดงพระพุทธศาสนาสำหรับเด็กของ
ราชบัณฑิตยสถาน

รางวัลนี้จัดให้มีขึ้นตามพระร าชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อพระราชทานในงานพระราชกุศลวิสาขบูชาประจำปี โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไป ได้แสดงความสามารถในการ เขียนหนังสือทางพุทธศาสนาสำหรับเด็ก ผู้ชนะการประกวดจะได้รับพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นรางวัล มีรางวัลที่ 1 และ ที่ 2 เป็นจำนวนเงิน 1,000 บาท และ 500 บาท ตามลำดับ เริ่มจัดประกวดครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2471 และยังคง

ดำเนินการประกวดคอกเนื่องมาจนปัจจุบัน มีรายชื่อหนังสือที่ชนะการประกวดดังต่อไปนี้
หนังสือพระพุทธรักษาประเภทเด็กที่^๑ได้รับพระราชทานรางวัลชั้นที่ 1 ในการ
ประกวดประจำปี

ปี (พ.ศ.)	ชื่อหนังสือ	ผู้แต่ง
2471	พุทธมามกะ	สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรม พระยาวชิรญาณวโรรส
2472	ศาสนคุณ	ม.จ. พูนพิศมัย ศิษกุล
2473	อุบายทรัพย์	พระพินิจวรรณการ (แสง สาคีคุล)
2474	ทิศ 6	พระครูวิจิตรธรรมคุณ (วาสน์ นิลประภา)
2475	อุบายมุข 6	รองอำมาตย์เอก พลอย พรปรีชา
2476	พิณรุฒม์มิกัดประโยชน์	นายจิม อึ้งประทีป
2477	สัมพันธ์มิกัดประโยชน์	นายอำ ศรีเปาระยะ
2478	อิริยานุกรรม 4	พระมหาอด ทินนงโก
2479	อิทธิบาท 4	นายพร มะลิตอง
2480	วุฒิ 4	นายพร มะลิตอง
2481	จักร 4	นายอด ทองเสวต
2482	เวสารัชกรณธรรม 5	พระมหาศัน ญาณรโต
2483	สังคหวัตถุ 4	พระจตุคณิศร (วาสน์ นิลประภา)
2484	สุขของคฤหัสถ์ 4	พระศรีสมโภช (เกษม ภูททนมโม)
2485	ธรรมของฆราวาส 4	นายทินกร ทองเสวต
2486	ตระกูลอันมั่งคั่งจะตั้งอยู่ไม่ได้	พระมหาชอบ อุนจारी
	น่าน เพราะสถาน 4	
2487	ความเชื่อ	พระศรีสมโภช (เกษม ภูททนมโม)

ปี (พ.ศ.)

ชื่อหนังสือ

ผู้แต่ง

2488	สี่ปรีศธรรม 7	นายสง กรอุไร
2489	กัตถุญกตเวที	พระครูธรรมมาธิการ (พื้น ปาสาทิโก)
2490	ธรรมอันทำให้งาม 2 อย่าง	นายเกษม บุญศรี
2491	คาวระ 6	นายทินกร ทองเศวต
2492	บุคคณาไคยาค 2	นายทินกร ทองเศวต
2493	ธรรมอันเป็นโลกบาล 2 อย่าง	ม.จ. สิบพันพารเสนอ โสณกุล
2494	โอวาทของพระพุทธเจ้า - 3 อย่าง	พระปริยัติโมลี (พื้น ปาสาทิโก)
2495	อชิปไทย 3	นายวรารกร กันทามระ
2496	อภุศลมูล 3	นายสง กรอุไร
2497	ธรรมมีอุปการะมาก 2	นายกมล คีร์กมล
2498	พรหมวิหาร 4	พระมหาพวน ฐานจาโร
2499	สี่ปรีศบัญญัติ 3	นายพวน คงอภิศักดิ์
2500	อภคธรรม (ธรรมที่ไม่ตาย)	นายเกษม บุญศรี
2501	-	-
2502	ปธาน ความเพียร 4	นายเกษม บุญศรี
2503	การไม่คบคนพาลและถาวรค- บัตถิต	ร.ท. วิชระ คงอภิศักดิ์
2504	การบูชาคนที่ควรบูชา	นายเกษม บุญศรี
2505	การอยู่ในประเทศอันสมควร	นายเกษม บุญศรี

ปี (พ.ศ.)	ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง
2506	ความเป็นผู้มีบุญได้ทำไว้ในปางก่อน	ร.ท. วัชระ คงอติศักดิ์
2507	การตั้งตนไว้ชอบ	นายเกษม บุญศรี
2508	ความเป็นผู้สัจมาก	นายเกษม บุญศรี
2509	ศิลปะ	พ.ศ. อารมณ์ ศิลกโสภณ
2510	วินัยที่ได้ศึกษาค้นแล้ว	นายสมภพ จันทระประภา
2511	วาทาสุนาสิก	นายเกษม บุญศรี
2512	การบำรุงมารคาบิคา	พ.ท. วิกรรณ พงศ์สุภา
2513	การสงเคราะห์บุตร	นายอติศักดิ์ ทองบุญ
2514	การสงเคราะห์ภริยา	นายอติศักดิ์ ทองบุญ
2515	การงานไม่อาภุช	นายอติศักดิ์ ทองบุญ
2516	ทาน การเสียสละ	พ.ท. วัชระ คงอติศักดิ์
2517	ธรรมจรรยา การประพฤติธรรม	นายอติศักดิ์ ทองบุญ
2518	สงเคราะห์ญาติ	พ.ท. วัชระ คงอติศักดิ์
2519	การงานที่ปราศจากโทษ	ร.ศ. พีระ ฉัตรชัยกิจ
2520	การจกเว้นจากบาป (ความชั่ว)	พ.ท. วัชระ คงอติศักดิ์
2521	การสำรวจจากถ้ำนันทมา	พ.ท. วัชระ คงอติศักดิ์
2522	ความไม่ประมาทในธรรม ทั้งหลาย	พ.อ. วัชระ คงอติศักดิ์
2523	ความเคารพ	พ.อ. วัชระ คงอติศักดิ์
2524	ความถ่อมตน	พระมหาบุญมี ติกขวิโร

ปี (พ.ศ.)	ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง
2525	ความสันโทษ	ไม่มีผู้ได้รับรางวัล
2526	ความกตัญญู	นายเอี่ยม อุดพันธ์ (รางวัลที่ 3)
2527	การพึงชมรมตามกาล	นายไวทย์ สันตอารมณ

2.2 หนังสือที่คณะกรรมการประกวดในการประกวดแบบเรียนครั้งที่ 6 พ.ศ. 2495

ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้แต่ง
ขอแม่ให้ลูกกิน	บุญสม เกรวารพ
ความรักของแม่	บุญสม เกรวารพ
ไค้ซี่แพะไค้	เจือ สตะเวทิน
นกกระจาบช่วยกัน	เจือ สตะเวทิน
เปิดขาย	บุญสม เกรวารพ
เป็นอะไรก็	บุญสม เกรวารพ
แมวไล่นก แม้ไค้กับเป็ค-	
หมาร้องเพลง	เจือ สตะเวทิน
ลายากมีปีก	เจือ สตะเวทิน

2.3 หนังสือที่ได้รับรางวัลขององค์การยูเนสโก (UNESCO)

องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) ตั้งเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2489 มีสำนักงานอยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

จุดมุ่งหมายของยูเนสโก เพื่อสร้างเสริมสันติภาพ โดยส่งเสริมความร่วมมือของนานาชาติทางการศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม โดยปราศจากการคำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ หรือศาสนาตามกฎบัตรสหประชาชาติ

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การนี้ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2492
ปัจจุบันองค์การยูเนสโกมีประเทศสมาชิก 151 ประเทศ

ประเทศไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ" เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2492 มีสำนักเดชาธิการอยู่ที่กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ มีผลงานด้านการส่งเสริมวรรณกรรมของคณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ได้จัดประกวดหนังสือดีสำหรับประชาชน
2. เพื่อส่งเสริมให้มีผู้ผลิตหนังสือที่เหมาะสมสำหรับผู้เริ่มอ่านหนังสือและเยาวชน ได้จัดประกวดหนังสือดีสำหรับเด็ก

การจัดประกวดหนังสือดีนี้ องค์การยูเนสโกได้จัดตั้งรางวัลให้แก่นักแต่งหนังสือดีสำหรับเด็กและวัยรุ่น รางวัลละ 4,162 บาท ปรากฏผลการประกวด วรรณกรรมของไทยที่ได้รับรางวัลมีดังนี้

1. มารยาทงาม ของ ผกาวดี อุตทโมทย์
2. หดวงพอทองวิคโบสถ์ ของ นายทวี วรคุณ
3. ศรีธัญไชย ของ ม.ล.มณีรัตน์ มุนนาค
4. นิทานไทยชุดใหม่ ของ นายแปลก สนธิรักษ์
5. นิยายพื้นเมือง ของ อสิธรรา (อำพัน ไชยวรศิลป์)
6. ประเพณีนานาชาติ ของ พิชัย รัตนประทีป และ สินี เต็มสงสัย

การประกวดครั้งนี้มอบหนังสือเด็ก สาขานวนิยายและวิทยาศาสตร์ ให้รางวัลฉบับละ 12,000 บาท หนังสือที่ได้รับรางวัลคือ

1. โลกกว้าง ของ น.จ.น. (นางโฉม ปริญาธวัช)
2. สิ่งที่มีชีวิตในทะเล ของ สิริมิตร ช่างโชค

2.4 รางวัลการประกวดเรื่องสั้นสำหรับเด็ก ของ สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย มีกำเนิดมาจาก "ชมรมนักเขียน 5 พฤษภาคม" ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2511 ภายหลังจากที่คณะผู้เขียนเป็นสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2514 วัตถุประสงค์สำคัญของสมาคม เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสวัสดิภาพ และความมั่นคงของนักเขียน รวมทั้ง เพื่อเชิดชูยกย่องวรรณกรรมที่มีคุณค่าของนักเขียน และ เผยแพร่วัฒนธรรมด้านวรรณกรรมของมนุษยชาติโดยปราศจากความรังเกียจทางสัญชาติหรือ การเมือง

ผลงานการประกวดหนังสือของสมาคมนักเขียนฯ อันเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ "การประกวดเรื่องสั้นสำหรับเด็ก" ซึ่งจัดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2523 ดังมีรายชื่อผลงานดังนี้

- รางวัลที่ 1 เรื่อง ปีกเทอมของดวงใจ โดย สยมพร บุตรนา
- รางวัลที่ 2 เรื่อง ความเชื่อมั่นของเทียน โดย สุปรีย์กา อุดุลยานนท์
- รางวัลที่ 3 เรื่อง จ้อยรักโรงเรียน โดย สยมพร บุตรนา

นอกจากนั้นสมาคมนักเขียนฯ ยังได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จัดการประกวดหนังสือสำหรับเด็ก และร่วมกันจัดสัมมนาเกี่ยวกับวรรณกรรมสำหรับเด็ก

2.5 รางวัลเนื่องในปีหนังสือระหว่างชาติ 2515 ของ สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย

สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นภาคีของ P.E.N. International ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ ณ กรุงลอนดอน วัตถุประสงค์สำคัญของ สมาคมฯ คือ ส่งเสริมสวัสดิภาพของนักเขียน ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของการใช้ภาษาไทย การแต่ง และการแปลหนังสือ รวมทั้งมีหน้าที่เผยแพร่วรรณกรรมไทยให้เป็นที่ประจักษ์

ผลงานของสมาคมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมสำหรับเด็กคือ จัดประกวดหนังสือสำหรับเด็กเนื่องในปีหนังสือระหว่างชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2515 และได้ร่วมมือกับศูนย์พัฒนาหนังสือจัดงาน "สัปดาห์เยาวชนนักเขียน" ระหว่างวันที่ 18-22 ธันวาคม 2522 อีกด้วย

หนังสือที่คัดสรรให้รางวัลแล้ว มีดังนี้

ครอบครัวเรามีความสุข โดย กรณีการ์ สัจกุล
 มือของฉันทและปาลิโดยช่างแสนรู้ โดย ฐะปะนีย์ นาครทรรพ
 และ เกหลง พานิช เขียนภาพโดย พันธุ์ สุวรรณบุญ
 และประสงค์ พวงดอกไม้
 ฝันดี โดย ทิพย์วาทินี สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
 หนังสือชุดกระเช้าดอกไม้ โดย ทิพย์วาทินี ณ อยุธยา
 สมเด็จพระเจ้าตากสิน โดย พระยาปริยัติธรรมธาดา

2.6 รายชื่อหนังสือที่คณะกรรมการประกวดของคณะกรรมการสวัสดิการเด็ก

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (ส.ส.ค.ท.)

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (มีชื่อภาษาอังกฤษ
 ว่า Council on Social Welfare of Thailand -- CSWT) เป็นองค์การสังคมสงเคราะห์
 เอกชนที่ทำหน้าที่เป็นองค์การกลางประสานงานด้านสังคมสงเคราะห์ให้แก่องค์การสังคมสงเคราะห์
 ทั้งหลายในการติดต่อกับรัฐบาลและประชาชน เพื่อให้งานเกิดความร่วมมือกันช่วยเหลือและส่งเสริม
 งานสังคมสงเคราะห์ เพื่อประโยชน์ต่อสังคม และประชาชาติ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์
 พ.ศ. 2503

สภาสังคมสงเคราะห์ ได้แบ่งคณะกรรมการออกเป็น 5 ชุด ได้แก่

1. คณะกรรมการอำนวยการ
2. คณะกรรมการควบคุมและประสานงาน
3. คณะกรรมการบริหาร
4. คณะกรรมการการเงินและงบประมาณ
5. คณะกรรมการสาขา แบ่งออกเป็น 20 คณะด้วยกัน แต่ละคณะก็ปฏิบัติ

หน้าที่ต่าง ๆ กัน และคณะกรรมการสาขาหนึ่ง คือ คณะกรรมการสวัสดิการเด็ก ซึ่งทำหน้าที่
 ดำเนินการจัดประกวดหนังสือสำหรับเด็ก โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506

คณะกรรมการสวัสดิการเด็ก ได้จัดให้มีการประกวดหนังสือที่ดีสำหรับเด็กขึ้น 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2515 และ ปี พ.ศ. 2516 โดยการพิจารณาให้รางวัลผู้ดำเนินการส่งเสริม และให้ความรู้แก่เด็กในสถานโทรทัศน์วิทยุ และหนังสือที่ดีสำหรับเด็ก โดยแบ่งประเภทออกเป็น ก. หนังสือทั่วไป ข. วารสารและหนังสือพิมพ์ การคัดเลือกให้รางวัล ก็พิจารณาคามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการได้กำหนดขึ้น หนังสือที่วารสาร และหนังสือพิมพ์ที่ได้รับรางวัลมีดังนี้

ประเภทหนังสือภาพและการ์ตูน ได้แก่ วารสารชัยพฤษ์การ์ตูนของ สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช

ประเภทวารสาร ได้แก่ วารสารชัยพฤษ์ ของไทยวัฒนาพานิช

ประเภทหนังสือทั่วไป ได้แก่ เรื่อง หลายรส ของ ว.ณ. ประมวญมารค

ประเภทวารสาร (2516) ได้แก่ วารสารชัยพฤษ์การ์ตูน ของ ณรงค์

ประภาสโนบด

2.7 การประกวดหนังสือเนื่องในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ จัดให้มีขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2515 อันเป็นที่ องค์การยูเนสโกกำหนดให้เป็น "ปีหนังสือสากล" หรือ "ปีหนังสือระหว่างชาติ" (International Book Year) โดยให้ขอเสนอแนะการจัดกิจกรรมแก่รัฐบาลและองค์การ อาชีพที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดหารางวัลพิเศษ เช่น รางวัลทางวรรณกรรม รางวัลเรียงความ รางวัลการออกแบบแสดคมป์ เป็นต้น

งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติครั้งแรกดำเนินการโดย "คณะกรรมการแห่งชาติ เพื่อจัดงานปีหนังสือแห่งชาติ 2515" ต่อมาปี 2516 กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ ได้จัดตั้ง "คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ" ขึ้น เพื่อให้มีหน้าที่จัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ค่าย และคณะกรรมการชุดนี้ได้สิ้นสุดลงไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนคณะรัฐบาล และได้รับการ แต่งตั้งใหม่โดยคณะรัฐมนตรีเมื่อ พ.ศ. 2516 คณะกรรมการชุดนี้ได้ดำเนินงานไปจนกระทั่งปี พ.ศ. 2519 ก็ต้องยุบเลิกไปเพราะการ เปลี่ยนคณะรัฐบาลอีกเช่นกัน

ดังนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2519-2521 งานตีพิมพ์หนังสือแห่งชาติ จึงได้จัดขึ้น
โดยหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

- การประกวดหนังสือประจำปี 2519 - คณะกรรมการจัดงานตีพิมพ์หนังสือ
แห่งชาติ ปี 2520 กระทรวง
ศึกษาธิการ เป็นผู้ดำเนินงาน
- การประกวดหนังสือประจำปี 2520 - สมาคมผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือ
แห่งประเทศไทย เป็นผู้ดำเนินงาน
- การประกวดหนังสือประจำปี 2521 - คณะกรรมการจัดงานตีพิมพ์หนังสือ
แห่งชาติ ปี 2522 กระทรวง
ศึกษาธิการ เป็นผู้ดำเนินงาน

ต่อมาในปี 2521 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง
คณะกรรมการพัฒนาหนังสือขึ้นใหม่ โดยให้เป็นคณะกรรมการหนึ่งที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการ
ศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และคณะกรรมการชุดนี้ได้ปฏิบัติงานด้าน
การพัฒนาหนังสือ และเป็นผู้ดำเนินการประกวดหนังสือเนื่องในงานตีพิมพ์หนังสือแห่งชาติ
ตลอดมาจนปัจจุบันนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ส่งเสริมการผลิตหนังสือประเภทต่าง ๆ ที่มีมาตรฐาน ส่งเสริมความรู้
แก่ประชาชนทุกระดับ

2. ให้ประชาชนรู้จักหนังสือดี และหาซื้อได้โดยสะดวกในราคาถูกลง

3. ปลุกฝังให้ประชาชนมีนิสัยชอบหนังสือและรักการอ่านมากยิ่งขึ้น

ในการประกวดหนังสือในปีแรก ๆ นั้น คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการให้มีการ
การประกวดหนังสือเพียง 3 ประเภท คือ ประเภทสารคดี ประเภทหนังสือเด็ก และประเภท
นวนิยาย ในประเภทหนังสือเด็ก ก็มีได้แยกแยะความวัยของเด็กและประเภทของหนังสือ จนในปี
พ.ศ. 2520 จึงได้แยกเป็นหนังสือเด็ก ในระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษาตอนต้น และระดับ
ประถมศึกษาตอนปลาย ในปี พ.ศ. 2521 ได้แบ่งการให้รางวัลละเอียดลงไปอีก คือสำหรับ

เด็กเริ่มหัดอ่าน เด็กประถมศึกษา และเด็กก่อนวัยเรียน ครั้นปี พ.ศ. 2522 ก็มีการแยกประเภทเพิ่มเติม แต่เพิ่มในระดับเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีการแยกประเภทเป็น บันเทิงคดี สารคดี และในปี 2524 ก็ได้เพิ่มประเภทคำประพันธ์ (กวีนิพนธ์) และประเภทการ์ตูนสำหรับเด็กเข้าไปด้วย

ปัจจุบันการประกวดหนังสือเด็กของคณะกรรมการ ดังกล่าว จึงแยกออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน (อายุ 3-5 ปี)
2. ประเภทสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา (อายุ 6-11 ปี)
3. ประเภทสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 12-14 ปี) แยกเป็น ประเภทบันเทิงคดี สารคดี คำประพันธ์
4. ประเภทการ์ตูนสำหรับเด็ก

รายชื่อหนังสือสำหรับเด็กที่ได้รับรางวัลงานศิลปคำหนังสือแห่งชาติ

พ.ศ. 2515

- รางวัลดีเด่น - ไม่มี
- รางวัลชมเชย - อวนกับอ้อยจัญญ์ ของ กาญจนา แสงมะลิ
- คุณแฉะอุทัย ของ เนติชาย เขมวิชานรัตน์

พ.ศ. 2516

ก. ระดับเด็กเริ่มอ่าน

รางวัลดีเด่น - ลูกไก่แสนสวย ของ สุภา (ถือศิริ) สิริสิงห

รางวัลชมเชย - ไม่มี

ข. ระดับเด็กโต

รางวัลดีเด่น - วัฒนธรรมโบราณที่บ้านเชียง ของ พิสิฐ เจริญวงศ์

วาทภาพโดย สุรศักดิ์ โชคชัยมโหฬาร

รางวัลชมเชย - ไม่มี

พ.ศ. 2517

ก. ระคับ เค็ก เริ่ม อ่าน

- รางวัดคีเคน - เอ็ง แะ สี ทอง ของ วิชา พรหม จันทร์
 รางวัดชมเชย - นาย ชนม คม ของ ละ เมีย ค ฉิม อักษร
วาท ภาพ โศย พินิจ (นามแฝง)

ข. ระคับ เค็ก โต

- รางวัดคีเคน - แม่ โพสพ ของ ม.ค. เคิบ ซุม สาย
วาท ภาพ โศย อุค ม ดิ กษณ ทรง สุ วรรณ
 รางวัดชมเชย - อี่ ส ป คำ กลอน ของ ป. ทรวง (นามแฝง)
 - วัด พระ เชค พน วิม ด ม ัง ค ลา ราม ของ สุ ท ธิ ดิ กษณ
อ่า พ น วง ศ

พ.ศ. 2518

ก. ระคับ เค็ก เริ่ม อ่าน

- รางวัดคีเคน - ไม่มี
 รางวัดชมเชย - เสื่อ เขาก กับ ตุ ก ว ของ ฉ วี วรรณ (นามแฝง)
วาท ภาพ โศย สุ ร ค ค (นามแฝง)
 - ท ว ไม หน อ นาย ค บ บ อง ของ ตุ ก - ค ค (นามแฝง)
วาท ภาพ โศย ฟิลิป จ ง

ข. ระคับ เค็ก โต

- รางวัดคีเคน - พระ ราช วัง บาง ปะ อิน ของ สุ ท ธิ ดิ กษณ อ่า พ น วง ศ
 รางวัดชมเชย - ไม่มี

พ.ศ. 2519

- ก. ระดับเด็กเริ่มอ่าน
 รางวัดคีเคณ - หวานอยู่ไหน ของ คริสติน สูงสว่าง วาภาพ
 โดย อรุณ วัชระสวัสดิ์
 รางวัดชมเชย - ไม่มี
- ข. ระดับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้น
 รางวัดคีเคณ - ไม่มี
 รางวัดชมเชย - หนูนานหนูนาน ของ นวีวรรณ จึงเจริญ
 วาภาพโดย ศักดิ์เดช พิทักษ์ชาติ
 คาบวิเศษ ของ โชติพงษ์ เอกบุศย์ และคนอื่น ๆ
สัตว์มีประโยชน์ ของ ประสิทธิ์ ฉายแก้วไพบร่ง
 วาภาพโดย สุพันธ์ ทรสวัสดิ์
- ค. ระดับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย
 รางวัดคีเคณ - เรื่องสั้นชนบท ของ นิมิตร ภูมิถาวร
 รางวัดชมเชย - ไม่มี

พ.ศ. 2520

- ก. ระดับเด็กเริ่มอ่าน
 รางวัดคีเคณ - เด็กชายคองเข้าเมือง ของ สุจิตต์ วงษ์เทศ
 วาภาพโดย อรุณ วัชระสวัสดิ์
 รางวัดชมเชย - เพื่อนของเจ้า ของ ท่านผู้หญิงคุณฉวี บริพัตร ณ อยุธยา
- ข. ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น
 รางวัดคีเคณ - หนูหนุยกับมะม่วง ของ ท่านผู้หญิงคุณฉวี บริพัตร ณ อยุธยา
 รางวัดชมเชย - พญากวางทอง ของ ม.ร.ว. สายสิงห์ ศิริบุตร
 วาภาพโดย อรุณ วัชระสวัสดิ์

อาณาจักรมิ่ง ของ บุรพา (นามแฝง)
 วาภาพโดย ไพโรจน์ คาวประคัมวงษ์

ค. ระคับ เด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

รางวัลดีเด่น - เมื่อคุณคาคุดยายยังเด็ก ของ ทิพย์วาทินี สนิทวงศ์
 ณ อยุธยา วาภาพประกอบโดย ปิ่น (นามแฝง)

รางวัลชมเชย - สามครุฑ ของ กาญจนา นาคันนันทน์ (นางใจ
 ประวิญญาวัช) วาภาพโดย เกษมศักดิ์ ทรานุปรัตน์

พ.ศ. 2521

ก. ระคับ เด็กเริ่มอ่าน (3-6 ขวบ)

รางวัลดีเด่น - สามสี่อยากเป็นเสือ ของ กัญญาณี บัวสรวง
 วาภาพโดย เรืองยุทธ ธีระวิช

รางวัลชมเชย - ไฉนน้อย ของ พูนเพชร บุญประเสริฐ วาภาพโดย
 ไพโรจน์ คาวประคัมวงษ์

ฝนจา ของ พรจันทร์ จันทรวินิต วาภาพโดย
 สุรางค์ กรีนกุล

อ่านสนุก ของ สมใจ ทิพย์ชัยเมธา วาภาพโดย
 สุเมธ โรจนเกียรติ

ข. หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา (6-11 ขวบ)

รางวัลดีเด่น - ไขขอลา ของ วรรณิการ์ สัจกุล วาภาพโดย
 วีระ สัจกุล

รางวัลชมเชย - ฉันทคือคนไม้ ของ ไมตรี ลิ้มปิจาติ วาภาพโดย
 เรวัต มณี

- เด็กชายกมล เทียบบ้านทุ่ง ของ วาดิธ จรุงกิจอนันต์
วาดภาพโดย โรจน์ วัชรระสวัสดิ์
- รอยกรองของเค็ก ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วาดภาพโดย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ค. หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (11-14 ขวบ)

- รางวัลดีเคม - ชีวิตบ้านป่า ของ ประสิทธิ์ มุสิกเกษม วาดภาพโดย
ปรีดา ปัญญาจันทร์
- รางวัลชมเชย - ทุ่งหญ้าสีน้ำเงิน ของ พิบูลศักดิ์ ละครพดี วาดภาพ
โดย เฉลิม อัครกะพู
- ผีเสื้อและดอกไม้ ของ นิพนพาน (นามแฝง)
วาดภาพโดย ชวง มุตพิณีจ
- แมวไทย ของ สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงศ์

พ.ศ. 2522

ก. ระดัยเด็กเริ่มอ่าน (3-6 ขวบ)

- รางวัลดีเคม - จ้อยเรียนรู้ออน "เสียง" ของ รุ่งทิพย์ จันทรประชุม
วาดภาพโดย มนตรี วีรวงศ์
- รางวัลชมเชย - ตุ๊กตัก ของ ม.จ.ประภาพันท์ (ภาพพิมพ์) กรโกสีย์ถา
วาดภาพโดย ฉลอง มงคลรัตน์
- ตุ๊กหมี่เป็นหวัด ของ พรจันทร์ จันทวิมด วาดภาพ
โดย สมชาย เวชวิทย์
- หมาป่าแสนฉลาด (นิทานไม่รู้อย) ของ ทองคำ
แสนโสคา วาดภาพโดย สมชาย เวชวิทย์

ข. หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา (6-11 ขวบ)

รางวัลดีเด่น - ไม่มี

รางวัลชมเชย - กล้วย ของ วนิดา จิตต์หมั่น ภาพประกอบโดย

สุพัตร์ อรรถสวัสดิ์

- แคะนอยหาเพื่อน ของ กิตติวดี บุญชื้อ วาดภาพ

โดย เฉลิม อัครกะพู่

- ฉันเป็นคนไม่ใหญ่ ของ มิ่ง ศิริวัฒน์ เมฆานนท์

วาดภาพโดย วรพงศ์ วรชาติอุคมพงศ์

- เขี้ยวสิงโต ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ วาดภาพ

โดย อรุณ วัชรสวัสดิ์

ค. หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (11-14 ขวบ)

ประเภทบันเทิงคดี

รางวัลดีเด่น - บึงหญ้าป่าใหญ่ ของ เทพศิริ สุขโสภา วาดภาพ

โดย พลของธาร (นามแฝง)

รางวัลชมเชย - เค็นนอยแห่งท้องทุ่ง ของ มานพ แก้วสนิท

วาดภาพโดย ทูน (นามแฝง)

- ปลาวาฬของน้อย ของ วิริยะ สิริสิงห์ วาดภาพ

โดย ไพโรจน์ ควประคับวงษ์

ประเภทสารคดี

รางวัลดีเด่น - ไม่มี

รางวัลชมเชย - นกบินไม่ได้ ของ ปิยดา วนันท์

- พระภูมิเจ้าที่ ของ สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงษ์ วาดภาพ

โดย สามารถ สุขสาสุ และมธุรส เกษะสุต

- วัดของเรา ของ ทรรคนิยา กัลยาณมิตร วาดภาพ

โดย โชติ กัลยาณมิตร

พ.ศ. 2523

ก. ระดับเด็กเริ่มอ่าน (อายุ 3-6 ปี)

รางวัลคีเอน - ไม่มี

รางวัลชมเชย - นภระจอกสร้างรัง ของ ดมุล รัตตากร

วาทภาพโดย มนัส บุญประกอบ

- บ้านฉิมทิศสุด ของ พรจันทร์ จันทรวินิต วาทภาพ

โดย สมชาย เวชวิทย์

- ลูกไก่แสนกล ของ รำพุด แก้วงาม วาทภาพโดย

สมชาย เวชวิทย์

ข. ระดับเด็กชั้นประถมศึกษา (อายุ 6-11 ปี)

รางวัลคีเอน - เพื่อนแท้ ของ อำนาง เป็นสบาย วาทภาพโดย

วิน (นามแฝง)

รางวัลชมเชย - แกนพบพานก ของ ดัดดา เหมทานันท์ วาทภาพ

โดย ประสบโชค นวพันธุ์พิพัฒน์

- คะเหียนเข้ากรุง ของ ไพโรจน์ อีสโรวงศ์

วาทภาพโดย บุญส่ง ประสิทธิ์วิภาต

- แม่หนูผูกตาหาญ ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์

วาทภาพโดย อรุณ วัชรสวัสดิ์

ค. ระดับเด็กถนัดวัยรุ่น (อายุ 11-14 ปี)

ประเภทบันเทิงคดี

รางวัลคีเอน - หมู่บ้านอรบจันทร์ ของ มาดา คำจันทร์ (เจริญ

มาดาโรจน์)

- ร่างวัดชมเชย - ไข่นุ้ยไปโรงเรียน ของ มานพ แก้วสนิท
 - สรวอยแสงแดง ของ สุวรรณี่ สุขนชา (สุวรรณี่
 สุขนธเพียง) วาภาพโดย แพ้ท (นามแฝง)

ประเภทสารคดี

- ร่างวัดคีเณ - คู่มือเลี้ยงคูปลา ของ วิริยะ สิริสิงห วาภาพโดย
 บอณ (นามแฝง)

- ร่างวัดชมเชย - กีฬาไทย ของ สมบัติ จำปาเงิน วาภาพโดย
 บอณ (นามแฝง)

จิตรกรรมไทย ของ วิบูลย์ ศิวสุวรรณ

ประเภทคำประพันธ์

- ร่างวัดคีเณ - ไม่มี

- ร่างวัดชมเชย - ไม่มี

พ.ศ. 2524

ก. ระดับเด็กเริ่มหัดอ่าน (3-5 ขวบ)

- ร่างวัดคีเณ - ไม่มี

- ร่างวัดชมเชย - บ้านของจุก ของ สัตยญา ริมวังตระกูล
 - บุษทองแค้นมหัศจรรย์ ของ สุนทรา จึงพิชาญวนิชย์
 วาภาพโดย ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์
 - หางใครเอ๋ย ของ เอื้อพร (นามแฝง) วาภาพ
 โดย คุณ
 - หุบเขาแห่งความดี ของ มนตรี แพทย์เพียร

ข. ระดับเด็กชั้นประถมศึกษา (อายุ 6-11 ขวบ)

รางวัลดีเด่น - जूबा ของ อำนาจ เย็นสบาย วาภาพโดย
วิน.พี.พี.

รางวัลชมเชย - ความเคียมเมชิญโลก ของ มัตติกา คัมพันท์
วาภาพโดย ประสพโชค นวพันธุ์พัฒนา

- บูน บูน รถไฟมาแล้ว ของ วาสนา สกุดทอง
วาภาพโดย อรุณ วัชรสวัสดิ์

- แมมคเจ้าปัญญา ของ วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ วาภาพ
โดย บุญง โกวินท์

ค. ระดับเด็กก่อนวัยรุ่น (12-14 ขวบ)

ประเภทบันเทิงคดี

รางวัลดีเด่น - ขนานอยกต่างทุ่งนา ของ จำลอง ฝั่งชลจิตร

รางวัลชมเชย - กระทอนน้อยกต่างทุ่ง ของ ท่านุ ชินประเสริฐ
วาภาพโดย ไพโรจน์ คาวประคัมวงษ์

- เด็กชายขาวเด ของ พนม นันทพฤษ์ วาภาพ
โดย พิชญ์ ชีระณก

- หัวใจดวงน้อย ของ สีฟ้า (นามแฝง)

ประเภทสารคดี

รางวัลดีเด่น - ไม่มี

รางวัลชมเชย - การค้นวิทยาศาสตร์ ของ อำนาจ เจริญรัตน์
วาภาพโดย สุกรี วัชรพรรณ

- ชีวิตใต้ทะเลไทย ของ สุรินทร์ มัจฉาชีพ

- ชีวิตอมตะ ของ ชัยวัฒน์ คุประตกุล

ประเภทคำประพันธ์

รางวัลคีเณ - ไม่มี

รางวัลชมเชย - นิทานภาพพุทธรักษา ของ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ
วาทภาพโดย นิรมิตร มงคลรัตน์

ง. หนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก

รางวัลคีเณ - ไม่มี

รางวัลชมเชย - คีตกอกออกถ้ำดังกาย ของ เพิ่มพล โปธิ์เพิ่มแหม
- แผนวิเศษ ของ ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์
- ลิมตัด ของ ปรีชา พรหมพงศ์

พ.ศ. 2525

ก. ระดับเด็กเริ่มหัดอ่าน

รางวัลคีเณ - หมา ดา แปะ ข้ามสะพาน ของ วิสุทธิ์ สุทธิศรีธธา

รางวัลชมเชย - รับไม้อื่น ของ ไมตรี ดิมปชาติ วาทภาพโดย

พันธ์คีคี
- สูง - เกย ของ ประชุมพร สุวรรณตรา
วาทภาพโดย สุมิตร เจนณวาสน์

- หนูป้อมแจมใส ของ สีฐาน วาทภาพโดย รัชนีพรรณ

ข. ระดับเด็กชั้นประถมศึกษา (6-11 ขวบ)

รางวัลคีเณ - หมี่ใหญ่จัญญ์ ของ พูนศรี คัมภีร์ปกรณ์ วาทภาพ
โดย อึ้ง

รางวัลชมเชย - ควงอาทิตย์ ของ ประชุมพร สุวรรณตรา
วาทภาพโดย สุมิตรา ทรงสัจย์

- นกดางแอน ของ อำนาจ เย็นสบาย วาควา

โดย วิน

- อุทธิราหู ของ จ้อย นันทิวชิรินทร์ วาควา โดย ทอง

ค. ระคับ เด็กถอนวัยรุน (12-14 ขวบ)

ประเภทบันเทิงคดี

รางวัลดีเด่น - ลูกป่า ของ มาดา คำจันทร์

รางวัลชมเชย - จดหมายถึงลูก ของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์

วาควาโดย ผดุง พรหมมุด

- บองหล้า ของ พนม จันทรพฤษย์ วาควา โดย

จีรศักดิ์ สีนรัตน์

ประเภทสารคดี

รางวัลดีเด่น - ไม่มี

รางวัลชมเชย - เปลือกหอยของไทย ของ สุรินทร์ มัจฉาชีพ

วาควาโดย สุรินทร์ มัจฉาชีพ

- เมืองไทย ของ สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ วาควา

โดย รัตนโชค

- สมุทรภาพไทยยุคสัตว์หิมพานต์ ของ สุวรรณยา

วาควาโดย ประสงค์ พวงดอกไม้

ประเภทคำประพันธ์

รางวัลดีเด่น - ไม่มี

รางวัลชมเชย - หญิงดี ของ กรวดิ วรรณกร

ง. หนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก

รางวัลดีเด่น - ขอยฟ้าแผลง ของ แมวเหมียว

- รางวัลชมเชย - แก้วสารพัดนึก ของ แมวเหมียว
 - โดมาเพื่อนแก้ว ของ อัมภา ศรีสวัสดิ์ วาภาพ
 โดย ประสพโชค นวพันธุ์พัฒนา

พ.ศ. 2526

ก. ระดับเด็กเริ่มหัดอ่าน (3-5 ขวบ)

รางวัลดีเด่น - หนูออกวาคบ้าน ของ อูไร พ้าคุ้ม วาภาพโดย
 ฝาชนหนู (นามแฝง)

รางวัลชมเชย - เขาคือใคร ของ พรจันทร์ จันทรมิธ วาภาพ
 โดย มนตรี แพทย์เพียร

- ชาย - ขาว ของ ประชุมพร สุวรรณตรา
 วาภาพโดย สุมิตรา ทรงสัคย์

- บ้านพาหนะ ของ เขียว เอ็น เซค และกานต์มณี
 ศักดิ์เจริญ วาภาพโดย เขียว เอ็น เซค

ข. ระดับเด็กชั้นประถมศึกษา (6-11 ขวบ)

รางวัลดีเด่น - ต้นไม้มีเพื่อน ของ สุเทพ จิตรรัตน์ วาภาพโดย
 วีระ มณีรัตนะพร

รางวัลชมเชย - กระต่ายจอมไว ของ ประชุมพร สุวรรณตรา
 วาภาพโดย สมบัติ คิ้วอก

- นายพยัญชนะ ของ ยศนันท์ (นามแฝง)
 วาภาพโดย มนตรี แพทย์เพียร

ค. ระดับเด็กก่อนวัยเรียน

ประเภทบันเทิงคดี

รางวัลดีเด่น - เพื่อนแท้ ของ ทานู อันประเสริฐ วาภาพโดย
 สมบัติ คิ้วอก

- รางวัลชมเชย - จดหมายถึงคุณยาย ภาค 3 ของ โสภาค สุวรรณ
 วาภาพโดย กวอลิติ ค่อมพิวกราฟิค
- อุณห์นาท ของ ส.ชุมสุวรรณ วาภาพโดย
 มนตรี แพทย์เพียร
- หุ่ยส์ อีโก้ และเพื่อน ๆ ของ เจตนาพร (นามแฝง)

ประเภทสารคดี

- รางวัลที่หนึ่ง - ไม่มี
- รางวัลชมเชย - ประวัตินักวิทยาศาสตร์ไทย ของ สมบัติ จำปาเงิน
 - ว้าวไทย ของ ยุพิน ชชาติรี วาภาพโดย
 ศรารัตน์ สิงหนาท

ประเภทคำประพันธ์

- รางวัลที่หนึ่ง - ไม่มี
- รางวัลชมเชย - สีกวาสุภานิก เล่ม 1-3 ของ ชอทิพย์ สิริติภรณ์
 วาภาพโดย โทสินทร์ ชิตามร

พ.ศ. 2527

ก. ระดับเด็กเริ่มหัดอ่าน (3-5 ขวบ)

- รางวัลที่หนึ่ง - ลูกสัตว์หามา ของ จิตอารมย์ สวัสดิ์ชิตัง วาภาพ
 โดย อธิธิพล วาทะวิณะ
- รางวัลชมเชย - พลายดำกวน ของ วิริยะ สิริสิงห วาภาพโดย
 ประสพโชค นวพันธุ์พิพัฒน์
- ลูกหมี่มัน้อง ของ ประชุมพร สุวรรณครา วาภาพ
 โดย พรพรรณ ศุภรเจริญ
- สิบสหาย ของ ประชุมพร สุวรรณครา วาภาพ
 โดย พรพรรณ ศุภรเจริญ

ข. ระดับเด็กชั้นประถม (6-11 ขวบ)

รางวัลดีเด่น - ก.ช. ชับชาน ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และ
วีระศักดิ์ ชูชื่นธิน วาดภาพโดย ประทอง กูด
พงษ์ไพบูลย์

รางวัลชมเชย - ข้าวเหนียว ของ อิทธิพล วาทีระวัณณะ วาดภาพ
โดย อิทธิพล วาทีระวัณณะ

- พลร่มเมือง ของ ชยศักดิ์ อกุลยพิสุทธิมาศ
วาดภาพโดย สิริญา ริบวังตระกูล

- พระอาทิตย์พักผ่อน ของ อรุณรัตน์ วิวรรณะเกษ
วาดภาพโดย เมืองไทย บุณมาโร

ค. ระดับเด็กก่อนวัยเรียน (12-14 ขวบ)

ประเภทปั้นเหน็บคู้

รางวัลดีเด่น - เหยี่ยวขาวควน ของ ส.พุ่มสุวรรณ วาดภาพโดย
จารุพงษ์ จันทร เพชร

รางวัลชมเชย - เที่ยวไปในวันหยุด ของ ประพิณ ออกเวหา
วาดภาพโดย ถนัด

- ไผ่คอมแคะ ของ ส.พุ่มสุวรรณ

- โลกของหนูแหวนเดิม 2 ของ ศราราก

ประเภทสารคดี

รางวัลดีเด่น - เที่ยววัดโพธิ์ ของ สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงศ์ วาดภาพ
โดย ปราโมทย์ เจริญศรี

รางวัลชมเชย - คอมพิวเคอร์ที่รัก ของ กรรชิต มาตย์วงศ์
วาดภาพโดย ไพโร

- เครื่องจักสาน ของ วินัย วิริยะปานนท์
- พระบิณฑุศาสตรไทย ของ สิงห์โต ปุกหุต
วาทภาพโดย เอนก นาวิกมูล

ประเภทคำประพันธ์

- รางวัลดีเด่น - ไม่มี
- รางวัลชมเชย - สาวรณ ของ กรวดี วรรณกร
- ง. หนังสือถาวรต้นและนิยายภาพสำหรับเด็ก
- รางวัลดีเด่น - ไม่มี
- รางวัลชมเชย - วิทยาศาสตร์รอบคัว ของ สุรพล พิทยาสกุล
วาทภาพโดย พล พิทยาสกุล และสุธรรม
ถึงवालไล

พ. ศ. 25 28

- ก. ระคัมเด็กเริ่มหัดอ่าน (3-5 ขวบ)
- รางวัลดีเด่น - น้ำใจ ของ พรจันทร์ จันทรวิมต วาทภาพโดย
พิสิทธิ ทับทอง
- รางวัลชมเชย - คนเก่ง ของ พรจันทร์ จันทรวิมต วาทภาพโดย
กคุณระจกเงา
- ปาของไพร ของ ศศิธร สิ้นคนารักษ์ วาทภาพโดย
เกริก ยูนพันธ์
- ดินนอยอวกเงา ของ อำนาง เป็นสบาย วาทภาพ
โดย วิน

ข. ระดับเด็กชั้นประถมศึกษา (6-11 ขวบ)

รางวัลดีเด่น - เจ้าเบิ้ม ของ ม.ด.จ้อย นันทวิจิตรินทร์ วาดภาพ
โดย สุมิตรา ทรงสตัย

รางวัลชมเชย - กบ ของ ศิริระ คราวุช วาดภาพโดย ปรีชา บานแย้ม

- ถั่วลิสง ของ กิงบุญ ธีรชาติ วาดภาพโดย ปู้

- กิ้งก่าไปเยี่ยมเพื่อน ของ พลพิพย์ เพชรปาลี

วาดภาพโดย บุญสม จันทร์คงฉาย

- ผีเสื้อกับทุ่งหญ้า ของ วินัย รอกจ่าย วาดภาพโดย

เกริก บุญพันธ์

- วันสงกรานต์ ของ อารีย์ อัครปรถารกุล วาดภาพ

โดย สุธรรม กิงวาลไกร

ค. ระดับเด็กก่อนวัยเรียน (12-14 ขวบ)

ประเภทสาวรคคี่

รางวัลดีเด่น - วันเวลาแสนงาม - วันรุ่งทอสาย ซุควัยฝันวันเยาว์

1-2 ของ พินุดศักดิ์ ละครพด วาดภาพโดย

ประพิศพงค์ มาตากรุ

รางวัลชมเชย - บ้านพิลึก ของ ว.วินิจัยกุล

- นางอุทัยคินแค้นมหัศจรรย์ ของ เจตนาพร

- โลกสีน้ำเงิน ของ อัศศิริ ธรรมโชติ วาดภาพโดย

วิมลวรรณ เบญพาต

ประเภทสาวรคคี่

รางวัลดีเด่น - แม่ชอบฟ้ากว้าง ของ ก้องสตับคาย

รางวัลชมเชย - ประติมากรรมไทย ของ วิบูลย์ ดีสุวรรณ

- พืชสมุนไพรเล่ม 2 ของ สมสุข มัจฉาชีพ วาดภาพ
โดย สุรินทร์ มัจฉาชีพ
- ร. เรือพายไป ของ อัมภา ศรีสวัสดิ์ วาดภาพโดย
ธีระพันธ์ ลอไพมูญย์

ประเภทคำประพันธ์

- รางวัลดีเด่น - ไม่มี
 - รางวัลชมเชย - ไม่มี
 - ง. หนังสือการ์ตูนและนิยายภาพสำหรับเด็ก
 - รางวัลดีเด่น - ไม่มี
 - รางวัลชมเชย - ไม่มี
- พ.ศ. 2529
- ก. ระดับเด็กเริ่มหัดอ่าน (3-5 ขวบ)
 - รางวัลดีเด่น - จิงโจ้น้อย ของ พรจันทร์ จันทรวิมล วาดภาพโดย
 พล พิทยาสกุล
 - รางวัลชมเชย - เรียนรู้อย่างง่าย ของ พี่แฉะ วาดภาพโดย
 หนงศักดิ์ พุ่มศรีพักตร์
 - ลูกสัตว์แคงตัว ของ พรจันทร์ จันทรวิมล
 วาดภาพโดย สุกิจ - สิริินภา
 - 12 เดือนของไทย ของ ประชุมพร สุวรรณครา
 วาดภาพโดย ปู่
 - ข. ระดับเด็กชั้นประถมศึกษา (6-11 ขวบ)

ประเภทบันเทิงคดี

 - รางวัลดีเด่น - ไม่มี

- รางวัลชมเชย - บึงน้อยในสวน ของ สิริินทร์ ชวงโชติ วาภาพโดย
 สุมิตรา ทรงสัคย์
- ยาของคุณย่า ของ พ.ญ. นพมาศ ชูวรเวศ และ
 วินัย รอดจาย วาภาพโดย พีระ นาคจีน
- ลูกหงส์ศักดิ์ชัย ของ พรจันทร์ จันทร์วิมล วาภาพ
 โดย จารุพงษ์ จันทร์เพชร

ประเภทสารคดี

- รางวัลดีเด่น - พืชที่เป็นพิษ ของ สิริินทร์ ชวงโชติ วาภาพโดย
 ชีระพันธ์ ลอไพบุตย์
- รางวัลชมเชย - กีฬาโอลิมปิกสัตว์ ของ พลับพลึง มูลศักดิ์
 วาภาพโดย อธิธิพล วาทะวิณะ
- นกยูง ของ กิ่งบุญ ชีระชาติ วาภาพโดย
 จารุพงษ์ สมจิต
- สัตว์ไต่ทะเล ของ พิเชษฐ์ คุลาทิพย์ วาภาพโดย
 จารุพงษ์ สมจิต

ประเภทคำประพันธ์

- รางวัลดีเด่น - รถไม้ของขวัญ ของ อธิธิพล วาทะวิณะ
- รางวัลชมเชย - กวางศักดิ์ชัย ของ อุกม คุจศรีวัชร วาภาพโดย
 จุลินทร์ เวียงนนท์
- เพื่อนของคึก ของ สุริน กล้ายรามัญ วาภาพโดย
 ทนงศักดิ์ พุมศรีพิภตร์
- เมล็ดข้าวสีขาว ของ อัมพร อังศรีพวง วาภาพ
 โดย บุญสม จันทร์ทรงฉาย

ค. ระดับเด็กก่อนวัยเรียน (12-14 ขวบ)

ประเภทบันเทิงคดี

- รางวัลคีตะเด่น - บิณฑุชชอบฟ้า ของ ส. พุ่มสุวรรณ วาภาพโดย
จารุพงษ์ จันทรเพชร
- รางวัลชมเชย - คฤद्याณจูภัย ของ ส. พุ่มสุวรรณ วาภาพโดย
จารุพงษ์ จันทรเพชร
- ชีวิตบ้านนา ของ ท่าม อ้นประเสริฐ
- พร้าวแสงรุ่ง ของ วาวแพร วาภาพโดย
กฤษณะ นพอภิรักษ์กุล

ประเภทสารคดี

- รางวัลคีตะเด่น - ราชบุรีมีโอ่ง ของ ปรีดา ปัญญาจันทร์ วาภาพโดย
วรพันธ์ มากทรัพย์ศรี
- รางวัลชมเชย - การละเล่นหุ่น ของ วดี กัดหนัด และชัยณรงค์
ชวนะชิต
- ข้าวเหนียวขาว ของ ประพิน ออดเวหา วาภาพ
โดย มนตรี จันทน์สุคนธ์
- เลเซอร์ ของ ชัยวัฒน์ คุประตกุล วาภาพโดย มณฑ

ประเภทคำประพันธ์

- รางวัลคีตะเด่น - เด็กน้อย ของ วาวแพร วาภาพโดย อิวาชาภิ
ธิธิโร
- รางวัลชมเชย - ราชามูขุ ของ สลวย โรจนสโรช วาภาพโดย
ธีระพันธ์ ลอไพบุลย์
- หน้าต่างคอกไม้ ของ มาชา
- อุสา - บารส ของ ฤกษิณ ปรีคีสนิท วาภาพโดย
วีรคัน ไม้เจริญ

ง. หนังสือวารสารและนิยายภาพสำหรับเด็ก

รางวัลดีเด่น - ไม่มี

รางวัลชมเชย - นิตยสารตุ๊กตา ของ ตุ๊กตา

- มะม่วงกลวงบึง ของ แมวเหมียว

- สุกสาคร ของ ประยุกต์ เงามระจาง และคณะ

- หนังสือมหัศจรรย์ ของ เสรีภาพ

จ. หนังสือสวยงามสำหรับเด็ก

รางวัลดีเด่น - ไม่มี

รางวัลชมเชย - ตุ๊ก ตุ๊ก ขี้ต๊อ ของ พรจันทร์ จันทรวินิต

วาทภาพโดย พิสิทธิ์ ทัพทอง

- นกน้ำ ของ พิเชษฐ์ คุลาทิตย์ วาทภาพโดย

จารพงษ์ จันทรเพชร

- รถไม้ของขวัญ ของ อิทธิพล วาทีวณิช

พ.ศ. 2530

ค. ระดับเด็กเริ่มหัดอ่าน (3-5 ขวบ)

รางวัลดีเด่น - ไม่มี

รางวัลชมเชย - ลุงน่าจะไปไหน ของ วิภา ศิริสวัสดิ์ วาทภาพโดย

ทนงศักดิ์ พุ่มศรีพักตร์

- ลูกโป่งสวรรค์ ของ อำนวย เย็นสบาย วาทภาพ

โดย พิสิฐ ทัพทอง

ข. ระดับเด็กชั้นประถมศึกษา (6-11 ขวบ)

ประเภทบันเทิงคดี

รางวัลดีเด่น - ไม่มี

- รางวัลชมเชย - กระดาษเจาะรู ของ บุญถึง แน่นหนา วาภาพโดย
ไพฑูรย์ บุญภานนท์
- ผีเสื้อกับผึ้งน้อย ของ อำนวย เย็นสบาย
วาภาพโดย โทล ดี
- ร่ายยาว ของ ม.ด. จ้อย นันทวิชรินทร์
วาภาพโดย พีระ นาคจีน
- สำนึกของปลาทอง ของ วิรุณ คังเจริญ
วาภาพโดย จารุพงษ์ จันทรเพชร

ประเภทสารคดี

- รางวัลดีเด่น - นกเงือกไทย ของ ภู ตะนาวศรี วาภาพโดย
สกล ปลื้มถนอม
- รางวัลชมเชย - ชิง ของ ปรีดา ปัญญาจันทร์
- เพื่อนชาวคอย ของ ทศนีย์ ศรีมงคล วาภาพโดย
ธีระพันธ์ ดอไพบุญย์
- สัตว์เด็ก ๆ ที่พิเศษ ของ สิริินทร์ ชวงโชติ และ
นันทนา ประจวบเหมาะ วาภาพโดย
สุมิตรา ทรงสัจย์

ค. ระดับเด็กก่อนวัยเรียน (12-14 ขวบ)

ประเภทบันเทิงคดี

- รางวัลดีเด่น - เด็กชายมะลิวัลย์ ของ ประภัสสร เสวิกุล
วาภาพโดย "ปิ่น"
- รางวัลชมเชย - ชายแดน ของ ท่านุ อ้นประเสริฐ วาภาพโดย
ธีระพันธ์ ดอไพบุญย์
- เพลงดวงดาว ของ วาวแพร วาภาพโดย
ปิยานันต์ ประสารราชกิจ

- มหกรรมในท้องทุ่ง ของ อัครศิริ ชรรณโชติ
วาทภาพโดย เตรีียม ชาชุมพร

ประเภทสารคดี

- รางวัลคีเคน - มรดกไม้ ของ จารุพงษ์ จันทรเพชร
- รางวัลชมเชย - คนบนคอยเรือ อีกล ของ สมัย สุทธิธรรม และ
สมชาย แสงเกษ
- ธงไทย ของ บุพร แสงทักษิณ วาทภาพโดย
อภิสิทธิ์ ชื่นชมภู
- ฝั่งและน้ำฝั่ง ของ สิริวัฒน์ วงษ์ศิริ

ประเภทคำประพันธ์

- รางวัลคีเคน - ไม่มี
- รางวัลชมเชย - ดอกไม้เอย ของ ท่าน อ้นประเสริฐ วาทภาพ
โดย คำรง แนวศรีนาค

ง. หนังสือการ์ตูนและนิยายภาพสำหรับเด็ก

- รางวัลคีเคน - ไม่มี
- รางวัลชมเชย - นิยายสารคดี ของ คุ๊กตา (พิมพ์ เทพลีห์)
- ป่าราบ ของ แฉวเหมียว
- หมาคอ ของ วิชา พรหมจันทร์

จ. หนังสือสวยงามสำหรับเด็ก

- รางวัลคีเคน - ไม่มี
- รางวัลชมเชย - เที่ยวงานวัด ของ ทศศิริ วัชรพลปัญญา วาทภาพ
โดย อธิพิล วาทะวะชนะ
- ลูกโป่งสวรรค์ ของ อานาจ เบ็นสบาย วาทภาพ
โดย พิสิทธิ์ ด้บทอง
- สำนักของปลาทอง ของ วิรุณ ตั้งเจริญ

2.8 รางวัลบัวหลวงของธนาคารกรุงเทพ จำกัด

รางวัลบัวหลวง เป็นรางวัลที่ธนาคารกรุงเทพ จำกัด จัดให้มีขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2517 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้หนังสือที่เหมาะสมแก่วัยของเยาวชน เป็นการสนับสนุนให้การศึกษาเขียนหนังสือสำหรับเยาวชน และเพื่อให้บุคคลทั่วไปตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีหนังสือสำหรับเยาวชนเพิ่มมากขึ้น การประกวดแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทประถมศึกษา ต้อง เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กวัยประถมศึกษาตอนปลาย เนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลที่น่าสนใจ

ประเภทมัธยมศึกษา ต้อง เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กวัยมัธยมศึกษาตอนต้น เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ หรือบุคคลที่ได้รับความสำเร็จในอาชีพ อันจะเป็นประโยชน์แก่ชุมชน

รางวัลบัวหลวงในส่วนที่เป็นหนังสือสำหรับเยาวชนนั้น มีการประกวดทุก 2 ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ครั้นถึงปี พ.ศ. 2521 ใ้คงการประกวดหนังสือดังกล่าวลง แต่ยังคงมีการประกวดหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ตลอดมาจนปัจจุบันนี้

รายชื่อหนังสือชนะเลิศการประกวดรางวัลบัวหลวง ของ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

พ.ศ. 2517-2521

<u>ชีวประวัติของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช</u>	โดย พุ่ม บุษราภรณ์
<u>ชีวประวัติ ม.ร.ว. เทพฤทธิ์ เทวกุล</u>	โดย โสภี สุขศก
<u>ยอดคน</u>	โดย ชัย เรืองศิลป์
<u>ชีวประวัติอัลเบิร์ต ไอสไตน์</u>	โดย ฉันท นรงค์ชวนะ
<u>ชีวประวัติของ "หญิง"</u>	โดย ประเสริฐ ทัพสกลยุทธ
<u>บุญใจ</u>	โดย ถวิล วัชรานุกร
<u>สมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร</u>	โดย ประนอม พังงา
<u>ชีวิตวัยเรียนของหลวงสุขุมพันธุ์ประสิทธิ์ (ประสิทธิ์ สุขุม)</u>	
<u>ยอดนักกีฬา</u>	โดย เอนก นาวิกมูล
<u>เกิดเป็นหมอ</u>	โดย วรวิทย์ วิศิษฐ์กิจการ
<u>วัยเด็กของคนดัง</u>	โดย ดำจวน มงคลรัตน์

การเผชิญโชคของนายทองคำ

โดย เอนก นาวิกมูล

บุญสง

โดย "ขวัญชาติ"

ชีวิตใหม่

โดย สมพงษ์ พละสุรย์

บ้านบุญอุทิศแด่

โดย "คนัยศักดิ์"

จากชวานามาเป็นเจ้าของฟาร์ม

โดย ชัยนันท์ นันทพันธุ์

2.9 รางวัลอนุสรณ์ ว.ณ ประมวลมารค

รางวัลนี้ หนังสือพิมพ์สตรีสาร ใ้จัดให้มีขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงพระนามพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต หลังจากที่สูญเสียพระชนม์ชีพ เมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2520 ที่หมู่บ้านเหนือคลอง ตำบลบ้านสอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ขณะทรงปฏิบัติภารกิจแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การสูญเสียพระองค์ท่านหมายถึงการสูญเสียผู้ทรงอัจฉริยะทางงานประพันธ์ไปพระองค์หนึ่งอย่างน่าเสียดายยิ่ง ผลงานทางด้านวรรณกรรมของพระองค์ มีส่วนสร้างสรรค์ให้แก่วงวรรณกรรมไทยอยู่มาก

ในปีแรก (ปี 2520) หนังสือพิมพ์สตรีสารใ้จัดรางวัลนี้มอบให้แก่เรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในหนังสือสตรีสารในปี 2520

ปีต่อมา หนังสือพิมพ์สตรีสารใ้ขอความร่วมมือจากสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเปิดการพิจารณาคัดสินใ้รางวัลวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นประจำปีอยู่เหมือนกัน ใ้รับเรื่องสั้นในสตรีสารรวมพิจารณาค้วย และเสนอใ้ใช้ชื่อรางวัลสำหรับเรื่องสั้นว่า "รางวัลอนุสรณ์ ว.ณ ประมวลมารค" สมาคมภาษาและหนังสือใ้พิจารณาคัดสินและมอบรางวัล (ปี พ.ศ.2522) ในวันประชุมใหญ่ของสมาคม 28 ตุลาคม 2522 อันใ้แก่

1. เรื่องของ มานพ. ดนอมศรี ชื่อ ลมหายใจของคอกไม้ (ตีพิมพ์ในหนังสือ นุ่ม - สาว)

2. เรื่องของ ว. วิพุธ ชื่อ หมอวิเศษ (ตีพิมพ์ในสตรีสาร)

3. เรื่องของ ศรี คาวเรือง ชื่อ คนคายน้ํา (ตีพิมพ์ในหนังสือเศรษฐกิจ) การให้รางวัลเรื่องสันปี 2522 คณะหนังสือพิมพ์สตรีสารพิจารณาบททวนใหม่ ถึงวิธีการจัดให้รางวัลและเห็นว่าสมควรจะใช้วิธีของปีแรก (2520) คือเชิญกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางวรรณกรรมคัดเลือกในบรรดาเรื่องเฉพาะที่ตีพิมพ์ในสตรีสารเท่านั้น เพื่อรับรางวัล "อนุสรณ์ ว.ณ ประมวลุมารค" สืบไป แม้จะเป็นการประกวดระหว่างเรื่องในขอบเขตที่จำกัด ก็มีความเหมาะสมในด้านการดำเนินงานของหนังสือพิมพ์สตรีสาร

2.10 รางวัลกองทุนอนุสรณ์จอห์น เอ. เอकिन (The John A. Eakin Memorial Fund) รางวัลนี้ตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึง คร. เอकिन ชาวอเมริกัน ผู้ซึ่งสนใจในวรรณกรรม คร. เอकिन ได้เดินทางมาประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2473 และถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2472 คร. เอकिन เป็นผู้สร้างโรงเรียน "กรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย" ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงท่าน คณะกรรมการจึงได้ตั้งรางวัลในนามของท่าน เพื่อส่งเสริมวรรณกรรมไทย เนื่องในวาระครบรอบ 50 ปี แห่งมรดกกรรมของ คร. เอकिन ในวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2522 ผลการประกวด ปี 2522

รางวัลดีเด่น ได้แก่ ไปสัมมนาเมืองควบอย ของ ศิริมา อภิจาริน

(วรรณกรรม นวนิยาย)

รางวัลชมเชยพิเศษ ได้แก่ ไอนิล ของ สีฟ้า (ม.ด. ศรีฟ้า มหาวรรณ)

2.11 การประกวดหนังสือของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหนึ่งมีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ หน้าที่หลักคือส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ริเริ่มและเร่งรัดให้มีการเผยแพร่วัฒนธรรมอันจะเป็นประโยชน์ในการศึกษา เศรษฐกิจการเมืองและสังคมระหว่างประเทศ รวมทั้งมีหน้าที่ร่วมมือและประสานกับส่วนราชการรัฐวิสาหกิจและเอกชน ในการดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้แบ่งงานวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา คือ สาขาศิลปะ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาช่างฝีมือ สาขากีฬาและนันทนาการ และสาขาคหกรรม

กิจกรรมที่เกี่ยวกับการหนังสือสำหรับเด็กนั้น สำนักงานฯ ได้กำหนดแผนงานไว้ในสาขาศิลปะ โดยตั้งเป็น "โครงการวิจัยและพัฒนา งานวัฒนธรรมด้านศิลปะ" ระหว่าง พ.ศ. 2522-2529 กิจกรรมที่ได้กระทำแล้ว ได้แก่

2.9.1 การประกวดการเขียนหนังสือนวนิยายสำหรับเด็กอายุ 12-15 ปี เป็นการประกวดนวนิยายสำหรับเด็กอายุ 12-15 ปี โดยเน้นเนื้อหาเพื่อให้เยาวชนได้รับความรู้มีแนวทางปฏิบัติ และมีความรู้สึกนึกคิดที่สอดคล้องกับแนววัฒนธรรมของชาติ มีความรักหวงแหนและมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย ผลการประกวดมีดังนี้

- รางวัลที่ 1 ไม่มีผู้ได้รับรางวัล
 รางวัลที่ 2 เรื่อง ลูกชนบท ของ นายสว่าง คงยก
 รางวัลที่ 3 เรื่อง รางวัลแห่งความดี ของ นางสาวทูนศรี เจริญพงษ์
 เรื่อง เมทินีคบเพื่อน ของ นายถนอม บินตา

2.9.2 การประกวดการเขียนหนังสือนวนิยายสำหรับเด็กอายุ 8-11 ปี และ 12-15 ปี เน้นเนื้อหาให้ความรู้และความบันเทิง มุ่งสร้างค่านิยมอันดี เช่น ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในศาสนา รักชาติและภูมิใจในวัฒนธรรมไทย ผลการประกวดมีดังนี้

1. นวนิยายสำหรับเด็กอายุ 8-11 ปี)
 เรื่อง จันทองสุ โดย ประสิทธิ์ เครือสิงห์
 เรื่อง ฉันรักชนบท โดย สว่าง คงยก
 เรื่อง ความเปลี่ยนแปลงของเนี่ยน โดย สุทธิใจ ฉายศรี

2. นวนิยายสำหรับเด็กเยาวชน ปี 2524 (อายุ 12-15 ปี)
 เรื่อง ปอเนาะที่รัก โดย ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์
 เรื่อง เบ็กรุดแห่งชีวิต โดย สว่าง คงยก
 เรื่อง เอก โดย นางสาวสิริกัญญา ภาณุจันทุสสิริ

นอกจากจัดให้มีการประกวดหนังสือดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว สำนักงาน

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติยังมีโครงการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กเยาวชนชุด "คำรงค์ไทย" โดยมุ่งหมายให้เยาวชนมีหนังสืออ่าน ที่ให้ทั้งสาระความรู้และความบันเทิงควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามแก่เยาวชน ชุด "คำรงค์ไทย" ที่พิมพ์เผยแพร่แล้ว คือ อรุณเบิกฟ้า นภาพริศแสง แจรงเจ๊กหล้า รัตนาไพบ พิไลโกสินทร์ สิริทรเลขา ธีราภรณ์ ภัทรชนนี นารีรัตนา

ส่วนการแปลหนังสือสำหรับเด็กเยาวชน สำนักงานฯ ก็ได้จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง "นิทานกตัญญู ไทย-จีน-ญี่ปุ่น" ทั้งนี้โดยมีความมุ่งหมายให้เยาวชนสำนึกในความกตัญญู อันเป็นวัฒนธรรมที่เด่นชัดของชาวเอเชีย

2.12 รางวัลปีเด็กสากลแห่งชาติ ของศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาค้นหาสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้ดำเนินการพิจารณาคัดเลือกผลงานของสื่อมวลชน ที่เสนอเกี่ยวกับเด็กในรูปแบบของการจัดรายการสำหรับเด็กทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีวิทยุโทรทัศน์ สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือเด็กจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ผู้จัดทำและผู้เขียนหนังสือเด็กที่มีคุณค่า เป็นการฉลองปีเด็กสากลและฉลองวันเด็กแห่งชาติด้วย

สำหรับคณะกรรมการฝ่ายโครงการศึกษาและส่งเสริมปีเด็กสากล พ.ศ. 2523 ได้จัดดำเนินงานปีเด็กสากล ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2522 ถึง ธันวาคม 2522 โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ 11 หน่วยงาน ได้แก่ กรมตำรวจ กรมประชาสงเคราะห์ กรมการพัฒนาชุมชน กรมสามัญศึกษา สภาสตรีแห่งชาติสภาสังคม

สงเคราะห์แห่งประเทศไทย กรมการปกครอง สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร กรมพลศึกษา กรมศึดป่ากร โดยมีกรมการฝึกหัดครู เป็นผู้ดำเนินการและประสานงานซึ่งใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินงานจัดโครงการต่าง ๆ จำนวนเงิน 400,000 บาท (สี่แสนบาทถ้วน) โดยจัดดำเนินงานเป็น 6 โครงการ ดังต่อไปนี้

1. โครงการส่งเสริมความสามารถของเด็ก
2. โครงการส่งเสริมการวิจัยปีเด็กสากล
3. โครงการส่งเสริมสวัสดิศึกษาและเยาวชนสัมพันธ์
4. โครงการส่งเสริมของเล่นและผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็ก
5. โครงการสงเคราะห์เด็กที่ช่วยตนเองไม่ได้
6. โครงการสื่อมวลชนเพื่อพัฒนาเด็ก

โครงการทั้ง 7 ได้ดำเนินการพัฒนาคงต่อไปนี้ คือ

1. โครงการส่งเสริมความสามารถเด็ก ได้ดำเนินการเป็น 2 รายการ คือ จัดประกวดความสามารถทางด้านวาดภาพ และคัดเลือกเด็กที่มีพฤติกรรมดีเด่นมีส่วนร่วม โดยเน้นเด็กต่างจังหวัด ทั่วประเทศ ซึ่งมีวิทยาลัยครู 30 แห่ง เป็นผู้ดำเนินการ
2. โครงการส่งเสริมการวิจัยปีเด็กสากล ได้ส่งเสริมการวิจัยในด้านการศึกษาพิเศษสำหรับเด็ก โดยกรมการฝึกหัดครูเป็นผู้ดำเนินการ
3. โครงการส่งเสริมสวัสดิศึกษาและเยาวชนสัมพันธ์ โดยเน้นการจัดอบรมสวัสดิศึกษาแก่เด็กตามท้องที่ต่าง ๆ ซึ่งกรมตำรวจเป็นผู้จัดดำเนินการ
4. โครงการส่งเสริมของเล่นและผลิตภัณฑ์ของเล่นเด็ก โดยเผยแพร่วิธีทำของเล่นที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยของเด็ก และจัดนิทรรศการการประกวดการประดิษฐ์ของเล่นโดยสภาสตรีแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินงาน
5. โครงการสงเคราะห์เด็กที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ โดยจัดทำเป็นภาพยนตร์แสดงภาพของเด็กที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ และนำไปเผยแพร่ทั้งในพระนครและต่างจังหวัด กรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้ดำเนินงาน

6. โครงการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางค่าน้ำท่าและนันทนาการ โดยจัดซื้ออุปกรณ์ค่านันทนาการให้เขตต่าง ๆ เขตละ 7 แห่ง รวม 13 เขต ซึ่งมีกรมพลศึกษาเป็นผู้ดำเนินงาน

7. โครงการสื่อมวลชนเพื่อพัฒนาเด็ก โดยดำเนินการประกวดผลงานสื่อมวลชนที่เกี่ยวกับเด็กในรูปของสิ่งพิมพ์ การจรรยาบรรณวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
 หนึ่ง ในงานฉลองวันเด็กแห่งชาติครั้งนี้ กรมการฝึกหัดครูได้จัดกิจกรรมประกวดประเภทต่าง ๆ ดังรายการต่อไปนี้

1. การประกวดวาดภาพ
2. การประกวดร้องเพลง
3. การประกวดคนตรีไทย
4. การสัมภาษณ์เยาวชนและนักกีฬาดีเด่น
5. การทนายปัญหา
6. การจัดนิทรรศการผลงานปีเด็กสากล

ในการมอบรางวัลครั้งนี้ จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. รางวัลของโครงการปีเด็กสากลที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ได้แก่ โครงการสื่อมวลชนเพื่อพัฒนาเด็ก และโครงการฝ่ายประชาสัมพันธ์ ปีเด็กสากล 2522 ซึ่งจะขอรับรางวัลในส่วนแรก

สำหรับโครงการสื่อมวลชนเพื่อพัฒนาเด็กมีรางวัลดังนี้

- ผู้จรรยาบรรณวิทยุ 9 รางวัล
- ผู้จรรยาบรรณโทรทัศน์ 3 รางวัล
- สำนักพิมพ์ 3 รางวัล
- หนังสือวารสาร 4 รางวัล
- หนังสือเด็กระดับประถมต้น 9 รางวัล
- หนังสือเด็กระดับประถมปลาย 2 รางวัล

2. รางวัลสำหรับผู้ชนะการประกวดเนื่องในงานวันเด็กสากลแห่งชาติปีนี้ คือ
- รางวัลผู้ชนะการประกวดวาดภาพ
 - รางวัลผู้ชนะการประกวดการร้องเพลง
 - รางวัลผู้ชนะการประกวดดนตรีไทย

รางวัลของโครงการสื่อมวลชนเพื่อพัฒนาเด็ก

1. ผู้จัดรายการเด็กทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
- รายการคุยกับหลาน ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดลำปาง
รายการ เพื่อนคุย ทางสถานีวิทยุศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดย
 นางสาวคารากา ชวลิต และนางอรัญญา มิ่งเมือง
- รายการวิทยุสำหรับเด็กและผู้ปกครอง ทางสถานีวิทยุธรรมศาสตร์ โดย
 นางดวงทิพย์ วรพันธ์ และนางอรทัย ศรีสันติสุข
- รายการเด็ก ทางสถานีวิทยุ 91.9 กรป.กลาง โดย นางสาวจรรยา หิริโกกุล
- รายการเด็ก ทางสถานีวิทยุ ททท. ภาคละครเพลงและข่าว
- รายการเด็ก ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
- รายการเด็ก ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดหนองคาย
- รายการเด็ก ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครพนม
- รายการเด็ก ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร
2. ผู้จัดรายการทางสถานีโทรทัศน์
- รายการ นางฟ้า ทางสถานีโทรทัศน์สีช่อง 9 อสมท. นายวิสิทธิ์ วงศ์นาค
- รายการ เพื่อนของเค้ และ เสาร์สโมสร ทางสถานีโทรทัศน์สี 9 อสมท.
 และ สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 นายทวีศักดิ์ แสงสวัสดิ์กุล
- รายการ ยูวทัศน์ ทางสถานีโทรทัศน์สี 9 อสมท. นางศุภวรรณ สวนคิดปพงศ์

3. สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์หนังสือเด็กจำนวนมาก
สำนักพิมพ์ศึกษาภัณฑ์ - นายวิจิตร ศรีจันทร์ภักดิ์
สำนักพิมพ์บรรณกิจ - นายสมศักดิ์ เศษะเกษม
สำนักพิมพ์ดวงกมล - นายสมควร โสมณวัฒน์
4. วารสารเด็ก
วารสารชัยพฤกษ์ - นายวรปัญญา วงศ์ปุกหุค
วารสารสวิตา - นางสาวกนิษฐา กาญจนจारी
วารสาร เค็ถน้อยร้อยรู
วารสารสตรีสาร (ภาคพิเศษ สำหรับเด็ก) - นางสุรางค์ เปรมปรีดิ์
5. หนังสือสำหรับเด็กประถม
เรื่อง แมวน้อย ของ นายศักดิ์ชัย คันทิคม
เรื่อง จ้อยเรียนรู ของ รุ่งทิพย์ จันทรประทุม ภาพโดย
 มนตรี วีระวงศ์
เรื่อง หนูน้อยนักประคิษฐ์ ของ นายยงยุทธ ณะประ
เรื่อง หนูน้อยผู้ฮารี ของ ชุมพล อัทธาโส ภาพ ปรีดา ปัญญาจันทร์
เรื่อง ปลายทองเหลือง ของ จิระประภา บุญเนตร ภาพ พิมพ์อร ชุณหะ
เรื่อง คอยคิ่ง ของ นิพา ชญาวิภู ภาพโดย พิธิป จัง
เรื่อง ทุกคุกแสนวิเศษ ของ คริสติน สูงสว่าง ภาพโดย อรุณ วัชรสวัสดิ์
เรื่อง ทากน้อยผจญภัย ของ พรรณพิมล คชะสุต
เรื่อง ผีเสื้อของกาน ของ นภา พงศ์พิพัฒน์ ภาพโดย อรุณ วัชรสวัสดิ์
6. หนังสือเด็กระดับประถมปลาย
เรื่อง ขนบที่รัก ของ มานพ แก้วสนิท
เรื่อง ผู้เสียสละ ของ ทิพย์ ภาพโดย ณ

ผลงานดีเด่นสำหรับเยาวชนสาขาสื่อมวลชน 8 ประเภท

1. วารสารดีเด่นสำหรับเยาวชน 2524

ระดับอายุ 5 ปีขึ้นไป

สตรีสารภาคพิเศษ บริษัทการพิมพ์สตรีสาร จำกัด

สวิตา บริษัทสวิตาการพิมพ์ จำกัด

ระดับอายุ 11 ปีขึ้นไป

ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ หน่วยงานส่วนสามัญนิติบุคคลไทยวัฒนาพานิช

สตรีสาร บริษัทการพิมพ์สตรีสาร จำกัด

โลกวิทยาศาสตร์ สำนักงานธุรกิจและโฆษณา นิตยสารโลกวิทยาศาสตร์

ระดับอายุ 18 ปีขึ้นไป

อ.ส.ท. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ศิลปวัฒนธรรม โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์

เส้นทางท่องเที่ยว 457/57 ถนนอรุณอมรินทร์ ถนนบางยี่ขัน อำเภอ-

บางกอกน้อย กรุงเทพฯ

เพื่อนเส้นทาง 62 ซอยหลังสวน ถนนเพลินจิต กรุงเทพฯ

2. โฆษณาดีเด่นสำหรับเยาวชน

โฆษณา เวลาให้คุณ ของบริษัทสหพัฒนาปิโตรเลียม

โฆษณาชมเชย ไก่แก้มโพธิ์ ของธนาคารไทยพาณิชย์

3. ภาพยนตร์ดีเด่นสำหรับเยาวชน

เรื่อง กองขวานอัยยาแม

4. โทรทัศน์ดีเด่น

รายการ สโมสรรุ่งน้อย

สถานีโทรทัศน์กองทัพบกของ 5 สถานีสนับสนุนรายการสำหรับเยาวชนมากที่สุด

5. การคุ้มครองเด็กสำหรับเยาวชน

5.1 ประเภทบุคลากร

สำนักพิมพ์หนังสือการ์ตูนเพื่อเยาวชนตีพิมพ์ ได้แก่ สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช
599 ถนนไมตรีจิต กรุงเทพฯ

นักวาดการ์ตูนตลกเพื่อเยาวชนตีพิมพ์ ได้แก่ นายโอม วัชเวทย์ สำนักพิมพ์
เพื่อนการ์ตูน

นักวาดนิยายภาพเพื่อเยาวชนตีพิมพ์ ได้แก่ เตรียม ชาชุมพร

5.2 ประเภทผลงาน

5.2.1 หนังสือนิยายภาพ (นิยายภาพเล่มละ 1 บาท) เพื่อเยาวชนตีพิมพ์
ไม่มีผลงานสมควรได้รับรางวัล "ดีเด่น" แต่สมควรได้รับรางวัล "ชมเชย" ได้แก่

เรื่อง นี้หรือโรงเรียน โดย แคน สุคสาคร ของสำนักพิมพ์มิตรไมตรี
(การ์ตูนชุดเสริมปัญญา)

เรื่อง หยินกับพลอย โดย "นิกร รัตนกาญจน์" ของสำนักพิมพ์มิตรไมตรี

เรื่อง ความฝันของหลอ โดย "เชียร์ ชายทวีป" ของสำนักพิมพ์

บางกอกสาส์น

5.2.2 นิยายภาพขนาดสั้นเพื่อเยาวชนตีพิมพ์ ได้แก่ นิยายภาพชุด
ความหลังของจอน โดย เตรียม ชาชุมพร พิมพ์เป็นตอน ๆ ลงใน "ชัยพฤษ์การ์ตูน"
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

5.2.3 หนังสือการ์ตูนรายคาบเพื่อเยาวชน (อายุ 5 ปีขึ้นไป) ตีพิมพ์
ได้แก่หนังสือการ์ตูน ตุ๊กตา ของสำนักพิมพ์อุดมศึกษา ห้างหุ้นส่วนจำกัด อุดมศึกษาการพิมพ์

5.2.4 หนังสือการ์ตูนรายคาบเพื่อเยาวชน (อายุ 13 ปีขึ้นไป) ตีพิมพ์
ได้แก่หนังสือการ์ตูน เพื่อนการ์ตูน ของสำนักพิมพ์เพื่อนการ์ตูน

6. สื่อชาวบ้านที่เด่นสำหรับเยาวชน

ประเภทตุ๊กตุง ไค้แก๊ พร ภิมย์

ประเภทช่างชอ ไค้แก๊ คณะลูกเอื้อง เมืองเหนือ

ประเภทหนังตะลุง ไค้แก๊ นายบุญธรรม เทอดเกียรติชาติ

ประเภทหมอลำ ไค้แก๊ นายทองมาก จันทะลือ

7. วิทยุที่เด่นสำหรับเยาวชน

ประเภทวิทยุในเมือง รายการเพื่อนคุย ของวิทยุศึกษา

ประเภทวิทยุส่วนภูมิภาค รายการ สาระบันเทิง เพื่อเด็กและเยาวชน

ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น

วิทยุที่ได้รับรางวัลชมเชย ไค้แก๊

รายการ สนามเยาวชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยรายการ สโมสรเยาวชน สถานีวิทยุ ททท. ภาคละครเพลงและข่าวรายการ เยาวชนที่รัก สถานี ข. ส. ท. บ. เอฟ. เอ็มรายการ นิทานสำหรับเด็ก สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

จังหวัดอุบลราชธานี

รายการ คุยกับหลาน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดลำปาง

รายการสำหรับเด็ก คณะมิตรครู สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

รายการ สนามเยาวชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัด

ลำปาง

รายการ สนามเยาวชน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัด

สุราษฎร์ธานี

รายการนิทาน เรื่องกระต่ายผู้ของหลง และ เรื่องหมิ่นน้อยจอมขบ สถานีวิทยุ

กระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดนครพนม

8. หนังสือพิมพ์ที่เสนอสำหรับเยาวชน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ประเภทหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์แนวหน้า ประเภทหน้าสำหรับเด็กและเยาวชน

หนังสือพิมพ์บ้านเมือง ประเภทหน้าสำหรับเด็กและเยาวชน

หนังสือพิมพ์ที่ไคร้บรวงวัดชมเชย

หนังสือพิมพ์มติชน และ เกลนิวิสต์

หนังสือที่ไคร้บรวงปีเด็กสากลของศูนย์พัฒนาหนังสือ

เนื่องจากปี พ.ศ. 2522 เป็นปีเด็กสากล เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองปีเด็กสากล ในปีนี้ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณา หนังสือสำหรับเด็กที่ผู้เขียนหรือสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ส่งมาให้พิจารณา อาจจะเป็นหนังสือที่พิมพ์เรียบร้อยแล้ว หรือเป็นต้นฉบับก็ได้ เป็นหนังสือสำหรับเด็กทุกระดับ ทั้งบันเทิงและสารคดี เป็นหนังสือที่ดี เหมาะสมกับวัยของเด็ก การให้ตรานี้เปรียบเสมือนเป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพว่าเป็นหนังสือดี หนังสือที่ส่งมาให้คณะกรรมการพิจารณานั้น อาจจะเป็นหนังสือที่แต่งเองหรือแปลมาก็ได้

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้นักเขียนทั่ว ๆ ไป หรือสำนักพิมพ์ทั่ว ๆ ไป ได้ผลิต หนังสือเด็กที่มีคุณภาพ และเพื่อให้เด็กได้เลือกอ่านหนังสือเด็กที่ดี ที่คณะกรรมการได้พิจารณา มอบตราให้รับรองคุณภาพ หนังสือที่ไคร้บรวงปีเด็กสากล มีดังนี้

กฎทางพิลึกส์และทฤษฎีสัมพันธภาพ ของ กตชาญ อนันตสมบุญณ์ สุภัทร์ พานิชชอบ
และมานิต รุจิวิโรคม

71 จังหวัด เดิม 1 ของ กองบรรณาธิการชัยพฤกษ์

นิยายวิทยาศาสตร์ ของ กองบรรณาธิการชัยพฤกษ์

ประวัติบุคคลสำคัญ ของ กองบรรณาธิการชัยพฤกษ์

เพศศึกษา ของ กานต์มณี ศักดิ์เจริญ

แกะรอยหาเพื่อน ของ กิติยวาทีย์ บุญชื้อ วาภาพโทย เฉลิม อัครกะพ
จากลูลูกิดูกอมพิวเทอร์ ของ ครรชิต มาลัยวงศ์
ความดีกล้าของจักรวาล ของ ครรชิต มาลัยวงศ์

ปลาดีกล้า ของ ครรชิต มาลัยวงศ์ (ผู้แปล)

การบงกชของพี่น้องคีโธ ของ คอลโดดี้, ซี. แพลและเรียบเรียงโดย "คำภา"
มิตรภาพในธรรมชาติ ของ คักเคย์, ฐิต อ. แปลจาก Partners in Nature

โดย ครรชิต มาลัยวงศ์

เอช. คนสำคัญและเพณินิยายกรีก ของ คาร์เรน, จอห์น เอช. แปลจาก

Famous Man of Greece โดย สมบัติ จำปาเงิน

สุนัขดองหน ของ เคดการ์ค, จิม. แปลจาก Haunt Fox โดย ดมุด รัตตากร

แบมบา ผู้กล้าหาญ ของ เคดย์, กังเคร. แปลจาก Bembe, An African

Adventurer โดย บุญเยี่ยม วิไลปนพฤษ

เจ้าสี่รุ่ง ของ จันทรวาทีย์ (นามแฝง) เป็นผู้แปล

หมี่ขาวเจ้าสี่อ่าย ของ จันทรวาทีย์ (นามแฝง)

ผู้พิชิต ของ ชคชอย สุมานันท์ ผู้แปล

เจ้าชายน้อย ของ แชนแดกซูเปรี, อองควน เคอ. แปลโดย อำพรพรรณ ไชยระกูล

ผจญภัยทะเลใต้ ของ แชนแดกซูเปรี, อองควน เคอ. แปลโดย ปิยดา วนันท์

ซีมอน โบลิวาร ของ คารกา (นามแฝง)

ปริศนาระฆังแก้ว ของ คิค, เทรลลา แลมสัน. แปลจาก Tornado Jones

โดย จันทรวาทีย์ (นามแฝง)

ห้าใบเถา ของ เทย์เลอร์, ซิคินีย์. แปลจาก All-of-a-Kind Family

โดย เมืองน้อย ศรีทธา (นามแฝง)

ชีวิตสัตว์ป่า ของ ฆอมสัน, เอิร์นเนสท์. แปลโดย โทเมน สุบรรณเสถียร

อุ้งนอญครองโลก ของ นางทิภา ลิมบีเจริญ วาภาพโทย ชัยพร วรสหวัฒน์

ประเทศทั่วโลก เด่ม 2 ของ นรนิติ เศรษฐบุตร

อัศวินแห่งกษัตริย์อาเธอร์ ของ นายคาร์รา ณ เมืองไค้, (แปลอง ณ นคร)

แปลจากเรื่อง King Arthur His Knights ฉบับของ Blanche Winder

ฉันคือเควิก ของ นิตยา คัดทโสภาส (ผู้แปล)

ตอยคิง ของ นิพา ชฎาวิภู วาภาพโดย พิธิป จัง

เจ้าหนอนน้อย ของ บุรพา (นามแฝง) วาภาพโดย ไพโรจน์ คาวประคัมวงษ์

อาณาจักรริมฝั่ง ของ บุรพา (นามแฝง) วาภาพโดย ไพโรจน์ คาวประคัมวงษ์

ลูกสลัม - จอมชนคนเถง ของ บุรพา (นามแฝง) และตมุล รัตตากร (ตมุล

รัตตากร แปลจอมชนคนเถง)

นักสืบจำเป็น ของ ไบลตัน, เอนิค. แปลจาก Five Go Adventuring Again

โดย จันทราวดี (นามแฝง)

สี่สหายผจญภัย ของ ไบลตัน, เอนิค. แปลจาก The Adventurous Four

โดย อนินทิตา (นามแฝง)

คนเจ้าบทเจ้ากลอนและเกร็ดนิยายวรรณคดี ของ ประจักษ์ ประกายพิทยากร

วรรณคดีขำขัน ของ ประจักษ์ ประกายพิทยากร

ประชากรศึกษา ของ ประยงค์ สุพานิช

สถานที่สำคัญ ของ ประสม วงศ์โสภณ

ชีวิตบ้านป่า ของ ประสทธิ มุสิกเกษม

เค้าโมงสู่โลก ของ ปิยดา วนันท์ (นามแฝง) วาภาพโดย สมชาย เวชวิทย์

เจ้าหญิงกับชนมมิง ของ ปิยดา วนันท์ (นามแฝง)

ตะพานไม้ ของ ปิยดา วนันท์ (นามแฝง)

นกบินไม้ไค้ ของ ปิยดา วนันท์ (นามแฝง)

นิทานสัตว์รอบโลก 1 : สัตว์ออสเตรเลีย ของ ปิยดา วนันท์ (นามแฝง)

บ้านน้อยในโพรงไม้ ของ ปียตา วนันท์ (นามแฝง)

ยักษ์ใจดี ของ ปียตา วนันท์ (นามแฝง)

เหตุเกิดในกองการวาม ของ ปียตา วนันท์ (นามแฝง)

ทรมัยกับไอ้คาง (คอนคาวสุนัข) ของ เมณฑิพ สุชาติ แปลจาก

The Starlight Baking

คณิตคิคล็ค ของ พยุทศ สกุดคักกี้

ไปรษณีย์เจ้า ของ พรจันทร์ จันทวิมล วาภาพโดย สุรางค์ ศรีบุญถ

ฝนเจ้า ของ พรจันทร์ จันทวิมล วาภาพโดย สุรางค์ ศรีบุญถ

ลูกหมี่เป็นหัวค ของ พรจันทร์ จันทวิมล วาภาพโดย สมชาย เวชวิทย์

หิ้งหอยน้อยประหยัคไฟ ของ พรจันทร์ จันทวิมล

ไผ่น้อย ของ พูนเพชร บุญประเสริฐ วาภาพโดย ไพโรจน์ คาวประดับวงษ์

กระจายเจ้าโทโส ของ เพ็ญศรี เคียงศิริ วาภาพโดย ยอดชาย อิทธิวิบูลย์

รถวิเศษ ของ เฟลมมิง, เอียน แปลจาก Chitty Chitty Bang Bang

The Magical Car โดย วรปัญญา (นามแฝง)

ปลาวาฬน้อย ของ ภากรนี้ น้ำทิพย์ วาภาพโดย ภู ยงทรัพย์อนันต์

เจ้าคุณตาตะเปา ของ มงคล พูนเพิ่มสุขสมบัติ วาภาพโดย เกรียม ชาชุมพร

ระแวงไฟ ของ มาร์แชด, เจมส์ แวนซ์ แปลจาก Walkabout โดย

ปียตา วนันท์ (นามแฝง)

งานยามว่าง ของ มิตรชัยพฤษ

บ้านขึ้น ของ มิตรชัยพฤษ

เพื่อนธรรมชาติ ของ รัตนันท์ (นามแฝง)

เจ้าคาง ของ ดมุต รัตตากร

พลายเจ้าป่า ของ ดมุต รัตตากร

เพื่อนยาก ของ ลมูล รัตติกาล (ผู้แปล)

ราชาแห่งวาตู ของ ลมูล รัตติกาล (ผู้แปล)

กระรอกเทา - เจ้าโพสซัม ของ ลิปปีนค็อก, โจเซฟ วาร์ตัน. แปลจาก

Gray Squirrel, Persimmon Jim : The Posson โดย ลมูล รัตติกาล

เมืองในตู้เสื้อผ้า ของ ลิวอิส, ซี. เอส. แปลจาก The Lion, She Witch

and She Wardrobe โดย สุวัชริน (นามแฝง)

มิตรทราบไหม ของ วร (นามแฝง)

ตามลา ของ วอลเตก, ซีโอดอร์ เจ. แปลโดย ลมูล รัตติกาล

เด็กชายกมดเที่ยวบ้านทุ่ง ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ วาควาพโดย อรุณ

วัชระสวัสดี

ปลาวาฬของน้อย ของ วิริยะ สิริสิงห วาควาพโดย ไพโรจน์ คาวประคัมวงษ์

นารูเกร์ควิทยาศาสตร์ ของ วิริยะ สิริสิงห สุภา ลือศิริ และยูเรเนียม

มนุษย์หมาป่า ของ เวดแมน, แมนดี้. แปลจาก Wild Dogs of Drowning

Creek โดย ลมูล รัตติกาล

80 วันรอบโลก เล่ม 1-2 ของ เจ็ร็ว, จูลส์ แปลจาก Around the World

in Eighty Days โดย ราเพย (นามแฝง)

แมงมุมเพื่อนรัก ของ ไวท์, ลี บี. แปลจาก Charlotte's Web โดย

มัลลิกา คัตพันนท์ วาควาพโดย สันติก คัตพันนท์

นกปลอย ของ ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์ วาควาพโดย เกษมศักดิ์ ทรานุชรัตน์

71 จังหวัด เล่ม 2 ของ ส.คทวณิช (นามแฝง)

กระต่ายน้อยกับหินวิเศษ ของ สมบุรณ์ คิงชมนันท์ วาควาพโดย สมชาย เวชวิทย์

บทเรียนของฝ่าย ของ สมบุรณ์ คิงชมนันท์ วาควาพโดย ปรีดา ปัญญาจันทร์

เมื่อคอกไม้บาน ของ สิรินทร์ ชวงโชติ

ลอมเดี่ยวชาย ของ สุเทพ จิตรขึ้น วาควาพโดย ปรีดา ปัญญาจันทร์

กระสอบขนแกะ ของ สุซ์ซริน (นามแฝง) เป็นผู้แปล
ประเทศทั่วโลก ตอน 1 ของ สุภา ลือศิริ และ สุนันทา เหล่าจัน
นครใหญ่ ของ สุภา ลือศิริ และ สุนันทา เหล่าจัน
ปฏิทินวิทยากร ของ แสงปัญญา (นามแฝง)
นิทานข้างหมอน ของ อ.สนิทวงศ์ (อุไร สนิทวงศ์)
ผจญภัยในฝรั่งเศส ของ อ.สนิทวงศ์ (อุไร สนิทวงศ์) แปลจาก

Adventures in France

ผจญภัยในนอร์เว ของ ออลคอต, เวอร์จิเนีย. แปลจาก Adventures in
 Norway โดย อ.สนิทวงศ์ (นามแฝง)

นิโคลาตุ๊กต้อ ของ อาร์เชอร์, รัส เอ็ม. แปลจาก My Daughter Nicola
 โดย อร (นามแฝง)

เรื่องจากคุณปู่ ของ อุคร บวรสุวรรณ ภาพโดย สวัสดิ์ สุวรรณปักษ์

ปัญหามารู ของ เอลดิง, แมรี แปลจาก Every Child's Answer Book
 โดย กิติมา อมรทัตติ และวินัส จรูญโรจน์ ณ อยุธยา

ความรู้ 5 นาที ของ โอบาส อาจารย์มด

ผจญภัยในสวิทเซอร์แลนด์ ของ โอลคอตต์, เวอร์จิเนีย. แปลจาก Adventures
 in Switzerland โดย อ.สนิทวงศ์ (นามแฝง)

คอกเตอร์คูติกเคิ้ล ภาค 1 ของ ฮิว, ลอฟคิง. แปลโดย ขวัญกมล (นามแฝง)

คอกเตอร์คูติกเคิ้ล ภาค 2 ของ ฮิว, ลอฟคิง. เรียบเรียงโดย อัมพร - เบญจ

เนตรา

โลกของสัตว์ ของ ไฮค์, แมรี โอ. แปลจาก Animal's Clocks and
 Compasses โดย ครรชิต มาลัยวงศ์

บัลลังก์เลือด ของ โฮป, แอนโทนี. แปลจาก Prisoner of Zenda และ
 Rupert of Hentzau โดย พิมพา (นามแฝง)

หนังสืออ่านประกอบ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์อมรรณการพิมพ์, 2527.

ที่ระลึกงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 17. หอประชุมคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ
25 มีนาคม - 3 เมษายน 2531. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

นวลจันทร์ รัตนากร, ชุติมา สัจจนันท์, และมารศรี ศิวรักษ์. รางวัลวรรณกรรมใน
ประเทศไทย ประวัติและรายชื่อหนังสือที่ชนะการประกวด (พ.ศ. 2540-2522).
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2522.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หนังสือที่ได้รับรางวัล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2518.

สุภัทรา ฉัตรเงิน. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ห.จ.ก. อรุณการพิมพ์, 2528.

การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก

การจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก มีหลักการและขั้นตอนในการจัดทำ ดังนี้

1. การวางแผนในการดำเนินการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก
2. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก
3. หลักการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก
4. หลักการเขียนภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก
5. การจัดรูปเล่มและการพิมพ์

1. การวางแผนในการดำเนินการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก

มีขั้นตอนในการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังนี้

1.1 การสร้างเรื่องหรือต้นฉบับ

1.1.1 การวางแผน

1.1.1.1 กำหนดจุดประสงค์ ใดแก่

- ประเภทของงาน เช่น บันเทิงคดี สารคดี ฯลฯ
- วิธีเขียน เช่น ร้อยแก้ว ร้อยกรอง
- ผู้อ่าน อายุเท่าใด เรียนระดับชั้นไหน
- การใช้ อารมณ์ หรือประกอบกับหนังสืออื่น เช่น ตำราเรียน

แผนภูมิ กิจกรรม

- จุดประสงค์ในการผลิต พิมพ์แจก พิมพ์ขาย ภูมิ

1.1.1.2 กำหนดตัวบุคคลและวัสดุอ้างอิง

- นักเขียน คนเคียว หรือเป็นคณะ
- ผู้เขียนภาพประกอบ
- ผู้พิมพ์ ผู้จัดพิมพ์ สำนักพิมพ์ หรือผู้ลงทุน
- บรรณาธิการ ผู้เลือกเรื่อง วางแผนในการผลิต
- หัวหน้าฝ่ายผลิต ผู้ควบคุมเกี่ยวกับค่านการพิมพ์
- บุคคลอื่น ๆ ที่จะขอความช่วยเหลือ ได้แก่ ครูอาจารย์ พี่น้อง

เพื่อน ผู้มีความรู้

อาจารย์ คนรู้จัก หรือ ขอ

- หนังสือและวัสดุอ้างอิงต่าง ๆ อาจหาได้จาก ห้องสมุด

1.1.1.3 กำหนดวัสดุ วิธีผลิต และค่าใช้จ่าย

- กระดาษที่จะใช้ พิจารณา ชนิด สี ความกว้างยาว
- จำนวนหน้าทั้งหมด ได้แก่ คำนำ สารบัญ เนื้อเรื่อง

กระดาษเปล่า ฯลฯ

- วัสดุที่จัดทำ ได้แก่ ปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด ยางลบ กระดาษสีน้ำ สีเทียน สีโปสเตอร์ สีเมจิก กรรไกร กาว

- ภาพประกอบ มีหรือไม่ มีกี่ภาพ ภาพถ่ายหรือภาพเขียน ภาพสีหรือภาพขาว-ดำ มีแผนภูมิและไดอะแกรมหรือไม่

ปกใน ปกหุ้มพิเศษ พิมพ์สี่

- ปกและการพิมพ์ปก ชนิดของกระดาษทำปก แบบปก ปกนอก

- เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ในการพิมพ์ เป็นเครื่องหมายที่กำหนดเองหรือเครื่องหมายสากลที่ใช้กับโรงพิมพ์

- วิธีผลิต ผลิตเอง โรเนียวเย็บเล่ม จ้างโรงพิมพ์ อัดสำเนา

- วิธีพิมพ์ พิมพ์ด้วยระบบโค เลตเตอร์เพลท หรือออฟเซต

- การเย็บเข้ารูปเดิม เย็บด้วยวิธีใด เช่น เย็บดีด้วยค้าย
- เย็บสันค้วยลวดหรือถ้าว
- จำนวนที่พิมพ์ จะพิมพ์จำนวนเท่าไร
 - เวลาที่ใช้ในการผลิต ทำเอง เมื่อไร พิมพ์เมื่อไร และเสร็จ
- เรียบร้อยเมื่อไร
- ค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับอุปกรณ์ แรงงาน ค่าพิมพ์
 - ราคาขาย ขายเท่าทุน หรือต้องการกำไร
 - วิธีขาย ให้ตั้งจง ขายเอง ฝากขาย ขายลิขสิทธิ์ ขายตาม
- ขอตกลง

1.1.2 การดำเนินงาน

1.1.2.1 การตั้งชื่อเรื่อง การวางโครงเรื่อง เป็นไปตาม
จุดมุ่งหมาย และตรงกับความต้องการ ความสนใจของผู้อ่าน

เขียนเรื่องตามเค้าโครงที่วางไว้ เค้าโครงเรื่องประกอบด้วย

- การเปิดเรื่อง
- การผูกปม
- การทวนงเรื่อง
- จุดสุดยอด
- การคลายปม
- การปิดเรื่อง

1.1.2.2 ตรวจแก้ไขเรื่องให้เรียบร้อย

1.1.2.3 เขียนภาพประกอบ

1.1.2.4 ออกแบบปกและเขียนภาพปก

1.1.2.5 ทำแบบร่างต้นฉบับทั้งเล่ม (Dummy) เช่น จักรูปเล่ม

จัดหน้า จัดภาพประกอบ กำหนดแบบตัวอักษร โดยจัดทำรายละเอียดทุกอย่างเป็นหน้า ๆ ไป

ที่ละหน้า จนครบเล่ม เรียบร้อยแล้วนำส่งโรงพิมพ์

1.2 การพิมพ์

1.2.1 ส่งร่างต้นฉบับ (Dummy) ให้โรงพิมพ์จัดพิมพ์

1.2.2 พิสูจน์อักษรหรือตรวจรูป ตามปกติขั้นก่อนในการพิมพ์จะเป็นดังนี้

1.2.2.1 เรียงพิมพ์

1.2.2.2 เมื่อเรียงพิมพ์ได้มากพอสมควรแล้วจะทำรูปยาว

(Gallery Proof) มาให้ตรวจ

1.2.2.3 เมื่อตรวจรูปยาวไปแล้ว โรงพิมพ์จะนำไปเข้าหน้า
แล้วนำรูปที่เข้าหน้าแล้ว (Page - proof) มาให้ตรวจ

1.2.2.4 เมื่อตรวจรูปที่เข้าหน้าแล้ว ถ้ามีผิดพลาดโรงพิมพ์
จะนำไปแก้ไข แล้วนำมาให้ตรวจอีกครั้งหนึ่ง เป็นครั้งสุดท้าย

1.2.2.5 พิมพ์ฉบับจริง ขึ้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้อาจจะย่อย
ลงอีกก็ได้ เช่น บางโรงพิมพ์จะไม่ทำรูปยาว และทำรูปเข้าหน้ามาให้ตรวจเลย บาง
โรงพิมพ์อาจจะตรวจรูป 1 เอง แล้วจึงทำรูป 2 มาให้บรรณาธิการตรวจ อย่างไรก็ตาม
ถ้าบรรณาธิการตรวจไ้มากที่สุด ก็จะเป็นผลดีแก่บรรณาธิการเอง

1.2.3 สำเร็จเป็นรูปเล่ม คอยการเก็บเข้าเล่ม เย็บเล่ม ตัดปก ตัดขอบ

2. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวรรณกรรมสำหรับเด็ก

เมื่อจะแต่ง "หนังสือ หรือวรรณกรรมสำหรับเด็ก" ผู้แต่งควรมีความรู้เกี่ยวกับ
สิ่งดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะและประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

2.2 ลักษณะของวรรณกรรมที่เด็กชอบ หรือลักษณะวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก

2.3 ความรู้เฉพาะเรื่องที่น่ามาประกอบการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก

- 2.4 ลักษณะสำคัญของภาษาไทย
 2.5 ลักษณะสังคมและสภาพแวดล้อม

2.1 ลักษณะและประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

เมื่อจะแต่งหนังสือเด็ก ผู้แต่งควรศึกษาว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก มีลักษณะเป็นเช่นไร และแบ่งเป็นกี่ประเภท ผู้แต่งมุ่งจะแต่งหนังสือเด็กโดยมุ่งเนื้อหา หรือมุ่งเลี้ยงวัยของผู้อ่าน ต้องศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องนี้เสียก่อน จึงจะเลือกใช้ความรู้ในข้ออื่น ๆ มาประกอบการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก

ลักษณะและประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็กได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1

2.2 ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ หรือลักษณะวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก

การจะทำหนังสือให้เด็กอ่านควรมุ่งถึง "เด็ก" เป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้นผู้แต่งจึงต้องรู้ว่า วรรณกรรมที่เด็กชอบ หรือวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กนั้น ต้องคำนึงถึงความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก ความสนใจของเด็ก ความพร้อมในการอ่านของเด็ก ทั้งความต้องการ ความสนใจ และความพร้อม ขึ้นอยู่กับพัฒนาการตามวัยของเด็ก ผู้แต่งจึงต้องศึกษาว่าเด็กแต่ละวัยมีจิตวิทยาและพัฒนาการอย่างไรบ้าง นอกจากนี้การทำหนังสือที่เด็กชอบ ผู้แต่งต้องทำให้หนังสือนั้น มีความงามทั้ง 4 ด้าน คือ งามในเนื้อเรื่อง งามในภาษา งามในภาพ และงามในรูปแบบ

ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ หรือลักษณะวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4

2.3 ความรู้เฉพาะเรื่องที่อาจนำมาประกอบการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ความรู้เฉพาะเรื่องอาจเป็นความรู้สาขาใดก็ได้ ที่ผู้แต่งพากฟงไปถึง เช่น แต่งสารคดีวิทยาศาสตร์ ก็ต้องมีความรู้ทางสาขาวิทยาศาสตร์ แต่งเรื่องทางประวัติศาสตร์ ก็ต้องมีความรู้สาขาประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.4 ลักษณะสำคัญของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย ผู้แต่งหนังสือเด็กจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะสำคัญของภาษาไทย เพื่อจะนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการแต่งเรื่องได้ถูกต้อง ลักษณะสำคัญของภาษาไทยมีดังนี้

2.4.1 ภาษาไทยส่วนมากเป็นคำพยางค์เดี่ยว (Monosyllabic Language)

ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของภาษาตระกูลคำโดด (Isolating Language) คำเหล่านี้มักเป็นคำเรียกชื่อเครื่องยาติ เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ น้อง ฯลฯ คำเรียกชื่ออวัยวะในร่างกาย เช่น หัว หู ตา ปาก คอ อก เอว ฯลฯ คำเรียกชื่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เช่น ป่า เขา น้ำ ฯลฯ

2.4.2 คำในภาษาไทยไม่มีการเปลี่ยนรูปคำ

2.4.2.1 คำในภาษาไทยไม่คงเปลี่ยนรูปคำเพื่อแสดงกาล

(อดีต ปัจจุบัน อนาคต) คำในภาษาไทยเมื่อกาลเปลี่ยนไปรูปคำยังคงเขียนเหมือนเดิม ไม่คงเปลี่ยนรูปคำ เช่น ภาษาอังกฤษ แต่เรามีคำอื่นมาช่วยประกอบให้ทราบว่า เป็นอดีตกาล ปัจจุบันกาล หรืออนาคตกาล ดังนั้นนักเขียนจะต้องใช้ให้ชัดเจน เช่น

น้องกินข้าวแล้ว (อดีตกาล)

น้องกำลังกินข้าว (ปัจจุบันกาล)

น้องจะกินข้าว (อนาคตกาล)

จะเห็นว่า กริยา "กิน" ไม่มีการเปลี่ยนรูปคำไปตามกาล

2.4.2.2 ใช้คำประกอบเพื่อแสดงเพศ เช่น ใช้ "เด็กผู้หญิง"

หรือ "สาว" แทนคำว่า "คน" ทำให้ข้อความชัดเจนขึ้นว่า บุคคลนั้นเป็นเพศใด เช่น

เด็กผู้หญิงกำลังทำอาหาร

หญิงสาวกำลังสอนเด็กสาว ๆ ทำอาหาร

2.4.2.3 ใช้ข้อความประกอบเพื่อแสดงเพศ เช่น เติมข้อความว่า "ตาบวช" หรือ "ตาคลอดก" ลงไปในประโยค ก็จะช่วยบอกเพศได้ทันที
ฉันต้องตาคลอดกในเคื่อนหน้า

เขาขอตาบวชถึง 3 เคื่อน

2.4.2.4 คำบางคำแสดง เพศอยู่แล้ว จึงไม่ต้องใช้คำหรือข้อความอื่นมาขยาย ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ เมีย พลาย พัง (ข้าง)

2.4.2.5 ใช้ประมาณวิเศษณ์บอกพจน์ คำหนึ่งสี่หรือตัวเลขบอกจำนวนนับจะช่วยบอกความเป็น เอกพจน์ (จำนวนหนึ่ง) พหูพจน์ (จำนวนมากกว่าหนึ่ง) เช่น แมมีสร้อยคอหนัก 5 บาทหนึ่ง เส้น

2.4.2.6 ใช้คำซ้ำเพื่อบอกพจน์ เช่น เพื่อน ๆ เด็ก ๆ ฯลฯ แต่เด็กเริ่มเรียนยังไม่รู้จักเครื่องหมายยก (ๆ) ดังนั้นผู้แต่งจึงเขียนคำนั้น 2 ตัว เช่น เพื่อน เพื่อน เด็ก เด็ก

2.4.2.7 ใช้ข้อความแสดงพหูพจน์ เช่น "เขา ในประโยคว่า เขาลือกันว่าไฟไหม้ตลาด "เขา" หมายถึงคนหลายคน

2.4.3 ภาษาไทยมีคำลักษณนามใช้ ลักษณะนามส่วนใหญ่จะอยู่หลังสังขยา (จำนวนนับ, การนับ) หรืออยู่หลังประมาณวิเศษณ์บอกจำนวนนับนั่นเอง เช่น ซ่าง (บ้าน) 2 เชือก บ้าน 4 หลัง วัวตัว เคี้ยว ฯลฯ

2.4.4 ภาษาไทยมีคำเสริม คำเสริมในภาษาไทยมีประโยชน์มาก ใช้เพื่อแสดงความรู้สึก ขอร้อง หรือบอกความต้องการของผู้พูด เช่น นะ เอะ นะ คำเสริมเหล่านี้ แม้นักเขียนจะนำไปใช้ในคอนบรยายเรื่องไม่ได้ แต่อาจนำไปใช้ในการสนทนาได้

2.4.5 ภาษาไทยมีคำเสียงเสียงธรรมชาติ คำเสียงเสียงธรรมชาตินี้ ใช้แทนเสียงดัง หรือคำอุทาน นักเขียนจะต้องนำไปประกอบคำบรรยายในตอนที่ต้องการให้ผู้ผู้อ่านมองเห็นภาพพจน์หรือจินตนาการตามเรื่อง การใช้คำเสียงเสียงธรรมชาติจะต้อง

ใช้ให้ถูกต้อง เช่น ผนตจจึก จึก น้ำคตคังฐู ฯลฯ อย่าให้ผิด เพราะจะทัวให้เรื่องเปลี่ยนไป

2.4.6 ภาษาไทยมีวรรณยุกต์ วรรณยุกต์ในภาษาไทยมี 4 รูป คือ
' (ไม้เอก) ' (ไม้โท) ' (ไม้ตรี) ' (ไม้จัตวา) แต่มี 5 เสียง คือเสียงสามัญ เสียงเอก
เสียงโท เสียงตรี เสียงจัตวา

ผู้แต่งหนังสือต้องระวัง เรื่องการใช้วรรณยุกต์ เพราะถ้าใช้วรรณยุกต์
ผิด ความหมายก็จะเปลี่ยนไป เช่น เสื่อ เสื่อ เสื่อ ฯลฯ

นอกจากนี้ในการเขียนคำควร เขียนให้ถูกต้องตรงตามพจนานุกรม
หรือหลักการใช้ภาษาไทย เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก คำในภาษาไทยบางคำรูปวรรณยุกต์
กับเสียงวรรณยุกต์ไม่ตรงกัน เช่น น้า ฐู ปีก ฯลฯ คำบางคำไม่สามารถใช้รูปวรรณยุกต์
' (ตรี) ได้ แม้จะมีเสียงตรี เช่น โน้ต เข็ต นะคะ ฯลฯ ผู้แต่งหนังสือเด็กต้องศึกษา
หาความรู้ เรื่องหลักการเขียนวรรณยุกต์แล้วนำมาใช้ในการเขียนด้วย

2.4.7 ภาษาไทยแต่ไม่มีตัวการันต์ คำที่มีเครื่องหมาย (ทับทรวง) คำกับ
อยู่ให้เป็นตัวการันต์นั้น เป็นคำที่มาจากต่างประเทศ แม้ไทยจะไม่อ่านออกเสียง แต่เวลา
เขียนต้องเขียนคำเหล่านั้นไว้ เช่น ซอดก พิล์ม สาสัน ลักษณณ์ กาญจน์

2.4.8 คำไทยแต่ส่วนใหญ่ใช้คำสะกดตรงตามมาตราตัวสะกด เสียงตัวสะกด
ในภาษาไทย ได้แก่ แมกถ กถ กบ กง กน กม เกย และ เกอว คำไทยแต่จะมี
ตัวสะกดตรงตามตัว คือใช้อักษร ก ต บ ง น ม ย และ ว เช่น นก เป็ด กบ
ยุง หาน ผม เหย สาว ฯลฯ

2.4.9 ภาษาไทยมีคำพ้องรูปและคำพ้องเสียง คำทั้งสองมีลักษณะดังนี้
คำพ้องรูป คือคำที่เขียนเหมือนกัน แต่ออกเสียงต่างกัน และมี
ความหมายต่างกันด้วย เช่น

กรี่ (อ่าน กะ - รี่ แปลว่าข้าง)

(อ่าน กรี่ แปลว่า กระตุกแหลมตัวหัวของกุ้ง)

คำพ้องรูปเป็นคำที่มีปัญหาในการอ่าน ดังนั้น หากผู้เขียนวรรณกรรม

สำหรับเด็ก จะเขียนหนังสือเกี่ยวกับการอ่านคำ ก็จำเป็นต้องศึกษาเรื่องคำพ้องรูปด้วย

คำพ้องเสียง คือคำที่มีเสียง (อาณ) เหมือนกัน หากเขียนต่างกัน และมีความหมายต่างกัน แต่อาจมีบางคำที่มีความหมายเหมือนกัน แม้จะเขียนต่างกัน เช่น

กลม อาณ กลม แปลว่า กำหนดของ 2 พายมือที่รวมกันเรียก
กลมหนึ่ง, เอามือ 2 ข้าง รวบสิ่งของเข้ามามันนิ้วกลมของมือชิดกันแล้วยกขึ้น

กลมปร อาณ กลม แปลว่า ประกลม

นักเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก จำเป็นต้องศึกษาเรื่องคำพ้องเสียง เพราะคำประเภทนี้มีใช้ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก

2.4.10 คำไทยเดิมไม่นิยมวิธีควบกล้ำ ส่วนใหญ่คำควบกล้ำ (มี ร ล ว เป็นพยัญชนะต้นตัวที่ 2 เช่น กราย ปลอด ขวาง และอาณออกเสียงเพียงพยางค์เดียว กราย (อาณ กราย) ปลอด (อาณ ปลอด) ขวาง (อาณ ขวาง) เป็นคำเขมรและสันสกฤต

2.4.11 คำไทยนิยมสร้างคำใหม่ด้วยวิธีเรียงคำ นั่นคือนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาเขียนเรียงต่อกันไป การเรียงคำทำให้เกิดคำดังต่อไปนี้

คำประสม คือคำที่เกิดจากการนำคำเดี่ยวตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมา ประสมกัน หรือนำมาเรียงกัน โดยให้คำที่มีความหมายเด่นเป็นหลัก และคำที่มาประสมเป็นคำขยายเกิดเป็นคำใหม่ มีความหมายใหม่ตามแก่คำเดิม หรืออาจมีความหมายเป็นเชิงอุปมาก็ได้ คำที่นำมาประสมกันอาจเป็นได้ทั้งคำไทยแท้ และคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น เช่น ชมมครก จักรเย็บผ้า โตะกินข้าว มดแดง เบี้ยล่าง ก้นสาค แสนงอน เขี้ยวหวาน าดดา

คำซ้อน คือคำที่เกิดจากการเอาคำเดี่ยวหรือคำประสมที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน หรือความหมายแนวเดียวกัน มาซ้อนกันหรือเรียงกัน เกิดเป็นคำใหม่ขึ้น คำที่นำมาซ้อนกันนี้ อาจเป็นคำไทยแท้หรือคำที่ยืมมาจากภาษาอื่นก็ได้ เช่น ใหญ่โต เลือสาค ทรัพย์สิน ผิดชอบ ซากเหลือ เต็มจริง อธิติฤทธิ์ ชื่อสัตย์ อุมชู เสร้าโคก อคตาหลับซบตานอน จับมือถือแขน อาบน้ำอาบท่า ถึงพริกถึงขิง กุ่มคุ่มราย าดดา

คำซ้ำ คือคำที่เกิดจากการเอาคำเดียวกันมาเอ่ยซ้ำกัน 2 ครั้งขึ้นไป ทำให้เกิดความหมายที่แตกต่างไปจากคำเดี่ยวเดิม เช่น เด็ก ๆ เร็ว ๆ ล้วน ๆ คำซ้ำ บางคำเป็นประเภทซ้ำบางส่วน เช่น โอเอ้ เซอซา แคว้งคว้าง ฯลฯ

2.4.12 ไทยมีการยืมคำและคัดแปลงคำจากภาษาอื่นมาใช้ จึงมีคำในภาษาต่าง ๆ เข้ามาปะปน และบางคำก็กลายเป็นของไทยไปเลย เช่น

บาลี	-	เขต	กีฬา	ทิว	ยนต์	รัฐ	ฯลฯ
สันสกฤต	-	เกษตร	กรีธา	ทฤษฎี	ยนตร์	ราษฎร	ฯลฯ
เขมร	-	กระบือ	กระพัง	กันคาค	ขนง	แจ	จาร์
จีน	-	กติก	กต	กวย	จับ	เก	ดิ่ง
ญี่ปุ่น	-	เกชา	เกอิชา	คาราเต้	เซน	ยูโค	สุกียากี้
ชวา-มลายู	-	กระคังงา	กะตาลี	จับปิ้ง	ซำหริ่ม	พันทุ	ฯลฯ
ทมิฬ	-	(แดง)	กะหรี	กระสาย	กะไหล	จงกลณี	มาลัย
พม่า	-	กะปิ	จวน				
มอญ	-	ขนอบ	มะ				
อังกฤษ	-	กอด	ซิมแปนซี	โบ	เซ็น	ปาล์ม	แป็บ
เปอร์เซีย	-	เข้มขาบ	บันทยา	ราชาวดี	สร้าง	ส่วน	สุหร่าย
โปรตุเกส	-	บั้ง	(ขนม)	เลหลัง	สบู่		

2.4.13 ไทยมีการบัญญัติศัพท์ แทนที่จะใช้คำของชาติอื่นอย่างตรงไปตรงมา ไทยได้นำความหมายของคำนั้นมาพิจารณาและบัญญัติคำขึ้นใช้ใหม่ เช่น

School	=	โรงเรียน	(ทั่วไป)
Television	=	โทรทัศน์	(ทั่วไป)
Behavior	=	พฤติกรรม	(การศึกษา)
Coma	=	ขั้นครีทูต	(การแพทย์)
Surprise	=	จูโจม	(การทหาร)

2.4.14 คำไทยคำเดียวสามารถทำหน้าที่ใดหลายหน้าที่และหลายความหมาย

2.4.14.1 คำมีหลายความหมาย คือคำที่เขียนและอ่านเหมือนกัน แต่มีความหมายต่าง ๆ กัน นั่นคือ อาจเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน หรือคำอุทานก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประโยค ข้อความ และบริบทที่แวดล้อมอยู่ เช่น

แม่ไล่ตัวใหญ่กำลังลูกไซ้ (ลก = คำกริยา)

ชาวบ้านใช้เจ้าต้นของกกทอหรือสานเป็นเสื่อและกระเป่า

(ลก = คำนาม)

2.4.14.2 ความหมายคล้ายกัน แต่ไม่สามารถใช้แทนกันได้ ในบางประโยคหรือบางสถานการณ์ เช่น

ผู้โชคคือ โปรกไปปรับเงินรางวัลควน

ขอขอบพระคุณผู้มีอุปการคุณทั้งหลาย ที่กรุณาเข้ามาอุทิศทุนสินค้าของคนไทยด้วยกัน

2.4.15 การเรียงคำในประโยค ประโยคในภาษาไทย จะเรียงคำตาม ประธาน กริยา และกรรม (แต่บางประโยคอาจมีกรรมกลับมาอยู่หน้าประธานก็ได้) เช่น

หากมีคำขยายหรือส่วนขยาย คำหรือส่วนนั้นจะวางไว้หลังคำที่มันขยาย ดังนี้ ประธาน + ขยายประธาน + กริยา + ขยายกริยา เช่น

ลูกสุนัขของลุงคำวิ่ง เร็วจี๋

หากประโยคใดมีกรรม ส่วนขยายจะเป็นลักษณะเช่นนี้ ประธาน + ขยายประธาน + กริยา + กรรม + ขยายกรรม + ขยายกริยา

หญิงอ้วนคนนั้นคบกับลูกสาวคนเล็กสุดอย่างน่ากลัว

2.4.16 ภาษาไทยมีคำราชาศัพท์ คำในภาษาไทยมีทั้งคำสุภาพและคำราชาศัพท์ เพื่อใช้ให้เหมาะกับบุคคลและกาลเทศะ เช่น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชาชนาทนพระบรมราโชวาทแก่บัณฑิตที่เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร ณ สวนอัมพร

2.5 ลักษณะสังคมและสภาพแวดล้อม

ลักษณะสังคมและสภาพแวดล้อม หมายถึง ความต้องการของชาติ (อันได้แก่นโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของ เขตการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร ฯลฯ) ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นและค่านิยมของสังคม ดังนี้

2.5.1 ความรู้เกี่ยวกับความต้องการของชาติ ได้แก่ สิ่งต่อไปนี้

2.5.1.1 นโยบายรัฐบาล รัฐบาลแต่ละสมัยมีนโยบายของรัฐ

ไว้เฉพาะ บางครั้งอาจจะยึดจากนโยบายเดิม หรือนำนโยบายเดิมนั้น มาดัดแปลงเพิ่มเติม บางครั้งก็วางนโยบายใหม่ ซึ่งแล้วแต่ว่า รัฐบาลสมัยใด จะเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาของชาติมากน้อยเพียงใด นักเขียนจะต้องศึกษานโยบายของรัฐบาลในสมัยนั้น ๆ เรื่องที่เขียนจะต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐด้วย ถ้าขัดแย้งบ้าง เด็ดน้อยหรือขัดแย้งกับนโยบายของรัฐบาล ผลร้ายจะเกิดขึ้น นั่นคือ นักเขียนผู้นั้นอาจถูกกล่าวหาว่าเป็นภัยต่อสังคม

รายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาของรัฐบาลนั้น ในสมัยที่ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายดังนี้คือ

รัฐบาลนี้จะส่งเสริมการศึกษาทุกระดับ และให้ประชาชนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษา จะพัฒนาการศึกษาทุกระดับให้ต่อเนื่องกันและให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะขยายการศึกษากาตบังคับให้กว้างขวางทั่วถึงทุกท้องถิ่น และให้ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาภาคบังคับมากยิ่งขึ้น จะสนับสนุนอาชีวศึกษาและการศึกษานอกโรงเรียนเป็นประการสำคัญ และให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาคด้วย

ในด้านคุณภาพของการเรียนและการสอน จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นและพยายามให้มีคุณภาพทัดเทียมกันทั้งในเมืองและชนบท จะจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา รวมทั้งเยาวชนนอกรโรงเรียนได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้ มีคุณธรรม มีพละทานับ อันสมบูรณ์ มีระเบียบวินัย มีความรักความสามัคคีระหว่างชนในชาติ ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมีความเจริญเติบโตทั้งร่างกาย สติ ปัญญา และจิตใจที่กล้าแข็ง ในอันที่จะเป็นกำลังป้องกันประเทศชาติที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคตและมี

ความสำคัญในหน้าที่ และความรับผิดชอบตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 ในด้านการบริหารการศึกษา จะปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงาน
 และจัดให้มีการร่วมมือประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษาระหว่างราชการส่วนกลางกับหน่วย
 ที่จัดการศึกษาในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การใช้งบประมาณสำหรับการศึกษาของชาติ
 เป็นไปโดยประหยัดและได้ผลตรงตามเป้าหมาย

รัฐบาลนี้จะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และบำรุงศาสนา
 ให้เป็นเครื่องมือยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน

ส่วนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จะเน้นในด้านคุณภาพ โดยจะ
 สนับสนุนการวิจัยและเพิ่มแขนงวิชาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนจัด
 หลักสูตรและการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศยิ่งขึ้น จะสนับสนุนให้แต่ละมหาวิทยาลัย
 ใ้จัดทำหน้าที่ให้บริการสังคมตามความสามารถของตน จะพยายามส่งเสริมให้มีความร่วมมือ
 ระหว่างมหาวิทยาลัย และสนับสนุนกิจกรรมของนิสิตนักศึกษาในด้านการกีฬา ศิลป วัฒนธรรม
 ให้มากยิ่งขึ้น

2.5.1.2 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับนโยบาย
 ของกระทรวงศึกษาธิการนั้น สมัยที่ นายภิญโญ สาคร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 ได้วางนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 2520 สรุปสาระสำคัญ
 ได้ดังนี้

— โครงการผลิตหนังสือและวัสดุ ประกอบการเรียนการสอน มี
 วัตถุประสงค์ทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของสถาบัน ชาติ ศาสนา
 พระมหากษัตริย์

— โครงการพัฒนาหรือเรียบเรียง ใ้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับ
 หนังสือเรียน มาตรฐานของหนังสือ ปรับปรุงแก้ไขหนังสือเรียนที่มีอยู่ให้มีคุณภาพดี

— โครงการคังกล่าวนี้ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลง นักเขียนก็ยึด
 เป็นหลักในการเขียนได้

2.5.1.3 นโยบายของกรมวิชาการ กรมวิชาการมีนโยบายดังนี้คือ

— จัดอบรมผู้แทนเขต ๆ ละ 2 คน เพื่อกำเนินการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสือส่งเสริมการอ่าน ซึ่งเป็นชื่อใหม่เมื่อปี 2520 (เดิมหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ)

— ให้นักวิชาการของประชาชน แต่งตำรา หนังสือเรียน และกรมวิชาการตรวจอนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียนในโรงเรียน

— ให้ประชาชนทั่วไปแต่งรวบรวม "นิทานพื้นเมือง" ให้เด็กอ่าน มีรางวัลการประกวดหนังสือนานาชาติ (ผู้ป้อนขอแปลนิทานชาวใต้ และเรื่องเกี่ยวกับวัด)

2.5.1.4 นโยบายของเขตการศึกษา นักเขียนที่จะทำหนังสือเด็กให้เขตการศึกษา จะต้องศึกษานโยบายของเขตการศึกษานั้น ๆ ("เขต" ในที่นี้ ใช้แทนคำว่า "ภาค" นั้นเอง)

เขตการศึกษา แบ่งเป็น 12 เขต ดังนี้

1. เขตศึกษา 1 (นครปฐม)

มี 6 จังหวัด คือ นครปฐม กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี

สมุทรสาคร สมุทรปราการ

2. เขตศึกษา 2 (ยะลา)

มี 4 จังหวัด คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล

3. เขตศึกษา 3 (สงขลา)

มี 5 จังหวัด คือ สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี

ชุมพร

4. เขตศึกษา 4 (ภูเก็ต)

มี 5 จังหวัด คือ ภูเก็ต ตรัง กระบี่ พังงา ระนอง

5. เขตศึกษา 5 (ราชบุรี)

มี 6 จังหวัด คือ ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี

กาญจนบุรี สมุทรสงคราม

6. เขตศึกษา 6 (ลพบุรี)

มี 7 จังหวัด คือ ลพบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี

สระบุรี ชัยนาท อุทัยธานี

7. เขตศึกษา 7 (พิษณุโลก)

มี 8 จังหวัด คือ พิษณุโลก นครสวรรค์ อุตรดิตถ์ พิจิตร

สุโขทัย กำแพงเพชร ตาก เพชรบูรณ์

8. เขตศึกษา 8 (เชียงใหม่)

มี 7 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แพร่

น่าน แม่ฮ่องสอน

9. เขตศึกษา 9 (อุตรธานี)

มี 5 จังหวัด คือ อุตรธานี เลย หนองคาย ขอนแก่น

สกลนคร

10. เขตศึกษา 10 (อุบลราชธานี)

มี 7 จังหวัด คือ อุบลราชธานี นครพนม กาฬสินธุ์ มหาสารคาม

ร้อยเอ็ด ยโสธร มุกดาหาร

11. เขตศึกษา 11 (นครราชสีมา)

มี 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์

ศรีสะเกษ

12. เขตศึกษา 12 (ฉะเชิงเทรา)

มี 7 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี นครนายก

ระยอง จันทบุรี ตราด

2.5.1.5 แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520

ความมุ่งหมายที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ เป็นความมุ่งหมายทั่วไปของการจัดการศึกษาที่รัฐหรือประเทศจัดให้แก่ประชาชน เป็นการจัดในรูปแบบของ

"ในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน" ทั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา (ซึ่งแบ่งเป็นก่อนต้นและตอนปลาย) จนถึงระดับอุดมศึกษา ข้อความที่ปรากฏในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ แสดงให้เห็นว่า "การศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งเสริมสร้างคุณภาพของพลเมืองให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงและมาสู่ร่วมกันในสังคมไทย เป็นประการสำคัญ" ความมุ่งหมายของการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 มี 9 ข้อ ดังนี้

1. ให้มีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีระเบียบวินัย มีความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย ศาสนา และหลักธรรม
2. ให้มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. ให้มีความรับผิดชอบต่อชาติ ต่อท้องถิ่น ต่อครอบครัว และต่อตนเอง
4. ให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ มีความรักชาติ ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของชาติ และมีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ
5. ให้มีความมั่นคงและถูกต้องเหมาะสมโอกาส ความสุจริตและความยุติธรรม
6. ให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
7. ให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และการใช้จ่ายใช้สอยอย่างประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการและธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย

8. ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจ และร่วมมือ
ซึ่งกันและกัน รู้จักการแสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและข้อขัดแย้ง
ควยสติปัญญาโดยสันติวิธี

9. ให้มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ
วัฒนธรรม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของประเทศ

หมวด 2 นโยบายการศึกษาของรัฐ

26. รัฐพึงสนับสนุนให้มีการผลิตตำรา บทเรียน และเอกสารทาง
วิชาการอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ โดยไม่ขัดต่อวัฒนธรรมไทย ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย

หมวด 3 ระบบการศึกษา

3.1 การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียน
มีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มี
ความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็น
พลเมืองดีในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หมวด 5 มาตรฐานการศึกษา และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการ

47. ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษา โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษาทำการศึกษาวิจัยและเรียบเรียงตำราเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และ
การพัฒนาความรู้ต่าง ๆ

จากแผนการศึกษาชาติ นักเขียนสามารถตีความจากข้อต่าง ๆ นำมา
สร้างหนังสือสำหรับเด็ก และแผนการศึกษาชาตินี้คงจะใช้ไปอีกนาน จนกว่าจะมีการ
เปลี่ยนแปลงจึงจะศึกษากันใหม่

2.5.1.6 หลักสูตร แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้ระบุว่า
ระบบการศึกษาซึ่งจะต้องจัดทำคือเนื่องกันตลอดชีวิต ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน
แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. ระดับก่อนประถมศึกษา
2. ระดับประถมศึกษา
3. ระดับมัธยมศึกษา
4. ระดับอุดมศึกษา

หลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา

การศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านที่พอที่จะเข้ารับการศึกษาต่อไป การจัดการศึกษาระดับนี้ อาจจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการศึกษานอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็น สถานรับเลี้ยงดูเด็ก ศูนย์เด็กปฐมวัย ในบางแห่งอาจจัดเป็น ชั้นเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล

หลักสูตรระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัย และความสามารถได้ และสามารถดำรงตน เป็นพลเมืองดีในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักการ

1. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในกรดำรงชีวิต
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้าง เอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จะจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้

จุดมุ่งหมาย

1. คุณสมบัตินักศึกษาระดับปริญญาตรี

- 1.1 มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ตัว
- 1.2 มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
- 1.3 ชยันต์มีเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน
- 1.4 รู้จักคิด วิจาร์ณ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- 1.5 มีขั้นตอนกรรมคอกำวิจาร์ณ และความแตกต่างระหว่าง

บุคคลหรือหมู่เหล่า

- 1.6 มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
- 1.7 รู้จักทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้

ผู้รับ ผู้นำ ผู้ตามที่ดี

2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต

- 2.1 มีสุขนิสัยส่วนตัวและส่วนรวมทั้งทาง กายและจิตใจ
- 2.2 รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
- 2.3 มีความรู้และทักษะในการหาใช้จ่ายและออมทรัพย์
- 2.4 เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ที่มีต่อชีวิตประจำวัน

- 2.5 มีความรู้และทักษะในการทำงาน ทั้งในฐานะผู้ผลิตและครู
- 2.7 มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- 2.8 มีความรู้และทักษะทางภาษา และคณิตศาสตร์
- 2.9 มีความรู้และทักษะในวิธีการทางวิทยาศาสตร์
- 2.10 มีความสามารถในการยังชีพผสมกลมกลืนต่อสภาพสิ่ง
- 2.11 รู้จักชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ

แวดล้อมทางธรรมชาติ

3. ชีวิตที่สงบสุข

- 3.1 รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
สิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ ๆ
- 3.2 เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ และนำหลักธรรม
มาใช้ในชีวิตประจำวัน
- 3.3 รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ
- 3.4 มีความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม
- 3.5 มีอิสระในความคิด แต่พร้อมที่จะยอมรับความคิดของผู้อื่น
อย่างมีเหตุผล

3.6 รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

4. สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ

- 4.1 เชื่อมมั่นในระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
- 4.2 รู้จักคุณค่า ชื่นชม และรักษาวัฒนธรรมของชาติ
- 4.3 ส่วนนี้ในหน้าที่และสิทธิของตน
- 4.4 รู้ความสำคัญของครอบครัว สังคมและท้องถิ่นของตน
- 4.5 รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและโลก
- 4.6 สามารถนึกกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อ
ความเจริญและความมั่นคงของประเทศ

4.7 รู้คุณค่าในความเป็นไทย และภูมิใจที่เกิดในแผ่นดินไทย

โครงสร้างและเนื้อหา

หมวดประสบการณ์ที่จัดใหญ่เรียน เกิดการเรียนรู้มี 4 กลุ่ม ดังนี้
กลุ่ม 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วย
ภาษาไทย และคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยขอบข่ายการแก้ปัญหา
ของชีวิตและสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของ
มนุษย์ในต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่และดำเนินชีวิตที่ดี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการ
พัฒนาและสร้างนิสัย

กลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไป
ในการทำงาน และความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

การสอนหลักสูตร และการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา ที่ไม่ใช่ศาสนาพุทธ
แต่เป็นศาสนาซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นนับถือ ให้สอนควบคู่ไปกับการ เรียนวิชาจริยศึกษา
ซึ่งอยู่ในกลุ่มสร้างลักษณะนิสัย ทั้งนี้คงจัดทำโครงการสอนแล้วให้ศึกษาธิการ เขตการศึกษานั้น
อนุมัติ

การจักมวดประสบการณ์ให้เรียนนั้น ให้จัดยึดหยุ่นตามพัฒนาการของเด็ก
และความเหมาะสมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ หลักสูตรนี้จึงจัดเป็นสามช่วง ช่วงละ 2 ปี คือ
ประถมปีที่ 1-2 ประถมปีที่ 3-4 และประถมปีที่ 5-6 ซึ่งเนื้อหาที่นี้อาจจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้

รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาของทุกกลุ่ม หาอ่านได้จากหลักสูตร
ในที่นี้ขอยกตัวอย่างของกลุ่มทักษะ เฉพาะวิชาภาษาไทย เพื่อให้เห็นแนวทางสำคัญ อันจะนำ
ไปแต่งเรื่องให้สอดคล้องกับหลักสูตร เช่น

กลุ่มทักษะ วิชาภาษาไทย

จุดประสงค์ทั่วไป

ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็น
เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ จึงควรให้รู้เห็นคุณค่า
มีความรู้ ทักษะ และเจตคติอันถูกต้องตามความเหมาะสมแก่วัยและระดับชั้น เพื่อใช้ให้เป็น
ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม จุดประสงค์ของวิชาภาษาไทย มีดังนี้

1. ให้มีพัฒนาการทางภาษา ในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน
2. ให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่านและเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการศึกษา
3. ให้สามารถใช้ภาษาติดต่อ ทั้งรับฟังและถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิดอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
4. ให้เข้าใจและสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
5. ให้มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือมวลชนและแหล่งความรู้ต่าง ๆ
6. ให้สามารถใช้ผลจากการเรียนวิชาภาษาไทย มาช่วยในการศึกษารักสันนิษฐานการแก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลการโฆษณาชวนเชื่อใด ๆ
7. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาและวรรณคดีในแง่ เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ และในแง่ที่สร้างควมงามในชีวิต

เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย การเรียนภาษาไทยควรเน้นสัมฤทธิ์ผลของทักษะ การเข้าใจภาษาคือ การฟัง การอ่าน และทักษะ การใช้ภาษาคือ การพูด การเขียน จนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิดความเข้าใจแสวงหาความรู้และมีเหตุผลเพื่อนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน อันจะนำไปสู่ชีวิตที่มั่งคั่งในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาทั่วไป อันเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพตามความสามารถและความสนใจ และเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสามารถจัดโปรแกรมเรียนให้จบในตัวเองได้ หรือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาคือ

2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพและ เปิดโอกาสให้เด็กวัยรุ่นได้ค้นพบความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะตน โดยให้ยูเรียนมีความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล
3. เป็นหลักสูตรที่สนองความต้องการของท้องถิ่นทางด้านอาชีพ การจักสอนวิชาอาชีพ จึงจำเป็นจะต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ยูเรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้ และทักษะจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการต่าง ๆ ได้

จุดหมาย

1. เพื่อให้ยูเรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง
2. เพื่อให้นิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิดและวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. เพื่อให้มีทัศนคติที่ค้ำจุนมาชีพทุกชนิด มีระเบียบวินัยในการทำงานทั้งในส่วนตนและหมู่คณะ มานะ พากเพียร อดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
4. เพื่อให้ความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพต่อกฎหมาย และกติกาของสังคม รับผิดชอบตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดจนส่งเสริมสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม
5. เพื่อให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีและเสียสละ เพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการ และเหตุผล
6. เพื่อให้ความรู้และทักษะที่เป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การนำไปปรับปรุงการดำเนินชีวิต ทั้งส่วนตนและครอบครัว รวมทั้งการฝึกงานและการศึกษาเพิ่มเติม
7. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และให้รู้จักส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน

8. เพื่อให้รักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน ให้รู้จักบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย
9. เพื่อปลูกฝังให้มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้มีความรู้และเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ร่วมกันสร้างรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศชาติ
10. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีของมนุษยชาติในการอยู่ร่วมกัน

อย่างสันติสุข

จุดประสงค์ของวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จุดประสงค์ของวิชาภาษาไทยในระดับนี้ มี 7 ข้อ ดังนี้

1. ให้เด็กเห็นความสำคัญของภาษาไทย ในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของประชาชาติ และเป็นปัจจัยที่ช่วยบำรุงความสามัคคีของประชาชาติ
2. ให้เข้าใจว่าการใช้ภาษาได้ดี เป็นการช่วยให้เกิดความร่วมมือของคนในชาติ นำมาซึ่งความสมัครสมานกัน และทำให้สามารถประกอบกิจการต่าง ๆ ได้ โดยมีประสิทธิภาพ
3. ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้โดยรู้ที่เหมาะที่ควร ตามวัยและศักยภาพของนักเรียน เพื่อประโยชน์ทั้งในการศึกษาวิชาการต่าง ๆ และในการดำเนินชีวิต
4. ให้มีความใคร่รู้ใคร่เรียน พอใจที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านและฟัง
5. ให้สามารถคิดค้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้ฟัง ได้อ่าน โดยใช้วิจารณญาณคือ พยายามขบปัญหาเหล่านั้น เมื่อเกิดปัญหา มีความคิดแจ่มแจ้งขึ้น เป็นลำดับ และนำผลจากการคิดค้นที่ถูกต้อง ไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต
6. ให้สามารถพิจารณาหนังสือ งานเขียน งานประพันธ์ที่ได้อ่าน ให้แลเห็นทั้งส่วนดีและส่วนบกพร่อง

7. ให้เห็นคุณค่าของวรรณคดีและเห็นความสำคัญของงานประพันธ์กับการใช้ภาษาไทยโดยมีรสนิยมว่าเป็นสิ่งสำคัญในวัฒนธรรมของชาติ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งให้การศึกษารอบด้านและพื้นฐานวิชาอาชีพอย่างกว้าง ๆ มาแล้ว สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเลือกกลุ่มวิชาตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ เพื่อผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกผู้เรียนให้มีความรู้ ความชำนาญที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือเป็นพื้นฐานสำหรับศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนใฝ่ใจแสวงหา ความรู้ ความจริง เพื่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา ความสำนึกและความซาบซึ้งในคุณค่าของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม และงานสร้างสรรค์ของมนุษย์
4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและความกล้าทางจริยธรรม ทั้งนี้ให้เน้นการประพฤติปฏิบัติเป็นสำคัญ
5. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
6. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเลือกเพ้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
7. เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมมือกันใช้ความรู้ ความสามารถเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสังคม
8. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้ และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ

จุดหมาย

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ
2. เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงานสามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและรู้จักประหยัด
3. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในวิชาอาชีพเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ รู้ช่องทางในการประกอบสัมมาชีพที่เหมาะสมกับตน เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญต่อท้องถิ่นและประเทศชาติ
4. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
5. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา
6. เพื่อให้มีความสำนึกในการเป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหา และขอชดเชยภัยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี

จุดประสงค์ของวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จุดประสงค์ของวิชาภาษาไทยในระดับนี้ มี 9 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อให้ตระหนักในสำคัญของภาษาไทยในฐานะเป็น เครื่องมือสื่อสารของประชาชาติไทย ให้มีความนิยมอันพึงประสงค์ในการเรียนภาษาไทย และมีความภูมิใจในวัฒนธรรมทางภาษาของชาติ
2. เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของภาษาและรู้จักสังเกตลักษณะทั่วไปของภาษาไทย สามารถนำความรู้ไปใช้ถูกต้องตามระเบียบของภาษา
3. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองทุกด้าน เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม
4. เพื่อให้สามารถศึกษาค้นคว้าสารคดีต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลทั้งในการพูดและการเขียน สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามระดับของบุคคล เหมาะสมกับกาลเทศะ และสถานการณ์
5. เพื่อให้สามารถอ่านออกเสียงใหญ่ฟังรับสารได้แจ่มแจ้ง สามารถอ่านหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง รวดเร็ว มีรสนิยมที่ดีในการอ่านหนังสือ และมีนิสัยรักการอ่าน
6. เพื่อให้เข้าใจและสามารถวิเคราะห์เรื่องราวที่ได้ฟัง ได้อ่าน จากบุคคลหรือจากสื่อมวลชนอื่นจะนำไปให้เกิดวิจารณ์ญาณ
7. เพื่อให้ประจักษ์ในคุณค่าของวรรณคดีตามควรแก่วัยและศักยภาพ สามารถอ่านและเข้าใจวรรณคดีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและที่สร้างสรรค์ขึ้นในปัจจุบัน
8. เพื่อให้มีความรู้ใคร่รู้ใคร่เรียน สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ในโรงเรียนและต่อ ๆ ไป ทั้งในค่านาซีพและเพื่อประโยชน์สุขในค่านอื่น ๆ
9. เพื่อให้สามารถใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาต่อ หรือในการศึกษาค้นคว้าวิทยากรต่าง ๆ ตามความสนใจ

2.5.1.7 ประมวลการสอนและแผนการสอน ประมวลการสอน

เป็นหนังสือที่ขยายความในหลักสูตรออกเป็นรายละเอียด ทำขึ้นเพื่อใช้ให้เหมาะสมแก่ความต้องการของท้องถิ่น ประมวลการสอนที่จัดทำนั้น จะนำหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นมาใช้ ทุกวิชา มีความมุ่งหมายเฉพาะ เนื้อหาขยายอย่างละเอียด มีข้อเสนอแนะการสอน กิจกรรม ฯลฯ เพื่อให้ครูสามารถเตรียมการสอน อุปกรณ์ และเตรียมการจัดกิจกรรมส่งเสริมบทเรียนล่วงหน้าได้

นักเขียนหนังสือสำหรับเด็กสามารถนำประมวลการสอนมาศึกษาเนื้อหาที่ขยายความแล้ว เลือกตอนใดตอนหนึ่งมาแต่งหนังสือเพิ่มเติมหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน

แผนการสอน หนังสือแผนการสอนที่จัดทำขึ้นนั้น ไม่ว่าจะ เป็นแผนการสอนวิชาใด ๆ ก็ตาม มักจะดำเนินการจัดทำดังนี้ คือ ตีความจากหลักสูตร ประมวลการสอนแล้วจึง เนื้อหารายละเอียดออกมาจากแบบเรียน จัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เนื้อหาเป็นแกนหรือเป็นแนวกว้าง ๆ สำหรับโรงเรียนต่าง ๆ จะใช้แบบเรียนเล่มใดก็ได้ หนังสือแผนการสอนนั้นจะตีความจากจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และแต่ละเนื้อหามีจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมไว้ชัดเจน

หนังสือแผนการสอนช่วยให้นักครูเตรียมการสอนขั้นต้นอย่างมีระบบ ช่วยให้นักครูมีความสะดวก สามารถทำการสอนได้คล่อง เป็นการศึกษาทำให้การเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

นักเขียนหนังสือสำหรับเด็กสามารถนำแผนการสอนของวิชาที่คนต้องการเขียนเรื่องมาทำความเข้าใจ ตีความออกมาและเลือกตอนใดตอนหนึ่งก็ได้ แต่แผนการสอนที่นำมาใช้ประกอบการเขียนเรื่องนั้นจะต้อง เป็นปัจจุบัน และตีความจากหลักสูตรล่าสุด

2.5.1.8 หนังสือคู่มือครู (Teacher's Handbook) นักเขียน

จะต้องศึกษาหนังสือคู่มือครู ซึ่งเป็นหนังสือที่เขาจัดขึ้นเพื่อให้นักครูนำมาใช้ หนังสือนี้ประกอบด้วย เนื้อหา รายละเอียดคำถามหลักสูตร วิธีสอน วิธีปฏิบัติ แบบฝึกหัด วิธีวัดผล และเฉลยคำตอบ ซึ่งเป็นลักษณะ เค้นของหนังสือคู่มือครู

จากหนังสือคู่มือครู นักเขียนนำมาเขียนเรื่องสำหรับเด็กได้ก็เพราะ
 เพราะมีรายละเอียดตามหลักสูตรอยู่แล้ว นักเขียนสามารถคัดแปลงรายละเอียดออกมาใหม่
 ในรูปย่อกรอง ซึ่งเด็กชอบและสนใจ

2.5.1.9 รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ นักเขียนควรอ่านผลงาน
 จากการศึกษาและวิทยานิพนธ์ เพราะจะทำให้ทราบผลของการวิจัย ทราบถึงวงศัพท์ ที่ใช้กับเด็ก
 โดยเฉพาะ และทำให้ทราบลักษณะของหนังสือสำหรับเด็ก นักเขียนจะเขียนเรื่องได้ง่ายขึ้น
 สามารถสร้างหนังสือสำหรับเด็กได้

2.5.1.10 หนังสือเอกสาร วารสาร ฯลฯ ที่มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับ
 กับวรรณกรรมสำหรับเด็ก หนังสือที่จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเกี่ยวกับเรื่องเด็กโดย เฉพาะมีน้อยมาก
 ส่วนมากมักแอบแฝงกับหนังสือของผู้ใหญ่ วารสาร การอภิปราย การสัมมนา การประชุมเกี่ยวกับ
 หนังสือเด็ก

2.5.2 ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น หมายถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
 และความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติและอาชีพ ทำให้แต่ละ
 ท้องถิ่นมีความต้องการและความสนใจต่างกัน นักเขียนต้องคำนึงถึงเรื่องเหล่านี้ก่อนจะลงมือ
 เขียนเรื่อง

ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น อาจปรากฏในลักษณะต่อไปนี้

2.5.2.1 สภาพทางภูมิศาสตร์ ซึ่งนักเขียนต้องศึกษาเพื่อนำไป
 ประกอบการเขียนงาน

1. ที่ตั้งและขนาด
2. อาณาเขตติดต่อ แขนที่ตั้ง เขปของจังหวัด
3. สภาพภูมิประเทศ
4. ภูเขาสำคัญ
5. แม่น้ำสำคัญและชลประทาน
6. จำนวนประชากรและศาสนาที่นับถือ

7. ภูมิอากาศ (อุณหภูมิ ฤดูกาล ฝน)
8. อาชีพที่สำคัญของท้องถิ่น
9. การคมนาคม
10. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (ถ้ามี)

- น้ำตก	- โรงภาพยนตร์
- สวนอุทยาน	- ภัตตาคาร ร้านค้า
- สนามกีฬา	- สวนสัตว์
- สนามเด็กเล่น	- สวนสาธารณะ

ฯลฯ

2.5.2.2 สภาพทางประวัติศาสตร์ ซึ่งนักเขียนควรให้ความสนใจ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของจังหวัด หรือสถานที่นั้น รวมทั้งความสัมพันธ์ของสถานที่นั้นกับประวัติศาสตร์ไทย

1. ประวัติความเป็นมาครั้ง โบราณพอสัง เซป
2. ประวัติความเป็นมาตอนกลางและปลาย
3. ประวัติกุคคสำคัญที่ควรศึกษา
4. ประวัติเกี่ยวกับโบราณสถานที่สำคัญ เช่น
 - วัดและพระพุทธรูปโบราณที่สำคัญ
 - กำแพงเมือง ป้อม คูเมือง และตรอกเมืองโบราณ
 - อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญ

ฯลฯ

2.5.2.3 ขนบธรรมเนียมประเพณีและวันสำคัญต่าง ๆ ซึ่งแต่ละภาค แต่ละจังหวัดอาจจัดขึ้นในวันเวลาที่ตรงกัน ไม่ตรงกัน เรียกชื่อต่างกัน นักเขียนจะเขียนเรื่องของสถานที่ใด จังหวัดใด ภาคไหน จำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ให้ถูกต้อง ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวันสำคัญต่าง ๆ ที่เหมือนกันทุกภาค และเรียงลำดับจากเดือนมกราคมถึงเดือน ธันวาคม มีดังนี้

1. วันขึ้นปีใหม่
2. วันมาฆบูชา
3. วันจักรี
4. วันสงกรานต์
5. วันฉัตรมงคล
6. วันพืชมงคล
7. วันวิสาขบูชา
8. วันอาสาฬหบูชา
9. วันเข้าพรรษา
10. วันเฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ
11. วันปิยมหาราช
12. วันเฉลิมพระชนมพรรษา
13. วันพระราชทานรัฐธรรมนูญ

2.5.3 กานินยทางสังคย อาจเป็นคานินยส่วนรวมของชาติ หรือคานินยเฉพาะท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ยกเขียนคองคานึงถึง คึกษาและนำมาใช้ให้เหมาะสมกับตัวละครสถานที่ และเรื่องราว ทั้งนี้คองมุงปดคองคานินยอันคิงรวมแคะเค็คหรือเยาวชนควย

3. หลักการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก

การเขียนหนังสือเค็คหรือวรรณกรรมสำหรับเด็ก มีชั้นคองสำคัญ ๆ คึงนี้

- 3.1 จุดมุงหมายในการเขียน
- 3.2 การเค็คเรื่อง
- 3.3 หลักการเขียนเรื่อง
- 3.4 กตวิธีที่ใช้ในการเขียนเรื่อง

3.1 จุดมุ่งหมายในการเขียน

ในการเขียนเรื่องสำหรับเด็ก ผู้เขียนควรคิดว่า นอกจากความสนุกสนานแล้ว ผู้เขียนต้องการให้อะไรแก่เด็ก และเป็นเด็กระดับชั้นใด วัยไหน จะเขียนเรื่องอะไร ด้วยวิธีใด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาดี ๆ แล้ว จะพบว่า หนังสือเด็กมักให้ความสำคัญแก่ "คำสอน" ที่มุ่งสอดแทรกลงไป ทั้งนี้จุดมุ่งหมายแรกที่ควรพิจารณาคือ คำสอนที่แทรกลงไปในนั้น สอดคล้องกับ อุดมคติ หรือความต้องการของประเทศชาติ ของรัฐ ของภูมิภาค ท้องถิ่น หรือไม่ เมื่อสอดคล้องกันแล้ว จึงค่อยตัดสินใจเขียน ถ้าขัดแย้งกันอาจจะเกิดปัญหาแก่ผู้เขียนได้

หลังจากนั้น จึงพิจารณาว่าผู้เขียนมุ่งจะเขียนงานให้เด็กวัยไหน ระดับการศึกษา ชั้นใดสถาน ที่ตอนนี้จึงต้องพิจารณาเรื่องจิตวิทยาพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อจะได้เขียนเนื้อหา สอดแทรกคำสอนได้ตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

นอกจากนี้การรู้ระดับอายุ ระดับชั้นเรียนของเด็ก จะช่วยให้ผู้เขียนเลือกใช้ กลวิธีในการเขียน การใช้ภาษา การใช้ภาพประกอบได้เหมาะกับเด็กด้วย งามนั้นจึงจะประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้

3.2 การเลือกเรื่อง

การกำหนดเนื้อหานั้น อาจพิจารณาได้จากความสนใจและความต้องการของเด็กแต่ละวัย เช่น เด็กต้องการความรัก ก็เขียนเรื่องความรัก อาจเป็นความรักในครอบครัว ความรักระหว่างเพื่อนหรือความรักระหว่างคนกับสัตว์ เป็นต้น เด็กสนใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก็เขียนเรื่อง ของสัตว์ ต้นไม้ดอกไม้ ผึ้ง ผีเสื้อ ฟาร์องฟ้าแดง เป็นต้น หรือผู้ใหญ่อยากให้เด็กรู้ และเข้าใจในเรื่องใด ๆ ก็เขียนเรื่องนั้น ๆ ให้ง่าย ๆ พอเหมาะกับพัฒนาการที่เด็กจะรับได้

สำหรับ "ที่มาของเรื่อง" นั้น อาจจะมาด้วยวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (สมศักดิ์ ศรีมาโนชน์. 2523 : 150-162)

3.2.1 คัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลง

3.2.2 คัดลอกจากแบบเรียนมาขยายความ หรือทำเป็นบทละคร

3.2.3 แปล

3.2.4 แต่งเอง

3.2.1 คิดแปลงหรือเปลี่ยนแปลง การคิดแปลงหรือเปลี่ยนแปลง เรื่อง เก่า ๆ โดยนำความคิดมาคิดแปลงแล้วเขียนใหม่ มีตั้งแต่การคิดแปลงจากร้อยแก้วเป็นร้อยกรอง ร้อยกรอง เป็นร้อยแก้ว ข้อความสั้นเป็นข้อความยาว ๆ หรือพลิกแพลงผสมกันไป ทำให้เกิดหนังสือแบบต่าง ๆ ขึ้นมา

การคิดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงอาจทำได้ดังนี้

3.2.1.1 คิดแปลงจากบทเพลงกล่อมเด็ก บทเห่กล่อม บทปลอบเด็ก และบทเล่นของเด็ก การคิดแปลงอาจนำมาแต่ง เรื่อง หรือแต่ง เป็นคำประพันธ์ร้อยกรองก็ได้ เช่น คิดแปลงจากเพลง

"โยนยาวเอ๋ย ค้างคาวกินกล้วย รับน้องไปค่าย ช่วยกันโยนยาวเอ๋ย"

เป็น "โยนยาว เอ๋ยน้องนอนหลับอยู่ในเปล ถ้ามีว เกเรไม่นอนหลับให้ ระวังตัวกล้วยค้างคาวจับน้องไป กินกล้วยไข่มุกไม่เหลือเลย

3.2.1.2 คิดแปลงจากปริศนาคำทาย มีหลายวิธีดังนี้คือ

— การคิดแปลงปริศนาคำทายของผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นคำถามที่ยากมาเป็น ปริศนาคำทายสำหรับเด็ก ทำให้เด็กได้คิดและเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เช่น

— อะไรเอ๋ย ถอนสี่คำ ๆ นำฝนมาตก (เมฆ)

— อะไรเอ๋ย หน้าเหมือนแมว มันชอบกินคน (เสือ)

— อะไรเอ๋ย ใช้สวมกันแคค (หมวก)

— อะไรเอ๋ย มีขา 8 ขา เดินคดเคี้ยวไปมาน่าเอ็นดูจริง (ปู)

— การคิดแปลงแต่งให้คล้องจองกัน เช่น

— อะไรเอ๋ย ลอยอยู่ในท้องฟ้า สองแสงจำเวลาค่ำคืน

(ดวงจันทร์)

— อะไรเอ๋ย รูปกลม ๆ คล้ายดวงไฟ ลอยไปลอยมาใน

ท้องฟ้าในเวลากลางวัน (ดวงอาทิตย์)

— อะไรเอ๋ย มีสี่ขากระโดดไปมา ในยามค่ำคืนเดือนหงาย

(กระต่าย)

- การคิดแปลงแต่ง เป็นร้อยกรอง เช่น

ตัวอะไรเลยมีชนปลูกปลูก	มันชอบคุยกินเศษผักผาก
ครูปรากฏผิวพรรณนั้นสะอาด	แสนฉลาดโลดเต้นชมแสงจันทร์
มีหูยาว 2 ข้างข้างน่ารัก	เชอฐูจักหรือไมไ่ใครบอกฉัน
ตายถูกจะให้รางวัล	ชื่อของฉัน "กระต่าย" ไซ้แล้วเอ๋ย

3.2.1.3 คิดแปลงจากภาษิต สุภาษิต สำนวน คำพังเพย นำคำเหล่านี้มาคิดแปลงแต่ง เรื่องใหม่ อาจแต่งเป็นคำอธิบายสั้น ๆ นิทานสั้น ๆ หรือเป็นบทร้อยกรองก็ได้ เช่น

ภาษิตไทย "เรียนให้รู้ คุยให้จำ ทำให้จริง"
 อาจแปลงเป็นร้อยกรอง เช่น
 จงตั้งใจเล่าเรียนหมั่นเขียนอ่าน ให้เชี่ยวชาญแจ่มแจ้งแสดงไข
 เรียนก็รู้คุยท่องจำทำเข้าใจ อย่าถึงไว้ทำให้จริงอย่าถึง เคย

3.2.1.4 คิดแปลงจากบทกอกสร้อย เช่น

วัยเอ๋ยวัยเรียน	จงหมั่นเพียรไว้เถิดคง เกิดผล
หมั่นคนหาวิชามาได้คน	เกิดเป็นคนจงขยันหมั่นความดี
เรียนให้รู้ก็เข้าใจไม่ละทิ้ง	ทั้งชายหญิงใฝ่รักสมศักดิ์ศรี
รักเรียนไว้เถิดเลิศทวี	ทุกข์ไม่มีกล้ากราบมาลาเลย

แมวเอ๋ยแมวน้อย	ตัวกระจอยน่ารักยิ่งหนักหนา	ทุกเช้าค่ำหนูชาวคลุกน้ำปลา
กลางคืนหาจับหนูวิ่งพรักัน	การเลี้ยงแมวนั้นก็เป็นที่หนึ่ง	เป็นที่พึ่งพาได้ไม่โศกศัลย์
หนูไม่กัดเสี้ยนสารพัน	เพราะแมวนั้นช่วยจับจับหนูเอ๋ย	

3.2.1.5 คัดแปลงจากบทร้อยแก้วร้อยกรอง แล้วแต่งเป็นเรื่อง

ของตนเอง เช่น

ปีใหม่

วันปีใหม่ปีนั้นมีความสุข ไล่สนุกรื่นเริงบันเทิงนา
 พบเพื่อนพองน้องพี่ที่ไคมา รวบรวมรนาเริงร่นแสนชื่นใจ
 แลกของขวัญจากมิตรจิตผูกพัน เลิกโกรธกันพลันพบความสดใส
 หันหน้าพบแต่รอยยิ้มทุกที่ไป เหมือนคอกไม้แรกแย้มแจ่มใสเออ

ความพร้อมเพรียง

ความพร้อมเพรียง เป็นหนึ่งถึงที่คั้ง พบความหวัง รอดอยู่หมู่ชนหมาย
 รวมพลังคั้งมั่นพร้อมใจกาย ทั้งหญิงชายสร้างไทยใหญ่ยิ่งเลย

3.2.1.6 การคัดแปลงแต่ง เรื่องจากภาพ

การแต่งเรื่องจากภาพอาจบรรยายเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง แล้ว
 แต่งเป็นเรื่องราวขึ้นมา อาจเป็นภาพเดี่ยว หรือภาพหลายภาพที่มีเหตุการณ์ต่อไปเนื่องกันก็ได้
 การนำภาพต่าง ๆ มาคัดแปลง โดยนำข้อความจากวรรณคดีและ
 วิชาต่าง ๆ มาอ้างอิง นักเขียนจะต้องเขียนเรื่อง ประกอบเรื่องใหม่ด้วย สามารถแยกเป็นชุด
 ต่าง ๆ คัดแปลงให้เหมาะสมกับระดับชั้นและผู้อ่าน นำมาเข้าเป็นรูปเล่มที่ถาวร ใช้สำหรับ
 เป็นอุปกรณ์การสอนได้เป็นอย่างดี

ตัวอย่างชุดต่าง ๆ ในวรรณคดีไทย เช่น

- คอกไม้	- ผลไม้	- คั่นไม้
- ปลา	- นก	- สัตว์สี่เท้า
- ตะคร	- อาหาร	- เครื่องแต่งกาย
- ราชาศัพท	- เครื่องอุปโภคบริโภค	ฯลฯ

3.2.1.7 คิดแปลงจากนิทาน นิยาย เรื่องสั้น ๆ สารคดี โยนนำมา

เขียนใหม่เป็นส่วนวนของตนเอง นำเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้มาเขียนใหม่ จนกลายเป็นส่วนวนของผู้เขียน แต่ควรบอกชื่อที่มาของเรื่องเดิม คนแต่งเดิมไว้ด้วย

3.2.2 คัดลอกจากแบบเรียนมาเขียนขยายความ วิธีการนี้อาจทำได้โดยนักเขียน

นำแบบเรียนในชั้นที่คงการเขียนเรื่องมาศึกษาและคิดแปลงแต่งตามเนื้อหาในบทเรียน จะเขียนเป็นบทละคร หรือแต่งเป็นร้อยกรองก็ได้ เช่น หนังสือบทเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากหลักสูตร 2521 กล่าวถึง "ยา" กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ก็นำมาแต่งเป็นเรื่อง "ยาของมานี่" เป็นหนังสือภาพสี่ ulla ภาพประกอบคือ เกรียม ชาชุมพร พิมพ์ที่วชิราวุฒินิซ จุดประสงค์ใช้เป็นหนังสือส่งเสริมการอ่านชุดภาษาไทย ระดับเด็กเริ่มเรียนประถมศึกษา

เรื่องยาของมานี่ กรมวิชาการเขียนเรื่อง

1. ยา ของ มานี่
 อยู่ ที่ บ้าน นา
 ไกล ไกล ชายป่า
 เชิง ภูเขา ใหญ่
 ไกล บ้าน มี สวน
 ล้วน ผลไม้
 ออก กอ มาก มาย
 หลาย อย่าง ที่ มี

3. คุณ คุณ คุณ ป้า
 ก็ ช่วย ทำ นา
 บดุง ข้าว เว่า ไค้
 ชาย เป็น เงิน ครา
 นำ มา มอบ ให้
 คุณ ยา เก็บ ไว้
 ใช้ เป็น เงิน ทู

2. มะพร้าว มะม่วง
 เป็น พวง ระย้า
 ชนุน เนื้อ หนา
 สึก หึง ลิ่นจี
 มะเฟือง มะไฟ
 ลำไย ก็ มี
 ทุเรียน พันธุ์ ดี
 คุณ ยา บดุง ไว้

4. คุณ ยา ขยัน
 ทำ ชนม ทุก วัน
 เค็ด เค็ด แดงนั้น
 ชอบ มา อุดหนุน
 ยา ชาย ของ ดี
 มี คน เจื่อ จุน
 มา ชื้อ กัน วุ่น
 เพราะ ยา ทำ อร่อย

28. สอง วัน ต่อ มา
จึง บอก คุณ ย่า
จะ กลับ เสีย ที่
พอ แม่ ก็ ชวน
"คุณ ย่า คน ที่
ไป จาก ที่ นี้
อยู่ กับ พวก เรา"
29. ย่า จึง บอกว่า
"ต้อง ให้ เวลา
ย่า กอน หนา เจ้า
จัด แจง บ้าน ของ
มอบ ให้ ดุง เขา
คุ แล เรือน เหย้า
กอน ไป กับ หลาน"
30. ทุก คน ที่ ใจ
คุณ ย่า คง ไป
อยู่ คอย ไม่ นาน
ทั้ง หมก จึง ลา
เขา มา กราบ กราน
แล้ว จึง กลับ บ้าน
เบิกบาน ใจ เอย

3.2.3 การแปลจากหนังสือต่างประเทศ การแปลจากหนังสือต่างประเทศ

นั้น มีหลายวิธี เช่น แปลตรงคำ แปลเอาความ หรือดูจากภาพแล้วแต่ง เรื่องใหม่ ฯลฯ ซึ่งผู้แปลต้องได้อธิพิจารณาเองว่าจะใช้วิธีใด ตัวอย่างจาก เรื่อง **Mother Goose** มีลักษณะ เป็นการแปลแบบเอาความ ที่พยายาม ถ่ายทอดภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) นั้น มาให้ครบ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังความว่า

Mother Goose

เด็กน้อยสวมชุดสีฟ้า

เด็กน้อยสวมชุดสีฟ้า

เป่าเขาสัตว์เรียกเขาที่

และย้ายถิ่นฐานอยู่ในทุ่ง

วัวเขาไปกินข้าวโพคในไร่

เด็กผู้ชายอยู่ที่ไหน

ที่คอยเลี้ยงและหายไปไหน

อ้อ . ม้วนขนดัดอยู่ใต้กองฟางนั้นเอง

แจคกับจิด

าฉา

3.3 หลักการเขียนเรื่อง

เรื่องที่สามารรถนำมาเขียนในวรรณกรรมสำหรับเด็กมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีหลักการเขียนต่างกันออกไปดังนี้

3.3.1 การเขียนสารคดี สารคดีคือ เรื่องที่มุ่งหมายจะให้ความรู้ต่าง ๆ เป็นสำคัญ แต่ในขณะที่เขียนก็อาจให้ความบันเทิงไปด้วย ตามปกติสารคดีจะเป็นงานเขียนที่เด็กทั่ว ๆ ไปให้ความสนใจน้อย ดังนั้นบางครั้งผู้เขียนอาจดัดแปลงสารคดีไปเขียนในรูปเรื่องสั้นก็ได้ หลักการเขียนสารคดีทั่ว ๆ ไป สำหรับเด็กคือ (ประสิทธิ์ ฤทธิประเสริฐ. 2522 : 69-70)

1. เลือกเรื่องที่เหมาะกับความสามารถและความต้องการของเด็ก หรือเรื่องที่จะปลูกฝังคุณธรรมให้เด็ก และไม่ว่าจะเป็นความรู้ในเรื่องใดก็ตามควรเน้นในเรื่องการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในทางที่ดี ที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติเป็นสำคัญ

2. เค้าโครงเรื่องต้องเรียบง่าย และมีสัดส่วนหรือองค์ประกอบตามหลักการเรียงความทั่วไป คือมีความนำ ตัวเรื่อง และสรุป

3. มีส่วนประกอบที่เร้าใจ เช่น ตัวอย่าง ภาพประกอบ คติพจน์ คำคม หรือข้อคิดต่าง ๆ

4. สำหรับเรื่องที่เข้าใจยาก อาจมีคำถามคำตอบไว้ทบทวนความรู้ความเข้าใจ แต่ถาเป็นเรื่องธรรมดาไม่ควรมี เพราะเด็กจะเห็นว่า เป็นเรื่องของถารเรียน การสอน

3.3.1.1 การเขียนเรื่องท่องเที่ยว เรื่องท่องเที่ยวเป็นสารคดีชนิดหนึ่งทีเด็กสนใจมาก เพราะสนองความต้องการในถานการเปลี่ยนแปลง การผจญภัย ความอยากรู้อยากเห็น และช่วยพัฒนาการทางสังคมไ้มาก สำหรับเด็กเล็กควรเขียนแบบเรื่องสั้น คือ สร้างตัวละครเด็กเป็นตัวเอก เดินทางไปท่องเที่ยวในที่ต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กสนใจมากขึ้น หลักการเขียนสารคดีท่องเที่ยวทีเหมาะกับเด็ก มีหลักเช่นเดียวกับถารเขียนสารคดีทั่วไป และควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. พยายามให้ทั้งความรู้และความสนุก
2. ไม่ละเลยรายละเอียดที่น่ารู้ และเลือกรายละเอียดทีเหมาะกับ ความสนใจของเด็ก เช่น ถานานหรือนิยายประจำท้องถิ่น รายละเอียดทีแปลก ๆ ของสถานที่ ที่นาเที่ยว และชีวิตความเป็นอยู่ของเด็ก ๆ ในท้องถิ่นนั้น เป็นต้น

3. ภาพประกอบเป็นสิ่งจำเป็นทีสุกสำหรับสารคดีท่องเที่ยว

3.3.1.2 การเขียนชีวประวัติ เรื่องของบุคคลสำคัญ วีรบุรุษและ วีรสตรีต่าง ๆ เป็นสารคดีอีกประเภทหนึ่งทีเด็กถอนวัยรุ่นและวัยรุ่นสนใจมาก เพราะเด็กวัยนี้ มีความต้องการทีจะหาแบบอย่างในการดำเนินชีวิต หนังสือชีวประวัติจึงมีอิทธิพลทีจะชักจูงให้เด็กเห็นดีและปฏิบัติตามได้ง่าย หลักสำคัญในการเขียนชีวประวัติสำหรับเด็กมีดังนี้ (ประสิทธิ์ ถัดประเสริฐ. 2522 : 70-71)

1. ใช้เด็กเป็นตัวเอกของเรื่อง (หมายถึงควรเปิดเรื่องด้วยชีวิต ในวัยเยาว์ของเจ้าของประวัติ หรือไม่ก็แสดงรายละเอียดของชีวิตในวัยเยาว์ให้มากและชัดเจน) เพื่อให้เด็กเข้าใจ เพราะอยู่ในวัยเดียวกันหรือใกล้กัน

2. ต้องแสดงข้อเท็จจริงให้ชัดเจน สำหรับเด็กโตต้องให้รู้ว่า คอนิกเป็นเรื่องจริง คอนิกเป็นตำนาน ระบุกาลเวลาและสถานที่ให้แน่ชัดด้วย
3. วิธีเขียนควรเขียนในเชิงเรื่องสั้นหรือนวนิยาย คือมีบทบรรยาย พรรณา และบทสนทนาผสมกัน

4. ความง่ายของด้อยคำภาษาควรให้เหมาะกับวัยของผู้อ่าน

3.3.1.3 การเขียนเรื่องวิทยาศาสตร์ ตามปรกติวิทยาศาสตร์ในเชิงธรรมชาติวิทยาย่อมเป็นที่สนใจของเด็ก ๆ อยู่แล้ว แต่ในปัจจุบันควรเน้นในด้านเทคโนโลยี และควรฝึกความถนัดแบบวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้นด้วย เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศและสังคมในปัจจุบัน หลักสำคัญในการเขียนเรื่องวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมแก่เด็ก คือ (ประสิทธิ์ กัลป์ประเสริฐ. 2522 : 71)

1. ต้องมีความมุ่งหมายให้หาข้อซึ่งในปรัชญาวิทยาศาสตร์ มิใช่เขียนแต่เนื้อหาวิชาเท่านั้น เพราะเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์มีไว้เพื่อความสะดวกในค้นคว้า แต่ปรัชญาวิทยาศาสตร์มีไว้เพื่อให้มนุษย์รู้จักคิดด้วยมีเหตุและเหตุผล การรู้แต่เพียงเนื้อหาวิชาอย่างเดียวจะทำให้มนุษย์ตกอยู่ในอิทธิพลของวัตถุ อาจเป็นอันตรายต่อมนุษย์ด้วยกันเองมากยิ่งขึ้นกว่าความไม่รู้เสียอีก
2. ไม่ควรใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ในหนังสือเด็ก ถ้าจำเป็นต้องใช้ ควรใช้คำธรรมดาก่อน แล้วใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์หรือศัพท์ภาษาอังกฤษใส่ไว้ในวงเล็บ
3. หนังสือวิทยาศาสตร์ในเชิงสารคดีที่มุ่งให้ความรู้นั้น ควรมีดัชนี (Index) ไว้ท้ายเล่มด้วย เพื่อประโยชน์ในการค้นข้อความที่อยากทราบได้โดยสะดวก
4. เรื่องที่ควรส่งเสริมให้มากที่สุดสำหรับเมืองไทยในปัจจุบัน คือ นิยายวิทยาศาสตร์ เพราะเป็นเรื่องที่จะส่งเสริมจินตนาการที่มีรากฐานมาจากความจริง ช่วยกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น และเร่งเร้าให้เอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้มาก

3.3.2 การเขียนบันเทิงคดี คือ การเขียนงานที่มุ่งความสนุกสนานหรือความบันเทิงใจเป็นหลัก ได้แก่ การเขียนนิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น และบทละคร ซึ่งเป็นงานเขียนที่เด็ก ๆ ให้ความสนใจมาก เพราะเป็นเรื่องที่มีตัวละคร ทำให้เด็กติดตามเรื่องได้ง่าย คำว่านิทาน หมายถึง เรื่องสั้น ๆ ที่มีใจมุ่งหมายในคำความสมจริง หากแต่มุ่งหมายให้เกิดความสนุกสนานจากจินตนาการ หรืออิทธิปาฏิหาริย์ และมุ่งสั่งสอนคิธรรมเป็นสำคัญ ใช้วิธีการเขียนแบบเรียบง่าย มักไม่มีการแยกบทสนทนาออกจากบทบรรยาย เรื่องแบบนี้เหมาะสำหรับเด็กเล็ก เด็ก ส่วนเรื่องสั้นและนวนิยายเป็นเรื่องที่มุ่งหมายจะแสดงสภาพชีวิตความเป็นจริง วิธีเขียนจึงซับซ้อนขึ้น เช่น แยกบทสนทนาออกจากบทบรรยาย มีการดำเนินเรื่องย้อนกลับไปกลับมา เป็นต้น ส่วนเรื่องสั้นกับนวนิยายจะต่างกันที่ความยาว จำนวนของตัวละคร และแนวคิดเป็นสำคัญ กล่าวคือ เรื่องสั้นจะมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้น้อยกว่านวนิยาย สำหรับบทละครนั้นแท้จริงก็คือ เรื่องสั้นหรือนวนิยายที่เขียนแยกบทสนทนานั้นเอง เรื่องสั้นเหมาะกับเด็กทุกวัย แต่นวนิยายและบทละครเหมาะกับเด็กโตคือเด็กก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เรื่องทั้ง 4 ชนิด "จะมีหลักการส่วนใหญ่คล้ายกัน ดังนั้น ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก จึงมักจะนำรูปแบบเหล่านี้มาประสมกลมกลืนกัน เช่น ใช้ตัวละครไม่สมจริงประเภทสัตว์พูดได้แบบนิทาน แต่เนื้อเรื่องอาจแสดงถึงสภาพของสิ่งแวดล้อมตามความจริงแบบเรื่องสั้น หรือนวนิยาย และมักมีการแยกบทสนทนาออกจากบทบรรยายด้วย"

(ประคิษฐ์ กลัคประเสริฐ. 2522 : 68)

ในที่นี้จะกล่าวถึงหลักการเขียนเรื่องสั้นเป็นสำคัญ หลักการเขียนเรื่องในรูปแบบเรื่องสั้นที่เหมาะสมแก่เด็ก คือ (ประคิษฐ์ กลัคประเสริฐ. 2522 : 68-69)

1. สร้างตัวละครให้เด่นชัดและจริงจัง บางครั้งสำคัญยิ่งกว่าเนื้อเรื่องและเหตุการณ์เสียอีก โดยเฉพาะในเรื่องสำหรับเด็ก เพราะเด็ก ๆ มักสนใจบุคลิกของตัวละครมากกว่าอื่นใดทั้งหมด เนื่องจากความต้องการที่จะเลียนแบบนั่นเอง
2. ความสนุกเพลิดเพลินเป็นหัวใจของเรื่องประเภทนี้ มากกว่าการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ คำสอนจึงไม่ควรเป็นบทบรรยาย แต่ควรจะแทรกลงไปในการกระทำ

บุคลิก หรือบทสนทนาของตัวละคร เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากชีวิตจริง (ของตัวละคร) และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สมมุติ

3. ใช้บทสนทนาเป็นหลัก เช่น ใช้ชั้นคนเรื่อง ใช้คำเนิ่นเรื่อง หรือใช้แสดงความคิดเห็นของตัวละคร เพราะเด็ก ๆ ชอบบทสนทนามากกว่าบทบรรยายหรือพรรณนา เนื่องจากทำให้รู้สึกใกล้ชิดและเป็นกันเองกับตัวละคร

4. แม้จะมุ่งความบันเทิง เป็นใหญ่ แต่ผู้เขียนก็จำเป็นต้องมีความรอบรู้ในรายละเอียดของเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี เช่น จะเขียนเรื่องเกี่ยวกับการเล่นฟุตบอล ผู้เขียนจะต้องรู้รายละเอียดในการเล่นฟุตบอลเป็นอย่างดี เพราะเด็ก ๆ สนใจรายละเอียดและสิ่งเทศมากกว่าผู้ใหญ่ หากเขียนผิดพลาด จะถูกจับได้โดยง่ายและเด็กนับถือกันทันที

5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีลักษณะพิเศษหรือสไตล์ของตนเอง ไม่ลอกเลียนผู้อื่น ข้อนี้เป็นเรื่องที่เด็กวัยรุ่นสนใจมาก

3.3.3 การเขียนร้อยกรอง เป็นรูปแบบการเขียนที่เด็กเล็กสนใจมาก เพราะมีจังหวะเร้าใจ และความคล้องจอง ทำให้ท่องจำได้ง่าย ดังนั้นในการเขียนนิทานหรือเรื่องสั้นสำหรับเด็กเล็ก จึงควรเขียนเป็นร้อยกรองให้มากกว่าร้อยแก้ว หลักสำคัญในการเขียนร้อยกรองสำหรับเด็กเล็ก คือ (ประกิจสุ ฤทธิประเสริฐ. 2522 : 69)

1. ไม่ควรยากเกินกว่าร้อยกรองระดับชาวบ้าน โดยเฉพาะในเด็กเล็ก ไม่จำเป็นต้องให้ถูกต้องตามแบบฉบับนัก แต่ควรดัดแปลงให้ง่ายที่สุด เช่น อาจนำกลอนแปดมาดัดแปลง เป็นกลอนสามกลอนสี่ หรืออาจใช้กาพย์ เพราะไม่ต้องเพ่งเล็งเรื่องสัมผัสมากนัก แต่ถ้าเป็นเด็กวัยสูงขึ้นไป โดยเฉพาะวัยรุ่น ควรเคร่งครัดทางด้านลักษณะให้มากขึ้น เพราะเด็กวัยนี้ส่วนหนึ่งต้องการเรียนรู้เรื่อง การประพันธ์ไปพร้อมกันด้วย

2. เช่นเดียวกับเรื่องประเพณีนิทานและเรื่องสั้น คือ บุคลิกและชีวิตของตัวละครย่อมมีความสำคัญสำหรับเด็กมากกว่าสิ่งอื่น ๆ

3. อารมณ์ขันเป็นลักษณะที่คืออย่างหนึ่งของคนไทย และช่วยให้ร้อยกรองมีค่ามากขึ้น ในหนังสือสำหรับเด็กก็เช่นกัน ไม่ควรลืมอารมณ์ขัน แต่ควรสอดแทรกให้เหมาะสมแก่เรื่องและตัวละคร

4. คุณค่าสำคัญของบทกวีหรือร้อยกรอง อยู่ที่ความหมายหรือความคิด
แต่สำหรับเด็ก ๆ ไม่ควรให้ยากนัก

3.3.4 การเขียนหนังสือการ์ตูน (Cartoon, Comics) เป็นหนังสือที่ดำเนิน
เรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้ภาพบรรยาย ภาพที่เขียนทำนองการ์ตูนอาจจะ เป็นภาพที่ไม่ตรงกับ
ความเป็นจริง แต่มีส่วนที่ทำให้ผู้ออก เช่น ตัวละคร ของบุคคล เป็นต้น และภาพนั้นจะต้องเป็น
ภาพที่ดูแล้วจะให้ความคิด (Idea) และอารมณ์กับผู้อ่านดูๆ เช่น ตลกขบขัน น่าเอ็นดูหรือเศร้า
เป็นต้น การ์ตูนถือเป็นศิลปะลายเส้น (Graphic Art) เป็นการเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ
ต่อเนื่องกันไปตามลำดับด้วยภาพนั่นเอง

การเขียนการ์ตูนใหม่ของคุณนั้น ควรประกอบด้วย (ฉวีวรรณ
กุหาภินันท์. 2527 : 95)

1. การเขียนภาพทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ง่าย ไม่สับสน ภาพมี
ความเคลื่อนไหวเป็นภาพง่าย ๆ
2. สีที่ใช้สวยงาม ชัดเจนไม่เลอะเลือน
3. การดำเนินเรื่องที่น่าสนใจ ตื่นเต้นเร้าใจอยากอ่านอยากติดตาม
ควรแทรกสุภาษิต หรือคติธรรม หรือความรู้ด้วย
4. ใช้ถ้อยคำสุภาพ ไพเราะ ตัวสะกดควรบันทึกต้อง ใช้ภาษาเด็ก ๆ
ด้วย
5. ผู้เขียนมีความคิดริเริ่ม ไม่ลอกแบบภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือ
ต่างประเทศ หรือคนอื่น
6. ตัวอักษรควรชัดเจน ไม่เล็กเกินไป ไม่ควรใช้ตัวอักษรประหลาด
ทำให้อ่านไม่ชัดเจน
7. ช่วยส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ซึ่งจะทำให้เด็กฉลาด
8. มีศิลปะ อาจเกินความจริงไปบ้าง แต่ส่วนที่เกินควรมีความ
ประณีต จะได้สร้างนิสัยความละเอียด ความประณีต ให้แก่เด็กไปจนโต ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมาก

9. เนื้อเรื่องดีเหมาะกับเด็ก ไม่เป็นพิษเป็นภัยกับเด็ก
10. ควรเลือกเขียนภาพตอนที่ไมโครบายซาฟันกันน้ำแล้ว ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ควรเขียนให้มีศิลปะความไพเราะลดน้อยลง แต่อย่าเป็นตอนที่ซับซ้อนก็เขียนได้ แต่ไม่ควรตามทฤษฎีตาย

3.3.5 การทำวารสารหรือนิตยสารสำหรับเด็ก (Magazine, Periodical, Journal) วารสารหรือนิตยสาร คือ สิ่งพิมพ์ที่ออกเป็นประจำสัปดาห์หรือประจำปักษ์ ประจำเดือน เป็นต้น

วารสารสำหรับเด็กที่มีในประเทศไทย เช่น ชัยพฤกษ์ ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์ ชัยพฤกษ์การ์ตูน สวิตา สตรีสาร บางฉบับก็จัดทำขึ้นทั้งของเด็กและของผู้ใหญ่ โดยมีหน้าที่สำหรับเด็กอยู่ด้วย มีกลุ่มหรือคณะผู้จัดทำโดยเฉพาะเรื่องสำหรับเด็ก (Staff) เช่น สตรีสาร

การทำวารสารและหนังสือพิมพ์รายวันให้เป็นที่น่าสนิใจนั้น บรรณาธิการมีบทบาทในการจัดเรื่องที่น่าสนใจสำหรับเด็ก และใช้ภาษาง่าย ๆ

ในวารสารหรือนิตยสารสำหรับเด็ก ควรมีสิ่งต่อไปนี้

1. วารสารนิตยสารสำหรับเด็ก ควรมีเรื่องต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ ทั้งความรู้และความบันเทิง นวนิยาย นิทาน การ์ตูน โคลงกลอนต่าง ๆ เรื่องของเด็กในวัยเดียวกัน เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับเพื่อน กับโรงเรียน ครู เป็นต้น สำหรับเรื่องเพศนั้นเด็กเล็ก ๆ จะไม่สนใจ เช่น เรื่องความรักของเพศตรงกันข้าม แต่เด็กวัยรุ่นก็จะเริ่มสนใจเรื่องความรักในวัยหนุ่มสาว
2. มีการต่อเติมเสริมภาพ เขียนภาพ แต่งเรื่องจากภาพ วาดภาพ ประกอบเรื่อง เล่นเกมส์ต่าง ๆ ตายปัญหา ประคอกหรือเปิดรับนักเรียนรุ่นเยาว์ เป็นต้น ข่าวสังคมของเด็กวัยเดียวกัน ข่าวของคนเก่ง สัมภาษณ์คนเก่ง ข่าวกีฬา งานประจำโรงเรียน การแข่งขันต่าง ๆ ความรู้ภาษาต่าง ๆ เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ เป็นต้น เรื่องการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ ศาสนา ประวัติบุคคลสำคัญ ฯลฯ

3. ผู้จัดทำหรือบรรณาธิการจะต้องศึกษาความสนใจของเด็กอยู่ตลอดเวลา ความสนใจของเด็กหญิงและชายไม่เหมือนกัน แต่เด็กจะชอบการเปลี่ยนแปลง และชอบของใหม่ ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นเรื่องที่ตั้งในวารสารนั้น ควรจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา เด็กไม่ชอบคิดอะไรนาน ๆ ชอบอ่านเรื่องสั้น ๆ ที่สมบูรณ์ในตัว เด็กไม่ชอบอ่านเรื่องยาว ๆ ถ้าจะคิดต่อกันไปสัก 2-3 ฉับ เด็กจะไม่ชอบ ถ้าจะให้ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายชอบก็จะต้องมีทั้งเรื่องที่เด็กทั้งสองเพศชอบ เด็กชายชอบ เช่น เรื่องโลดโผนผจญภัย ตื่นเต้น การเคลื่อนไหวที่รุนแรงรวดเร็ว ชอบคิด ชอบแข่งขัน เล่นเกมส์ คอมพิวเตอร์ เด็กหญิงจะชอบสิ่งสวย ๆ งาม ๆ เบา ๆ ความรัก ความอ่อนหวาน ความอบอุ่น การฝีมือ กิจกรรมต่าง ๆ งานอดิเรก สิ่งที่มีมานานควรรู้ คนไม่ คอลไม้ เป็นต้น

4. ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายชอบแสดงความคิดเห็น ชอบแข่งขัน ชอบคนเก่ง ดังนั้นในวารสารควรมีหน้าหรือคอลัมน์ให้เด็ก ๆ ได้แสดงทัศนคติ หรือเขียนเรื่องจากประสบการณ์ส่งมา เพื่อให้เด็ก ๆ ได้เห็นตัวอย่างอันดี และเพื่อความภาคภูมิใจของเด็กด้วย

5. บางครั้งงานเขียนของเด็กที่มีโอกาสได้ลงในวารสารหนึ่งสัปดาห์ อาจมีส่วนช่วยให้เด็กเป็นนักเขียน นักอ่าน นักพูดที่ดีในอนาคตได้ วารสารสัปดาห์จึงมีเรื่องสั้นของเด็กวัยรุ่นที่เขียนส่งมาลงในวารสาร

3.3.6 การทำหนังสือพิมพ์รายวันสำหรับเด็ก (Children's Newspaper)

ในปัจจุบันนี้ ในประเทศไทยยังไม่มีหนังสือพิมพ์รายวันสำหรับเด็กโดยตรง แต่มีหนังสือพิมพ์รายวันหลายฉบับ ได้เปิดหน้าหรือคอลัมน์สำหรับเด็กขึ้น มีนิทาน การ์ตูน ความรู้รอบตัว ภาษา ข่าวการศึกษา การเขียนเรื่องของเด็ก การตอบปัญหาซึ่งรางวัลต่าง ๆ ความรู้รอบตัว แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหากว่าจะมีหนังสือพิมพ์รายวันสำหรับเด็กโดยตรงจะดีมาก เพราะหนังสือพิมพ์สำหรับเด็กใหญ่นั้น บางครั้งมีภาพหรือมีเนื้อเรื่องไม่เหมาะสมกับเด็ก เช่น มีภาพโป๊ ภาพอาชญากรรม อาชญากร ภาพคนตาย เป็นต้น ภาพเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดความหวาดเสียว น่าเกลียดน่ากลัว ประทับใจเด็ก ภาพบางภาพจะชี้ช่องให้เด็กเกิดอารมณ์ต่าง เพศก่อนวัยอันสมควร

หลักการทำหน้าที่สื่อพิมพ์รายวันสำหรับเด็กดังนี้

1. โรงเรียนน่าจะกำหนดให้ครู อาจารย์หรือชมรมรับผิดชอบในการจัดทำหนังสือพิมพ์รายวันสำหรับเด็กขึ้น ในหนังสือพิมพ์ควรมีนิทาน ความรู้รอบตัว ความรู้เกี่ยวกับภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ บทกลอน ทายปัญหา ความรู้รอบตัว นิทาน งานยามว่าง การ์ตูน คนทำความดี สุภาษิต คำพังเพย ตัวอย่างเด็กดี การเล่าประสบการณ์การแต่งเรื่อง แต่งนิทานของเด็ก ส่งไปลงหนังสือพิมพ์ ข่าวสารต่าง ๆ ของเด็กในวัยเดียวกัน ข่าวความเคลื่อนไหวของโรงเรียนต่าง ๆ คนเก่งของโรงเรียนต่าง ๆ เช่น "คนเก่งวันนี้" งานอภิเรกที่เด็กทำตอนปิดเทอม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายโต้แย้งที่ แข่งขันตอบปัญหาต่าง ๆ รูปภาพที่เป็นประโยชน์ต่อความรู้ของเด็ก ไม่ควรมีภาพที่ผิดศีลธรรม

2. เกี่ยวกับการใช้ภาษา ควรให้เด็กนำไปเป็นแบบฉบับได้ ถึงแม้ว่าการทำหน้าที่สื่อพิมพ์รายวันจะทำออกรวดเร็ว อาจจะมีข้อผิดพลาดอยู่บ้างก็ขอให้ผิดพลาดน้อยที่สุด ทั้งตัวสะกดการันต์ ส่วนวนและการพาดหัวข่าว

3.3.7 การทำหน้าที่สื่อแปล การแปลและคัดแปลงหนังสือภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาของตนนั้น ทำกันแพร่หลายทั่วโลก เพราะไม่ว่าเด็กชาติใด ภาษาใด พูด คิด นึก ออกมาเป็นแบบเดียวกันหมด ก็เป็นแบบเด็ก ๆ และมีความสนใจ ความต้องการตามธรรมชาติเหมือนกัน การแปลหรือคัดแปลงหนังสือเด็กจากภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งที่ เพราะทำให้หนังสือเด็กเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กได้รู้จักการละเล่น และประเพณี ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดของเด็กต่างชาติ

เรื่องแปลของ เด็กอาจทำได้ 2 วิธี

1. แปลจากภาษาต่างประเทศโดยอาจคัดแปลงหรือแปลมาโดยตรง

2. ฟังหรือสังเกต เรื่องมาแล้วแต่งขึ้นใหม่

ข้อพึงระวังในการแปลและคัดแปลง เรื่องมาจากภาษาต่างประเทศ

1. มุ่งรักษา รสของเรื่องไว้เป็นประเด็นสำคัญ

2. เปิดโอกาสให้ผู้แปลได้สรุปวบยกเรื่องตามความเข้าใจของคนได้

3. ไม่ทำให้เรื่องแปลผิดไปจากเรื่องเดิม เช่น คำโครงสร้างและ

จุดจบ

4. ต้องคำนึงถึงว่า เรื่องแปลไม่ใช่เพื่อให้เด็กได้ประโยชน์เพิ่มพูนทางภาษา แต่เป็นประโยชน์เพิ่มพูนความรู้ทางภาษาในส่วนตัวของผู้อ่านเอง ส่วนเด็กได้อ่านเรื่องใหม่เพิ่มขึ้นอีก 1 เรื่อง

5. ในการเลือกผู้แปลนั้น ข้อสำคัญที่สุดก็คือภาษาที่จะแปลนั้นต้องเป็นภาษาแรกของผู้แปล เช่น เราแปลเรื่องจากอังกฤษเป็นไทย ซึ่งเป็นภาษาแม่ที่นักของเรา ความชำนาญในการใช้ภาษาแม่ของเราจะช่วยให้เราแปลไครสตี มีถ้อยคำสำนวนดี

6. การแปลต้องให้แน่ใจว่า รักษาส่วนเดิมของเรื่องอยู่ และมีส่วนเพิ่มเติมเพื่อความเหมาะสมในส่วนของภาษาที่แปลออกมา เช่น เรื่องอารยธรรม เรื่องประเพณี เรื่องประวัติศาสตร์ ผู้แปลไม่ควรคัดแปลงลักษณะเฉพาะนั้น ๆ แต่ควรอธิบายภูมิหลัง (Back Ground) ให้เป็นที่เข้าใจแก่เด็ก และควรอธิบายข้อความนั้น ๆ ในเนื้อเรื่อง (Text) ไม่ควรนำมาอธิบายในเชิงอรรถ (Foot - note) เพราะเด็กจะไม่เข้าใจวิธีใช้เชิงอรรถ แต่ถ้าเป็นหนังสือเด็กวัยรุ่นก็อาจจะใส่ในเชิงอรรถได้

7. การแปล ควรเคารพลิขสิทธิ์ของเจ้าของบทประพันธ์ โดยขออนุญาตและบอกชื่อเจ้าของบทประพันธ์ไว้ด้วย

8. การดัดแปลง โดยนำเค้าโครงเรื่องมาจากต่างประเทศนั้น ผู้เขียนควรยึดข้อเท็จจริงไว้ เช่น เรื่องประวัติศาสตร์ ถ้าแปลงก็ควรคงชื่อตัวละครสมัย เหตุการณ์นั้น ๆ ไว้ให้ถูกต้อง ส่วนรายละเอียดปลีกย่อย เช่น คำพูด บทสนทนาต่าง ๆ ก็เป็นเทคนิคของผู้เขียนก่อนเขียนเรื่องผู้เขียนต้องศึกษาประวัติศาสตร์เรื่องนั้นให้เข้าใจเสียก่อน จะทำให้ผู้อ่านพลอยสนุกสนานและได้รับความรู้ไปด้วย เช่น เรื่อง "คลั่งเพราะรัก" ของ ว.ณ ประมวลุมารค เขียนได้ดีมาก ผู้แปลใช้สำนวนภาษาที่ดีและทำให้ผู้อ่านได้ความรู้ทางประวัติศาสตร์และได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินไปด้วย

3.3.8 การทำหนังสือแบบเรียน (Text Book) หนังสือแบบเรียนเป็นหนังสือที่ใช้สอนเป็นหลักในวิชาต่าง ๆ ของเด็ก หนังสือแบบเรียนจึงต้องจัดลำดับเนื้อเรื่องให้เหมาะสมและถูกต้อง การจัดทำหนังสือแบบเรียนภาษาไทย เพื่อให้ใช้เป็นแบบเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ จะต้องได้รับอนุญาตจากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นคราว ๆ ไป หนังสือแบบเรียนที่ใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ นั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มักจะผลิตขึ้นมาเอง โดยมีคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้มีประสบการณ์ในการใช้แบบเรียน และการทำแบบเรียนร่วมจัดทำ นอกจากนี้ยังมีสำนักพิมพ์ที่จัดผลิตแบบเรียนออกมา โดยได้รับการอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ นั่นคือสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช และเมื่อ ปี พ.ศ. 2522 อันเป็นปีเกิดสภาค ได้มีการทำงานด้านการวางแผนพัฒนาเด็กของชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งคณะกรรมการสร้างแบบเรียนหลักสูตรระดับประถมศึกษา ให้มีเนื้อหาวิชาทันสมัย เสริมอาชีพและส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมสำหรับเด็กขึ้น แบบเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.3.8.1 แบบเรียนโดยทั่วไป การจัดทำแบบเรียน ต้องคำนึงถึงความถูกต้องของ เนื้อหาสาระ มีความยาวเหมาะสมพอเหมาะกับวัยของผู้เรียน ในหนังสือมีคำนำ ภาพประกอบ แผนผัง หรือแผนภูมิในที่อันสมควร มีการทำสารบัญเรื่อง ดัชนี บรรณานุกรม อาจมีอภิธานศัพท์ สำหรับหนังสือที่มีศัพท์มาก ๆ การทำแบบเรียนควรมีหลักดังนี้

1. หนังสือแบบเรียนควรประกอบด้วย แบบฝึกหัด คำถาม กิจกรรม ในแต่ละบท มีวิธีแนะให้นักเรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง หรือทดลองด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะในการเรียน นอกจากนี้ก็มีแบบเรียนสำเร็จรูป (Prog-ammed Text Materials) ซึ่งจัดใ้ให้นักเรียนได้เรียนตามแบบโปรแกรมแล้วศึกษาค้นคว้าโดยตัวนักเรียนเอง โดยตรวจความถูกต้องก่อนแล้วจึงก้าวต่อไป

2. แบบเรียนควรทันสมัย โดยเฉพาะแบบเรียนทางด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แต่อย่างไรก็ตามแบบเรียนก็ไม่จำเป็นต้องทันสมัยเท่าหนังสือพิมพ์รายวัน

3. การเรียงลำดับเนื้อหาของแบบเรียนจะต้องเรียงจากง่ายไปหายาก จากสิ่งที่เหมือนกันไปสู่สิ่งที่ไม่เหมือนกันและจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม วัตถุประสงค์สำคัญ

ของแบบเรียนก็คือ ต้องให้นักเรียนได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง มีความคิดรวบยอด (Concept) และ
 ได้หลักการ เพื่อเป็นแนวในการศึกษาต่อไป แบบเรียนจะต้องให้นักเรียนได้มีการทบทวนและ
 เรียบเรียงความรู้ให้เป็นระเบียบ มีความเข้าใจ มีความจำ โดยอาศัยหลักการที่ให้ข้อเท็จจริง
 ที่อธิบายให้เข้าใจง่าย เหมาะกับความรู้อายุ และวัยของเด็ก ใช้ภาษาง่าย ๆ ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง

4. เนื้อหาของแบบเรียนควรตรงตามหลักสูตรและสอดคล้องกับ
 วัตถุประสงค์ของวิชานั้น ๆ ดังนั้นก่อนที่จะเขียนแบบเรียนจะต้องศึกษาหลักสูตรและความมุ่งหมาย
 ให้เข้าใจ ควรอ่านวิจัยและวิเคราะห์แบบเรียนในวิชาต่าง ๆ ก่อน สำหรับเครื่องมือในการ
 วิเคราะห์ นิยมใช้แบบสอบถามและการทดลองใช้

5. การทำแบบเรียน ควรจะได้มีการทดลองใช้ ก่อนที่จะพิมพ์เป็น
 เล่มให้ใช้ในโรงเรียน การปรับปรุงแบบเรียนควรจะมีการวิเคราะห์ วิจัยแบบเรียนที่ใช้ก่อน เพื่อ
 หาข้อบกพร่องในการปรับปรุงบทเรียนครั้งต่อไป

6. แบบเรียนควรจะต้องมีคำนำ ซึ่งระบุความมุ่งหมายของผู้แต่ง
 สารบัญ คำนีภาพ แผนภูมิ ตารางแผนที่ที่ถูกต้อง อภิธานศัพท์ (Glossary) สำหรับแบบเรียน
 ที่มีคำศัพท์ยาก ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องได้ดี ส่วนภาพนั้นสำหรับหนังสือวิทยาศาสตร์
 ถ้าเป็นภาพสีก็ยิ่งดี สำหรับเด็กเล็ก ๆ และถ้าเป็นการทดลองวิทยาศาสตร์ ควรแยกสีให้เห็นชัดเจน

7. สำหรับผู้เขียนแบบเรียนแต่ละสาขาวิชานั้น ผู้เขียนควรมีความรู้และ
 ประสบการณ์ในวิชานั้น ๆ และได้ทำการค้นคว้าเพิ่มเติม ขนาดของตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ สำหรับนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขนาดของตัวพิมพ์ของหนังสือโดยทั่วไป ไม่ควรต่ำกว่า 10 point (point
 คือ หน่วยวัดตัวพิมพ์ตามหลักสากล ขนาด 1 point มีค่าเท่ากับ $\frac{1}{72}$ นิ้ว)

8. หนังสือแบบเรียนที่ดีควรมีราคาค่อนข้างถูก การเว้นช่องว่าง
 คอนบนล่าง และก้านข้าง ตลอดจนช่องไฟของหนังสือแต่ละหน้าควรให้เหมาะสม นอกจากนี้
 แบบเรียนที่ดีควรมีสลักนูนภายนอกที่ดี นั่นคือมีการเย็บเล่มแข็งแรง ทนทาน กระดาษก็ ปกแข็ง
 จึงดูความสนใจ

3.3.8.2 แบบเรียนสำเร็จรูป หรือบทเรียนสำเร็จรูป เป็นสื่อการเรียนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเป็นผู้ทำด้วยตนเอง มีโอกาสตอบคำถามต่าง ๆ ด้วยตนเอง และจะมีคำตอบให้ควรวาดถูกต้องหรือไม่ บทเรียนอาจเป็นบทเรียนสำเร็จรูปที่เป็นเล่ม (Program Text Book) หรืออาจเป็นเครื่องช่วยสอน (Teaching Machine) ได้แก่ ฟิล์ม ภาพยนตร์ต่าง ๆ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีทางการศึกษา การทำสถานการณ์จำลอง (Simulation) หรือการกระทำจริงมาประกอบ ผู้สร้างเองจะถูกฝึกอบรมให้รู้จักตั้งวัตถุประสงค์ รู้จักวิเคราะห์และวิจารณ์การสอนของตนเองว่าจะนำวิธีการสอนต่าง ๆ นั้นมาใช้สร้างระบบสิ่งต่าง ๆ ในบทเรียนสำเร็จรูปของตนได้อย่างไรบ้าง

ผู้เขียนบทเรียนสำเร็จรูป อาจเป็นครูผู้สอน นักจิตวิทยา อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผู้เขียนบทเรียนสำเร็จรูป เราเรียกว่า Program Writer ในโรงเรียนต่าง ๆ อาจสร้างบทเรียนสำเร็จรูปขึ้นใช้เองได้ ทำให้ผู้จัดทำมีความรู้เพิ่มมากขึ้น มีประสบการณ์ในด้านการสอน มีความเข้าใจในการจัดทำบทเรียนเป็นอย่างดี

การเขียนบทเรียนสำเร็จรูปมีหลักการดังนี้

1. ในการเขียนบทเรียนสำเร็จรูปก็เช่นเดียวกับ การเขียนตำรา หรือแบบเรียนทั่วไป ก็ต้องศึกษานักเรียน มีความรู้ทางจิตวิทยาการศึกษา มีความรู้และประสบการณ์ในด้านวิชาที่จะเขียน มีการค้นคว้าเพิ่มเติม รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวนง่าย ๆ สั้น ๆ เหมาะสมกับวัยและความรู้ของเด็ก มีคำถามและวิธีการ เราความสนใจของเด็กให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

2. การสร้างแบบเรียนสำเร็จรูปนี้ ถ้าจะทำได้สะดวกที่สุดและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดก็คือ เสนอหรือทำออกมาในรูปหนังสือ แต่สำหรับเนื้อหาทางวิชาการ ถ้าเสนอออกมาในรูป สไลด์ ฟิล์มสตริป หรือภาพยนตร์ ก็จะทำให้เข้าใจง่ายมากขึ้น การจัดทำเช่นไรก็ต้องพิจารณาความเหมาะสมและทุนทรัพย์

3. การเขียนบทเรียนสำเร็จรูปควรทำเป็นหน่วยย่อยออกไปแต่ละหน่วย (Writing of Frames) ดังนี้

3.1 เขียนเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยย่อยเล็ก ๆ และแต่ละหน่วยจะต้องทำให้เกิดแนวความคิดเกิดความรู้ เชื่อมโยงความเข้าใจในหน่วยย่อยถัดไป

3.2 การเขียนหน่วยย่อยแต่ละหน่วย ควรให้ความรู้พาดพิงไปถึงหน่วยย่อยที่เด็กได้ศึกษามาแล้ว เพื่อเป็นการทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไปแล้วด้วย

3.3 เนื้อเรื่องถูกต้องตรงตามหลักสูตร ข้อเท็จจริง กระทบกระตือรือร้น ๆ เหมาะกับความรู้อยู่ของเด็ก เนื้อเรื่องแต่ละหน่วยต่อเนื่องกัน

3.4 ให้ทราบคำตอบที่ถูกต้องในแต่ละหน่วย เพื่อกระตุ้นหรือเร้าใจให้เด็กสนใจ (คำตอบอาจอยู่หน้าหลัง)

3.5 หน่วยย่อยบางหน่วย อาจไม่ต้องการคำตอบ เช่น การแนะนำบทเรียน วิธีทำบทเรียน ยกตัวอย่าง เป็นต้น

3.6 การทดสอบบทเรียน ถือเป็นงานสำคัญของการเขียนบทเรียน เพื่อหาความแน่นอน (Validity) ของบทเรียน คือ หลังจากสร้างบทเรียนแล้วแก้ไขแล้วควรมีการทดสอบว่าบทเรียนนั้น ผู้เรียนได้มีพฤติกรรม หรือทักษะตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

3.3.9 หนังสืออ้างอิง (Reference Books) เป็นหนังสือสำหรับใช้ในการค้นคว้าคอบัญหาต่าง ๆ เป็นหนังสือที่เชื่อถือได้ เพราะผู้เขียนคองเป็นผู้เชี่ยวชาญ และค้นคว้ามาแล้วเป็นอย่างดี มีเครื่องมือที่ช่วยในการค้นคว้าได้สะดวก หนังสืออ้างอิงที่สำคัญสำหรับเด็กได้แก่

3.3.9.1 หนังสือพจนานุกรม (Dictionary) ใช้เพื่อค้นคว้าสะกดความหมาย วิธีใช้คำ การอ่านออกเสียง รากศัพท์ เป็นต้น พจนานุกรมที่ดีควรเป็น Picture Dictionary ได้ศัพท์ตามตัวอักษรอย่างของผู้นิยม มีภาพมากที่สุด อาจเป็นภาพถ่ายป็นภาพเขียนก็ได้ หรือทำเป็นแผนภูมิ (Diagram) เพื่อหาทางให้เด็กเข้าใจได้ง่ายที่สุดและชัดเจนที่สุด ไม่จำเป็นต้องเป็นภาพสีมากมาย อาจ เป็นสีขาวดำ หรือพิมพ์สีเดียว คำอธิบายศัพท์ทำอย่างง่าย ๆ ควรเป็นรูปธรรม คือคำที่เห็นได้ชัดเจน (Concrete Term) และไม่ใช้คำที่เป็น

ความนึกคิดคือนามธรรม (Spiritual Term) อย่างเด็ดขาดเพราะจะทำให้เด็กเข้าใจยาก

3.3.9.2 หนังสือสารานุกรม (Encyclopedia) หนังสือสารานุกรมสำหรับเด็ก มีทั้งสารานุกรมเฉพาะวิชาและสารานุกรมทั่ว ๆ ไป เด็กอายุระหว่าง 8-12 ปี ควรหัดใช้สารานุกรมได้แล้ว สารานุกรมสำหรับเด็ก ควรใช้ศัพท์ง่าย ๆ ส่วนวงเล็บ อธิบายเรื่องให้เข้าใจง่าย มีภาพประกอบสีมาก ๆ ดัชนี (Index) อยู่ตอนท้ายของทุกเล่ม (ถ้าเป็นชุด) เพื่อให้ความสะดวกกับเด็ก มีสารบัญ มีกรเรียงลำดับเนื้อเรื่องตามตัวอักษร เช่นเดียวกับสารานุกรมสำหรับผู้ใหญ่ ถ้าเป็นชุดจะลงมีคำแนะนำที่สันหนังสือด้วย (Volume Guide)

เนื้อเรื่องควรเป็นความรู้ระดับชั้นเรียนของเด็กในทุกสาขาวิชา โดยดูเนื้อหาจากหนังสือแบบเรียนชั้นต่าง ๆ แล้วนำมาเป็นแนวในการจัดทำสารานุกรม วิธีทำอาจเริ่มจากการทำครรชนีของหนังสือแบบเรียนของเด็กทุกชั้น แล้วนำมารวบรวมค้นคว้าเพิ่มเติมทำเป็นสารานุกรม

3.3.9.3 อักษรานุกรม ที่เป็นของหนังสือสำหรับเด็ก ได้แก่ อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ อักษรานุกรมชีวประวัติ เป็นต้น หลักในการทำหนังสืออ้างอิงนั่นก็คือ ใช้ภาษาและส่วนวงเล็บเหมาะสมกับวัย และความรู้ของเด็ก มีภาพประกอบมาก ๆ โดยเฉพาะภาพสี เนื้อเรื่องง่าย ๆ ไม่ละเอียดเกินไป และยากขึ้นตามลำดับวัยของเด็ก มีเครื่องมือที่ช่วยในการค้นคว้า เช่น มีสารบัญ มีดัชนี ที่ให้ค้นได้สะดวก มีคำแนะนำที่ตอนบนของหน้ากระดาษ (Running Head) มีคำแนะนำหรืออักษรแนะนำที่สันหนังสือ สำหรับหนังสือเป็นชุด (Guide Word, Guide Letter, Volume Guide) ถ้าเล่มหนา ควรมีครรชนีหัวแม่มือ (Thumb Index) เพื่อความสะดวกด้วย

3.4 กลวิธีที่ใช้ในการเขียนเรื่อง

เรื่องที่น่าสนใจเขียนเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็ก อาจจัดได้เป็น 2 ประเภท ตามเนื้อหาสาระ คือ สวรรคก็มีเนื้อหาทางความรู้เป็นสำคัญ และบันเทิงคดี มุ่งความสนุกสนานเป็นหลัก บันเทิงคดีทั้ง นิทาน นวนิยาย บทละคร และเรื่องสั้น จะมีเรื่องราวของบุคคล หรือ

ตัวละคร เสมอ ดังนั้นกลวิธีในการเขียนเรื่องสารคดีและบันเทิงคดีจึงต่างกัน แต่วรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทสารคดี "ทองเที่ยว ชิวประวัติ และเรื่องวิทยาศาสตร์" ก็อาจจัดทำโดยเน้นเรื่องที่มีตัวละครตัวบุคคล ดังนั้นกลวิธีในการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กจึงอาจกล่าวรวม ๆ ได้ดังนี้

3.4.1 กลวิธีเกี่ยวกับการกำหนดโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง ไม่ว่าจะเขียนเรื่องประเภทใด โครงเรื่องเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำก่อนอื่น เพราะจะเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่องต่อไป สำหรับการวางโครงเรื่องต้องสัมพันธ์กับการตั้งชื่อเรื่อง การคิดหาแนวคิดหรือสารัตถะของเรื่อง (Theme) หลังจากได้ชื่อเรื่องและแนวคิดแล้ว ก็จะได้ลำดับขั้นตอนของโครงเรื่องตามมาในภายหลัง

3.4.1.1 การตั้งชื่อเรื่อง "ชื่อเรื่องเป็นสิ่งแรกที่ผู้แต่งต้องคิดก่อน แต่อาจสำเร็จเป็นสิ่งที่สุดท้ายก็ได้ เพราะมีไม่น้อยที่ตั้งชื่อเรื่องแล้ว เมื่อเขียนไปจนจบเกิดไม่พอใจต้องกลับมาคิดตั้งชื่อเรื่องก็ไม่มีอีก อย่างไรก็ตามชื่อเรื่องมีความสำคัญมากพอ ๆ กับปก เพราะอยู่ด้วยกัน และเป็นสิ่งที่ผู้อ่านมองเห็นเป็นครั้งแรก ถ้าปกเป็นสิ่งสะดุดตา ชื่อเรื่องก็จะเป็นสิ่งสะดุดใจ มีส่วนเร้าใจให้ซื้อหรืออ่านไม่น้อยทีเดียว" (ประคิษฐ์ กลัดประเสริฐ. 2522 : 72)

หนังสือเด็กนั้น ชื่อเรื่องอาจจะมีสำคัญเป็นรองภาพปก เพราะเด็กยังอ่านไม่ออก แต่อย่างไรก็ดี การตั้งชื่อให้อ่านไว้ก่อนก็มีส่วนเร้าใจให้อ่าน หลักการตั้งชื่อเรื่องที่ดี มีดังนี้ (ประคิษฐ์ กลัดประเสริฐ. 2522 : 72-73)

1. สอดคล้องกับแนวคิดหรือโครงเรื่อง เช่น เธอจะเป็นเด็กคนไหน เด็กชายกมลเที่ยวบ้านทุ่ง
2. ง่าย ๆ สอดคล้องกับภาพปก เด็กเห็นปกอาจบอกชื่อเรื่องได้ทันที เช่น แมวกับเต่า ชื่อที่ตั้งยาก ทำให้เด็กไม่สนใจ เช่น บลังเขกับสามชายแคะ แสนเข็ด และเกรเท็ด
3. น่าสนใจตรงกับความต้องการของเด็ก เช่น อวนกับสี่คนจัญญ์ หมุทรัพย์กลางทะเล ชีวิตบ้านป่า

4. แผลดประหลาด น่าสงสัย น่าติดตาม เช่น ไซโซซา

สามสี่ยากเป็นเสื่อ ละไรหนอขอถามว่า หุงหม่าสีน้ำเงิน

5. ติดตามชื่อตัวละครเอก ชื่อสถานที่ที่เกิดเรื่องนั้น หรือลักษณะของเหตุการณ์ในเรื่องนั้น เช่น ไฉนอย คากับยาย โกงหาเพื่อน

3.4.1.2 โครงเรื่องและเนื้อเรื่องของสารคดี กลวิธีการเขียน

โครงเรื่องและเนื้อเรื่องของสารคดีที่ดี มีดังนี้

1. โครงเรื่อง มีเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ สอดคล้องกันตลอดเรื่อง กล่าวคือ ไม่ออกนอกเรื่อง ดำดัดเรื่องดี และมีารเน้นสาระสำคัญของเรื่องให้เห็นชัดเจน

2. องค์ประกอบของเรื่องทั้งหมดมีส่วนถูกต้อง และน่าอ่าน กล่าวคือ มีคำแนะนำเนื้อเรื่อง และบทสรุป ในอัตราส่วนที่พอเหมาะแก่กัน เขียนคำแนะนำให้เข้าใจ น่าติดตามอ่านสรุปให้ประทับใจ และเน้นความสำคัญของเรื่องให้เด่นชัด การอ้างเหตุผลและหลักฐานที่ใช้ในเนื้อเรื่องถูกต้องและชัดเจน

3. ใช้ภาษาง่าย ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะกับวัยของเด็ก

3.4.1.3 โครงเรื่อง เนื้อเรื่องและตัวละครในงานบันเทิงคดี

งานบันเทิงคดีอันประกอบด้วย นิทาน นวนิยาย และเรื่องสั้นของเด็ก มีกลวิธีในการวางโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง และกำหนดตัวละคร ดังนี้

1. โครงเรื่องไม่ซับซ้อนมาก มีข้อขัดแย้ง (Conflict) ที่มีเหตุผล มีเอกภาพและต่อเนื่องกันอย่างมีระเบียบ มีการสร้างความกระหายใคร่รู้ (Suspense) แต่ไม่ควรใช้เหตุบังเอิญ (Co-incidence) ส่วนเรื่องเหนือวิสัย (Fantasy) มีได้ แต่ต้องให้เหมาะกับเรื่อง เช่น มีในเรื่องเกี่ยวกับจินตนาการ หรือนิยายวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2. ตัวละครเอกควรเป็นเด็กในวัยเดียวกัน (กับผู้อ่าน) เป็นคนดีและน่ารัก อาจเป็นสัตว์หรือลูกสัตว์ที่น่ารัก หรือไม่ก็เป็นผู้ใหญ่ที่ดี บุคลิกเด่นชัด ถ้ามีตัวละครที่ไม่ดี ต้องอธิบายความไม่ดีขึ้นให้ชัดเจน ลักษณะนิสัยของตัวละครจะเป็นแบบสถิต หรือแบบ

พลวัตก็ได้ แต่ถ้าเป็นแบบพลวัต ควรเป็นการเปลี่ยนแปลงจากนิสัยเดิมมาเป็นนิสัยดี

3. บทสนทนามีความจริง สั้นกะทัดรัด ใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจได้ง่าย และทั้ง เรื่องควรมีบทสนทนามากพอ ๆ กับบทบรรยายหรือพรรณนา

4. ฉากควรให้สวยงาม ง่าย ไม่ละเอียดหรือมีผลลัพท์ในคำบรรยายละเอียด และสอดคล้องต้องกันกับความสนใจของเด็ก ในเด็กเล็กไม่จำเป็นต้องระบุเวลา และสถานที่ให้แน่ชัดก็ได้ แต่ในเด็กโต เรื่อง เวลาและสถานที่จะมีผลลัพท์ไม่ได้

5. การเล่าเรื่อง ให้ตัวละครเอกเล่าเองจะเหมาะสมกับเด็กมากกว่าวิธีอื่น ถ้าผู้แต่งเล่าเอง ไม่ควรแสดงตนว่ารู้มากกว่าตัวละคร หรือมีบงกชกับตัวละครเกินไป

6. เปิดเรื่องให้ทันแก่ใจ น่าติดตามอ่าน และปิดเรื่องให้ประทับใจ ควรจบด้วยความสำเร็จหรือความสุข ถ้าจบแบบโศกเศร้าต้องอธิบายสาเหตุให้ชัดเจน ในเด็กโตอาจจบแบบให้คิดได้บ้าง แต่ต้องมีการแนะให้พอลึกได้บ้าง มีข้อปดอยให้คิดเองทั้งหมด

7. มีแนวคิดหรือสารัตถะของเรื่อง (Theme) เกินชัด เด็กสามารถจับได้โดยง่าย แต่มีใช้เป็นการสั่งสอนโดยตรง

3.4.2 กลวิธีเกี่ยวกับการใช้ภาษา การเลือกใช้ภาษาให้เหมาะกับ "ผู้อ่านคือเด็ก" ผู้เขียนต้องคำนึงว่า จะเขียนเรื่องนั้นเพื่อ "อ่านให้เด็กฟัง" หรือ "ให้เด็กอ่านเอง" ถ้าเขียนเพื่ออ่านให้เด็กฟัง ความสำคัญจึงอยู่ที่ "กลวิธีในการเล่าเรื่อง" คือดำเนินเรื่องให้สนุก อาจจะใช้คำจำนวนมาก คำที่สะกดยาก หรือประโยคยาว ๆ ก็ได้ ควรใช้คำที่มีเสียงแปลก ๆ เพื่อเร่งเร้าความสนใจ และทำให้เด็กเพลิดเพลิน แต่ควรเลือกคำรูปธรรม เพราะมีความหมายง่าย ทำให้เด็กเข้าใจเรื่องได้ง่ายและทันที

ถ้าเขียนเพื่อให้เด็กอ่านเอง กลวิธีในการใช้ภาษามีความสำคัญมาก ในการเขียนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางวัยของเด็กเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องของเด็กเล็ก จะต้องเลือกกลุ่มคำที่นำมาใช้ให้เหมาะกับวัย มีการซ้ำคำที่ต้องการเน้นบ่อย ๆ ต้องคำนึงถึงการใช้คำที่มีสระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ ควรเริ่มใช้คำที่ไม่มีรูปวรรณยุกต์ หรือคำที่มีเสียงสามัญก่อน แล้วจึงเพิ่มเติมเรื่อง เสียงและวรรณยุกต์ให้มากขึ้น ควรเลือกใช้สระและตัวสะกดไปที่ละกลุ่ม

กลวิธีเกี่ยวกับการใช้ภาษาอาจแยกออกได้ ดังนี้

3.4.2.1 การใช้ภาษาในเรื่องร้อยแก้ว มีกลวิธีการใช้ภาษาเกี่ยวกับ
คำและประโยค ดังนี้

1. ใช้คำง่าย คำสามัญ หรือคำที่เด็กต้องใช้ในชีวิตประจำวัน มีความหมายชัดเจน มีความหมายทางรูปธรรมมากกว่ามีความหมายทางนามธรรม
2. ใช้คำให้ตรงตามความหมาย หลีกเลี่ยงคำที่กำกวม หรือคำที่ตีความหมายได้หลายแง่
3. ใช้คำอย่างประหยัค สละสลวย สุภาพ เหมาะกับเรื่อง เหมาะกับบุคคลและเหมาะกับกาลเทศะ งดเว้นคำหยาบและคำสแลงโดยเด็กชวค ส่วนคำภาษาถิ่นใช้ได้บ้าง ในกรณีที่ต้องกรรใช้เฉพาะเด็กในท้องถิ่น
3. ใช้ประโยคสั้น ๆ ที่ถูกหลักภาษาไทย ในเด็กเล็กไม่ควรใช้คำเชื่อมหรือคำสร้อย เพราะคำเหล่านี้ไม่มีความหมายถึงสิ่งของ ยากแก่ความเข้าใจของเด็ก หลีกเลี่ยงการใช้ประโยคหรือสำนวนภาษาต่างประเทศโดยเด็กชวค

3.4.2.2 การใช้ภาษาในเรื่องร้อยกรอง การใช้คำและประโยค
ในงานร้อยกรองมีหลักดังนี้ (ประคิษฐ กติคประ เสรฐ. 2522 : 75-79)

1. ใช้คำน้อยแต่ได้ใจความมาก ในเด็กเล็กไม่ควรใช้คำเชื่อม คำสร้อย และคำประเภท "กลอนพาไป" เพราะคำเหล่านี้ไม่มีความหมายชัดเจน ตัวอย่างที่ไม่ค่อยดี เช่น

- ดิ่งน้อย ข้าง ข้าง	ดูกลวง ดูกระต่าย
ต่าง ก็ ชอบใจ	รับ เก็บ รับ กิน
- มีน้กสกแสนสะอาด	หัวน้กสกและแดงร้าน
คำลึ่งคะน้านาทาน	มีรสหวานอร้อยคี่เอย
- เจ้าวันฉันทันน้บ	อาทศย์รับ เริ่มดีแดง

2. ใช้เสียงของคำให้เหมาะกับความหมาย เด็ก ๆ สนใจเสียงแปลก ๆ มาก แต่ควรเป็นเสียงที่บอกความหมายได้ถ้อย เช่น

-	กรู๊งกร๊ิง กรู๊งกร๊ิง	เสียงกระดิ่งดังมา
-	ตั้งยุงชุมมูกักปิดเปรี๊ยะประ	เสียงยุงวะนะที่ปั๊บปั๊บแปะ

3. ใช้เสียงของคำให้เหมาะกับภาพ หรือใช้เสียงของคำช่วยแสดง ความเคลื่อนไหวของภาพ เช่น

-	ลิ่งน้อย หลุกหลิก หลุกหลิก	ไถจิก ถิกถิก กุกกุก
	แมวเหมียว คลอเคลี้ย เขาคตุก	ข้างลุก บี้คยาค ฟาดวง

4. เล่นคำ เล่นความ เล่นสัมผัส สำหรับเด็ก ๆ ควรเล่นคำซ้ำ หรือเล่นสัมผัสเป็นจังหวะ เช่น

-	มาดี มานา	มาดี มานา อา
	นาอา มาดี	มี ชะนี มี ชบา

5. ใช้ภาพพจน์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม สำหรับเด็ก ๆ ภาพพจน์เลียนเสียงธรรมชาติจะช่วยให้คุ้นเคย เฟลิกเฟลิน และสนองความอยากรู้อยากเห็นได้มาก เช่น

-	ไกขัน เอ็กเอ็ก	เอ็ก อี เอ็ก เอ็ก
	ร้องเรียก เค็ทเค็ท	คิ่นนอน ชิ่นมา
	ติกติก ทอกตอก	คิกตอก คิกตอก
	นาฬิกา บอกล	เวด้า ต่างหนา
	เป็กร่อง กาบกำ	กิบกิบ กาบกำ
	หิวข้าว แลวกรับ	คุดหนู เจ้าขา
	หมาเห่า บอกรอด	มันรีบ ร้องบอด
	รถยนต์ จะออก	รีบไป โรงเรียน

6. ให้อารมณ์สะเทือนใจ และส่งเสริมจินตนาการ เช่น

- อะไรหนอ	ขอถามว่า	น้ำเส้านัก
จาก เพื่อนรัก	รัก เพื่อนจำ	ดาเชือกอน
- แม่น้ำจัน	กระจ่ายรอย	กระจิริค
ถ้วนนิยมิต	คงแหวกว่าย	เช่นปลาเข็ม
ในน้ำจืด	รสช็อคดำ	ไข่น้ำเค็ม
เที่ยวและเล่น	กินสาหร่าย	สบายใจ

7. มีประติมากรรม หรือศิลปะสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ข้อนี้

เด็กวัยรุนแรงสนใจมาก เพราะมีความต้องการที่จะชื่นชมยกย่องคนเก่ง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ตนเอง ตัวอย่างที่ดี เช่น

โคลงกลอน

ชีวิตนิตหนึ่งนอย	นี้หนัก
นักปราชญ์ประจักษ์หลัก	แน่ววน
หมายหนีทุกขสุคติ	สรรพทั่ว ชั่วแฉ
คือ ชีวติถวน	เท็จถวนเดศนัย

กลอนโคลง

ชีวิตนิตหนึ่งนอยหนักนัก
 ปราชญ์ประจักษ์หลักแน่ววนหมายหนี
 ทุกขสุคติสรรพทั่วชั่วแฉ
 ชีวติถวนเท็จถวนเดศนัย

(ชักนำชมเมือง : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

8. มีความหมาย หรือแนวคิด ข้อนี้มีความสำคัญสำหรับวัยรุ่นมาก เพราะตรงกับความต้องการของวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่มุ่งมั่นจะ "หาความหมายของชีวิต" เป็นอย่างยิ่ง "ความหมาย" ที่วัยรุ่นสนใจมักได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับความรัก และอุดมคติในการดำรงชีวิต ผู้ใหญ่ ควรส่งเสริมให้ความรู้สึก และความคิดดังกล่าวไปในทางที่ดี เช่น บทกลอนที่เด็กวัยรุ่นเขียนเอง

เพลง เดือนแห่งสถาบัน ของ วิทยากร เชียงกุล (2511)

"ดอกหางนกยูงสีแสดฉาน
 บานอยู่เต็มฟากสวรรค์
 คนเดินผ่านไปมาถิ่น
 เขาค้นค้นหาสิ่งใด"
 บัญญัติมีชายที่นั่นหรือ
 จะแย่งข้อใดที่ไหน
 อย่างที่โกหกรูหรราราคาเท่าใด
 จะให้พอชายนามาแดกเอา
 ฉันทมาเห็นฉันทแพ
 ยินแต่เสียงคำวาใจเงา
 เพลงที่นี้ไม่หวานเหมือนบ้านเรา
 ใครไม่เข้าถึงพอเขาเยาะเย้ย
 นี้จะให้อะไรกันบ้างไหม
 มหาวิทยาลัยใหญ่โตเหว
 มันท่านมีอาชีพอะไรเลย
 วานนี้ง เจยอย่ามันอย่าไว้วาย
 ฉันทเยาว์ฉันทเขลาฉันททั้ง

ฉันจึงมาหาความหมาย
 ฉันหวัง เก็บอะไรไปมากมาย
 สุกคายให้กระดาษฉันแผ่นเดียว
 มีคจริง หนอสรวบนันอันกว้างขวาง
 ปลอญฉันอ่าวว่าง ซับ เคียว
 เคนหาข้อบัญญัติจหน้า เขียว
 เขียวมาเขียวไปไม่รู้น
 "คอกทางนคยุงสีแดงฉาน
 บานอยู่เต็มฟากสวรรค์
 เคนพอให้เจ้าแบ่งปัน
 จง เก็บกันอย่า เคนฉานเลยไป"

4. หลักการเขียนภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ภาพประกอบมีความสำคัญต่อหนังสือสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก เด็กยิ่งได้ลงภาพประกอบ ก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น เพราะการอ่านภาพย่อมง่ายกว่าการอ่านตัวอักษร ภาพย่อมให้ทั้งภาษา ประสบการณ์ ความเข้าใจ และทำท่ายให้อ่านเรื่องราวต่อไป

ภาพประกอบในเล่มหนังสือสำหรับเด็ก เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องได้ รวดเร็ว ไม่เสียเวลาอ่าน ภาพประกอบเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือสำหรับเด็ก เป็นเครื่องปรุงแต่งให้หนังสือมีรสชาติ น่าอ่าน เกิดความเพลิดเพลิน สนุก ปลุกฝังรสนิยมที่ประณีตให้กับเด็ก ภาพประกอบหนังสือเด็กนั้น ควรเขียนให้สมจริง สีสันไม่ควรฉูดฉาด เพราะถ้าภาพประกอบ มีความจริงแม้เพียงเล็กน้อย จะทำให้หนังสือนั้นค่อยคุณค่า และเด็กจะไม่อยากอ่านหนังสือ เล่มนั้น

4.1 ชนิดของภาพประกอบ

ชนิดของภาพประกอบ อาจแบ่งได้ดังต่อไปนี้ (ประคิษฐ์ กัดกประเสริฐ.

2522 : 83-90)

4.1.1 ภาพเขียน ภาพเขียนแบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ

4.1.1.1 ภาพแบบเด็ก ๆ ได้แก่ ภาพที่เด็กเขียนเอง หรือภาพที่ผู้ใหญ่เขียนเลียนแบบเด็ก เช่น ภาพส่วนมากของ คร. ชูสต์ ภาพแบบนี้จะเป็นการ์ตูนก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นภาพเหมือนก็ไม่เชิง ความจริงเด็ก ๆ ตั้งใจเขียนภาพเหมือน แต่เนื่องจากพัฒนาการทางมือ สายตา และสมองยังมีน้อยและไม่สัมพันธ์กัน ภาพที่ออกมาจึงมีผิดพลาด และอาจขาดรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ (แต่ไม่ผิดและไม่ขาดเลยในความรู้สึกของเด็ก ๆ) เช่น หน้าคนอาจมีแต่ ตา กับ ปาก ไม่มีหูและจมูก เพราะเด็กเคยชินกับ ตาและปาก มากกว่า หรือเขียนภาพบ้านให้มอง เห็นทั้ง ด้านหน้าและด้านหลัง อยู่ในภาพเดียวกัน ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเด็กเขียนจากความรูมิใช่จากสายตา

ภาพแบบนี้ แม้ที่เด็กเขียนเองจะไม่ค่อยสวยงามน่ารักเท่ากับที่ผู้ใหญ่เขียน แต่ก็ให้ความรู้สึกบริสุทธิ์ของคุณ มอง เห็นความจริงใจและความคิดของเด็ก ๆ ได้ และที่สำคัญเด็กเล็ก (3-6 ปี) จะสนใจภาพแบบนี้มาก เพราะใกล้เคียงกับสายตา ความสามารถ และความคิดของตน

4.1.1.2 ภาพดีไซน์ (Design) ได้แก่ภาพที่ออกแบบขึ้นใหม่ ักวาดรนำเอาธรรมชาติหรือของจริงมาทำให้มีรูปทรงง่ายขึ้น (Simplification) แล้วประคิษฐ์ตกแต่งลดทอนและสีสันดงไปคามความคิดของตน ภาพแบบนี้เหมาะกับเด็กทุกวัย เพราะนอกจากจะมองดูง่าย ๆ ท่าง่าย ๆ เหมาะกับความสามารถของเด็กแล้ว ยังช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วย

4.1.1.3 ภาพการ์ตูน (Cartoon) คือภาพที่ดัดแปลงไปจากความจริงอีกแบบหนึ่ง แต่มีคำพิธิพิถันในคำนรูปทรงทั้งหมด ไม่ต้องการประคิษฐ์ลดทอนตกแต่ง ต้องการเพียงแต่ท่าของจริงให้่ง่ายขึ้นแล้ว เน้นแค่เพียงลักษณะที่สำคัญของตัวละคร หน้าตา

ความรู้สึก และท่าทางหรือความเคลื่อนไหวเท่านั้น ภาพการ์ตูนมักมีส่วนสักคิความจริง แต่มีความสำคัญอยู่ที่การใช้เส้นแสดงความรู้สึก และความเคลื่อนไหวของตัวละคร

ภาพการ์ตูนเป็นที่สนใจของคนทุกวัย แต่ก็ควรใช้กับเรื่องที่ไม่ค่อยสมจริง เช่น นิทาน นิยาย เรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ หรือเรื่องที่ต้องการจะดำเนินเรื่องด้วยภาพเท่านั้น ไม่ควรใช้กับเรื่องที่สมจริง เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย หรือเรื่องยาวที่มีภาพประกอบเพียงบางตอน เพราะจะทำให้มีความรู้สึกว่าหนังสือเล่มนั้นกลายเป็น "หนังสือการ์ตูน" คือคุณค่าทางความจริงน้อยลงไป ภาพการ์ตูนนี้ ประยูร จรรย์วางษ์ เรียกว่า ภาพมายาพร้อมกับให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพการ์ตูนสำหรับเด็กโต (11-16 ปี) ว่า "จะต้องใช้ความประณีตอย่างยิ่ง ทั้งยังต้องขบขัน สวยงาม และมีฝีมือในการเขียนภาพอย่างดี จึงจะสามารถดึงดูดเด็กวัยนี้ให้สนใจได้ ช่วงเขียนภาพสำหรับเด็กวัยนี้ต้องระดมความคิดเพียรอย่างมาก เพราะเด็กวัยนี้มีความรู้สึกนึกคิดสมบูรณ์รอบคอบเป็นพิเศษ กล่าวถึงระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตและอยู่ในระหว่างรอยต่อของความ เป็นเด็กกับความ เป็นผู้ใหญ่" (ประยูร จรรย์วางษ์, 2510 : 161-165)

4.1.1.4 ภาพเหมือน ได้แก่ภาพที่พยายามเขียนให้สมจริงตามลักษณะที่ควรเป็นของวัตถุ ฯลฯ เช่น มี 3 มิติ มีความกลม มีแสงมีเงามีน้าหนัก และมีสีสันทคล้ายของจริง ส่วนภาพ 3 ชนิดแรกที่กล่าวมาแล้วนั้น มักมี 2 มิติ หรือมีลักษณะแบน ๆ เป็นส่วนมาก อย่างไรก็ตามต้องเข้าใจว่าภาพเหมือนไม่ใช่ภาพถ่าย ดังนั้นผู้เขียนจึงมีสิทธิ์ที่จะคัดแปลงให้เห็นจริงไปไ้บ้าง เช่น คัดรายละเอียดปลีกย่อยบ้าง เขียนให้คงามหรือนำเกลียดมากขึ้น และให้สีสดใสสวยงามหรือรุนแรงมากขึ้น

ภาพแบบนี้มีอิทธิพลต่อเด็กอายุระหว่าง 11-16 ปี มาก เพราะเด็กวัยนี้ต้องการความจริง และรายละเอียดต่าง ๆ ที่ถูกต้องตามความจริง แต่ถ้าเป็นเด็กโตหรือผู้ใหญ่ที่มีความรู้และประสบการณ์ทางศิลปะมากขึ้น จะไม่ชอบภาพแบบนี้ เพราะไม่ให้อะไรใหม่ ๆ แก่ความคิด นอกจากความพยายามที่จะลอกเลียนธรรมชาติเท่านั้น

4.1.1.5 ภาพสเก็ตช์ (Sketch) ความจริงภาพสเก็ตช์ก็คือภาพเหมือนนั่นเอง แต่มีลักษณะหายากกว่า ง่ายกว่า "อาจเกิดจากต้องการความรวดเร็วในการเขียน หรือตั้งใจคัดรายละเอียดออกไปเพื่อให้ดูแปลกตาขึ้น หรือเพื่อแสดงความสามารถในการใช้ "ที่" หรือ "มีแปรง" ก็ได้" (ประคิษฐ์ ถักประเสริฐ. 2522 : 85)

ภาพแบบนี้เหมาะสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นและเด็กวัยรุ่น ที่พอจะมีความเข้าใจทางศิลปะ เพราะจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในศิลปะมากขึ้น อยากรองอยากวาดเองบ้าง เนื่องจากเห็นเป็นภาพง่าย ๆ นั่นเอง

4.1.1.6 ภาพถ่ายเส้น คือภาพที่ตัดแปลงไปจากภาพเหมือนอีกแบบหนึ่ง โดยคัดรายละเอียดเกี่ยวกับแสงเงาและพื้นผิวออกไป คงเหลือแต่เส้นภายนอก (Cut Line) และรายละเอียดเท่าที่จำเป็น ถ้าเป็นภาพสีก็มักจะให้สีแบน ๆ แต่รูปร่างพยายามให้มีส่วนสัคนเหมือนของจริง หรืออาจตัดแปลงเล็กน้อย เพื่อให้สวยงามขึ้นกว่าของจริงก็ได้

ภาพแบบนี้เหมาะกับเด็กทุกวัย เพราะมักเป็นภาพที่สวยงาม ง่าย และกระตุ้นให้เกิดความสนใจในศิลปะได้เป็นอย่างดี

4.1.1.7 ภาพคอมโพสิชัน (Composition) ภาพแบบนี้หลักสำคัญอยู่ที่การจัดองค์ประกอบของภาพ ตามปรกติภาพทุกชนิดที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ไม่ว่าจะเขียนเหมือนจริงหรือตัดแปลงไปอย่างไรก็ตาม จะยังคงรักษาภาพตามความจริง มีทัศนียภาพ (Perspective) ตามที่ปรากฏแก่สายตาเสมอ ส่วนภาพแบบคอมโพสิชันมีลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือ จะเขียนรูปทรงเหมือนจริงหรือไม่เหมือนจริงก็ได้ แต่มักจะมีการจัดภาพโดยสร้างองค์ประกอบขึ้นใหม่ให้ผิดไปจากความจริง เช่น เป็นภาพซ้อนกันบ้าง ไม่มีทัศนียภาพบ้าง ศักรูปทรงออกเป็นชั้น ๆ แล้วเอามาซ้อนกันใหม่ ให้กลายเคลื่อนไปจากความจริงบ้าง หรือให้สีแปลก ๆ บ้าง ฯลฯ โดยยึดความคิดที่จะแสดงออกอย่างอิสระ เป็นหลักสำคัญ

ภาพแบบนี้ไม่เหมาะกับเด็กเล็ก และเด็กประถมศึกษาสามัญโดยทั่วไป เพราะดูยากและผิดความจริงไปมาก แม้แต่ผู้ใหญ่บางคนก็ยังไม่รู้เรื่อง แต่ภาพและลักษณะนี้จะเหมาะสมมากกับเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์ทางศิลปะ มีความสนใจในศิลปะ และมีความรู้ความ

เข้าใจในคิดปะมากรขึ้นแล้ว เพราะเป็นภาพที่มุ่งแสดงความคิดอิสระของผู้เขียน ตรงตามความต้องการที่จะแสดงออกซึ่งความสามารถของวัยรุ่น และเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้มาก ดังนั้นแม้เด็กทั่วไปจะรับรู้และเข้าใจภาพแบบนี้ไม่ได้ทั้งหมด ก็ไม่ควรละเลยเสียทีเดียว หากแต่ควรจะสอดแทรกเอาไว้บ้าง เพื่อกระตุ้นหรือท้าทายความคิดให้เกิดเกิดความรู้สึกรู้สึกที่จะเรียนรู้ต่อไป

4.1.2 ภาพถ่าย ควรใช้เฉพาะในเรื่องที่ต้องการให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักฐานหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ การเป็นภาพสี หรือไม่ก็ต้องมีภาพสีอยู่บ้าง ไม่ควรใช้แต่ภาพขาวดำล้วน ๆ และที่สำคัญภาพถ่ายที่จะนำมาประกอบหนังสือนั้น ไม่ใช่วาโคร ๆ ก็ถ่ายได้ ผู้ถ่ายควรมีความรู้ในด้านการจัดภาพ การเลือกมุมกล้อง การให้แสงเงา และเทคนิคการถ่ายภาพ ตลอดจนการพิมพ์ภาพพอสมควร มิฉะนั้นจะได้ภาพเลอะเทอะไม่ชัด สีซีด หรือไม่ก็กลายเป็นภาพที่เน้นในสิ่งที่ไม่ต้องการ เน้น ทำให้ห้อยคุดควไปอย่างน่าเสียดาย

4.1.3 แผนผัง แผนที่ หรือภาพโคอะแกรม (Diagram) ใช้ในเรื่องเชิงวิชาการ เช่น เกี่ยวกับภาพถ่าย เช่น แผนผังการจัดห้อง แผนที่ทางภูมิศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ และภาพโคอะแกรมทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น แม้ภาพเหล่านี้จะมุ่งแสดง สถานที่ ตำแหน่ง หรือลักษณะ รายละเอียดและทิศทางของสิ่งต่าง ๆ ตามความจริงก็ตาม ก็ควรใช้ผู้เขียนที่มีความรู้ทางศิลปะ และเขียนโดยคำนึงถึงความสวยงามด้วย จึงจะทำให้หนังสือมีคุณค่ามากขึ้น

4.2 สีของภาพประกอบ

เกี่ยวกับสีของภาพประกอบ ประคิษฐ์ กลัคประเสริฐ (2522 : 90) ให้หลักการใช้สีให้เหมาะสมกับเด็กไว้ดังนี้

1. เด็กเล็กชอบสีสด หรือสีประเภทแม่สี หรือสีร้อนแรง โดยไม่คำนึงถึงรายละเอียดและความจริง
2. เด็กประถมคน ใช้ได้ทั้งสีสด และสีผสมที่ใกล้เคียงธรรมชาติ
3. เด็กประถมปลาย ชอบสีผสมที่ใกล้เคียงธรรมชาติ หรือสีที่เย็นลง

4. เด็กมีขมหรือเด็กวัยรุนแรง สนใจที่แตกต่างกันออกไปหลายลักษณะ ใช้สีได้หลายแบบ โดยยึดถือความสวยงาม และความแปลกใหม่เป็นหลักสำคัญ

แม้ว่าโดยธรรมชาติแล้วเด็กจะชอบสีฉูดฉาด แต่ "สำหรับเด็กไทยนั้นไม่ค่อยชอบสีที่บ๊อง ๆ เช่น สีฟ้า สีเทา อาจจะเป็นเนื่องจากการอยู่โซนร้อนเลยชอบสีร้อน แต่เด็กทางประเทศตะวันตก มักจะชอบสีมืด ๆ ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับพันธุศาสตร์ก็ได้" (วิริยะ สิริสิงห. 2523 : ไม่มีเลขหน้า)

สำหรับการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กนั้น นอกจากจะจัดทำเป็นภาพสีและภาพขาวดำอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว "ควรทดลองจัดทำหนังสือภาพรวม 2 แบบ เข้าด้วยกัน คือจัดพิมพ์หนังสือภาพสีสี่ หรือสองสี หรือสีเดียว 1 หน้า หรือหน้าคู่ มีคำบรรยายภาพ ติดตามด้วยภาพอย่างเดียวกัน พิมพ์เป็นขาวดำ ไม่ต้องพิมพ์คำบรรยายลงในภาพ สำหรับให้เด็กหัดระบายสี หรือทำเป็นภาพฉายเส้นเพื่อให้เด็กหัดระบายสีได้ด้วย" (วรรณคดี เอื้อสถาพร. 2515 : 23)

4.3 ขนาดของภาพประกอบ

จากการวิจัยเรื่องภาพประกอบ พบว่า "ภาพขนาดใหญ่เด็กจะให้ความสนใจมากกว่าภาพขนาดเล็ก และภาพขนาดใหญ่กับขนาดกลาง (ครึ่งหน้า) เด็กก็ชอบพอ ๆ กัน ภาพรวม 2 หน้า เด็กจะให้ความสนใจมากกว่า ภาพแต่ละหน้า โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กเล็ก ๆ" (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2527 : 139)

ประคิษฐ์ กลัดประเสริฐ (2522 : 90-91) ให้ความสำคัญกับขนาดของภาพที่สัมพันธ์กับวัยของเด็กไว้ดังนี้

4.3.1 เด็กเล็ก ภาพควรมีขนาด $\frac{3}{4}$ ของหน้ากระดาษ อีก $\frac{1}{4}$ ใช้ในการบรรยายภาพ

4.3.2 เด็กระดับ ป.3-4 ควรใช้ภาพครึ่งหน้า บรรยายครึ่งหน้า

4.3.3 เด็กที่โตกว่านี้ อาจใช้ภาพครึ่งหน้า หรือลดลงเหลือ $\frac{1}{4}$ ของหน้า หรือจะผลิตแสดงเป็นภาพ 1 หน้า คำบรรยาย 1 หน้า คู่กันไปก็ได้

4.4 หลักการเขียนภาพประกอบ

ประคิมรุ้ ถัดคประเสริฐ (2522 : 91) กล่าวถึงหลักการเขียนภาพประกอบสรุปไว้ดังนี้

4.4.1 เขียนให้ถูกต้องสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องประเภทสมจริง จะต้องแสดงรายละเอียดต่าง ๆ เช่น สถานที่ ฤดูกาล และบรรยากาศอื่น ๆ ให้ตรงตามความจริงด้วย รูปทรงของภาพอาจคัดแปลงได้ แต่ความรู้สึกและบรรยากาศต้องสมจริง

4.4.2 เลือกตอนที่น่าสนใจ เช่น ตอนที่เคลื่อนไหว ตอนที่แสดงความรู้สึกได้มาก ไม่ควรหลีกเลี่ยงตอนที่ตัวละครมาก หรือมีรายละเอียดมาก ถ้าตอนนั้นเป็นตอนที่สนุกและน่าสนใจ

4.4.3 ในการเขียนภาพการ์ตูน และภาพประคิมรุ้คัดแปลงทั้งหลาย ควรยึดความน่ารักเป็นหลัก ความน่ารักนี้มิได้หมายถึงความน่ารักของตัวละครเท่านั้น หากแต่หมายถึงความน่ารักของ รูปทรง เส้น และสีด้วย

4.4.4 สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ความรู้สึก (Feeling) และบุคลิก หรือ Characteristic ของตัวละคร ผู้เขียนจะต้องอ่านต้นฉบับให้ถี่ถ้วน ศึกษานิสัยใจคอของตัวละครให้ลึกซึ้ง เวลาเขียนจะต้องแสดงความรู้สึกของตัวละคร และบรรยากาศของภาพให้ชัดเจน ภาพจึงจะมีชีวิตชีวา โดยเฉพาะภาพคนและสัตว์นั้น ตาและปาก เป็นสิ่งที่จะแสดงอารมณ์ได้มาก จึงควรระวังเป็นพิเศษ

4.4.5 ในเรื่องบางประเภท เช่น เรื่องตลกขบขัน - สืบสวน ผู้เขียนภาพจะต้องไม่เผลอไปใส่รายละเอียด ที่ผู้แต่งต้องการสงวนไว้เปิดเผยในตอนจบเป็นอันขาด

4.4.6 ข้อสังเกตประการสุดท้าย คือไม่ว่าจะเขียนภาพชนิดใด จะเหมือนจริงหรือคัดแปลงให้แตกต่างออกไปจากความจริงมากมายเพียงใดก็ตาม ผู้เริ่มเขียนภาพควรพิจารณาจากธรรมชาติหรือเอาของจริงเป็นหลักก่อนเสมอ

นอกจากนี้ วิริยะ สิริสิงห (2524 : 17) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาพที่เด็กชอบ 8 ประการ ไว้ดังนี้

1. เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน อายุสูงขึ้นจะชอบภาพซับซ้อนขึ้น
 2. เด็กชอบภาพที่แสดงการกระทำและการเผชิญภัย
 3. เด็กชอบภาพสีมากกว่าภาพขาว-ดำ
 4. เด็กอายุ 8 ปี สนใจการ์ตูนประกอบวรรณคดีหรือนิทานมากที่สุด
- อายุ 9 ปี และ 10 ปี ชอบการ์ตูนตลกซ้ำชั้นมากที่สุด
5. เด็กชอบหนังสือที่มีภาพประกอบมาก มากกว่าหนังสือที่มีภาพประกอบน้อย
- ภาพใหญ่เด็กชอบมากกว่าภาพเล็ก ชอบภาพที่ตรงกับข้อความมากกว่าภาพที่ไม่ตรงกับข้อความ
6. ภาพสีน้ำช่วยให้เด็กจินตนาการได้มากกว่าภาพลักษณะอื่น
 7. เด็กชายและเด็กหญิง อ่านเก่งหรือไม่เก่ง ชอบภาพลักษณะเดียวกัน
 8. เด็กสนใจภาพที่อยู่ข้างขวา มากกว่าภาพข้างซ้าย

5. หลักการจัดรูปเล่มและการพิมพ์

การจัดรูปเล่มและการพิมพ์ คำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 5.1 ขนาดของหนังสือ
- 5.2 จำนวนหน้าของหนังสือ
- 5.3 ขนาดของตัวหนังสือ
- 5.4 สีของตัวหนังสือ
- 5.5 กระดาษ
- 5.6 การจัดหน้าหนังสือ

5.1 ขนาดของหนังสือ

หนังสือสำหรับเด็กนั้นไม่อาจกำหนดขนาดให้ตายตัวลงไปได้ เพราะเด็กมีความสนใจในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ถ้านานเกินไปก็จะเบื่อหน่าย ฉะนั้นจึงควรผลิตหนังสือเด็กให้มีขนาดต่าง ๆ กัน เท่าที่ผลิตในตลาด มีตั้งแต่ขนาดเล็ก $4 \times 2\frac{1}{2}$ นิ้ว, $4\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{4}$ นิ้ว,

5 x 7 $\frac{1}{4}$ นิ้ว จนถึงขนาดใหญ่ 10 $\frac{1}{2}$ x 8 $\frac{1}{2}$ นิ้ว หรือ 12 $\frac{1}{2}$ x 9 นิ้ว ขนาดหนังสืออาจกำหนดเป็นหน่วยก หนังสือเด็กในประเทศไทย มีทั้งแต่ขนาด 8 หน่วยก ใหญ่ 8 หน่วยกแบบเรียง 16 หน่วยก ถึง 12 หน่วยก เกี่ยวกับรูปเล่มอาจเป็นสี่เหลี่ยมคางหมู สี่เหลี่ยมผืนผ้า อาจเป็นแนวตั้งหรือแนวนอนก็ได้ แต่หนังสือชุดเดียวกันควรมีขนาดเท่ากัน เพื่อสะดวกแก่การเก็บรักษา "แต่หลักในการทำรูปเล่มหนังสือเพื่อให้ง่ายนั้น มักจะออกแบบเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมจตุรัส (Upright) เพราะความหัดแล้วของที่มีลักษณะ เป็นทรงสี่เหลี่ยมจตุรัส ตกลงมามีจะไม่ซาดง่าย หนังสือก็เช่นเดียวกัน ถ้าตกลงมาหน้าหน้าจะกระจายไป ปกก็จะซาดชำ นอกจากนี้การหยิบจับของเด็กก็จะสะดวก" (วิริยะ สิริสิงห. 2523) กิ่งที่ สมทรง สีสถายัน (2513 : 9) ได้วิจัยพบว่า "นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5,6,7 ชอบแบบแนวตั้ง (Upright) ขนาด 6" x 8.5" มากที่สุด ขนาดรูปเล่มถือเอาความกะทัดรัด เปิดอ่านง่ายเป็นเกณฑ์"

นอกจากความสะดวกในการหยิบจับของเด็กแล้ว ความน่าสนใจของรูปเล่มก็เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึง หลักของความน่าสนใจเกี่ยวกับรูปร่างของเล่มก็คือ รูปร่างที่แปลก ๆ เป็นรูปทรงที่เข้ากับเนื้อหาภายในเล่ม เช่น รูปสัตว์ ผลไม้ คุกกี้ หรืออาจจะเป็นรูปทรงหลายเหลี่ยม วงรี วงกลม เป็นแผนกเย็บปกได้ เป็นต้น ลักษณะของรูปเล่มไม่ควรให้เหมือนหนังสือแบบเรียน เพราะเด็กจะเบื่อส่วนหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นและ เด็กวัยรุ่นลักษณะหนังสือมักจะเป็นแบบหนังสือฉบับกระเป๋า (Pocket Book)

5.2 จำนวนหน้าของหนังสือ

ขึ้นอยู่กับวัยของเด็ก ถ้าเป็นหนังสือภาพสำหรับเด็กก่อนเข้าเรียน ประมาณ 3-5 หน้า ถ้าเด็กเล็ก อนุบาล - ป.1 (3-6 ขวบ) ประมาณ 10-20 หน้า ถ้า ป.2 - ป.4 ประมาณ 20-60 หน้า ถ้าประถมปลายและมีขมก้น (ก่อนวัยรุ่น) ประมาณ 100-200 หน้า (รูปเล่มขนาด 16 หน่วยก) ถ้าวัยรุ่นมากกว่านั้น

5.3 ขนาดของตัวหนังสือ

โดยหลักทางจิตวิทยา พัฒนาการของเด็ก การรับรู้ทางสายตาของเด็กเด็ก จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในรูปแบบข้งหยวม ๆ หรือในรูปรวม ๆ ไม่สนใจรายละเอียด ดังนั้น

การเขียนหนังสือควรตัวโต คำหนา ชัดเจน ถ้ายิ่งโต ตัวหนังสือก็เล็กลงตามลำดับ จนเท่าตัวพิมพ์ธรรมดา ควรชัดเจนไม่เลอะเลือน ไม่ควรพิมพ์ให้เส้นแยกออกจากกัน ตัวพิมพ์ควรมีการเว้นว่าง (Space) เพื่อให้ดูสวยงามและไม่น่าเบื่อ

การเว้นว่างของหน้าหนังสือ (Margin) คือการเว้นช่องว่างคานบน คานล่าง และคานข้าง ทั้ง 2 ด้าน ของหน้าหนังสือ ทั้งด้านติดกับสันและด้านข้างของหน้าหนังสือ และในหนังสือจะทำให้ผู้อ่านไม่เมื่อยสายตา ควรเว้นให้เหมาะสม ถ้าเป็นหนังสือสำหรับเด็กเล็ก ๆ ยิ่งต้องเว้นให้มาก และตัวหนังสือก็เว้นให้ห่าง จะทำให้เด็กอ่านง่ายชัดเจน

การจัดตัวอักษร ขนาดตัวอักษรถือหลักว่าเด็กยิ่งเล็กลง ตัวอักษรต้องโตขึ้น อาจกำหนดคร่าว ๆ ได้ดังนี้

- เด็กเล็กถึงประถมต้น ควรใช้ขนาดระหว่าง 32-24 พ้อยท์ (Points)
- ประถมปลาย 24-19.5 พ้อยท์
- เด็กโตกว่านี้ใช้ตัวธรรมดาเท่ากับผู้ใหญ่ได้ คือขนาด 19.5 พ้อยท์
- ช่องไฟอย่าให้ชิดกันเกินไป ช่องว่างระหว่างบรรทัดในหนังสือธรรมดา

ใช้กันประมาณ 4-5 มม. ในเด็กเล็กควรเพิ่มเป็น 6-8 มม.

ตัวอย่างขนาดตัวหนังสือแบบต่าง ๆ

ตัวพิมพ์ไทยแบ่งแบบและขนาดของตัวพิมพ์ออกได้เป็น 6 กลุ่มใหญ่ ๆ นับจากตัวเล็กที่สุด ไปถึงตัวใหญ่ที่สุด คือ (วิริยะ สิริสิงห. 2524 : 69-72)

1. ตัวจิ๋ว	มีขนาด	10 ถึง 12 พ้อยท์
2. ตัวธรรมดา	"	19 พ้อยท์ครึ่ง
3. ตัวเอน	"	19 พ้อยท์ครึ่ง
4. ตัวฝรั่งเศษ	"	19 พ้อยท์ครึ่ง
5. ตัวกลาง	"	24 พ้อยท์ครึ่ง
6. ตัวโป่ง	"	32 พ้อยท์ ถึง 72 พ้อยท์

ในแต่ละกลุ่ม ยังแยกออกไปตามลักษณะหรือแบบของอักษร ขนาดของตัวอักษรและเส้นหน้าบางของตัวอักษรอีกด้วย

หน่วยวัดความสูงก้านหน้าของตัวพิมพ์แต่ละตัวจะใช้หน่วยพอยท์ (Points) ก็ได้ หรือจะใช้หน่วยไพกา (Pica) 1 ไพกาเท่ากับ $1/6$ นิ้ว หรือ 1 ไพกาเท่ากับ 12 พอยท์ 1 พอยท์เท่ากับ $1/72$ นิ้ว หรือ .013837 นิ้ว

1. ตัวจิ๋ว (จ.) แยกออกเป็นตัว
 - 1.1 จิ๋วเล็กสุด (จ.ล.) 10 พอยท์
 - 1.2 จิ๋วคำ (จ.ค.) 12 "
 - 1.3 จิ๋วบาง (จ.บ.) 12 "
 - 1.4 จิ๋วเอน (จ.อ.) 12 "
 - 1.5 จิ๋วเกา (จ.ก.) 12 "
2. ตัวธรรมดา (ช.ค.) แยกออกเป็นตัว
 - 2.1 ธรรมดาเกา (ช.ค. เกา) 19 พอยท์ครึ่ง
 - 2.2 ธรรมดาเกาปรับปรุงใหม่ "
 - 2.3 ธรรมดาใหม่ (ช.ค. ใหม่) "
 - 2.4 ธรรมดาหนา (ช.ค. หนา) "
 - 2.5 ธรรมดาบาง (ช.ค. บาง) "
 - 2.6 ธรรมดาย่อ (ช.ค. ย่อ) "
 - 2.7 ตัวเหลี่ยม (ล) "
3. ตัวเอน (อ.) แยกออกเป็นตัว
 - 3.1 เอนเล็กเกา (อ.ก.) 19 พอยท์ครึ่ง
 - 3.2 เอนเล็กใหม่ (อ.ม.) "
 - 3.3 เอนใหญ่ (อ.ญ.) "

4. ตัวฝรั่งเศษ (ฝ.ศ.) แยกเป็นตัว
4.1	ฝรั่งเศษย่อ (ฝ.ศ.ย่อ)	19	พอยท์ครึ่ง
4.2	ฝรั่งเศษเอน (ฝ.ศ.เอน)		"
4.3	ฝรั่งเศษใหม่ (ฝ.ศ.ใหม่)		"
4.4	ฝรั่งเศษเก่า (ฝ.ศ.เก่า)		"
4.5	ฝรั่งเศษคำ (ฝ.ศ.คำ)		"
4.6	ฝรั่งเศษคำย่อ (ฝ.ศ.คำย่อ)		"
5. ตัวกลาง (ก) แยกออกเป็นตัว
5.1	กลางบาง (ก.บ.)	24	พอยท์
5.2	กลางหนาย่อ (ก.น.ย่อ)		"
5.3	กลางหนาใหม่ (ก.น.ใหม่)		"
5.4	กลางหนาเก่า (ก.น.เก่า)		"
5.5	กลางโปร่ง (ก.ป.)		"

๐.๐13437

๖. ตัวโป่ง (ป.) แยกออกเป็นตัว

๖.๑ โป่งย่อใหม่ (ป.ย่อใหม่)

๓๖ พ้อยท์ 4 ๖.๖ (๖.๖๖)

๖.๒ โป่งบาง (ป.บ.)

”

๖.๓ โป่งย่อ (ป.ย.)

”

๖.๔ โป่งหนา (ป.น.)

”

๖.๕ โป่งใหม่ (ป.น.)

๕๘ พ้อยท์ 6 ๖.๖

๖.๖ โป่งแช่

”

๖.๗ โป่งรอง

๘๒ พ้อยท์ 9 ๖.๖

๖.๘ โป่งไม้

๘๒ พ้อยท์

แบบตัวพิมพ์ 48 ป้อยท์ เบอร์ 10

บริษัท

แบบตัวพิมพ์ 27 ป้อยท์ เบอร์ 10 **บริษัท**

แบบตัวพิมพ์ 19.5 ป้อยท์ เบอร์ 6

โรงหล่อตัวพิมพ์เจริญอักษร

19.5 ป้อยท์ เบอร์ 12

แบบตัวพิมพ์ 48 ป้อยท์ เบอร์ 2

บริษัท โรง

แบบตัวพิมพ์ 24 ป้อยท์ เบอร์ 2

24 ป้อยท์ เบอร์ 5

บริษัท โรงหล่อตัวพิมพ์ โรงหล่อตัวพิมพ์เจริญ

แบบตัวพิมพ์ 40 ป้อยท์ เบอร์ 1

บริษัท โรง

แบบตัวพิมพ์ 24 ป้อยท์ เบอร์ 10

บริษัท โรงหล่อ

แบบตัวพิมพ์ 40 ป้อยท์ เบอร์ 10

บริษัท โรง

แบบตัวพิมพ์ 19.5 ป้อยท์ เบอร์ 1

บริษัท โรงหล่อตัวพิมพ์เจริญอักษร

แบบตัวพิมพ์ 19.5 ป้อยท์ เบอร์ 2/1

ข้อต่อโลหะ และนายช่างที่มีความชำ

แบบตัวพิมพ์ 36 ป้อยท์ เบอร์ 2

บริษัท โรงหล่อตัว

แบบตัวพิมพ์ 19.5 ป้อยท์ เบอร์ 3/1

ถนนรัชเมืองตัดใหม่ สวนหลวง นคร

แบบตัวพิมพ์ 36 ป้อยท์ เบอร์ 6

บริษัท โรงหล่อตัว

แบบตัวพิมพ์ 19.5 ป้อยท์ เบอร์ 4

บริษัท โรงหล่อตัวพิมพ์เจริญอักษร จำกัด

แบบตัวพิมพ์ 32 ป้อยท์ เบอร์ 2

บริษัท โรงหล่อตัว

แบบตัวพิมพ์ 16 ป้อยท์ เบอร์ 1

บริษัท โรงหล่อตัวพิมพ์เจริญอักษร จำกัด

แบบตัวพิมพ์ 32 ป้อยท์ เบอร์ 10

บริษัท โรงหล่อ

แบบตัวพิมพ์ 18.5 ป้อยท์ เบอร์ 1

บริษัท โรงหล่อตัวพิมพ์เจริญอักษร

แบบตัวพิมพ์ 16 ป้อยท์ เบอร์ 4

บริษัท โรงหล่อตัวพิมพ์เจริญอักษร จำกัด

แบบตัวพิมพ์ 27 ป้อยท์ เบอร์ 1

บริษัท โรงหล่อตัวพิมพ์

แบบตัวพิมพ์ 12 ป้อยท์ เบอร์ 2

บริษัท โรงหล่อตัวพิมพ์เจริญอักษร จำกัด

แบบตัวพิมพ์ 12 ป้อยท์ เบอร์ 3

บริษัท โรงหล่อตัวพิมพ์เจริญอักษร จำกัด

5.4 สี่ของตัวหนังสือ

ส่วนการวิเศษสี่ของตัวอักษร เพื่อให้สัมพันธ์กับสี่พื้นของกระดาษนั้น มีหลักการใช้ดังนี้ (ประสิทธิ์ ฤทธิประเสริฐ. 2522 : 97-98)

สี่ศก ๆ ของตัวอักษรที่ติดกับสี่ของกระดาษพิมพ์ มีความสำคัญต่อสุขภาพตาและความสบายของการอ่าน มิได้ขึ้นอยู่กับการใช้สีใดสีหนึ่ง แต่ขึ้นอยู่กับการใช้สี่ที่ติดกันในแต่ละครั้ง ไม่ควรใช้สี่ที่ติดกันมากเกินไป และก็ไม่ให้กลมกลืนกันมากเกินไปด้วย

ตัวอย่างสี่ที่มีผลต่อความสบายในการอ่าน

สี่ตัวอักษรและสี่พื้น			เปอร์เซ็นต์ความสบายที่เปลี่ยนไป
คำ	สี่พื้น	ขาว	0.0
เขียว	"	ขาว	3.0
ฟ้าอ่อน	"	ขาว	3.4
คำ	"	เหลือง	3.8
แดง	"	เหลือง	4.8
แดง	"	ขาว	8.9
เขียว	"	แดง	10.6
แดง	"	คำ	13.5
ส้ม	"	ขาว	20.9
แดง	"	เขียว	39.5
คำ	"	ม่วง	51.5

ตามตัวอย่างนี้ จะเห็นว่า สี 3 คู่แรกเท่านั้นที่ควรใช้ สีคำพื้นเหลืองพอใช้ได้บ้าง นอกนั้นไม่ควรใช้เลย

5.5 กระดาษ

หนังสือสำหรับเด็ก ควรใช้กระดาษที่ ซึ่งมีเนื้อหา มันสีขาวกว่ากระดาษหนังสือทั่ว ๆ ไป เพื่อจะได้ไม่ขาง่าย และกระดาษที่ควาภาพดูสวยกว่า น่าสนใจมากกว่าด้วย ถ้าจะใช้กระดาษสีก็ยิ่งจะน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามถ้าใช้กระดาษที่มาก ราคาจะค่อนข้างแพง ดังนั้นถ้าจะใช้กระดาษสีปานกลางก็จะช่วยทำให้ราคาหนังสือถูกลง ถ้าเรื่องคือภาพที่ กระดาษสีปานกลาง ก็จะเข้าลักษณะหนังสือที่มีคุณภาพก็ได้ ถึงแม้จะไม่ค่อยมากก็ตาม แต่เป็นหนังสือที่ตลาดต้องการมาก

การจัดทำรูปเล่มจำลองหรือการทำคัมมี่ (Dummy) โดยการที่ผู้เขียนหนังสือคัดกระดาษให้มีจำนวนหน้าและขนาดเท่ากับรูปเล่มหนังสือที่จะพิมพ์ออกมา อาจจะวาดภาพหยาบ ๆ หรือกระดาษภาพให้เหมาะสม อาจจะทำเป็นรูปวงกลมก็ได้ (ถ้าวาดภาพไม่เก่ง) เขียนคำบรรยายแล้วเย็บเข้าเล่มให้เหมือนเล่มจริง ๆ เพื่อจะได้เตรียมส่งโรงพิมพ์ได้

5.6 การจัดหน้าหนังสือ

การจัดหน้าหนังสืออาจเรียกว่า การจัดหน้า การจัดภาพ หรือการวางหน้า (Lay Out) ซึ่งต้องทำให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ให้ตัวหนังสือและภาพมีความสมดุลกับหน้าหนังสือ ตัวหนังสือ รูปต่อรูปควรมีความต่อเนื่องกันระหว่างรูปกับหนังสือ ระหว่างหน้าต่อหน้า มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันหมดตั้งแต่หน้าคนจนหน้าสุดท้าย สีต่าง ๆ ไม่ควรให้มีการซ้ำกัน

(Contrast) จะทำให้รู้สึกว่หนังสือถูกตัดขาดออกจากกันเป็นตอน ๆ

ผู้เขียนกับผู้ออกภาพ หรือผู้ออกภาพต้องปรึกษารื้อกัน ถ้าส่งต้นฉบับไปสำนักพิมพ์ บรรณาธิการและผู้ออกแบบต้องรับผิดชอบร่วมกัน ปรึกษารื้อกัน ผู้เขียนต้องให้รายละเอียดต่าง ๆ ของเนื้อเรื่อง ความคิดความมุ่งหมายของเนื้อเรื่อง และการจัดภาพแกว่งศิลป์ตั้งแต่หน้าแรกของต้นฉบับไปจนจบ บรรณาธิการและผู้ออกแบบหรือช่างศิลป์ จึงจะสามารถสร้างภาพได้อย่างถูกต้องที่สุด ถ้าเป็นตำราเรียนก็ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องและความเหมาะสมกับขนาดของเล่มด้วย พอจะกระแรว ๆ ได้ เช่น ในการทำหนังสือแบบเรียน 96 หน้า ประมาณ 6 หน้า จะเป็นส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ ได้แก่ ปกนอก (Cover) หน้าปกใน (Title Page) คำนำ

(Introduction) สารบัญ (Contents) ฯลฯ เหลือที่สำหรับพิมพ์เนื้อเรื่อง 80 หน้า ก็จะเป็น 9 บท (80 points text in 9 chapters) ซึ่งเป็นจำนวนที่เหมาะสมตาม ทฤษฎีเท่านั้น อาจเปลี่ยนแปลงได้บ้างตามความเหมาะสม

สำหรับหนังสือเด็กเล็ก ๆ นั้น บางครั้งอาจจะคัดหน้าก้านำออกได้ เพราะ จะทำให้เด็กไม่สนใจเนื้อหา ถ้าจะมีก้านำก็ได้ แต่สั้น ๆ และควรจะมีภาพประกอบอยู่ที่หน้า ก้านำด้วย เพื่อดึงความสนใจของเด็ก หน้าปกในก็เช่นเดียวกัน ถ้าเป็นหนังสือเด็กเล็ก ๆ ควรจะมีภาพประกอบด้วย เพื่อให้เด็กสนใจ ขวนทิกตามอ่าน

การจัดภาพ อาจทำภาพเต็มหน้า หนึ่งในสาม หนึ่งในสอง หรือหนึ่งในสี่ของ หน้า ข้อสำคัญต้องรักษาความสมดุลของหน้าดู

การวางหน้าหนังสือ ควรอาศัยหลักเกณฑ์ทางศิลปะในการวางภาพกับตัวหนังสือ ซึ่งประกอบด้วยหลักดังนี้

1. หลักสมดุลย์
2. หลักเอกภาพ
3. หลักการเน้นหรือศูนย์สนใจ
4. การเว้นว่าง (การเว้นของว่างขาว)

ลักษณะการวางหน้าหนังสือสำหรับเด็ก มีดังนี้ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์)

2527 . 130-131)

1. การวางภาพกับตัวหนังสือหน้าเดียวกัน ไม่ทับกัน

1.1 ภาพอยู่บน ตัวหนังสืออยู่ล่าง (รูปเล่มแนวตั้ง) คนเราจะมอง
คานบนก่อน

- 1.2 ภาพอยู่ข้างหนึ่ง ตัวหนังสืออยู่ข้างหนึ่ง (รูปเล่มแบบแนวนอน)

- 1.3 ตัวหนังสืออยู่ตามช่องว่างระหว่างภาพ (รูปเล่มแบบใค้ก็ได้)

2. ภาพกับตัวหนังสือหน้าเดียวกัน ตัวหนังสือพิมพ์ทับภาพ โดยใส่ภาพเต็มหน้า ตัวหนังสือก็ทับลงไปตามความเหมาะสมกันคิดปะ เช่น เรื่องของความสมคูลย์

3. ภาพกับตัวหนังสืออยู่คนละหน้า เช่น จะให้ตัวหนังสืออยู่ด้านซ้าย ภาพอยู่ด้านขวา เพราะคนเรามักจะมองด้านขวาก่อน ดังนั้นให้ความสนใจกับภาพทางขวามากกว่าด้านซ้ายที่มีผู้วิจัยพบว่า เด็กสนใจภาพที่อยู่ทางขวามากกว่าภาพทางซ้าย

4. ภาพกับตัวหนังสือที่ใช้ทั้งสองหน้าเป็นเหมือนหน้าเดียวกัน เป็นหนังสือที่ออกแบบน่าสนใจ การพิมพ์ก็ยาก การเข้าเล่มให้รอยต่อภาพสนิทกัน ควรมีการเว้นช่องว่างขาว ๆ รอบ ๆ ด้าน หรือมาร์จิน (Margin) ให้อยู่เขียนสามารถสอดแทรกตัวอักษรคำอธิบาย ในส่วนที่เป็นช่องว่างได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งเป็นจุดที่ดึงความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี และการเว้นช่องว่างทั้งด้านข้างด้านบนทำให้เกิดความสวยงามและทำให้เด็กไม่เมื่อยสายตาคอย

จุดสนใจของสายตา ในหน้ากระดาษนั้นจุดสนใจของสายตาจะอยู่ที่ตรงกึ่งกลางครึ่งบนของหน้าหนังสือ หนังสือจึงมักออกแบบเอาภาพไว้กึ่งกลางหน้าตั้งแต่บนลงมา แล้วใส่ตัวหนังสือไว้ด้านล่างของภาพ

การวางรูปของหน้าปกนั้น เราก็ใช้หลักจุดสนใจของสายตา โดยพิมพ์ชื่อหนังสือ ซ้ายขวาไว้เหนือกึ่งกลาง แทนที่จะพิมพ์ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ เพราะสายตาของคนเราจะมองด้านบนลงมา

การจัดหน้าหนังสือเด็ก ควรคำนึงถึงส่วนต่าง ๆ ของหนังสือเด็ก เพื่อจะได้จัดวางเรียงลำดับก่อนหลังได้ถูกต้อง ดังนี้

1. ปก
2. ส่วนแรกของหนังสือ
3. ส่วนที่เป็นเนื้อหา
4. ส่วนที่ช่วยในการแต่ง

1. ปก (Binding) ประกอบด้วย

1.1 ใบหุ้มปก (Dust Jacket, Book Jacket) มีส่วนช่วยทำให้หนังสือดูใหม่อยู่เสมอ ดึงใจให้อ่านอยากหยิบหนังสือและซื้อ นอกจากนี้ใบหุ้มปกยังช่วยรักษาหนังสือให้ใหม่ยาวนานและทำให้ปกหนังสือไม่ชำ

ใบหุ้มปกมักใช้สำหรับหนังสือปกแข็ง บนใบหุ้มปกจะมีภาพสวย ๆ ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องในหนังสือ มีชื่อผู้แต่ง และผู้เขียนภาพ ภาพบนใบหุ้มปกของหนังสือบางเล่มอาจเหมือนภาพปกนอกก็ได้

เมื่อนำใบหุ้มปกไปจกเข้าเล่ม ตอนที่ใบหุ้มพับอยู่ข้างใน มักมีประวัติผู้แต่ง โดยกล่าวถึงประสบการณ์และผลงานต่าง ๆ ของผู้แต่งที่ทำมา และบางทีก็แทรกคำวิจารณ์หนังสือเล่มนั้น ๆ ซึ่งก็มาจากวารสาร เพื่อให้ผู้อ่านทราบเรื่องราวเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้นบ้างเล็กน้อย

1.2 ปกนอก (Cover) ปกนอกอาจจะเป็นปกแข็ง หรือปกอ่อนก็ได้ ถ้าเป็นปกแข็งราคาก็จะแพงกว่าปกอ่อน บนปกของหนังสือสำหรับเด็กจะมีภาพสวย ๆ ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องของหนังสือ ผู้วาดภาพประกอบจะเลือกภาพที่เด่นและดึงดูดความสนใจของเด็กบนปกนอกนี้ นอกจากจะมีภาพแล้วก็จะมีชื่อผู้เขียน และผู้วาดภาพประกอบอยู่ด้วย (Illustrator) ผู้รวบรวม ผู้แปล (Translator) สำนักพิมพ์บางแห่งอาจจะพิมพ์สัญลักษณ์ของสำนักพิมพ์อยู่ด้วย

สังควรวินิจฉัยในการจัดทำปกคือ (ฉวีวรรณ คูหาภินนทร์. 2527 :

128-129)

บนปกควรเขียน ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง และผู้วาดภาพประกอบ ให้ตัวโตสะกดตามตัวอักษร เนื้อเรื่อง ไม่ควรใช้อักษรประศิกษ์ จะทำให้อ่านยาก

สีบนปกควรเป็นสีฉูดฉาด เช่น สีเขียว, สีแดง, สีดำ เป็นต้น ปกหนังสือ อาจจะเป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้ แต่ถ้าเป็นปกแข็งหนังสือจะทนทานแต่ราคาแพง ถ้าเป็นปกอ่อนราคาถูก แต่หนังสือปกแข็งก็มีความจำเป็นสำหรับเด็ก ๆ ที่จะทำให้อ่านสนุก ชอบหนังสือสวย ๆ ไม่ขาดง่าย เพราะเด็กยังไม่รู้จัก

ระมัดระวังหนังสือ มักจะทำยากได้ง่าย ถ้าหนังสือทนทานสวยอยู่ตลอดเวลาเด็กก็จะอยากอ่าน สำหรับปกอ่อนนั้น ก็ไม่ควรให้ปกอ่อนมากนัก ก็จะทำให้หนังสือทนทานพอสมควร และราคาก็พอสมควรด้วย

ภาพบนปกไม่ควรเป็นภาพที่เห็นเด่น หวาดเสียว สยองขวัญ ผิดความจริงจนน่าเกลียดขยะแหยงหรือยั่วอารมณ์ทางเพศ

รูปแบบของปก ซึ่งหมายถึงลักษณะของเล่มหนังสือ ก็ควรออกแบบดึงดูดความสนใจ โดยอาจทำเป็นรูปหลายเหลี่ยม กลม หรือทำเป็นรูปของสิ่งต่าง ๆ ที่หนังสือนั้นกล่าวถึง เช่น รูปสัตว์ ผลไม้ รongเท้า หัวรถไฟ เป็นต้น

1.3 ใบรองปก (End Papers) อยู่ถัดจากปกหน้าและปกหลัง อาจมีแผ่นเดียวหรือหลายแผ่นก็ได้ เป็นการเว้นหน้าให้วางไว้ก่อนเริ่มเรื่อง จะทำให้สมองของผู้อ่านว่างก่อนจะเริ่มรับรู้เรื่องราวในภาพและอักษร ทำความเข้าใจกับเรื่อง ทำให้ผู้อ่านทำความเข้าใจและติดตามเรื่องได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเด็กชั้นประถมต้น ชั้นเด็กเล็กและป.1 ขึ้นไป

ใบรองปก อาจจะใช้สีขาว หรือสีอื่น ๆ ก็ได้ตามความเหมาะสม แต่นิยมใช้สีขาว หนังสือบางเล่มบางที่ก็ใช้ใบรองปกเป็นแผ่นภูมิ แผนที่ ชื่อหนังสือ และชื่อผู้แต่ง ใบรองปก มีประโยชน์มากในการใช้ดัชนี วันขึ้น และวันกำหนดส่งของหนังสือ ถ้าไม่มีใบรองปก บรรณารักษ์อาจนำบัตรปิดทับตัวอักษร หรือรูปภาพ เป็นการขัดขวางความสนุกสนานเรื่องราวของผู้อ่าน

2. ส่วนแรกของหนังสือ (The Preliminary Pages)

2.1 หน้าระหว่างใบรองปกและหน้าปกใน (Frontispiece)

หน้านี้จะนำภาพเด่น ๆ ที่มีเนื้อเรื่องตรงกับหนังสือมาพิมพ์ไว้ แต่หนังสือบางเล่มมักจะคัดหน้านี้ออก เพื่อเป็นการประหยัด บางทีก็ไปพิมพ์ใส่ใบรองปกแทน

2.2 หน้าชื่อเรื่อง (Haft Title Page) มักจะมีชื่อหนังสือ

ปรากฏ สำหรับหนังสือที่จัดเป็นชุด ก็อาจจะมีข้อความเกี่ยวกับอันดับชุดของหนังสือเล่มนั้นด้วย

2.3 หน้าปกใน (Title Page) เป็นหน้าที่ให้ความสำคัญกับผู้แต่ง และมีรายการประกอบ เป็นหน้าสำคัญที่ไม่ควรขาด เพราะบรรณารักษ์จะอาศัยหน้านี้ในการทำบัตรรายการและเขียนบรรณานุกรม หน้าปกในประกอบด้วย หน้าดังต่อไปนี้

1. ชื่อหนังสือ (Title)
 2. ชื่อผู้แต่ง (Author) หรือผู้แปล (Translator)
 หรือผู้รวบรวม (Compiler)

3. ชื่อผู้วาดภาพประกอบ (The Illustrator, Picture Maker) อาจเขียนหน้าปกใน ดังนี้

Illustrated by ...

Picture by ...

Decorations by ...

4. ชื่อชุด (Series) เช่น "หนังสือชุดเด็ก"

5. ผู้จัดพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ (Publisher) เช่น

"Charles Scribner's Sons"

6. สถานที่พิมพ์ (The Place of Publication)
 เช่น New York, Chicago, Boston

7. ปีพิมพ์

8. ครั้งที่พิมพ์ (Edition)

9. ราคา

สำหรับหน้าปกในนี้ บางสำนักพิมพ์อาจจะประหยัด โดยตัดออก แล้วนำรายละเอียดไปพิมพ์ไว้ที่ด้านหลังของปกนอก เพื่อให้หน้านี้เป็นที่นาสนใจ การวาดภาพประกอบติดไว้ที่หน้านี้ด้วย

2.4 หน้าแสดงลิขสิทธิ์ (Copyright Page) หน้านี้นักจะอยู่ด้านหลังของหน้าปกใน (แต่หนังสือบางเล่มอาจจะนำไปแสดงลิขสิทธิ์ไปไว้ที่หน้าปกในด้วยก็ได้) หน้านี้จะบอกให้ทราบว่าหนังสือเล่มนี้ได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์เมื่อใด ที่หน้านี้อาจจะบอกว่าเป็นปีที่พิมพ์ครั้งแรก (First Edition) โดยใช้คำว่า First Printing แทน ถ้าพิมพ์ครั้งต่อมาปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยจะใช้คำว่า Second Edition แต่ถ้าการพิมพ์นั้น ๆ ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแนวความคิดใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากหรือเปลี่ยนรูปแบบก็อาจจะใช้คำว่าพิมพ์ครั้งที่...ปรับปรุงแก้ไข (Revised Edition) ก็ได้

2.5 หน้าคำอุทิศ (Dedication) ไม่ได้เป็นสิ่งจำเป็นของหนังสือเลยที่เดียว ส่วนมากจะมีในหนังสือบางเล่มที่ผู้แต่งต้องการแสดงความกตัญญูแก่เวทียุทธศาสตร์คนหนึ่ง แสดงความรักและระลึกถึงครอบครัว, มารดา, ภรรยา, เพื่อนฝูง, ผู้อ่าน ฯลฯ ผู้แต่งหนังสือก็จะเขียนข้อความเหล่านั้นบนหน้าคำอุทิศ ส่วนมากได้แก่หนังสือที่ระลึกในงานต่าง ๆ อนุสรณ์ ฯลฯ

สำหรับหนังสือเด็กแล้วมักไม่มี ยิงของ เด็กเล็ก ถ้าเป็นหนังสือคำประกอบภาพยังไม่จำเป็น เพราะเด็กไม่อ่านและไม่สนใจ ที่จะรู้เรื่องที่ใกล้ตัวออกไปมากนัก

2.6 หน้าคำนำ (Preface or Introduction) เป็นส่วนที่ผู้แต่งแจ้งให้ผู้อ่านทราบเหตุผลหรือวัตถุประสงค์ในการเขียนหนังสือเล่มนั้น ถ้าผู้แต่งกล่าวขอบคุณผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือให้การเขียนหนังสือประสบความสำเร็จ จะเรียกว่าหน้าประกาศคุณูปการ (Acknowledgement) แทนที่จะเรียกหน้าคำนำ

2.7 หน้าสารบัญหรือสารบัญ (Contents, Table of Content) หน้าสำหรับหนังสือสารคดี หนังสือแบบเรียน แบบฝึกหัด หรือหนังสือที่แต่งเป็นเรื่องต่าง ๆ เช่น นวนิยาย หรือนิทานที่รวมหลาย ๆ เรื่องไว้ด้วยกัน หรือแบ่งเป็นตอน ๆ อาจจะมีหน้าที่เพื่อให้เด็กได้เลือกอ่านเฉพาะตอนที่สนใจได้ เช่นหนังสือคู่มือการเล่นสเก็ตบอร์ด

สารบัญ

คำนำ (ก)
 การเก็บแสดมป์ 9
 เรื่องของแสดมป์ 10

2.8 หนารายชื่อแผนที่และรูปภาพ (List of Maps and Illustration) หน้านี้จะมีเฉพาะหนังสือที่มีแผนที่และรูปภาพมาก ๆ เท่านั้น

3. ส่วนที่เป็นเนื้อหาหนังสือ

เนื้อเรื่อง (Text) ซึ่งเป็นหน้าแรกของหนังสือ มักจะเป็นหน้าขวามือ (แต่หนังสือบางเล่มที่พิมพ์ 2 หน้าให้เป็นหน่วยเดียวกันก็อาจจะเริ่มจากหน้าคานซ้ายมือด้วยก็ได้) ข้อความที่อยู่ในหน้านั้นมักจะไม่พิมพ์เต็มหน้า จะเว้นว่างส่วนคานบนไว้เพื่อเรียกร่องความสนใจ ตรงส่วนที่เว้นว่างนี้อาจจะเป็นภาพประกอบก็ได้ เนื้อหานี้จะเริ่มจากหน้าแรกจนจบเล่ม นั่นคือ จะเริ่มนับหน้า 1 ที่หน้าแรกของเนื้อหานี้ ส่วนหน้าต่าง ๆ ที่ตามมาจะไม่นับรวมด้วย (หากจะนับ มักจะใช้ว่า หน้า ก-ข ค-ง ฯลฯ) หนังสือที่มีความหนา มาก ๆ มักแบ่งเป็นภาคหรือ ตอน และมีหน้าบอกตอนคั่นอยู่ด้วย

ในการจัดทำเนื้อเรื่อง ควรคำนึงถึงการเว้นเนื้อที่ริมขอบหนังสือ ซึ่งควร เว้นให้โคขนาดสวยงาม เหมาะสมกับขนาดรูปอักษร ฯลฯ

การเว้นริมขอบ บน-ล่าง-ซ้าย-ขวา ควรกำหนดว่าจะกว้างเท่าไร ที่นิยมกันนั้นส่วนบนจะกว้างกว่าส่วนล่าง และถ้าเป็นหน้าคี่ ช่องว่างที่เว้นทางซ้ายเพื่อความสวยงามในการเข้ารูปเล่ม และไม่ให้อักษรขาดหายในเวลาเข้ารูปเล่มหรือตัดพิมพ์ให้เสมอกัน

4. ส่วนที่ช่วยในการแต่งเรื่อง (Auxiliary or Reference Materials)

ไค้แก่ส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ถัดจากเนื้อของหนังสือ ซึ่งหนังสือบางเล่มอาจจะมี หรือไม่มีก็ได้ แต่ถ้ามีจะทำให้หนังสือนั้นมีคุณค่า เป็นประโยชน์ในการค้นคว้าหาความรู้ รู้แหล่ง ที่จะไปศึกษารายละเอียด

ส่วนที่ช่วยในการแต่งเรื่อง มีดังนี้

4.1 บรรณานุกรม (Bibleography) คือรายชื่อหนังสืออ้างอิง หรือหนังสืออุเทศ หรือวัสดุอ้างอิงต่าง ๆ ที่ผู้แต่งนำมาใช้ประกอบการเขียนหนังสือเล่มนั้น ซึ่งจะนำเอารายชื่อหนังสือเหล่านั้นมาเรียงกันตามลำดับตัวอักษร ซึ่งผู้แต่ง ส่วนของหนังสือหน้านี้ บางครั้งก็ใช้คำว่า

ตัวอย่างการเขียนบรรณานุกรม

- เจือ สตะเวทิน. วรรณคดีและประวัติวรรณคดี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสาส์น, 2520.
- คุ้ย ชุมสาย, ม.ด. วรรณกรรมพินิจเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ด. แนะแนวทางศึกษาวรรณคดี. กรุงเทพฯ : บัณฑิตการพิมพ์, 2518.
- ประชุมจารึกวัดพระเชตุพน. พิมพ์ครั้งที่ 3 ในงานพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริ), 2517.
- อานนท์ อภาภิรมย์. สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2519.
- _____ สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2518.
- อนุমানราชธาน, พระยา. วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย. โดย เสรีयरโกเศศ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : ก้าวหน้าการพิมพ์, 2512.

4.2 ภาคผนวก (Appendix) เป็นส่วนที่เพิ่มเติมภายหลัง เพื่อเพิ่มความละเอียด ทำให้หนังสือเล่มนั้นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น อำนวยความสะดวกในการศึกษาหาความรู้ต่อไป สิ่งเหล่านี้ได้แก่ ลำดับเหตุการณ์สำคัญ ชาติต่าง ๆ ตัวอักษรกรีก ฯลฯ

4.3 อภิธานศัพท์ (Glossary) สำหรับหนังสือเด็กที่มีคำศัพท์ทั่ว ๆ ไป หรือคำศัพท์เฉพาะเป็นจำนวนมาก ควรจะอธิบายคำศัพท์เรียงตามลำดับตัวอักษรไว้ด้วยเพื่อให้

ความสะดวกกับเด็กไม่คงไปเปิดพจนานุกรมหรือ Dictionary จะทำให้เด็กอ่านเนื้อเรื่องได้เข้าใจดียิ่งขึ้น คำศัพท์สำหรับเด็กควรเป็นภาพประกอบคำอธิบายด้วย หน้าอภิธานศัพท์นี้อาจจะอยู่ท้ายบทแต่ละบทหรือท้ายเล่มก็ได้

4.4 หน้าดัชนี (Index) สำหรับหนังสือสารคดีและหนังสืออ้างอิง ทั้งระดับประถมและมัธยม สำหรับหนังสืออ้างอิงที่เป็นชุด เช่น สารานุกรม มักจะมีดัชนีอยู่ตอนท้ายเล่มของแต่ละเล่มในชุด เพื่อให้ความสะดวกกับเด็กในการใช้ แต่ถาเป็นหนังสือเล่มเดี่ยวจบคิชนนี้จะอยู่ตอนท้ายเล่มเสมอ

4.5 หน้าแสดงกิจกรรม เป็นหน้าที่มีกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้ฝึกเขียน ทำ วาดรูป หรือให้เข้าใจในเนื้อเรื่องดีขึ้น อาจอยู่ท้ายบทแต่ละบทหรือท้ายเล่มก็ได้

หนังสืออ่านประกอบ

กมล การกุศล. ทักษะและความรู้ทางภาษา. พิษณุโลก : แผนกเอกสารการพิมพ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

อมรการพิมพ์, 2527.

พนัส หันนาคินทร์. การมัธยมศึกษา. พิษณุโลก : โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พิษณุโลก, 2524.

รัฐจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พีชเนศ, 2517.

วราภรณ์ บำรุงกุล. ไทย 408 หลักสูตรและการสอนภาษาไทย 1. พิษณุโลก : ภาควิชา

ภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก,

2529.

..... . แบบฝึกหัด เล่ม 1 อานัญ-สะกัญ. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษา

ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530.

..... . แบบฝึกหัด เล่ม 2 คำ-ความหมาย-ประโยค. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทย

และภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530.

..... . คำ-ความหมาย-ประโยค เล่ม 2. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษา

ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530.

วิริยะ สิริสิงห. การบรรยายเกี่ยวกับการทำหนังสือเด็กและการพิมพ์ ณ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้า

พระยา. 17 เมษายน, 2523.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์การศาสนา, 2522.

..... . หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์,

2523.

สมศักดิ์ ศรีมานิชน์. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : พีระพินา, 2523.

สุภัทรา ฉัตรเงิน. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ห.จ.ก.
อรุณการพิมพ์, 2518.

การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก

การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ผู้อ่านเลือกหนังสืออ่านได้เหมาะกับเด็ก หรือทำให้รู้ว่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก เรื่องนั้นเหมาะสมสำหรับจะนำไปเผยแพร่ อีกหรือไม่ แต่มีผู้อ่านบางคนอ่านเพื่อหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขงานชิ้นใหม่ จึงอาจกล่าวได้ว่า การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก มีเหตุผลในการวิเคราะห์ 3 ประการคือ

1. วิเคราะห์เพื่อเลือกหนังสืออ่าน
2. วิเคราะห์เพื่อนำไปเผยแพร่
3. วิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการจัดทำสิ่งที่ดีและขจัดสิ่งบกพร่องที่ปรากฏใน

วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ดังนั้นวิธีการวิเคราะห์ที่มีจุดประสงค์ต่างกัน จึงมีขั้นตอนและรายละเอียดต่างกันเท่าที่พบ พอจะแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. เกณฑ์การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก เฉพาะ เรื่องนั้น
2. เกณฑ์การวิเคราะห์เพื่อหาคุณค่าหรือลักษณะดีและบกพร่องของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

1. เกณฑ์การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก เฉพาะ เรื่องนั้น

การวิเคราะห์ลักษณะนี้ จะวิเคราะห์หนังสือเป็นรายเรื่องไป วิเคราะห์เพื่อพิจารณาเลือกหนังสืออ่านให้เหมาะสมกับเด็ก จึงแยกแยะรายละเอียดของวรรณกรรมหรือหนังสือชิ้น ๆ ออก พร้อมทั้งพิจารณาข้อดีและข้อบกพร่องของวรรณกรรมชิ้นนั้นด้วย ความรู้ที่นำมาช่วยในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก ลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็ก และประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็ก (บทที่ 1)

2. ลักษณะวรรณกรรมที่เด็กชอบ หรือลักษณะวรรณกรรมที่สำคัญสำหรับเด็ก ซึ่งต้องมีลักษณะตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก และเด็กวัยรุ่น ตรงกับความสนใจของเด็ก และมีความงามพร้อมใน 4 ด้าน คือ ความงามในเนื้อเรื่อง ความงามในภาษา ความงามในภาพ และความงามในรูปแบบ (บทที่ 3)

3. หลักการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการเขียน การเลือกเรื่อง หลักการเขียนเรื่อง กลวิธีที่ใช้ในการเขียนเรื่อง (บทที่ 5)

4. หลักการเขียนภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก เกี่ยวกับ ชนิดของภาพประกอบ สีของภาพประกอบ ขนาดของภาพประกอบ และหลักการเขียนภาพประกอบ (บทที่ 5)

5. การจัดรูปเล่มและการพิมพ์ ประกอบด้วย ขนาดของหนังสือ จำนวนหน้าของหนังสือ ขนาดตัวหนังสือ สีของตัวหนังสือ กระดาษและการจัดหน้าหนังสือ (บทที่ 5)

สำหรับเกณฑ์ในการวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็ก จะเริ่มจากสิ่งที่สะกดตาและเร้าความสนใจของเด็ก (ซึ่งเป็นผู้อ่าน) ไปจนถึงเนื้อหาสาระภายในเล่ม ดังนี้

1. ลักษณะของรูปเล่ม การพิมพ์ และการประเมินคุณค่า

1.1 การวิเคราะห์ลักษณะรูปเล่ม ต้องพิจารณาส่งต่อไปนื้คือ

1.1.1 ขนาดของหนังสือ

1.1.2 จำนวนหน้าของหนังสือ

1.1.3 ขนาดตัวหนังสือ

1.1.4 สีของตัวหนังสือ

1.1.5 กระดาษ

1.1.6 การจัดหน้าหนังสือ

1.1.6.1 ปก

1.1.6.2 ส่วนแรกของหนังสือ

1.1.6.3 ส่วนที่เป็นเนื้อหา

1.1.6.4 ส่วนที่ช่วยในการแต่ง

1.1.7 การพิมพ์

1.1.8 การเย็บเล่ม

ในการพิจารณาลักษณะรูปเล่ม ตั้งแต่ข้อ 1.1.1 จนถึง 1.1.8 นั้น เป็นการศึกษาสิ่งที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนั้นว่ามีส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ไร ครบถ้วนหรือไม่ และเรียงลำดับถูกต้องหรือไม่ หลังจากศึกษาวิเคราะห์แล้วให้ประเมินค่าด้วย โดยประเมิน ต่อจากการวิเคราะห์ในแต่ละข้อนั้นเลย

1.2 การประเมินคุณค่ารูปเล่มและการพิมพ์

เมื่อพิจารณาลักษณะรูปเล่มแล้ว ควรจะประเมินคุณค่าหรือคุณภาพของ ส่วนประกอบนั้น การประเมินคุณค่ารูปเล่มและการพิมพ์ มีเกณฑ์ดังนี้

1.2.1 ขนาดของหนังสือ พอเหมาะกับวัยของเด็ก ไม่นานาและหนักเกินไป "เด็กนักเรียนชอบหนังสือขนาดรูปเล่ม สูง 8 นิ้วครึ่ง กว้าง 6 นิ้ว ประเภทแนวตั้งมากที่สุด แต่ที่พอใจหนังสือรูปเล่มกะทัดรัด ขนาดกว้าง 5 นิ้ว สูง $7\frac{1}{4}$ นิ้ว เพราะเปิดอ่านง่าย" (สมทรง สีสตายน. 2515 : 89-90)

1.2.2 จำนวนหน้าของหนังสือ ควรคำนึงถึงวัยเด็กดังนี้ (ฉวีวรรณ อุทวิทินันท์. 2527 : 142)

เด็กก่อนเข้าเรียน ประมาณ 3-5 หน้า

เด็กเล็กอนุบาล - ป.1 (3-6 ขวบ) ประมาณ 10-20 หน้า

เด็ก ป.2 - ป.4 ประมาณ 20-60 หน้า

เด็กประถมปลาย - มัธยมต้น (ก่อนวัยรุ่น) ประมาณ 100-200 หน้า นั่นคือมีรูปเล่มขนาด 16 หน้ายก

เด็กวัยรุ่น มีจำนวนหน้ามากกว่านี้

1.2.3 ขนาดตัวหนังสือ เหมาะกับวัยเด็ก ดังที่ พจน์ จินาวรรกุล ได้ศึกษาขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสมสำหรับหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทย พบสิ่งน่าสนใจดังนี้ (พจน์ จินาวรรกุล. 2520 : 61-65)

นักเรียนมีแนวโน้มในการชอบตัวอักษร เป็น เอกลักษณ์ กล่าวคือ นักเรียนจะชอบตัวอักษรที่มีลักษณะ เส้นโค้งมากกว่าตัวอักษรที่มีเส้นตรง และชอบตัวอักษรที่มีความหนาของ เส้นเท่ากันโดยตลอด

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชอบตัวอักษรแบบโป่งยอ ขนาด 24 ปอยค (ซึ่งเป็นตัวอักษรขนาดโต) มากที่สุด ชอบตัวอักษรแบบโป่งยอ ขนาด 20 ปอยค เป็นอันดับสอง และชอบตัวอักษรโป่งยอ ขนาด 19.5 ปอยค น้อยที่สุด ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลับชอบตัวอักษรโป่งยอขนาด 16 ปอยค (ซึ่งมีขนาดเล็กที่สุด) มากที่สุด และชอบตัวอักษรแบบโป่งยอขนาด 19.5 ปอยค น้อยที่สุด จึงทำให้เห็นว่านักเรียนชั้นเล็กจะชอบตัวอักษรตัวโต และนักเรียนชั้นโตจะชอบตัวอักษรตัวเล็กลง

1.2.4 สีของตัวอักษร คุณภาพของสีของตัวอักษร ขึ้นอยู่กับ การเลือกสีของอักษรกับสีของกระดาษ "สีสด ๆ ของตัวอักษรที่ติดกับสีของกระดาษพิมพ์ มีความสำคัญต่อสุขภาพตามาก ความยากง่ายของการอ่านมิได้ขึ้นอยู่กับสีใดสีหนึ่ง แต่ขึ้นอยู่กับการใช้สีที่ต่างกันในแต่ละครั้ง ไม่ควรใช้สีที่ติดกันมากเกินไป และก็ไม่ควรกลมกลืนกันมากเกินไป" (ประคิษฐ์ ฤกษ์ประเสริฐ. 2522 : 97)

1.2.5 กระดาษ มีคุณภาพควรทนทานไม่ขาดง่าย ถ้าผลิตหนังสือเอง ควรใช้กระดาษปอนด์ ควรเลือกกระดาษหนา ๆ ไม่เป็นเงามันเพราะจะทำให้สายตาเสีย คุณภาพและอักษรไม่ชัดเจน แม้กระดาษมันจะทำให้ดูสวยงามแต่ไม่เหมาะกับเด็ก

วรรณกรรมสำหรับเด็กต่างวัยกันก็ต้องการใช้กระดาษพิมพ์ต่างกัน หนังสือสำหรับเด็กเล็กและเด็กเพิ่งหัดอ่าน ควรใช้กระดาษชนิดหนา เช่น กระดาษแข็ง กระดาษการ์ด

หนังสือสำหรับเด็กโต ความหนาของกระดาษพิมพ์ค่อย ๆ ลด ความหนาลงไปทีละน้อย จนกระทั่ง เมื่อเป็นวัยรุ่น หนังสืออาจใช้กระดาษปอนด์ ความหนา 60 ปอนด์ ก็เพียงพอ

1.2.6 การจัดทำหนังสือ จัดหน้าให้ดี โดยจัดลำดับให้ถูกต้อง เรียงลำดับหมายเลขหน้า หรืออักษรกำกับหน้าให้ถูก โดยเรียงลำดับตามส่วนต่าง ๆ (ดังโคลงกล่าวในบทที่ 5 หน้า 261-268)

1.2.6.1 ปก ใต้แก๊ว ใบหุ้มปก ปกนอก ใบรองปก

1.2.6.2 ส่วนแรกของหนังสือ ใต้แก๊ว หน้าระหว่างใบรองปก และหน้าปกใน หน้าชื่อเรื่อง หน้าปกใน หน้าแสดงลิขสิทธิ์ หน้าคำอุทิศ หน้าคำนำ หน้าสารบัญ หรือสารบาญ หน้ารายชื่อแผนที่และรูปภาพ

1.2.6.3 ส่วนที่เป็นเนื้อหา ใต้แก๊ว เนื้อเรื่อง

1.2.6.4 ส่วนที่ช่วยในการแต่ง ใต้แก๊ว บรรณานุกรม ภาคผนวก อภิธานศัพท์ หน้าดัชนี หน้าแสดงกิจกรรม

สำหรับปก มีสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ ปกที่มีคุณภาพต้องทนทาน เพราะเด็กมักทำอะไรไม่ระมัดระวัง ส่วนการออกแบบปก สี คุณภาพของกระดาษที่ทำเป็นปก ต้องได้รับความสนใจ และสอดคล้องกับเรื่องภายในเล่ม

การสร้างปกใหม่คุณภาพมีดังนี้

1. มีภาพและสีสันสะดุดตา
2. ภาพบนปกสามารถอธิบายเรื่องราวในเล่ม หรือมีความสอดคล้องกับ

เนื้อเรื่องได้

3. ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้วาดภาพ ปรากฏอยู่บนปกอย่างถูกต้องชัดเจน การจัดทำหนังสือ โดยการวางภาพและคำบรรยาย หรือข้อความลงในแต่ละ

หน้า มีหลักดังนี้

1. ความเป็นเอกภาพ หมายถึง วางภาพหรือคำบรรยายได้โดยไม่กระจัดกระจาย หน้าหนักของภาพ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
2. ความประณีต หมายถึง การวางภาพและคำบรรยายอย่างมีความประณีต และมีความพิถีพิถันในการทำคั่นฉบับ

3. ความโปร่งตา หมายถึงการวางภาพและคำบรรยายให้มีช่องว่างในหน้าอยู่บ้าง เพื่อช่วยจัดสรรที่สำหรับหน้ากระดาษแต่ละหน้าหรือแต่ละบท ให้มีที่พักผ่อนสายตาในระหว่างอ่าน หรือดูภาพแต่ละครั้ง

นอกจากนี้การจัดหน้าและรูปเล่มต้อง เป็นไปตามหลักจิตวิทยาสำหรับเด็ก ในหน้าหนังสือคู่มือโปร่งตา แต่ไม่คู่มือทางจินตนาการ การใช้ตัวอักษรและขนาดของตัวอักษร จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก

1.2.7 การพิมพ์ ตัวอักษรคมชัด การพิสูจน์อักษร (ตรวจรูป) ไม่ผิดพลาด พิมพ์ภาพชัดเจน สวยงาม จึงดูความสนใจของเด็กตั้งแต่หน้าไปจนจบเล่ม

1.2.8 การเย็บเล่ม เล่มหนังสือที่มีคุณภาพควรเย็บเล่มอย่างคงทนถาวร โดยปรกติหนังสือเด็กมักใช้วิธีเย็บเล่มแบบเย็บถี่ เพราะการเย็บแบบนี้สามารถเปิดหน้าหนังสือทุกหน้าได้ราบถึง 180 องศา และแต่ละยกของหนังสือยึดติดกันด้วยค้ำย ซึ่งจะทำให้แข็งแรงมั่นคงกว่าวิธีอื่น ๆ

2. ลักษณะของภาพประกอบ และการประเมินคุณค่า

2.1 ลักษณะของภาพประกอบ การวิเคราะห์ลักษณะของภาพประกอบมีสิ่งที่จะต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

2.1.1 ชนิดของภาพประกอบ

2.1.2 สีของภาพประกอบ

2.1.3 ขนาดของภาพประกอบ

2.1.4 หลักการเขียนภาพประกอบ

การวิเคราะห์ภาพประกอบตามหัวข้อทั้ง 4 นี้ ต้องอาศัยความรู้ที่ได้กล่าวไว้ในหน้า 244-251 มาช่วยในการวิเคราะห์ เมื่อได้วิเคราะห์หัวข้อแต่ละหัวข้อแล้วให้ประเมินค่าแต่ละข้อนั้นไปเลย

2.2 การประเมินคุณค่าภาพประกอบ

เกณฑ์การประเมินคุณค่าภาพประกอบ มีดังนี้

2.1.1 ชนิดของภาพประกอบ ซึ่งได้แก่ ภาพเขียน (ภาพแบบเด็ก ๆ ภาพคัลเลอร์ ภาพการ์ตูน ภาพเหมือน ภาพสเก็ตช์ ภาพถ่ายเส้น และภาพคอมพิวเตอร์กราฟิกส์) ภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพไดอะแกรม ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และสอดคล้องกับเรื่อง

ภาพเขียนชนิดภาพแบบเด็ก ๆ เป็นที่สนใจของเด็กเล็ก (3-6 ปี) มาก เพราะใกล้เคียงกับสายตา ความสามารถ ความคิดของเด็ก

ภาพคัลเลอร์ ซึ่งเหมาะกับเด็กทุกวัย เหมาะกับความสามารถของเด็ก และช่วยส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ภาพการ์ตูน เหมาะกับเรื่องที่ไม่ค่อยสมจริง เช่น นิทาน นิยาย อิททิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

ภาพเหมือน มีอิทธิพลต่อเด็กอายุระหว่าง 11-16 ปีมาก เพราะให้ความจริงและรายละเอียดต่าง ๆ ตรงกับความจริง

ภาพสเก็ตช์ เหมาะสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นและวัยรุ่นที่เข้าใจทางศิลปะ เพราะจะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในศิลปะมากขึ้น

ภาพถ่ายเส้น เหมาะกับเด็กทุกวัย เพราะเป็นภาพที่สวยงาม ง่าย กระตุ้นให้เกิดความสนใจในศิลปะ

ภาพคอมพิวเตอร์กราฟิกส์ เหมาะสำหรับเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์ทางศิลปะและสนใจศิลปะ

ภาพถ่าย เหมาะสำหรับเรื่องที่เป็นจริงทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องทางวิชาการ

ภาพแผนที่ แผนที่ ภาพไดอะแกรม ใช้สำหรับเรื่องทางวิชาการ มุ่งแสดงสถานที่ ตำแหน่ง โยคะเย็บ

2.1.2 สีของภาพประกอบ ต้องใช้ให้เหมาะสมกับวัย ดังนี้ (ประคิษฐ์
กติกประเสริฐ. 2522 : 90)

- เด็กเล็กชอบสีสด สีประเภทแม่สี สีร้อนแรง
- เด็กประถมต้น ใช้ได้ทั้งสีสด สีส้มที่ใกล้เคียงกับธรรมชาติ
- เด็กประถมปลาย ชอบสีที่ใกล้เคียงกับธรรมชาติ หรือสีที่

เย็นลง

- เด็กมัธยมหรือเด็กวัยรุ่น สนใจสีหลายลักษณะ โดยถือความ
สวยงาม ความแปลกใหม่เป็นหลัก

2.1.3 ขนาดของภาพประกอบ เหมาะสมกับวัยดังนี้ (ประคิษฐ์
กติกประเสริฐ. 2522 : 90-91)

- เด็กเล็ก ภาพควรมีขนาด $\frac{3}{4}$ ของหน้ากระดาษ อีก $\frac{1}{4}$ ใช้ใน

การบรรยายภาพ

- เด็กระดับ ป.3-4 ควรใช้ภาพครึ่งหน้า บรรยายครึ่งหน้า
- เด็กโตกว่านี้ อาจใช้ภาพครึ่งหน้า หรือลดลงเหลือ $\frac{1}{4}$

ของหน้า หรือจะพลิกแพลงเป็นภาพ 1 หน้า บรรยาย 1 หน้า คู่กันไปก็ได้

2.1.4 หลักการเขียนภาพประกอบ ภาพประกอบที่มีคุณภาพต้อง เขียน
ถูกหลักการ เขียนภาพ มีชีวิตชีวา มีความรู้สึก มีความต่อเนื่องกันตลอดเรื่อง ทั้ง เรื่องของภาพและ
สี ลักษณะของภาพมีความเป็นของตนเอง คือสัมพันธ์กับเรื่อง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

มิช (Mich, Daniel D.) และ อีเบอร์แมน (Eberman,
Edwin) กล่าวถึงลักษณะของภาพประกอบที่ดีไว้ดังนี้ (Mich and Eberman. 1970 :
46-47)

1. มีคุณสมบัติในการเล่าเรื่องได้ดี (Story-telling
quality) คือเป็นภาพที่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดี

2. มีคุณสมบัติในการ เป็นภาพที่ถ่ายทำได้ดี (Photographic quality) โดยผู้ถ่ายทำภาพรวมมือหรือประสานงานกับผู้จัดพิมพ์และนักเขียนเรื่อง ทำให้ภาพนั้นออกมาดี

3. มีคุณสมบัติในการ เป็นภาพที่เร้าอารมณ์ผู้อ่าน (Impact quality) คือเป็นภาพที่ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ต่าง ๆ ได้

4. มีคุณสมบัติในการ เป็นภาพที่ดูแล้วเข้าใจง่าย (Simplicity quality) คือเป็นที่ดูแล้วเข้าใจง่าย ไม่มีรายละเอียดยุ่งเหยิง (ในภาพ)

5. มีคุณสมบัติในด้านการสวยงาม (Beauty quality)) คือเป็นภาพที่ดูแล้วเกิดความงาม

เอ็ดการ์ (Edgar, Dale) ได้ให้ความเห็นเรื่องลักษณะของภาพประกอบไว้ดังนี้

1. ภาพนั้นตรงกับจุดประสงค์ของ เรื่องที่เขียน
2. ภาพนั้นจะต้องถ่ายทอดลักษณะตรงกับความเป็นจริง
3. ภาพนั้นจะต้องถูกต้องในเรื่องขนาดและสัดส่วนของภาพ
4. ภาพนั้นจะก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อความสนุกสนาน
5. ภาพนั้นจะต้องกระตุ้นให้เกิดจินตนาการขึ้นอย่างต่อเนื่อง
6. ภาพนั้นจะต้องมีคุณสมบัติในด้านการศิลปะ และมีเทคนิคการสร้างที่ดี
7. ภาพนั้นจะต้องมีเนื้อหาของภาพเป็นเอกภาพ
8. ภาพนั้นจะต้องให้รายละเอียดที่พอสมควร

3. กลวิธีในการเขียนเรื่องและการประเมินคุณค่า

3.1 กลวิธีในการเขียนเรื่อง ต้องคำนึงถึงประเภทของเรื่อง ที่เขียนว่าเป็นเรื่องประเภทใด (ดูประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็กในบทที่ 1 หน้า 7-31) ประเภทของวรรณกรรมสำหรับเด็กเท่าที่พบ มีดังนี้

- สารคดี ประเภทเรื่องท่องเที่ยว เรื่องชีวประวัติ เรื่องวิทยาศาสตร์
- บันเทิงคดี
- ร้อยกรอง
- การ์ตูน
- วารสารหรือนิตยสารสำหรับเด็ก
- หนังสือพิมพ์รายวันสำหรับเด็ก
- หนังสือแปล
- หนังสือแบบเรียน
- หนังสืออ้างอิง

ดังนั้นในการวิเคราะห์ ต้องบอกชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง (นามปากกาและชื่อจริง) ชื่อผู้แปล ชื่อผู้เขียนเดิม ชื่อว่าภาพประกอบ จุดมุ่งหมายในการแต่ง และการเลือกเรื่อง หลังจากนั้นจึงศึกษาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

3.1.1 กลวิธี เกี่ยวกับการกำหนดโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง

3.1.1.1 การตั้งชื่อเรื่อง

3.1.1.2 โครงเรื่องและเนื้อเรื่องของงานสารคดี

3.1.1.3 โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉาก แนวคิดของ

เรื่องในงานบันเทิงคดี

3.1.2 กลวิธี เกี่ยวกับการใช้ภาษา

3.1.2.1 การใช้ภาษาในเรื่องร้อยแก้ว

3.1.2.2 การใช้ภาษาในเรื่องร้อยกรอง

เมื่อศึกษาวิเคราะห์แต่ละหัวข้อแล้ว ให้ประเมินคุณค่าเลยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การประเมินคุณค่ากลวิธีในการเขียนเรื่อง

การประเมินคุณค่ากลวิธีในการเขียนเรื่องมีเกณฑ์ดังนี้

3.2.1 กลวิธีเกี่ยวกับการกำหนดโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง แยกออกได้ดังนี้

3.2.1.1 การตั้งชื่อเรื่อง ตั้งให้เหมาะสมและเข้าใจให้อ่าน
อ่าน ลักษณะของชื่อเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยใคร่รู้ ประหลาดใจใคร่ติดตาม เช่น เรื่อง
ชุมทรัพย์กลางทะเล ฯลฯ ชื่อเรื่องต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง โดยอาจจะนำชื่อเรื่องมาจาก
สถานที่ ตัวละคร เหตุการณ์ ฯลฯ

3.2.1.2 โครงเรื่องและเนื้อเรื่องของสารคดี การวิเคราะห์
สารคดี จะพิจารณาองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ โครงเรื่องกับข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริง เป็นสิ่งสำคัญ
มาก แต่ผู้เขียนเขียนสารคดีในรูปของเรื่องสั้นหรือบทละครเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ชีวประวัติ
และวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ก็ต้องพิจารณาบทบาทของตัวละครเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเรื่อง

3.2.1.3 โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉาก แนวคิดของ
เรื่องในงานบันเทิงคดี ต้องวิเคราะห์และประเมินคุณค่างานประเภทบันเทิงคดี ในประเด็นต่อไปนี้

- โครงเรื่อง
- ตัวละคร
- ฉาก
- แก่นของเรื่อง
- คุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อเด็ก

โครงเรื่อง (Plot) "มีลักษณะใกล้เคียงกับเนื้อเรื่อง แต่สั้น
และสังเขปกว่า โครงเรื่องอาจบอกเราว่า ตัวละครคิดอย่างไร พูดยอะไร แต่จะไม่บรรยาย
หรือวิเคราะห์ตัวละครเหล่านั้น แม้เหตุการณ์ก็กล่าวเฉพาะ เหตุการณ์สำคัญในเนื้อเรื่องเท่านั้น"
(กุหลาบ มลลิกะมาส. 2529 : 101) โครงเรื่อง คือเหตุการณ์ที่ผู้ประพันธ์กำหนดขึ้น เพื่อให้
ให้เรื่องดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ โดยทั่วไปแล้วโครงเรื่องเกิดจากองค์ประกอบ 2 อย่าง คือ
...ความต้องการของตัวละครอย่างหนึ่ง และอุปสรรคที่ขัดขวางไม่ให้ตัวละครบรรลุความต้องการ
นั้นอีกอย่างหนึ่ง องค์ประกอบสองอย่างนี้จะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ตัวละครจะหาทางค้น

ต่อสู้ จนเกิดเป็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ซ้ำซ้อนต่อเนื่องกันเป็นเรื่องยืดยาว ในตอนปลายของเรื่อง
ปมเรื่องซึ่งซับซ้อนก็จะค่อยคลี่คลายสู่จุดจบ... (อุคม หนูทอง. 2522 : 111)

ปัญหาของเรื่อง ปมของเรื่อง หรือความขัดแย้ง มี 3 แบบ คือ
(กุหลาบ มัตถิโกมาศ. 2529 : 102)

1. ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวละครของเรื่อง
กับคุณธรรม คุณต่อสู้ หรือบุคคลอื่น
 2. ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่ง
ต่อต้าน บีบบังคับมนุษย์จากอำนาจภายนอก
 3. ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวละครของเรื่อง
กับตนเอง อาจเป็นความขัดแย้งด้านกายภาพ ด้านอารมณ์ ด้านศีลธรรม ซึ่งมีมนุษย์ต่อสู้กับตนเอง
และจำต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง บางครั้งก็ชนะใจตนเอง แต่บางครั้งก็พ่ายแพ้ไป
- วรรณกรรมสำหรับเด็ก มักกำหนดให้ปัญหาของเรื่อง ปมของเรื่อง
หรือความขัดแย้ง ปรากฏในรูปของ "อุปสรรค" ซึ่งมีลักษณะชวนให้เกิดความตื่นเต้นและน่าสนใจ
ที่จะอ่านต่อไป อุปสรรคที่เกิดขึ้นควรสมเหตุสมผล ถ้าเป็นเด็กเล็ก ควรใช้เงื่อนไขง่าย ๆ คลี่คลาย
รวดเร็ว ทันใจเด็ก จึงจะดี อุปสรรคที่มักพบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ได้แก่

1. อุปสรรคอันเกิดแต่ธรรมชาติ
2. อุปสรรคอันเกิดแต่การแข่งขันแก่งแย่ง
3. อุปสรรคอันเกิดแต่ความสามารถมีจำกัด แต่อยากได้สูง
4. อุปสรรคอันเกิดแต่ธรรมชาติของชนบประเพณี วัฒนธรรม
5. อุปสรรคอันแสดงให้เห็นโทษ ประโยชน์ ที่เกิดแต่ความ
ประพฤติ โดยยึดศีลธรรมเป็นหลัก ประพฤติชอบ มีชอบ แต่ได้ผลตอบแทนตรงกันข้าม
สำหรับส่วนประกอบหรือขั้นตอนในโครงเรื่อง มีดังนี้ (อุคม

หนูทอง. 2522 : 111)

1. การเปิดเรื่อง เป็นจุดเริ่มต้นที่นำผู้อ่านเข้าสู่เรื่อง
2. การผูกปม เป็นการสร้างข้อขัดแย้งหรือปัญหาขึ้นในเรื่อง
3. การทวนเรื่อง เป็นวิธีการทำให้ผู้อ่านรอกลยความกระหายใ้ครูรู้ว่า เรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไร ตัวละครจะแก้ปัญหาอย่างไร
4. จุดสุดยอด เป็นตอนที่สนุกสนานที่สุด เพราะเหตุการณ์หรือปัญหาถึงจุดขัดแย้งสูงสุด

5. การคลายปม เป็นการคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งโดยการให้ตัวละครหาทางออกอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะนำเรื่องไปสู่จุดจบ

การวิเคราะห์โครงเรื่อง ควรกล่าวถึง เนื้อเรื่องย่อโดยสังเขป ส่วนประกอบหรือขั้นตอนของ โครงเรื่อง และประเภทของปมปัญหาหรืออุปสรรคที่ปรากฏในเรื่อง

การประเมินคุณค่าของโครงเรื่อง โครงเรื่องที่ดี ควรมีลักษณะดังที่ เพดินตา (นามแฝง) รวบรวมและเรียบเรียงจากทรรศนะของ คีนเนย์ (Kenney) ไว้ดังนี้ (เพดินตา (นามแฝง). 2529 : 82-84)

1. ความสมจริง โครงเรื่องที่ดีน่าจะมีความสมจริง คือมีความน่าเชื่อถือในตัวมันเอง มีความเป็นไปได้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ ข. เมื่อเกิดเหตุการณ์ ก. ขึ้นเป็นเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล
2. ความคาดไม่ถึง เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับความสมจริง กล่าวคือ คาดไม่ถึงแต่สมจริง ความคาดไม่ถึง ทำให้เรื่องราวน่าตื่นเต้นชวนติดตาม แต่ความคาดไม่ถึงนี้จะต้องไม่ไปทำลายความสมจริงของเรื่อง
3. ความซับซ้อน โครงเรื่องที่ดีจะต้องเร้าให้ผู้อ่านมีความสงสัยใ้ครูรู้ว่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไรในท้ายที่สุด
4. เอกภาพ คือความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบ ที่สอดคล้องต่อกัน และมีลักษณะ 3 ประการข้างต้น เป็นเหตุเป็นผลแก่กัน และอาจมีโครงเรื่องย่อยเป็นลำดับของเหตุการณ์ที่แก่นซัดของโครงเรื่องใหญ่ก็ได้ แต่ต้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

สำหรับโครงเรื่องของวรรณกรรมสำหรับเด็ก ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีโครงเรื่องเอกเพียงโครงเรื่องเดียว เนื้อเรื่องไม่

ซับซ้อนและตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

2. โครงเรื่องจะต้องมีเหตุผลเป็นไปตามธรรมชาติ

สอดคล้องต้องกันกับสภาพของวัตถุและภาวะแวดล้อม ถ้าเป็นเด็กเล็ก เงื่อนไขหรืออุปสรรคควรทำให้ง่าย เหมาะที่จะเข้าใจ และคลี่คลายเงื่อนไขจนรวดเร็วทันใจ

3. การดำเนินเรื่องเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความรักใน

ครอบครัว ความเท่าเทียมกัน เพราะเด็ก ๆ ต้องการความอบอุ่น ไม่ต้องการความโหดเหี้ยมทารุณมากเกินไป

4. เรื่องราวของเงื่อนไขหรืออุปสรรค บางตอนควรมี

ความตลกขบขัน หรือแสดงถึงความร่าเริง สนุกสนาน สอดแทรก จะทำให้เรื่องมีชีวิตชีวา

5. ตอนจบของเรื่องควรแสดงถึงความสำเร็จ ความสุข

สมหวัง ชี้ให้เห็นผลของการทำความดี มีความพยายาม หรือความมีคุณธรรมของบุคคล โดยเฉพาะของตัวละครเอก

6. โครงเรื่องใหม่และแปลก

ตัวละคร (Characters) คือผู้แสดงบทบาทตามเหตุการณ์

ในเรื่อง อาจเป็นผู้กระทำเหตุการณ์ หรือรับผลจากเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นตามที่โครงเรื่องกำหนดไว้ ตัวละครอาจเป็นคนจริง (เช่น สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฯลฯ) คนสมมติ (เช่น พระอภัยมณี ฯลฯ) สัตว์จริง (เช่น สุนัขชื่อคอกรัก ฯลฯ) สัตว์สมมติ (เช่น ราชสีห์ คุรุท พญานาค ม้ามังกร ฯลฯ) อยุ่มนุษย์ (เช่น เทวดา นางฟ้า ผี ยักษ์ ฯลฯ) ธรรมชาติอย่างอื่น (เช่น พืช ต้นไม้ ดอกไม้ เมฆ ไฟ อากาศ ฯลฯ) ผลิตผลจากวิทยาศาสตร์และสังคม (เช่น โทรทัศน์ พัดลม ฯลฯ) อาหารชนิดต่าง ๆ (เช่น แกง เขี้ยวหวานไก่ ฯลฯ) นามธรรม (เช่น วิญญาณ ธรรมะ อธรรม ฯลฯ)

ตัวละคร มี 2 ประเภท คือ

1. ตัวละครเอก หรือตัวละครสำคัญ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง โดยตลอด
2. ตัวละครย่อย หรือตัวละครประกอบ เป็นตัวละครที่มีบทบาทในฐานะ เป็นส่วนประกอบในการดำเนินเรื่อง และมีส่วนช่วยเสริมเนื้อเรื่องกับตัวละครสำคัญให้เด่นชัดขึ้น

การวิเคราะห์ลักษณะตัวละคร จะกล่าวถึงตัวละครเอก

(ตัวละครสำคัญ) และตัวละครประกอบ (ตัวละครย่อย) ควรบอกลักษณะนิสัยของตัวละคร การกระทำของตัวละครซึ่งส่งผลต่อตัวละครอื่น ๆ หรือต่อการดำเนินเรื่อง ควรบอกลักษณะบางอย่างที่พิเศษเป็นพิเศษ อาจจะเป็นพิเศษหรือเลวร้ายอย่างมาก ควรเน้นวิเคราะห์ให้เห็นสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ลักษณะนิสัยของตัวละครเอกเหมาะสมเพียงใด
2. พฤติกรรมของตัวละครเอกให้คุณค่าอย่างไร สอนอะไร
3. การคงลักษณะเด่นชัดของตัวละครทำได้ดีเพียงไร
4. ลักษณะนิสัยและการกระทำของตัวละครร้ายที่ส่งผลต่อ

ตัวละครเอกและการดำเนินเรื่อง เป็นอย่างไร

ในการวิเคราะห์ ควรบอกจำนวนของตัวละครเอก (ตัวละครสำคัญ) และตัวละครประกอบให้ครบทุกคน แล้วจึงเลือกกล่าวเฉพาะที่สำคัญ ๆ

การประเมินคุณค่าของตัวละคร พบว่าในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ตัวละครน่าจะเป็นเด็กวัยเดียวกับผู้อ่าน หรืออาจเป็นผู้ใหญ่ที่ดี เป็นลูกสัตว์ที่น่ารัก นิสัยของตัวละครเหมือนคนหรือคล้ายคน เด็กไม่ชอบหนังสือที่เขียนให้ตัวละครมีลักษณะเกินความจริงมากเกินไป เช่น กตัญญูหรือเก่งเกินคนธรรมดา

ฉาก (Setting) หมายถึง สถานที่ที่เกิดพฤติกรรมของ ตัวละครหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งต้องควบคู่ไปกับกาลเวลาและบรรยากาศที่ปรากฏในเรื่องด้วย การบรรยายฉากควรมีลักษณะดังนี้ (ประทีป เหมือนนิล. 2519 : 81-86)

1. บรรยายสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เรื่องนั้นเกิดขึ้นโดยละเอียด
2. การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตประจำวันของสมาชิก

ในสังคมที่ตัวละครมีชีวิตอยู่

ฤดูกาลประจำปี สัตว์ปศุสัตว์และสภาพทางอารมณ์โดยทั่วไป ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัย และการ ดำรงชีวิตของตัวละครด้วย

การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของฉากในวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ควรพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. ฉากและบรรยากาศนั้น มีอิทธิพลต่อตัวละครอย่างไร เพียงใด สัมพันธ์กับสาระของ เรื่องหรือไม่
2. ฉากและบรรยากาศนั้นมีความสมจริง เพียงใด
3. ฉากและบรรยากาศนั้นก่อให้เกิดจินตภาพมากน้อย เพียงใด สัมพันธ์กับประสบการณ์ของ เด็กแต่ละวัยหรือไม่

4. ฉากนั้นมีคุณค่าในการสร้างประสบการณ์ทาง ออสมแกยูอาน เป็นประสบการณ์ที่ เหมาะแก่ความสนใจและความต้องการตามธรรมชาติของ เด็กแต่ละวัย

5. การสร้างฉากและบรรยากาศอาจทำได้โดยการบรรยาย และมีบทสนทนาประกอบ

6. ฉากและบรรยากาศเป็นแบบที่เด็กคุ้นเคย สร้างความอบอุ่น แก่เด็ก หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

7. ฉากสวยงาม ง่าย ๆ สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและไม่ ผิดพลาดในรายละเอียด

แกนของเรื่อง (Theme) อาจเรียก แกนของเรื่อง หรือ แนวคิดของเรื่อง หรือสาระสำคัญของเรื่อง

แกนของเรื่อง เป็นสาระหรือลัทธิหรือทรรศนะที่ผู้แต่งแสดงให้เห็นถึง ธรรมดา ธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง (หรือหลายอย่าง) ของมนุษย์ หรืออาจเป็นทรรศนะที่ผู้แต่งมองความเป็นไปของมนุษย์ อาจเป็นความเชื่อถือหรือความยึดถือที่ผู้แต่งประสงค์จะสื่อสารไปยังผู้อ่าน แกนเรื่องที่สำคัญหรือแนวคิดที่สำคัญของเรื่อง มักจะปรากฏในลักษณะที่เป็นข้อสรุปของเรื่อง ต้องอ่านเรื่องนั้นทั้งหมดก่อน แล้วจึงจะประมวลสรุปความคิดออกมาได้ ความคิดที่ปรากฏโดยส่วนรวม เรียกว่า "แนวคิดหลัก" แต่ก็มีบ้างเหมือนกันที่ผู้แต่งอาจแฝงแนวคิดไว้หลาย ๆ แนวคิด โดยจะพบได้จากเหตุการณ์หรือส่วนประกอบย่อยของเรื่อง แนวคิดเหล่านั้นเรียกว่า "แนวคิดย่อย"

การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของแกนของเรื่อง มีดังนี้

1. แกนของเรื่องมีสภาพสมจริงตามสภาพสังคมและสภาพของมนุษย์เพียงใด ทำให้ผู้อ่านเข้าใจมนุษย์ และพฤติกรรมของมนุษย์ได้กว้างขวางลึกซึ้งเพียงใด
 2. แกนของเรื่องเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมระบอบจิตใจ หรือกระตุ้นในอุดมการณ์ของมนุษย์ หรือทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจชีวิตและโลกเพียงใด
- วรรณกรรมสำหรับเด็ก แนวคิดควรไปในทางที่ดี ชลุดฝั่งคุณธรรมให้เด็กได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม และที่สำคัญต้องไม่ทำให้เด็กรู้สึกว่าการกำลังถูกสั่งสอน

คุณค่าของวรรณกรรมที่มีต่อเด็ก หนังสือที่เหมาะสมกับเด็ก ควรมีเนื้อหาชักจูงไปในทางที่ดี มีคติธรรมหรือคุณธรรมแฝงอยู่ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีแก่เด็ก และเด็กอาจนำไปเป็นตัวอย่างในการประพฤติปฏิบัติได้ คุณค่าวรรณกรรมที่มีต่อเด็ก แบ่งออกได้ดังนี้

1. คุณค่าด้านความรู้
2. คุณค่าด้านความเป็นอยู่และค่านิยม
3. คุณค่าด้านมนุษยธรรม

4. คุณค่าด้านคุณธรรม
5. คุณค่าด้านอารมณ์และจิตใจ

1. คุณค่าด้านความรู้ เป็นความรู้ทางสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ความรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิทยาศาสตร์ ชนรรมชาติศึกษา พืช สัตว์ ปรัชญาการณัชนรรมชาติ ฯลฯ

2. คุณค่าด้านความเป็นอยู่และค่านิยม ได้แก่ การได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม ขนบประเพณี ศาสนา ความเชื่อถือ การปฏิบัติตนในสังคม และสิ่งที่สังคมนิยมยึดถือให้ปฏิบัติ (ค่านิยมของสังคม) เช่น ค่านิยมของบุรุษ สตรี และกุลบุตร กุลธิดา ฯลฯ

3. คุณค่าด้านมนุษยธรรม เป็นความรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ที่มีความเห็นอกเห็นใจกัน มีมนุษยสัมพันธ์ มีไมตรีจิตต่อกัน เป็นเรื่องคุณธรรมหรือคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ที่ดี

4. คุณค่าด้านคุณธรรม ได้รับรู้เกี่ยวกับคุณงามความดี ความควรกระทำ และความถูกต้องที่ได้สะสมไว้ในความรู้สึกรับผิดชอบทางจิตใจของบุคคล และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องและดีงามเป็นที่ยอมรับของสังคมและบุคคลทั่วไป เช่น ขยันหมั่นเพียร ความอดทนอดกลั้น ฯลฯ

5. คุณค่าด้านอารมณ์และจิตใจ สร้างความสนุกสนานให้เด็ก เนื้อหาตอบสนองความต้องการการตามธรรมชาติของเด็กแต่ละวัย และตรงกับความสนใจของเด็กด้วย

3.2.2 กลวิธีเกี่ยวกับการใช้ภาษา การใช้ภาษาในวรรณกรรมสำหรับเด็ก อาจใช้การบรรยายหรือใช้บทสนทนา หรือใช้ทั้งสองผสมกันไปในการดำเนินเรื่อง แต่หากจะวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้ภาษา ควรแยกพิจารณาเป็น 2 อย่าง คือ

3.2.2.1 การใช้ภาษาในเรื่องร้อยแก้ว กลวิธีในการแต่งงานร้อยแก้วในวรรณกรรมสำหรับเด็กอาจทำได้หลายวิธี ได้แก่

เรื่องของมาเมียว

– เขียนบทสนทนาที่มีภาพประกอบ เช่น เรื่องโลกของหนูแหวน

เรื่องทรามวัยกับไอคาง

– เขียนแบบเงาหรือบรรยาย เช่น เรื่องพลายจำปา

– เขียนแบบใช้ข้อความประกอบภาพ

– เขียนแบบบรรยายรายละเอียด เลียนและสรุปข้อคิดภายหลังหรือ

ให้ข้อคิดก่อนแล้วบรรยายรายละเอียดที่หลัง

การใช้ภาษาในเรื่องร้อยแก้ว ไม่ว่าจะทำโดยวิธีใด สิ่งที่ต้อง

วิเคราะห์ ได้แก่

– ถ้อยคำ

– ประโยค

– ความหมาย

– ความเปรียบ

ถ้อยคำ ผู้อ่านวรรณกรรมสำหรับเด็ก คือเด็ก ดังนั้นภาษาเขียนที่เป็นธรรมชาติที่สุดและจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจมากที่สุดก็คือภาษาที่เรา (โดยเฉพาะเด็ก) ใช้พูดแต่ขอควรระวังเกี่ยวกับถ้อยคำในหนังสือเด็ก คือความถูกต้องในการสะกดคำ ใช้ความหมายถูกต้องตามประโยค หรือข้อความใช้คำเหมาะสมกับบุคคลและกาละเทศะ ใช้ถ้อยคำที่เด็กคุ้นเคย ไม่ใช่คำพื้นเมือง ไม่ใช่คำแสลง หลีกเลี่ยงคำภาษาต่างประเทศ

ประโยค การเขียนประโยคที่ดีในวรรณกรรมสำหรับเด็กมีหลักดังนี้

1. ควรใช้ประโยคที่ประธานเป็นผู้ทำกริยาโดยตรง (เรียกประโยคกรตุ) ประโยคเช่นนี้สื่อความหมายเข้าใจได้ตรงและรวดเร็วกว่าประโยคที่เอากรรมขึ้นมาเป็นประธาน

2. การผูกประโยคเป็นบทสนทนา ไม่ควรใช้ประโยคยาว แต่ใช้ประโยคสั้น กระชับ

3. ใช้ประโยคที่พูดตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม
4. การผูกประโยค ข้อตัวละคร ไม่ต้อง เขียนด้วยตัวยักษ์
ที่ใหญ่กว่าปกติ เพราะจะทำให้ผู้อ่านรำคาญตา
5. ระมัดระวังการใช้ "กาล" ในประโยค ผู้เขียนต้องจดจำ
ว่าเรื่องที่เขียนเป็น อดีต ปัจจุบัน หรืออนาคต

6. จำนวนคำในประโยค ควรพิจารณาให้เหมาะกับวัย
- เด็กเล็ก ควรใช้ประโยคที่มี 8-10 คำ หรือน้อยกว่านี้ยิ่งดี
 - เด็กระดับกลาง ประโยคควรใช้ 11-14 คำ
 - เด็กอายุ 11 ปีขึ้นไป ประโยคควรมีคำ 17-20 คำ
- เป็นมาตรฐาน คำเกินกว่า 20 คำขึ้นไป ถือว่าเป็นประโยคไม่เหมาะกับเด็ก

7. ไม่ควรใช้คำซ้ำ ๆ กันในประโยค แทนที่จะเป็นการเน้น
กลับสร้างความรำคาญแก่ผู้อ่าน เช่น

ถ้าเขาเป็นนักดนตรี เขาก็คงจะเข้าใจเรื่องนี้ได้...

ความหมาย เด็กใช้คำที่มีความหมายตรงไปตรงมาไม่อ้อมค้อม
ด้วยคำใดที่จะทำให้เกิดความหมายกำกวมขึ้น ให้หลีกเลี่ยงไม่ใช้ เช่น

ดูเหมือนเขาจะคิด - ไม่ควรใช้
เขาคิด - ใช้ได้

ความเปรียบเทียบ การใช้ความเปรียบหรืออุปมาอุปมัย พยายามใช้
ให้น้อยที่สุด เด็กชอบสิ่งที่พบเห็นและจับต้องได้มากกว่าเรื่องชองนามธรรม

สรุปได้ว่า ใ้ว่า การใช้ภาษาในงานร้อยแก้วควรเลือกใช้ถ้อยคำ
ง่าย ๆ พบเห็นในชีวิตประจำวัน ใช้ประโยคหรือสำนวนง่าย ๆ และตัดรัก สุภาพ การใช้บท
สนทนาต้องสอดคล้องกับตัวละครแต่ละตัวมีลักษณะสมจริงกับชีวิตจริง เช่น เด็กแต่ละวัยควรใช้
ประโยคสั้นยาวต่างกันออกไป บทสนทนาที่นำมาใช้ควรใช้เพื่อให้เรื่องดำเนินต่อไปโดยไม่ต้อง
ใช้การบรรยายของผู้แต่ง บทสนทนาช่วยให้รู้จักลักษณะนิสัยบุคลิกและบทบาทของตัวละคร ทำให้
ผู้อ่านไม่รู้สึกเบื่อหน่าย เพราะมีการใช้บทสนทนามาช่วยการบรรยาย บทสนทนายังสามารถสร้าง
ความมีชีวิตชีวา น่าอ่าน น่าสนใจ โดยเฉพาะบทสนทนาที่คมคาย มีอารมณ์ขัน และพูดได้ถูกต้อง
ตามวัย ตามฐานะ และสถานการณ์ของตัวละคร

3.2.2.2 การใช้ภาษาในเรื่องร้อยกรอง การวิเคราะห์

กลวิธีในการใช้ภาษาฝ่ายร้อยกรอง ควรพิจารณาเกี่ยวกับ

- การใช้คำง่าย
- การเล่นเสียงหลาด
- การสร้างความหมายเกิน
- การฝากข้อคิด
- การสร้างความเพดิดเพด็น

การใช้คำง่าย เลือกใช้คำง่าย เป็นคำพยางค์เดียว หรืออาจ
เป็นคำประสมง่าย ๆ ที่เกิดจากการประสมคำ 2 พยางค์, 3 พยางค์ หรืออาจใช้คำซ้อน คำซ้ำ
มาช่วยก็ได้ เช่น

ฝนตกพรำพรำ

ฝนตกพรำพรำ	แมกกาจรวม
แกเคินลมกม	อยู่ข้างกำแพง
ประเคียวแตกออก	แกบอกพอดแดง
ฉันทไม่มีแรง	หุบรมิให้

การเล่นเสียงหลาก นิยมเล่นเสียงหลาก เช่น นำคำที่มี
เสียงวรรณยุกต์ต่างกันหลายเสียงมาเขียนต่อ ๆ กัน ทำให้เกิดเสียงสูงต่ำเหมือนดนตรี เกิดเป็น
จังหวะในการอ่าน สร้างความไพเราะ เช่น
ข้าวคดุกกะปิ

ข้าวสุก / มากดุก / กะปิ
อย่าเพอติ / กุ้งแห้ง / ไโรยลง
หมหวาน / ใสจานบรรจุ
มานั่งล้อมวง / กินให้สำราญ
ข้าวสุก / มากดุกกะปิ
เค็มอีกชั้ / สองจาน / สามจาน
แกงจืด / ยอดคำสิงหวาน
ชดแล้วชื่นบาน / คลองคองจริงเอ๋ย

ข้าวสุกมากดุกกะปิ – มานั่งล้อมวงกินให้สำราญ 2 วรรคนี้
แต่ละวรรคมีเสียงวรรณยุกต์ครบทั้ง 4 เสียง

การสร้างควมหมายเด่น ร้อยกรองแต่ละบทควรเลือกใช้คำ
ที่มีความหมายเด่นชัด เข้าใจได้ทันทีและควรเรียงคำเป็นเนื้อความที่เข้าใจง่าย ไม่สับสน
ไม่กำกวม เช่น บทร้อยกรองสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา

๖ • ๖
แคว เอยแคว

แคว เอยแคว	แจวแจว เจรจา
มันรู้ภาษา	พูดตามคนสอน
เจ้าของพูดเพราะ	แคว เกาะจับคอน
อุคส์หาววอน	พูดเพราะตามไป
แคว เอยแคว	แจวแจว เสียงคา
มันรู้ภาษา	ร้องคาเป็นไฟ
เจ้าของคาเก่ง	แคว เบง เหลือใจ
ขึ้นพาไปไหน	ขายหน้าเขาเอย

การฝากข้อคิด บทร้อยกรองควรฝากข้อคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ
ที่มีคุณค่าทางใจแก่เด็ก เช่น ข้อคิดในการื้อเพื่อช่วยเหลือ หรือมีน้ำใจต่อกัน เช่น
ฝนตกแดดออก

ฝนตกแดดออก	นกกระจอกแปลลใจ
โยนบินไป	ไม่รู้หนทาง
ไปพบมะพร้าว	นกหนาวครวญคราง
พื้มะพร้าวใจกว้าง	ขอพักสักวัน
ฝนตกแดดออก	นกกระจอกพักผอน
พอหายเหนื่อยอ่อน	บินจรมายัน
ขอบใจพื้มะพร้าว	ถึงคราวช่วยกัน
น้ำใจผูกพัน	ไม่ลืมบุญคุณ

การสร้าง^๖ความเพ็ดลิต^๖เพดลิต^๖ การอ่าน^๖บทร้อยกรอง^๖นี้ จังหะ
ทวง^๖ทำนอง^๖ที่อ่าน^๖ ทำให้^๖เกิด^๖ความ^๖รู้สึก^๖ร่า^๖เริง^๖มัน^๖เทิง^๖ใจ^๖ เช่น

แสงดาว (ทำนองทยอยคลึง)

แสงดาวพรารวมฟ้า
 เจ็ดแจ่มจางามตานาชม
 คำคืนชื่นอารมณ์
 ยามเมื่อลมพัดร่าเริงมา
 ดาวเด่นระยิบสว่างวาบวิบ
 เราสุขจะนับจำนวนคารา
 แสงสว่างสุดใสดุ้งในภา
 ไครประคิษฐ์เจ้ามานาชมจริงเอ๋ย.

2. เกณฑ์การวิเคราะห์เพื่อหาคุณค่าหรือคุณลักษณะที่เด็กชอบในวรรณกรรมสำหรับเด็ก
 การวิเคราะห์เพื่อหาคุณค่าหรือคุณลักษณะที่เด็กชอบในวรรณกรรมสำหรับเด็กนี้
 เป็นการศึกษาของนิสิตนักศึกษา หรือผู้มีความรู้ เพื่อประโยชน์ในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้สร้าง
 วรรณกรรมสำหรับเด็กใหญ่ ต้องเหมาะสมกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก
 งานวิเคราะห์เหล่านี้ล้วนมีประโยชน์ต่อวงการศึกษ เพื่อการเลือกเรื่องให้เด็กอ่าน หรือเพื่อ
 สร้างหรือผลิตเรื่องให้เด็กอ่าน งานวิเคราะห์ประเภทนี้อาจแบ่งได้ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ลักษณะรูปเล่ม

เป็นการวิเคราะห์ลักษณะรูปเล่ม ซึ่งประกอบด้วย ขนาดของหนังสือ จำนวนหน้า
 ของหนังสือ ขนาดตัวหนังสือ สีของตัวหนังสือ กระดาษ การจัดหน้าหนังสือ การวิเคราะห์
 มักเป็นการศึกษาเพื่อหา "ลักษณะ" ที่เด็กชอบหรือต้องการ งานวิเคราะห์ประเภทนี้ คือ

1. ขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสมกับหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษา
ในประเทศไทย ของ พจน์ จินาวรรกุล
2. การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ ของ สมทรง สีสถายัน

2.2 วิเคราะห์ภาพประกอบ

การวิเคราะห์เกี่ยวกับภาพประกอบนี้ เป็นการศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของภาพประกอบ ได้แก่ ชนิด สี และขนาดของภาพประกอบ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปเลือกหนังสืออ่านให้เด็ก และเพื่อนำเป็นเกณฑ์ในการสร้างหนังสือเด็กที่ค ำงานวิเคราะห์ประเภทนี้ ได้แก่

1. การศึกษาแบบ สี และขนาดของภาพประกอบแบบ เรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของ วุฒิ แทรกสังข์
2. การวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบ เรียน ที่มิตอนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย ของ สุนันท์ จุฑะสร

2.3 วิเคราะห์ทฤษฎีในการเขียนเรื่อง

การวิเคราะห์ทฤษฎีในการเขียนเรื่อง คือการศึกษา เนื้อหาภายในตัวเรื่อง ได้แก่ โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง ตัวละคร ฉาก แนวคิดในเรื่อง และคุณค่าที่ได้จากเรื่อง งานวิเคราะห์ประเภทนี้ ได้แก่

1. วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนเล่มละบาท ของ กรรณิกา ศรีเจริญ
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบนิทานชาดกกับนิทานอีสป ของ เฉลิม มากนวด
3. การวิเคราะห์คุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของ นิตยา ปิ่นชาญชัยยุทธ
4. วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนที่ได้ค่าโครงจากต่างประเทศ ราคาเล่มละ 3-10 บาท ของ เบญจา บุญยสนธิกุล
5. การวิเคราะห์คุณค่าของเครื่องเล่นที่ใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ ยุพที ฤทธิสิทธิ์
6. ความนิยมอ่านวรรณกรรมร่วมสมัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ ยุพา โชคิเกียรติ
7. การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ ด้กคา อมรพันธุ์

8. หนังสือประเภทที่เด็กวัยรุนแรงใจ ของ วาสนา จีรณสิน
9. วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในค่านคุณธรรม เฉพาะที่พิมพ์เป็น ภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2520-2522 ของ วิจิตรา สุภากร
10. วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวด ของ สุนทรี่ มีพร้อม
11. การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ของ สุปราณี ไกรวัณนุสรณ์
12. วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนไทย เล่มละ 3-10 บาท ของ สุรางค์ รุ่งเรือง
13. การวิเคราะห์คุณค่าของหนังสืออ่านนอกเวลาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ อมรา เทศกรณ
14. การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาภาษาไทยประเภทนวนิยายในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ของ อัมพร ทองใบ

2.4 วิเคราะห์หลายประเด็น

การวิเคราะห์หลายประเด็น อาจเป็นการวิเคราะห์ลักษณะรูปเล่มกับภาพประกอบ หรือวิเคราะห์ทั้งลักษณะรูปเล่ม ภาพประกอบ กับกลวิธีในการเขียนเรื่อง งานที่มีลักษณะเช่นนี้ ได้แก่

1. การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ปีที่พิมพ์ในประเทศไทย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2520-2522 ของ ภรณีการ์ นาคอญ (เป็นการรวบรวมหนังสือของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ รวม 80 เรื่อง แบ่งเป็นหนังสือสำหรับเด็กวัย 6-7 ปี 24 เรื่อง หนังสือสำหรับเด็กวัย 8-9 ปี 56 เรื่อง นำมาวิเคราะห์ในค่านคุณภาพของเนื้อหา ลักษณะรูปเล่มและการใช้ภาษา)
2. การศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ของ คุณณี ยันต์เจริญ
3. การประเมินคาวรรณกรรมแปลสำหรับเด็กวัย 11-14 ปี ของ นัยนา บัวทอง

4. การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมหมวดสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษา
ตอนปลาย ของ นารีรัตน์ อยู่กิจศิษย์
5. การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในแง่รูปแบบและ
วิธีการเสนอเนื้อหา ของ ประทีป จรัสรุ่งรวิวรร
6. การศึกษารูปแบบและวิเคราะห์เนื้อหาวารสารภาษาไทยสำหรับเด็ก
ของ พรทิพย์ วินิจสร
7. การวิเคราะห์แผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ห้าและหก ของเขตการศึกษา 5 ของ วันเพ็ญ เกตุสกุล
8. การศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูนของนักเรียนอายุ 8 ปี
9 ปี 10 ปี ปีการศึกษา 2515 ของ สุวนันท์ ศรีสง่า

หนังสืออ่านประกอบ

- กรรณิการ์ นาคอญ. การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2520-2522. กรุงเทพฯ : ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- กรรณิกา ศรีเจริญ. วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนเล่มละบาท. กรุงเทพฯ : ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- กุลดาบ มัตติกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.
- จรุณห์ เพชรมณี. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. นครศรีธรรมราช : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2523.
- ฉวีวรรณ กุหาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ อมรรการพิมพ์, 2527.
- เฉลิม มากนวด. การวิเคราะห์เปรียบเทียบนิทานชาดกและนิทานอีสป. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2518.
- คุณดี ยันต์เจริญ. การศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
- นัยนา บัวทอง. การประเมินค่าวรรณกรรมแปลสำหรับเด็กวัย 11-14 ปี. กรุงเทพฯ : ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- นารีรัตน์ อยู่วิจิตชัย. การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมหมวดสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ : ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- นิตยา ปิ่นชาอุชัยยุทธ. การวิเคราะห์คุณธรรมของตัวละครในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

- บันลือ พฤษะวัน. วรรณกรรม กับ เด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2524.
- เบญจา บุญสนธิกุล. วิเคราะห์ทัศนคติในหนังสือการ์ตูนที่ได้เค้าโครงจากต่างประเทศ
ราคาเล่มละ 3-10 บาท. กรุงเทพฯ : ปริชญานีพิมพ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- ประสิทธิ์ ถัดประเสริฐ. ไทย 331 การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์โดย : ภาควิชา
ภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม, 2522.
- ประทีป จรัสรุ่งรวิธร. การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในแง่รูปแบบและ
วิธีการเสนอเนื้อหา. กรุงเทพฯ : ปริชญานีพิมพ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, 2514.
- ประทีป เหมือนนิล. วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2519.
- พจน์ จินาวรกุล. ขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสมกับหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษา
ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ปริชญานีพิมพ์ กศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2520.
- พรทิพย์ วินิจสร. การศึกษารูปแบบและวิเคราะห์เนื้อหาวารสารภาษาไทยสำหรับเด็ก.
กรุงเทพฯ : วิทยานีพิมพ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- เพตินดา (นามแฝง) ผู้รวบรวมและเรียงเรียง. ก.ข.งานเขียน. กรุงเทพฯ :
สายส่งศึกษิต, 2529.
- ยุพา โชติเกียรติ. ความนิยมอ่านวรรณกรรมร่วมสมัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.
กรุงเทพฯ : วิทยานีพิมพ์ กศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิชิต,
2517.

- ดัดดา อมรพันธุ์. การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
- วันเพ็ญ เกตุสกุล. การวิเคราะห์แผนการสอนกลุ่มสาระงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ห้าและหก ของ เขตการศึกษา 5. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- วาสนา จีรณิน. หนังสือประเภทที่เด็กวัยอนุบาลใจ. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2503.
- วิจิตรา สุภากร. วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในค่านคุณธรรมเฉพาะปีที่พิมพ์ในปี พ.ศ.
2520-2522. กรุงเทพฯ : ปรินิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523.
- วิริยะ สิริสิงห. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2524.
- วุฒิ แทรสังข์. การศึกษาแบบ สี่ และชนาของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ตอนปลายชอบ. กรุงเทพฯ : ปรินิพนธ์ ค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, 2514.
- สมทรง สีสถายัน. การศึกษาเกี่ยวกับหนังสือที่เด็กชอบ. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
- สมศักดิ์ ศรีมาโนชน์. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : พีระพัทธนา, 2523.
- สุนทรี่ มีพร้อม. วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กฉบับคณะกรรมการประกวด. กรุงเทพฯ :
ปรินิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- สุนันท์ จุฑะศร. การวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียน ที่มีต่อนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ปรินิพนธ์ ค.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509.

- สุปราณี ไกรวัฒนุสรณ์. การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2517.
- สุรางค์ รุ่งเรือง. วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนไทยเล่มละ 3-10 บาท. กรุงเทพฯ :
ปริญญาภิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- สุนัช ศรีสง่า. การศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูนของนักเรียนอายุ 8 ปี 9 ปี
10 ปี ปีการศึกษา 2515. กรุงเทพฯ : ปริญญาภิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชา-
การศึกษา ประสานมิตร, 2516.
- อุกม หนูทอง. พื้นฐานการศึกษารวมคตินไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522.

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล การกุศล. ทักษะและความรู้ทางภาษา. พิษณุโลก : แผนกเอกสารการพิมพ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2526.

กรรณิการ์ นาคอญ. การวิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กวัย 6-9 ปี ที่พิมพ์ในประเทศไทย

ตั้งแต่ พ.ศ. 2520-2522. กรุงเทพฯ : ปริชญานีพันธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

กรรณิกา ศรีเจริญ. วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนเล่มละบาท. กรุงเทพฯ :

ปริชญานีพันธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

กลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก. การอภิปรายเรื่องหนังสือการ์ตูน. กรุงเทพฯ, 2522.

(อัครสำเนา)

กิ่งแก้ว อัทธการ. วรรณกรรมจากบ้านใน. กรุงเทพฯ : หน่วยงานพิเศษ กรมการ

ฝึกหัดครู, 2514.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. กวีชาวบ้าน. พระนคร : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย,

2508.

_____ . วรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529.

จรูญ เพชรมณี. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. นครศรีธรรมราช : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

วิทยาลัยครุศรีธรรมราช, 2523.

ฉวีวรรณ คูหาภินนทร์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

อมรการพิมพ์, 2527.

เฉลิม มากนวล. การวิเคราะห์เปรียบเทียบนิทานชาดกและนิทานอีสป. กรุงเทพฯ :

หน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู, 2518.

เกษ สนวนานนท์. จิตวิทยาสำหรับเด็ก-ผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : โอเคียนส์ไตร์, 2514.

- คุณฐิติ ยันต์เจริญ. การศึกษาลักษณะและคุณภาพของแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ คม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514.
- ที่ระเถีถงานสัปกานหนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 17. หอประชุมคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ 25 มีนาคม - 3 เมษายน 2531. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.
- นวลจันทร์ รัตนกร, ชุติมา สัจจามันท์ และมารศรี ศิวรักษ์. รางวัลวรรณกรรมในประเทศไทย ประวัติและรายชื่อหนังสือที่ชนะการประกวด (พ.ศ. 2450-2522). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2522.
- นิยนา บัวทอง. การประเมินค่าวรรณกรรมแปลสำหรับเด็กวัย 11-14 ปี. กรุงเทพฯ : ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- นารีรัตน์ อัญญิตติชัย. การวิเคราะห์หนังสืออ่านเพิ่มเติมหมวดสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ : ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- นิตยา ปันชาญชัยยุทธ. การวิเคราะห์คุณธรรมของตัวเอกในวรรณคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- บันลือ พฤษะวัน. วรรณกรรม กับ เด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- เบญจา บุญสนธิกุล. วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนที่ได้กำไรจากต่างประเทศ ราคาเล่มละ 3-10 บาท. กรุงเทพฯ : ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- ประศิษฐ์ ถัดคประเสริฐ. ไทย 331 การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพิษณุโลกสงคราม, 2522.

- ประทีป จรัสรุ่งเรือง. การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในแง่รูปแบบและวิธีเสนอเนื้อหา. กรุงเทพฯ : ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514.
- ประทีป เหมือนนิล. วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2519.
- ประยูร จรรยาวงษ์. "การเขียนภาพประกอบ." รายงานการสัมมนาเรื่องหนังสืออ่านสำหรับเด็กกลุ่มอายุ 11-16 ปี. พระนคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2510.
- พจน์ จินาวรรกุล. ขนาดและรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสมกับหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- พนัส หันนาคินทร์. การมัธยมศึกษา. พิษณุโลก : โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2524.
- พรทิพย์ วินิจสร. การศึกษารูปแบบและวิเคราะห์เนื้อหาวารสารภาษาไทยสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- เพลินตา (นามแฝง). ผู้รวบรวมและเรียบเรียง. ก.ข.งานเขียน. กรุงเทพฯ : สายส่งศึกษิต, 2529.
- ยุพา โชติเกียรติ. ความนิยมอ่านวรรณกรรมร่วมสมัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2517.
- ลัดดา อมรพันธุ์. การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบ วิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
- วราภรณ์ บำรุงกุล. ไทย 408 หัตถ์สูตรและการสอนภาษาไทย 1. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2529.

- วารสาร บำรุงกุล. แบบฝึกหัด เดิม 1 อ่านถูก-สะกดถูก. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทย
และภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530.
- แบบฝึกหัดเดิม 2 คำ-ความหมาย-ประโยค. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทย
และภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530.
- คำ-ความหมาย-ประโยค เดิม 2. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษาไทยและภาษา
ตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530.
- วันเพ็ญ เกตุสกุล. การวิเคราะห์แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษา
ปีที่ห้าและหก ของเขตการศึกษา 5. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2526.
- วาสนา จีรณดิน. หนังสือประเภทที่เด็กวัยอนุบาลใจ. กรุงเทพฯ : ปริชญานิพนธ์ ค.ม.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2503.
- วิจิตร สุกาทร. วิเคราะห์หนังสืออ่านสำหรับเด็กในค่านคุณธรรมเฉพาะปีที่พิมพ์ในปี พ.ศ.
2520-2522. กรุงเทพฯ : ปริชญานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการสัมมนา เรื่องหนังสือสำหรับเด็กกลุ่มอายุ
11-16 ปี. 2529.
- วิริยะ สิริสิงห. การเขียนเรื่องสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2524.
- วุฒิ แทรสังข์. การศึกษาแบบ สี่ และขนาดของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชั้นประถม
ศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ : ปริชญานิพนธ์ ค.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, 2514.
- ศรีภูเพียง (นามปากกา). "วรรณกรรมสำหรับเด็ก จากศรีธนญชัย ถึง เรื่องของมาเมียว",
ใน โลกหนังสือ. 1(3) : ธันวาคม 2520.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หนังสือที่ ได้รับรางวัล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2518.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์การศาสนา, 2522.

_____ . หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์,
2523.

สมจิต ชนสุภาวจน์. วิชาครู ตอน 3 จิตวิทยา. กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,
2514.

สมทรง สีสตายน. การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะหนังสือที่เค็ดชอบ. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์
ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

สมศักดิ์ ศรีมาโนชน์. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : พีระพัฒนา, 2523.

สุนทร มีพร้อม. วิเคราะห์หนังสือสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ปริชญานิพนธ์
กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.

สุนันท์ จุฑะสร. การวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนที่มือนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2509.

สุปรานี ไกรวัจนุสสรณ์. การวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2517.

สุพจน์ พฤษะวัน และประสิทธิ์ ถัดประเสริฐ. ไทย 221 การอ่านทั่วไป. พิษณุโลก :
วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม, 2522.

สุพรรณี วราทร. ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทย. กรุงเทพฯ : โครงการตำราสังคมศาสตร์
และคณะมนุษยศาสตร์ เจริญวิทยาการพิมพ์, 2519.

สุภัทรา ฉัตรเงิน. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ห.จ.ก. อรุณการพิมพ์, 2518.

- สุรางค์ รุ่งเรือง. วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูนไทยเล่มละ 3-10 บาท. กรุงเทพฯ :
 ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- สุวนิช ศรีสง่า. การศึกษาความสนใจในการอ่านหนังสือการ์ตูนของนักเรียนอายุ 8 ปี 9 ปี
 10 ปี ปีการศึกษา 2515. กรุงเทพฯ : ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
 ประสานมิตร, 2516.
- หอดสมุคแห่งชาติ, กรมศิลปากร. บรรณานุกรมหนังสือสำหรับเด็กเล่ม 2. กรุงเทพฯ :
 ธนประดิษฐ์การพิมพ์, 2525.
- บรรณานุกรมหนังสือสำหรับเด็กเล่ม 3. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล
 สหประชาพาณิชย์, 2528.
- อุคม หนูทอง. พื้นฐานการศึกษาวรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522.